

**UCHWAŁA NR XXIV/145/2017
RADY GMINY CZEMIERNIKI**

z dnia 27 czerwca 2017 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata
2017 – 2023**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446 z późn. zm.), art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2017 r., poz. 1023) Rada Gminy Czemierniki uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017 – 2023 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czemierniki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy

Jan Skubiszewski

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2017-2023

„ROZBUDZIĆ SERCE CZEMIERNIK”

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE.....	4
1.1. STRUKTURA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	4
1.2. POWIĄZANIA GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY CZEMIERNIKI.....	5
1.2.1. POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGIĄ ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2016-2022.....	5
1.2.2. POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2016-2023.....	7
1.2.3. POWIĄZANIA GPR Z PLANEM GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2016-2023.....	8
1.2.4. POWIĄZANIA GPR ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	8
1.3. POWIĄZANIA GPR Z PLANEM ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZEMIERNIKI NA LATA 2016-2025.....	9
1.4. POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGICZNYMI DOKUMENTAMI WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO.....	10
1.4.1. POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 ROKU).....	10
1.4.2. POWIĄZANIA GPR Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO.....	11
1.4.3. POWIĄZANIA GPR Z REGIONALNYM PROGRAMEM OPERACYJNYM WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020.....	12
1.5. POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGICZNYMI DOKUMENTAMI KRAJOWYMI.....	13
1.5.1. POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGIĄ ROZWOJU KRAJU 2020.....	13
1.5.2. POWIĄZANIA GPR Z KRAJOWĄ STRATEGIĄ ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE.....	13
1.5.3. POWIĄZANIA GPR Z NARODOWYM PLANEM REWITALIZACJI 2022 (ZAŁOŻENIAMI).....	14
1.5.4. POWIĄZANIA GPR Z NARODOWYM PLANEM GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ.....	14
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA.....	16
2.1. WPROWADZENIE METODYCZNE DO DIAGNOZY.....	16
2.2. ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK I CZYNNIKÓW KRYZYSOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI.....	17
2.2.1. OBSZAR REWITALIZACJI OBJĘTY PROGRAMEM.....	17
2.2.2. KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH.....	19
2.2.2.1. NIEKORZYSTNE TRENDY DEMOGRAFICZNE – DEPOPULACJA I STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA.....	20
2.2.2.2. BEZROBOCIE.....	25
2.2.2.3. UBÓSTWO.....	28
2.2.2.4. DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA.....	31
2.2.2.5. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.....	32
2.2.2.6. POZIOM BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO.....	34
2.2.2.7. PROBLEMY NISKIEGO POZIOMU EDUKACJI ORAZ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO.....	36
2.2.2.7.1. NISKI POZIOM EDUKACJI.....	36
2.2.2.7.2. PROBLEMY NIEWYSTARCZAJĄCEGO POZIOMU UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM I KULTURALNYM.....	38
2.2.2.8. POZOSTAŁE PROBLEMY SPOŁECZNE.....	40
2.2.3. WSPÓŁWYSTĘPOWANIE NEGATYWNYCH ZJAWISK, INNYCH NIŻ SPOŁECZNE.....	41
2.2.3.1. NEGATYWNE ZJAWISKA GOSPODARCZE.....	42
2.2.3.2. NEGATYWNE ZJAWISKA ŚRODOWISKOWE.....	46

2.2.3.3	NEGATYWNE ZJAWISKA TECHNICZNE	50
2.2.2.4	NEGATYWNE ZJAWISKA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE	53
2.4	ANALIZA LOKALNYCH POTENCJAŁÓW OBSZARU REWITALIZACJI	56
2.5	ZDIAGNOZOWANA SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH	58
2.5.1	PROBLEMY - SYNTEZA	58
2.5.2	POTENCJAŁY - SYNTEZA	59
3.	CZĘŚĆ PLANISTYCZNA	61
3.1	WIZJA I CELE REWITALIZACJI	62
3.1.1	OPIS WIZJI OBSZARU PO PRZEPROWADZONEJ REWITALIZACJI	62
3.1.2	STRUKTURA CELÓW REWITALIZACJI	64
3.1.2.1	PRZYJĘTY UKŁAD CELÓW REWITALIZACJI ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI	64
3.2	PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	81
3.2.1	LISTA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	81
3.2.2	CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	110
3.3	NIEZBĘDNE ZMIANY W DOKUMENTACH I UCHWAŁACH	134
3.3.1	ZMIANY W DOKUMENTACH PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO	134
3.3.2	ZMIANY W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH	134
3.3.3	ZMIANY W UCHWAŁACH	134
3.3.4	SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI	135
4.	CZĘŚĆ ZARZĄDCZA	136
4.1	STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GPR	137
4.2	OPERATOR PROGRAMU I KOORDYNATOR REWITALIZACJI	140
4.3	KOMITET REWITALIZACJI	141
4.4	SYSTEM OBIEGU INFORMACJI W RAMACH ZARZĄDZANIA GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI	141
4.5	INFORMACJA I PROMOCJA	142
4.6	HARMONOGRAM REALIZACJI PROCESU REWITALIZACJI	143
4.6.1	ZADANIA DO KOŃCA 2017 ROKU	144
4.6.2	OKRES PEŁNEJ FUNKCJONALNOŚCI GPR (2018-2023)	144
4.7	MECHANIZMY INTEGROWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	145
4.7.1	KOMPLEKSOWOŚĆ	147
4.7.1	KOMPLEKSOWOŚĆ PROBLEMOWA	147
4.7.3	KOMPLEKSOWOŚĆ PRZESTRZENNA	148
4.7.4	KOMPLEKSOWOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	149
4.7.5	KOMPLEKSOWOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA	149
4.7.6	REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI	150
4.7.7	KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA	150
4.8	SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE GPR	151
4.9	MONITOROWANIE REALIZACJI GPR	156
4.10	OCENA POSTĘPÓW OSIĄGANIA CELÓW PROGRAMU	161
4.11	SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN W REAKCJI NA ZMIENNOŚĆ OTOCZENIA	161
5.	PARTYCYPACJA SPOŁECZNA	162
5.1	PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE PRZYGOTOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	163
5.1.1	DIAGNOZA OBSZARU GMINY CZEMIERNIKI	163
5.1.2	KONSULTACJE SPOŁECZNE WYZNACZONEGO OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI	165
5.1.3	TWORZENIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	168
5.1.4	KONSULTACJE SPOŁECZNE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	175
5.2.	PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI ...	177

5.2.1. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI	177
5.2.2. PARTNERSTWO – ZASADY WSPÓŁPRACY POMIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM	177
5.2.3. INSTRUMENTY WŁĄCZAJĄCE SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ W DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE.....	179
5.2.4. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE OCENY EFEKTÓW GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	179
SPIS RYSUNKÓW	181
SPIS TABEL	181
SPIS MAP	181
SPIS ZDJĘĆ.....	182
ZAŁĄCZNIK NR 1 KATALOG WSKAŹNIKÓW WDRAŻANIA GPR.....	183
ZAŁĄCZNIK NR 2 MAPA PRZEDSTWIAJĄCA PODSTAWOWE USTALENIA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNE GPR	183
ZAŁĄCZNIK NR 3 PROCEDURA PRZEPROWADZENIA STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	183
ZAŁĄCZNIK NR 4 OPINIOWANIE GPR PRZEZ WŁAŚCIWE PODMIOTY	183

1. WPROWADZENIE

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” stanowi podstawę do realizacji działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji, w szczególności tych, którzy są zagrożeni wyłączeniem z lokalnej społeczności, aby w konsekwencji doprowadzić do ich integracji społecznej.

Niniejsza Program zakłada realizację działań zgodnie z podstawowymi zasadami społecznymi: personalizmu, dobra wspólnego, pomocniczości i solidarności. Wszelkie przedsięwzięcia podejmowane w ramach tegoż Programu będą prowadzone w oparciu o oddolną aktywność obywatelską mieszkańców i partnerskie współdziałanie aktywnych podmiotów działających w Gminie Czemierniki.

1.1. STRUKTURA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777 z późn. zm.), zwana dalej „ustawą”, w art. 15 ust. 1 wskazuje wymagany zakres zawartości gminnego programu rewitalizacji. Program taki zawiera w szczególności:

1. szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji: zjawisk negatywnych i lokalnych potencjałów;
2. opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy, w tym strategią rozwoju gminy, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego (SUiKZP) oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych;
3. opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji;
4. cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań;
5. opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym:
 - a. listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wraz z ich opisami zawierającymi każdorazowo: nazwę i podmiot realizujący, zakres zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny;
 - b. charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
6. mechanizmy integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
7. szacunkowe ramy finansowe GPR wraz z oszacowaniem środków publicznych i prywatnych;
8. opis struktury zarządzania realizacją gminnego programu rewitalizacji, wskazanie kosztów tego zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji programu;
9. system monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji;
10. określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących gospodarki mieszkaniowej gminy;
11. określenie niezbędnych zmian w uchwale, o Komitecie Rewitalizacji, o ile była podjęta;
12. wskazanie, czy na obszarze rewitalizacji ma zostać ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji, wraz ze wskazaniem okresu jej obowiązywania;
13. wskazanie sposobu realizacji GPR w zakresie zagospodarowania przestrzennego, w tym:
 - a. wskazanie zakresu niezbędnych zmian w SUiKZP,
 - b. wskazanie miejscowych planów koniecznych do uchwalenia albo zmiany,
 - c. w przypadku wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, wskazanie granic obszarów, dla których plan ten będzie procedowany łącznie z procedurą scaleń i podziałów nieruchomości, a także wytyczne w zakresie jego ustaleń;

14. załącznik graficzny przedstawiający ustalenia GPR na mapie w skali co najmniej 1:5000.

Niniejszy dokument zachowuje w pełni strukturę wskazaną w ustawie¹, jako zalecaną. Ponadto zostało przygotowany zgodnie z zapisami „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” oraz „Zasad programowania, wdrażania i wsparcia rewitalizacji w województwie lubelskim”. Przy jego opracowywaniu uwzględniono także wytyczne nakreślone w „Zasadach delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego”.

1.2 POWIĄZANIA GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY CZEMIERNIKI

Niniejszy Program ma bezpośrednie powiązania wdrożeniowe z następującymi dokumentami systemu planowania strategicznego Gminy Czemierniki:

- Strategią rozwoju lokalnego Gminy Czemierniki na lata 2016-2022²
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czemierniki na lata 2016-2023
- Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023³
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czemierniki⁴
- Programem Odnowy Miejscowości Czemierniki⁵.

1.2.1 POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGIĄ ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2016-2022

Wizja rozwoju Gminy Czemierniki do roku 2022 skupia się wokół czterech obszarów priorytetowych, w ramach których będą podejmowane działania operacyjne służące rozwojowi gminy tj. :

Priorytet 1. Zwiększenie potencjału gospodarczego gminy

- 1.1 Aktywizacja sektora rolnego ze szczególną rolą biogospodarki
- 1.2 Tworzenie warunków do rozwoju przetwórstwa produktów lokalnych
- 1.3 Rozwój gospodarki rybackiej
- 1.4 Wzrost gospodarczego wykorzystania potencjału obszaru w zakresie odnawialnych źródeł energii
- 1.5 Wspomaganie rozwoju turystyki i promocja gminy

Priorytet 2. Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy i tworzenie warunków do

¹ Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. poz. 1777 z późn. zm.)

² Uchwała nr XII/65/2015 Rady Gminy Czemierniki z dnia 30 grudnia 2015 r. w sprawie uchwalenia Strategii rozwoju lokalnego Gminy Czemierniki na lata 2016-2022

³ Uchwała nr XIV/75/2016 Rady Gminy Czemierniki z dnia 30 marca 2016 r. w sprawie przyjęcia Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023

⁴ Uchwała Nr XXVI/146/2013 Rady Gminy Czemierniki z dnia 17 maja 2013 roku w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Czemierniki

⁵ Uchwała nr XIV/76/2016 Rady Gminy Czemierniki z dnia 30 marca 2016 r.

samorealizacji

- 2.1 *Lepszy dostęp mieszkańców do usług zdrowotnych, opiekuńczych oraz skutecznych form integracji społecznej grup wykluczonych*
- 2.2 *Podniesienie jakości i dostępności usług w zakresie opieki nad dziećmi oraz edukacji*
- 2.3 *Poprawa dostępu do usług i dóbr kultury oraz sportu i rekreacji*
- 2.4 *Rozwój kwalifikacji mieszkańców poprzez zapewnienie infrastruktury i realizację projektów edukacyjnych, w tym budowa społeczeństwa informacyjnego*
- 2.5 *Rozbudowa i modernizacja układu drogowego gminy*

Priorytet 3. Ochrona środowiska i dziedzictwa kulturowego

- 3.1 *Zwiększenie dostępu mieszkańców do infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej oraz zagospodarowania odpadów*
- 3.2 *Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych na terenie gminy poprzez wzrost efektywności energetycznej budynków mieszkalnych oraz obiektów użyteczności publicznej i gospodarczej*
- 3.3 *Edukacja ekologiczna i przeciwdziałanie zagrożeniom*
- 3.4 *Rewitalizacja zabudowy historycznej oraz poprawa estetyki i ładu przestrzennego w gminie*
- 3.5 *Promocja i wsparcie dziedzictwa kulturowego*

Priorytet 4. Podniesienie jakości zarządzania gminą

- 4.1 *Zwiększenie poziomu kompetencji i umiejętności kadr w zakresie zarządzania rozwojem i kreowania innowacyjnych rozwiązań*
- 4.2 *Aktywizowanie mieszkańców dla realizacji celów rozwojowych gminy*

Realizacja zadań przewidzianych w ramach powyższych priorytetów pozwoli na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej gminy, co w dłuższej perspektywie powinno doprowadzić do napływu nowych inwestycji do gminy, a także wzrostu liczby turystów, odwiedzających gminę i korzystających z nowo wybudowanej infrastruktury turystycznej. Wytyczne strategii wskazują, iż jednym z najistotniejszych zadań w tym obszarze jest inwestycja polegająca na rewitalizacji zabytkowego zespołu pałacowo-parkowego wraz z otoczeniem, stanowiącego kluczowy potencjał rozwojowy gminy. Z uwagi na swe położenie w bezpośredniej okolicy zabytkowego centrum Czemiernik stanowić on może bazę do realizacji projektów poprawiających atrakcyjność turystyczną gminy, oraz przyczyniać się znacznie do rozwoju i promocji kultury gminy Czemierniki. Celem działania władz gminnych będzie również pobudzenie lokalnej gospodarki, która będzie generowała nowe miejsca pracy i prowadziła do dywersyfikacji źródeł dochodów gospodarstw domowych. Podejmowane działania w zakresie ochrony środowiska oraz ograniczenia emisji gazów, wpłyną korzystnie na jakość życia i promocję ekologicznego wizerunku gminy. Rozwój organizacji pozarządowych oraz bliska współpraca z nimi, jak również aktywne angażowanie mieszkańców w realizację wspólnych przedsięwzięć i projektów rozwojowych doprowadzi do większej aktywności i integracji społeczności lokalnej. Nieodzownym elementem integrującym społeczność lokalną będzie dalsza poprawa jakości i dostępności usług publicznych, oferowanych dla mieszkańców gminy, szczególnie w sferze edukacji,

opieki medycznej i społecznej, kultury i rekreacji oraz komunikacji, jak również prowadzenie aktywnej polityki, ograniczającej zjawiska wykluczenia społecznego, szczególnie wśród osób niepełnosprawnych, starszych oraz zagrożonych ubóstwem.

Wyszczególnione w Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Czemierniki cele oraz skorelowane z nimi działania są spójne z wizją stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji w Czemiernikach, która koncentruje się wokół działań służących poprawie jakości życia mieszkańców poprzez zrównoważony rozwój, prowadzony przy udziale lokalnej społeczności. Gminny Program Rewitalizacji w Gminie Czemierniki, podobnie jak Strategia, wskazuje na konieczność podkreślenia atutów związanych z lokalnym dziedzictwem kulturowo-przyrodniczym, w tym m.in. zabytkowego zespołu pałacowo-obronnego z pocz. XVII. W obu dokumentach dużą wagę przykładają się do działań wzmacniających tożsamość lokalną. Aktywność społeczna mieszkańców połączona z ich rzeczywistym zaangażowaniem w procesy współdecydowania o losach gminy, będzie stanowiła podstawę do budowania społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym. Będzie też ważnym czynnikiem integrującym tę społeczność, przyczyniającym się jednocześnie do rozwoju kapitału społecznego. Należy zatem uznać, iż wizje obu dokumentów w wyżej wymienionym zakresie są ze sobą powiązane i ukierunkowane są na realizację podobnych działań. Oba dokumenty są spójne w zakresie celów oraz planowanych przedsięwzięć.

1.2.2 POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGIĄ ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2016-2023

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czemierniki na lata 2016-2023 stanowi jedną ze strategii dziedzinowych, realizowanych na wielu poziomach planowania strategicznego w jednostce samorządu terytorialnego. Dla gminy strategia ta znajduje swoje miejsce jako operacjonalizacja strategii rozwoju w obszarze problematyki społecznej. Zapisy zawarte w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023* nie tylko są spójne i zbieżne z zapisami obowiązującej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*, ale zawierają szereg szczegółowych odniesień do jej zapisów. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowiła dokument źródłowy zarówno w zakresie opracowywania diagnozy uwarunkowań społeczno-gospodarczo-przestrzennych gminy służącej delimitacji obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji, jaki samego Gminnego Programu Rewitalizacji.

Szczególną korelację można zauważyć w zakresie celów obydwu dokumentów strategicznych, jak również odpowiadających im kierunków działań.

Cel główny Strategii to: „Aktywizacja społeczno-zawodowa oraz wsparcie dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem w Gminie Czemierniki”

- ❖ **Cel szczegółowy 1:** Zwiększenie dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców
- ❖ **Cel szczegółowy 2:** Aktywizacja osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo
- ❖ **Cel szczegółowy 3:** Poprawa sytuacji rodzin wymagających wsparcia, zwłaszcza rodzin dotkniętych ubóstwem.

Przedmiotowy dokument skupia się wokół wielu obszarów problemowych, takich jak: wyludnianie się gminy, bezrobocie, problemy związane z niezaspokojeniem potrzeb osób starszych

i niepełnosprawnych. Te niekorzystne trendy demograficzne, jak i inne problemy występujące w sferze społecznej, w tym m.in. niska aktywność społeczeństwa, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym zostały poddane szczegółowej analizie na etapie diagnozy społeczno-gospodarczej Gminy Czemierniki i delimitacji obszaru zdegradowanego. Oba dokumenty – Strategia jak i GPR, mówią o potrzebie poprawy standardu życia wszystkich członków lokalnej społeczności, konieczności zapewnienia mieszkańcom Gminy warunków sprzyjających osobistemu rozwojowi oraz eliminacji negatywnych zjawisk dotyczących mieszkańców tj. ubóstwu oraz wykluczenia społecznego.

Cele ujęte w obu dokumentach są komplementarne, ukierunkowane na skuteczną politykę gminy, która ma wspierać aktywność mieszkańców w wykorzystywaniu własnych zasobów dla budowania warunków dobrego życia. Realizacja zawartych w dokumentach propozycji konkretnych działań może przyczynić się do rozwiązywania wielu istotnych problemów społecznych.

Ponieważ oba dokumenty – GPR i Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych były opracowywane niemal równolegle i procesy ich przygotowania były skoordynowane, nie zachodzi konieczność wprowadzania zmian w polityce społecznej w związku z uchwaleniem GPR.

1.2.3 POWIĄZANIA GPR Z PLANEM GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2016-2023

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej to strategiczny dokument dla gminy, wyznaczający kierunki rozwoju lokalnego w zakresie racjonalizacji gospodarki energetycznej. Celem opracowania jest przedstawienie koncepcji działań (inwestycyjnych oraz nieinwestycyjnych) służących poprawie jakości powietrza na terenie gminy. Treść *Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Czemierniki na lata 2016-2023*, przyjętego w bieżącym roku, jest powiązana z niniejszym Programem. W zapisie **długoterminowej wizji**, przedstawionej w PGN, obraz Gminy Czemierniki rysuje się nam jako obszar zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego opartego na endogenicznym potencjale i zasadach niskoemisyjności, ekologiczne i bezpieczne miejsce do życia i rozwoju lokalnej społeczności. Gminę zamieszkują chętnie współpracujący w realizacji celów ekologicznych, świadomi i odpowiedzialni za środowisko, w którym żyją mieszkańcy. Wizja ta pozostaje w korelacji z wizją pożądanego stanu obszaru rewitalizowanego oraz wizerunku całej gminy. Kluczowym obszarem, obok prowadzonych działań inwestycyjnych, jest kształtowanie świadomości lokalnej społeczności w zakresie efektów i korzyści płynących z gospodarki niskoemisyjnej oraz aktywizacja mieszkańców do działań podejmowanych w celu poprawy efektywności energetycznej i ochrony powietrza. W przedmiotowym zakresie oba dokumenty wykazują ścisłą spójność. U jej podnóża leży przekonanie o niezbędności podjęcia szeroko zakrojonych działań edukacyjnych wpływających na zmianę negatywnych postaw oraz przyzwyczajzeń konsumpcyjnych. Szczególną wagę przywiązywana jest do edukacji dzieci i młodzieży, bo to ona wpływa na prawidłowe kształtowanie postaw przyszłych pokoleń.

1.2.4 POWIĄZANIA GPR ZE STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego jest podstawowym i obligatoryjnym dokumentem planistycznym na szczeblu lokalnym. Opisuje ono stan zagospodarowania przestrzeni i wytycza kierunki prowadzenia polityki przestrzennej gminy. Według rzeczonoego dokumentu wiodącym celem rozwoju i zagospodarowania przestrzennego gminy jest

podniesienie jakości życia ludności i wzmocnienie bazy ekonomicznej przez ukształtowanie zrównoważonego rozwoju gospodarczego przy jednoczesnym zachowaniu zasobów i walorów środowiska kulturowego oraz trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych.

Cele zawarte w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023* są zbieżne z rzeczonym Studium (aktualizacja w 2013 r.).

Zgodnie z zapisami *Studium* rozwój funkcji turystycznej może być istotnym czynnikiem aktywizacji Gminy Czemierniki i źródłem dochodu miejscowej ludności poprzez ożywienie innych gałęzi gospodarki jak handel, gastronomia, transport. Wśród priorytetów lokalnej polityki przestrzennej wymienia się m.in. szczególne wyeksponowanie unikalnych walorów barokowego zespołu pałacowo - obronnego w Czemiernikach, z jego rewitalizacją i przeznaczeniem na centrum kulturalno – turystyczne, jak również poprawę estetyki i walorów kulturowo - krajobrazowych osadnictwa przez ukształtowanie przestrzeni publicznych w lokalnych ośrodkach gminy. Istotnym zadaniem jest również rewitalizacja zespołów dworsko - parkowych przeznaczeniem na ośrodki obsługi turystyki. Rezultatem wszystkich tych działań będzie poprawa atrakcyjności miejscowości i jej promocja, zwiększenie ilości miejsc pracy, edukacja miejscowego społeczeństwa oraz jego integracja.

Niniejszy Program jest zgodny z zapisami obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czemierniki. W związku z tym nie zachodzi konieczność wprowadzania w nim zmian.

1.3 POWIĄZANIA GPR Z PLANEM ODNOWY MIEJSCOWOŚCI CZEMIERNIKI NA LATA 2016-2025

Plan odnowy miejscowości Czemierniki na lata 2016-2025 jest dokumentem o charakterze planowania strategicznego, który ma na celu stworzenie szczegółowej koncepcji i wizji rozwoju miejscowości gminnej. Jak wynika z przyjętego dokumentu odnowa i rozwój wsi jest wypadkową wielu działań, wśród których pierwsze miejsce zajmuje aktywność, zaangażowanie i solidarna postawa mieszkańców, stąd przy programowaniu rozwoju miejscowości uwzględniono przede wszystkim oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności.

Wizja rozwoju miejscowości została sformułowana następująco:

„Czemierniki – miejscowość gminna rozwijająca się wielofunkcyjnie, zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego, dobre miejsce do życia i pracy”.

Osiągnięcie stanu docelowego będzie możliwe poprzez realizację celów priorytetowych oraz przyporządkowanych im zadań i działań:

Priorytet 1. Podniesienia jakości życia w miejscowości Czemierniki

- ✓ Budowa i modernizacja układu drogowego miejscowości
- ✓ Przebudowa i modernizacja gminnego stadionu w Czemiernikach
- ✓ Plac zabaw i zagospodarowanie terenu na działkach nr 174 i 175
- ✓ Rozbudowa i przebudowa (modernizacja) Gminnego Publicznego Przedszkola w Czemiernikach

- ✓ Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych (poprzez wymianę lub modernizację indywidualnych źródeł ciepła oraz instalacje solarne)
- ✓ Edukacja ekologiczna i przeciwdziałanie zagrożeniom
- ✓ Rozwój kwalifikacji mieszkańców i budowa społeczeństwa informacyjnego.

Priorytet 2. Zwiększenie roli turystyki w rozwoju miejscowości i promocja Czemiernik

- ✓ Rewitalizacja centrum Czemiernik etap II – obejmująca m.in.: odtworzenie budynku zajazdu z przeznaczeniem na funkcje kulturalno – rozrywkowe, rekonstrukcję placu między kościołem a zajazdem jako miejsca różnorodnych wydarzeń i uroczystości, wymianę sieci energetycznej oraz oświetlenia ulicznego
- ✓ Budowa pomnika na Rynku
- ✓ Renowacja zabytkowych kapliczek w miejscowości i budynku mansjonarni
- ✓ Wspomaganie rozwoju turystyki i działania promocyjne – w tym m.in.: cykliczne organizowanie imprez lokalnych, wyznaczenie ścieżki spacerowo-turystycznej po Czemiernikach, stworzenie punktu gastronomicznego z kuchnią regionalną na terenie, rozszerzenie działalności Młodzieżowej Orkiestry Dętej UMC
- ✓ Odnowienie pałacu, rewitalizacja obszaru wchodzącego w skład zespołu pałacowo-parkowo-obronnego oraz promocja obiektu.

Przeprowadzona analiza powiązań założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czemierniki z *Planem Odnowy Miejscowości Czemierniki na lata 2016-2025* wykazała, iż oba dokumenty są ze sobą spójne. Przedstawione powyżej kierunki działań korespondują wprost z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji, który zakłada przede wszystkim zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki w celu przeciwdziałania skutkom negatywnych zjawisk społecznych, środowiskowych, technicznych i przestrzenno-funkcyjnych.

1.4 POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGICZNYMI DOKUMENTAMI WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Niniejszy program jest powiązany ze wskazaniem strategicznych i planistycznych dokumentów ponadlokalnych, w szczególności ze *Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 roku)*, *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego* oraz z *Regionalnym Planem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020*.

1.4.1 POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 ROKU)

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 roku) jest dokumentem programowym, który określa wizję oraz cele i kierunki rozwoju regionu, stanowiącym podstawowe narzędzie prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionalnej. *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czemierniki na lata 2016-2023* wpisuje się w realizację większości celów strategicznych przedmiotowego dokumentu, w tym w szczególności:

- ❖ **Celu 2. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich** - poprzez m.in. poprawę warunków dla wzrostu konkurencyjności i towarowości gospodarstw, wspieranie przedsiębiorczości na wsi i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich w najbardziej efektywnych sektorach gospodarki (głównie usług), wyposażanie obszarów wiejskich w infrastrukturę transportową, komunalną i energetyczną w sposób skoordynowany z innymi przedsięwzięciami i spójny wewnętrznie;
- ❖ **Celu 3. Selektywne zwiększanie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowanie technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu** – poprzez wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw oraz działania na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego, a także rozwijanie systemu kształcenia dostosowanego do specyfiki regionu;
- ❖ **Celu 4. Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu** - poprzez lepszą dostępność komunikacyjną gminy, włączenie społeczne osób wykluczonych, wzmacnianie społecznej tożsamości regionalnej i rozwijanie więzi współpracy wewnątrzregionalnej, a także racjonalne i efektywne wykorzystywanie zasobów przyrodniczych w gminie dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjnych, przy zachowaniu i ochronie walorów środowiska przyrodniczego.

1.4.2 POWIĄZANIA GPR Z PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego przyjęty Uchwałą Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r. określa zasady i kierunki kształtowania struktury funkcjonalno – przestrzennej regionu oraz działania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych stanowiąc formalną i merytoryczną płaszczyznę odniesienia dla podejmowanych decyzji przestrzennych. Przyjęte kierunki i zasady zagospodarowania przestrzennego stwarzają ogólne warunki dla realizacji zadań inwestycyjnych formułowanych w programach rozwoju. Zawarte są w nich rekomendacje dla podmiotów realizujących politykę przestrzenną w regionie.

Wśród najważniejszych działań rekomendowanych dla Gminy Czemierniki wskazano działania ukierunkowane na zachowanie wartości obiektów dziedzictwa kulturowego. Jako priorytetowe uznano rewaloryzację oraz rewitalizację układów zespołów urbanistycznych, ruralistycznych i przestrzennych, w tym znajdujących się w Czemiernikach oraz restaurowanie i zabezpieczanie zespołów zamkowych, dworskich, pałacowo-obronnych, wśród których ponownie wymieniono Czemierniki. W celu podkreślenia tradycji i tożsamości regionalnej rekomendowane jest eksponowanie obiektów w typie renesansu lubelskiego, do których zaliczono także obiekt w Czemiernikach(budynek kościoła św. Stanisława Biskupa). *Studium* wskazuje również m.in. na potrzebę rozwoju infrastruktury turystycznej w ośrodkach położonych na kierunkach szlaków kulturowych (przez teren gminy przebiega Szlak Rezydencji Magnackich o znaczeniu regionalnym).

Wobec powyższego kierunki działań, wskazane w *Studium*, zostały uwzględnione w opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Czemiernik, który tym samym również przewiduje wzmocnienie turystycznej oferty poprzez podkreślenie atutów gminy związanych z lokalnym dziedzictwem kulturowo-historycznym. Należy zatem uznać, iż wizje obu dokumentów są ze sobą powiązane i ukierunkowane są na realizację wskazanych działań.

1.4.3 POWIĄZANIA GPR Z REGIONALNYM PROGRAMEM OPERACYJNYM WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO NA LATA 2014-2020

Głównym celem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 jest wzrost konkurencyjności regionu w oparciu o wewnętrzne potencjały, które sprzyjają zwiększeniu spójności społecznej i terytorialnej. Realizacja Programu będzie przebiegała poprzez wdrażanie 14 osi priorytetowych: 9 współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz 5 (w tym oś dotycząca pomocy technicznej) z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Komplementarność celów wytyczonych w *Gminnym Planie Rewitalizacji Gminy Czemierniki* z priorytetowymi obszarami wsparcia zawartymi w *Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020* prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1 Korelacja strategicznych celów Gminnego Planu Rewitalizacji Gminy Czemierniki oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Czemierniki	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020
Cel 1.	❖ Oś Priorytetowa 9 Rynek pracy ❖ Oś Priorytetowa 11 Włączenie społeczne ❖ Oś Priorytetowa 12 Edukacja, kwalifikacje i kompetencje ❖ Oś Priorytetowa 13 Infrastruktura społeczna
Cel 2.	❖ Oś Priorytetowa 2 Cyfrowe Lubelskie ❖ Oś Priorytetowa 4 Energia przyjazna środowisku ❖ Oś Priorytetowa 5 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna ❖ Oś Priorytetowa 6 Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów ❖ Oś Priorytetowa 7 Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego ❖ Oś Priorytetowa 8 Mobilność regionalna i ekologiczny transport ❖ Oś Priorytetowa 13 Infrastruktura społeczna
Cel 3.	❖ Oś Priorytetowa 1 Badania i innowacje ❖ Oś Priorytetowa 3 Konkurencyjność przedsiębiorstw ❖ Oś Priorytetowa 9 Rynek pracy ❖ Oś Priorytetowa 10 Adaptacyjność przedsiębiorstw i pracowników do zmian

Źródło: Opracowanie własne

1.5 POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGICZNYMI DOKUMENTAMI KRAJOWYMI

1.5.1 POWIĄZANIA GPR ZE STRATEGIĄ ROZWOJU KRAJU 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to dokument, który wyznacza najważniejsze zadania państwa. Realizacja tych zadań przyczyni się do szybszego i bardziej zrównoważonego rozwoju kraju i poprawy, jakości życia ludności poprzez wzmocnienie potencjałów gospodarczych, instytucjonalnych i społecznych. Główne działania obejmują trzy obszary: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjną gospodarkę oraz spójność społeczną i gospodarczą.

Wizja Polski 2020 przedstawiona w dokumencie obejmuje m.in.: zatrzymanie procesów marginalizacji na obszarach tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze i pobudzenie zdolności do rozwoju dzięki procesom rewitalizacyjnym. Precyzuje również działania, które powinny zostać podjęte, określając je jako: „działania bezpośrednio nakierowane na wzmocnienie spójności społecznej, zwiększenie aktywności osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz na zwiększenie efektywności świadczeń społecznych”. Zgodnie z przyjętą wizją: „zwiększeniu spójności społecznej sprzyjać będzie podniesienie konkurencyjności gospodarki oraz znaczna poprawa sytuacji na rynku pracy. Podejście do spójności społecznej ulegnie przeorientowaniu przede wszystkim na efektywne wykorzystywanie potencjałów wszystkich osób z deficytami i dysfunkcjami utrudniającymi im samodzielne korzystanie z tych potencjałów. Tym samym instrumenty polityki społecznej będą nastawione przede wszystkim na likwidację bądź minimalizację przyczyn wykluczenia, a jeżeli okaże się to niemożliwe, na zapewnienie, by w największym możliwym stopniu nie przeszkadzały one w integracji ekonomicznej i społecznej. Zwiększeniu spójności społecznej sprzyjać będzie również poprawa zdrowotności Polaków, osiągnięta dzięki podjętym działaniom mającym na celu dostosowanie systemu ochrony zdrowia do trendów demograficznych”.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 precyzuje, iż rozprzestrzenianiu procesów rozwojowych, służyć będzie wsparcie kierowane także na obszary wiejskie. Podejmowane tam przedsięwzięcia powinny obejmować rozbudowę i modernizację infrastruktury, zwłaszcza komunikacyjnej, działania rewitalizacyjne oraz rozwój usług użyteczności publicznej i innych funkcji w zakresie dostarczania usług publicznych, niezbędnych do inicjowania procesów rozwojowych na poziomie lokalnym (obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich).

1.5.2 POWIĄZANIA GPR Z KRAJOWĄ STRATEGIĄ ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Strategia ta to kompleksowy, średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Strategia formułuje jako cel główny: „Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym”. Wśród celów szczegółowych znajduje się:

- ✓ **Cel 2:** Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych, w opisie którego czytamy:

„Jak wynika z diagnozy i analizy wyzwań na pewnych obszarach kraju następuje kumulacja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych. [...] Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej zidentyfikowano następujące cele wobec skoncentrowanych problemów rozwojowych:

- 2.1 Wzmacnianie spójności w układzie krajowym,*
- 2.2 **Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe,***
- 2.3 Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze,*
- 2.4 Przewycięzanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE,*
- 2.5 Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o najniższej dostępności.”*

1.5.3 POWIĄZANIA GPR Z NARODOWYM PLANEM REWITALIZACJI 2022 (ZAŁOŻENIAMI)

Założenia do NPR, jako przyszłego dokumentu ramowego, należy traktować kierunkowo. Przede wszystkim należy mieć na względzie, czy rozumienie rewitalizacji w GPR Czemiernik jest spójne z rozumieniem rewitalizacji w założeniach do NPR. Dokument ten definiuje rewitalizację jako:

„ (...) wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i prowadzone we współpracy z lokalną społecznością, w sposób zaplanowany oraz zintegrowany przez określenie i realizację programów rewitalizacji. Taka definicja rewitalizacji (...) jest podstawą prac ustawowych w tym zakresie oraz elementem Wytycznych zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych – perspektywa finansowa 2014-2020 (...).

Należy zatem uznać, iż rozumienie pojęcia rewitalizacji przyjęte w niniejszym GPR jest ściśle zgodne z definicją NPR. Spójność występuje też na poziomie całości zapisów obu dokumentów.

1.5.4 POWIĄZANIA GPR Z NARODOWYM PLANEM GOSPODARKI NISKOEMISYJNEJ

Narodowy Program Gospodarki Niskoemisyjnej wskazuje działania, których wdrożenie przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych. Zgodnie z założeniami dokumentu istotą programu jest zapewnienie korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych (zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju) płynących z działań zmniejszających emisje, osiąganych m.in. poprzez wzrost innowacyjności i wdrożenie nowych technologii, zmniejszenie energochłonności, utworzenie nowych miejsc pracy, a w konsekwencji sprzyjających wzrostowi konkurencyjności gospodarki. Cel

główny *Narodowego Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej* określono jako: „Rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju kraju”⁶ W jego ramach zakłada się działania ukierunkowane na poprawę efektywności nie tylko energetycznej, ale również wykorzystania zasobów w skali całej gospodarki. Wdrażanie nowych technologii powinno skutkować ograniczeniem energo–materiało- i wodochłonności. Jako cele szczegółowe, określające obszary, w których powinny zostać podjęte działania mające istotny wpływ na wymagane obniżenie poziomu emisyjności, wskazano:

- ✓ rozwój niskoemisyjnych źródeł energii,
- ✓ poprawę efektywności energetycznej,
- ✓ poprawę efektywności gospodarowania surowcami i materiałami,
- ✓ rozwój i wykorzystanie technologii niskoemisyjnych,
- ✓ zapobieganie powstawaniu oraz poprawa efektywności gospodarowania odpadami,
- ✓ promocję nowych wzorców konsumpcji.

Z wyżej wymienionych celów wynikają szczegółowe zadania, które powinny zostać zrealizowane na poziomie poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego, w tym również gmin. Zaplanowane w GPR Gminy Czemierniki działania w ramach celów operacyjnych bezpośrednio wpłyną na skuteczne i efektywne ekonomicznie wdrażanie działań w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych, wskazanych w przedmiotowym dokumencie.

⁶ „Narodowy Program Gospodarki Niskoemisyjnej”

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Niniejsza szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji odnosi się do obszaru wyznaczonego Uchwałą Nr XIX/116/2016 Rady Gminy Czemierniki z dnia 6 grudnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Czemierniki. Składa się ona z czterech rozdziałów:

- w rozdziale 2.1. przedstawiono wprowadzenie metodyczne do diagnozy;
- w rozdziale 2.2. przedstawiono szczegółową diagnozę negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na obszarze rewitalizacji;
- w rozdziale 2.3. przedstawiono szczegółową diagnozę lokalnych potencjałów obszaru rewitalizacji;
- w rozdziale 2.4. przedstawiono syntetyczne podsumowanie diagnozy i wnioski.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji zostało dokonane w ramach odrębnego dokumentu – „Diagnozy uwarunkowań społeczno-gospodarczo-przestrzennych gminy Czemierniki służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”, stanowiącej załącznik do ww. uchwały.⁷

Celem niniejszej diagnozy jest szczegółowe przeanalizowanie występujących na obszarze rewitalizacji problemów oraz potencjałów, i na podstawie tej analizy sformułowanie wniosków (konkluzji) umożliwiających wyznaczenie następnie celów rewitalizacji.

2.1 WPROWADZENIE METODYCZNE DO DIAGNOZY

Szczegółowa diagnoza problemów występujących na terenie analizowanej gminnym została wykonana odrębnie w ramach dokumentu „Diagnoza zjawisk społeczno-gospodarczo-przestrzennych Gminy Czemierniki służąca delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”; poprzedziła ona wytyczenie obszaru rewitalizacji. Dla tak wyznaczonego (a więc także zdiagnozowanego) obszaru rewitalizacji sporządza się niniejszy Gminny Program Rewitalizacji. Jednak ustawa⁸ w art. 15 ust. 1 p. 1) wskazuje jako obowiązkowy element GPR-u „**szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji (...) obejmującą analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru**”.

Wobec takiego wskazania ustawowego niniejsza diagnoza – jakkolwiek w części opiera się o ustalenia poprzednio sporządzonej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – różni się od niej zasadniczo trzema parametrami:

- **jest diagnozą wyznaczonego już obszaru rewitalizacji**, a nie całej gminy (do obszaru całej gminy odwołuje się jedynie kontekstowo w tych przypadkach gdyż bez tego diagnoza samego obszaru rewitalizacji nie byłaby czytelna);
- **jest diagnozą szczegółową**, przez co rozumiemy, że musi ona wnikać w poszczególne fragmenty diagnozowanej materii na tyle głęboko i rozważać je na tyle dokładnie, aby dało się zakończyć każdy z merytorycznych fragmentów diagnozy precyzyjną konkluzją, która następnie posłuży do sformułowania jasnego celu rewitalizacji; dodatkowo większe części diagnozy mogą być podsumowywane konkluzjami ogólniejszymi, z których da się wyprowadzić bardziej generalne cele strategiczne rewitalizacji (którym z kolei byłyby podporządkowane grupy bardziej

⁷ <https://ugczemierniki.bip.lubelskie.pl/index.php?id=433&p1=szczegoly&p2=1156551>

⁸ Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. (Dz. U. poz. 1777 z późn. zm.)

szczegółowych celów operacyjnych, przyjętych poprzednio w odpowiedzi na szczegółowe konkluzje diagnozy);

- **jest na tym etapie już nie tylko diagnozą problemów, ale i potencjałów;** o ile diagnoza problemów została wykonana już na etapie wytyczania obszaru i może być jedynie uszczegółowiona, o tyle diagnoza potencjałów jest wykonywana na tym etapie po raz pierwszy.

2.2 ANALIZA NEGATYWNYCH ZJAWISK I CZYNNIKÓW KRYZYSOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI

2.2.1 OBSZAR REWITALIZACJI OBJĘTY PROGRAMEM

Gmina Czemierniki jest gminą wiejską położoną w północnej części województwa lubelskiego, na południu powiatu radzyńskiego. Do 1998 roku administracyjnie należała do województwa białskopodlaskiego, wcześniej natomiast do lubartowskiego. Gmina usytuowana jest na styku trzech powiatów: radzyńskiego, lubartowskiego i parczewskiego. Od północy Gmina Czemierniki graniczy z gminą Radzyń Podlaski i miastem Radzyń Podlaski, od zachodu z gminą Borki, od południowego zachodu i południa z gminą Ostrówek (powiat lubartowski), od wschodu z gminą Wołyń, a od południowego – wschodu z gminą Siemień (powiat parczewski). Granice od wschodu i zachodu tworzy rzeka Tyśmienica, natomiast od pozostałych stron najczęściej drogi śródpolne, rzadziej śródleśne i przyłesne. Gmina posiada kształt rombu zorientowanego w kierunku N-S. Rozciągłość południkowa gminy wynosi 17 km, a równoleżnikowa 12 km.

Mapa 1 Usytuowanie Gminy Czemierniki na tle województwa lubelskiego i powiatu radzyńskiego

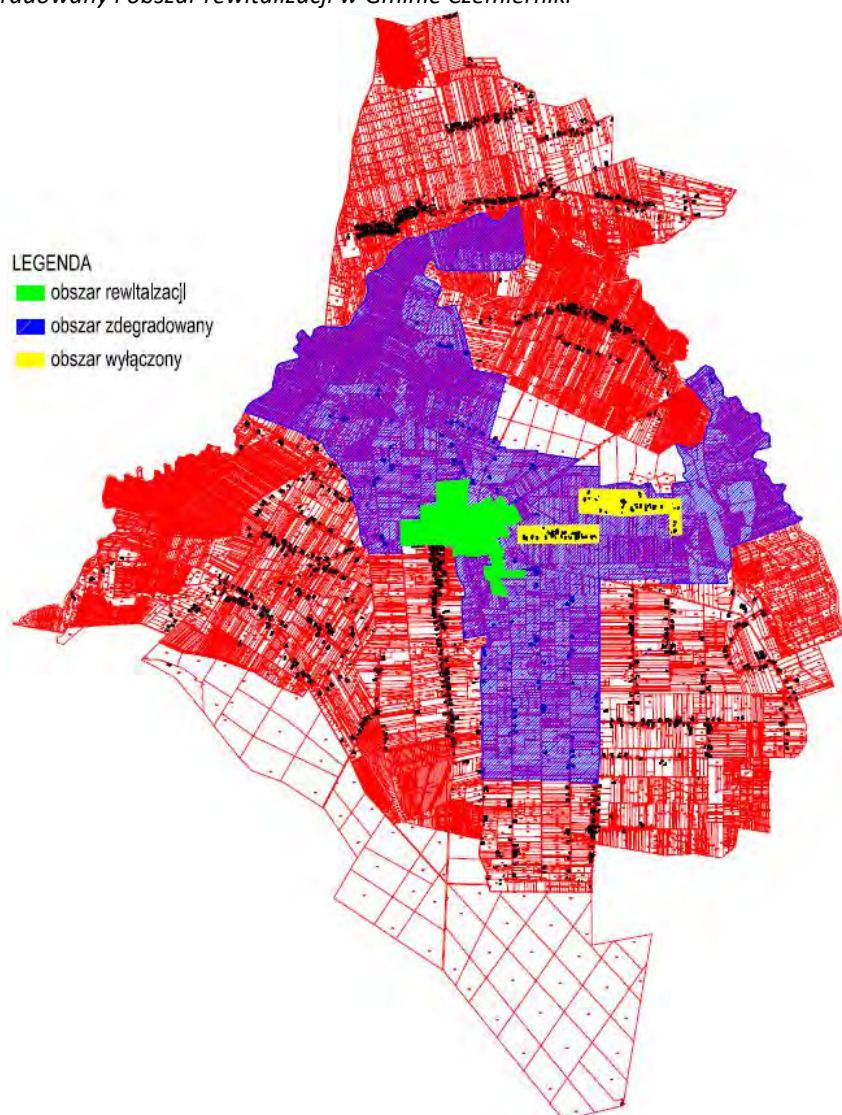

Źródło: Opracowanie własne

Ustawa⁹ w art. 14. ust. 2 stanowi, że Gminny Program Rewitalizacji (GPR) jest sporządzany dla obszaru rewitalizacji wyznaczonego w drodze odrębnej uchwały rady gminy, o której mowa w art. 8. ustawy. W odniesieniu do Gminy Czemierniki aktem wyznaczającym te obszary jest Uchwała Nr XIX/116/2016 Rady Gminy Czemierniki z dnia 6 grudnia 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Czemierniki.

W świetle powyższej uchwały obszar zdegradowany obejmuje terytorium sołectwa Czemierniki I o powierzchni 23,88 km² i liczbie mieszkańców: 1 232. Ze względu na przekroczenie ustawowych ograniczeń (maksymalnie 20% powierzchni gminy i 30% ludności) uchwała ta wyznacza dla gminy obszar rewitalizacji o granicach mniejszych niż granice obszaru zdegradowanego (sołectwa Czemierniki I), zgodnie z poniższą mapą. Łączna powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 1,5 km² (150,5 ha), co stanowi 1,61% powierzchni Gminy Czemierniki, a zamieszkuje go 938 osób, co stanowi 20,59% populacji mieszkańców gminy. W obszarze rewitalizacji znajduje się teren ulic: Czereśniowej, Gęsiej, Grobelnej, Jabłoniowej, Kockiej, Malinowej, Morelowej, Parczewskiej, Radzyńskiej, Rynek, Zamkowej.

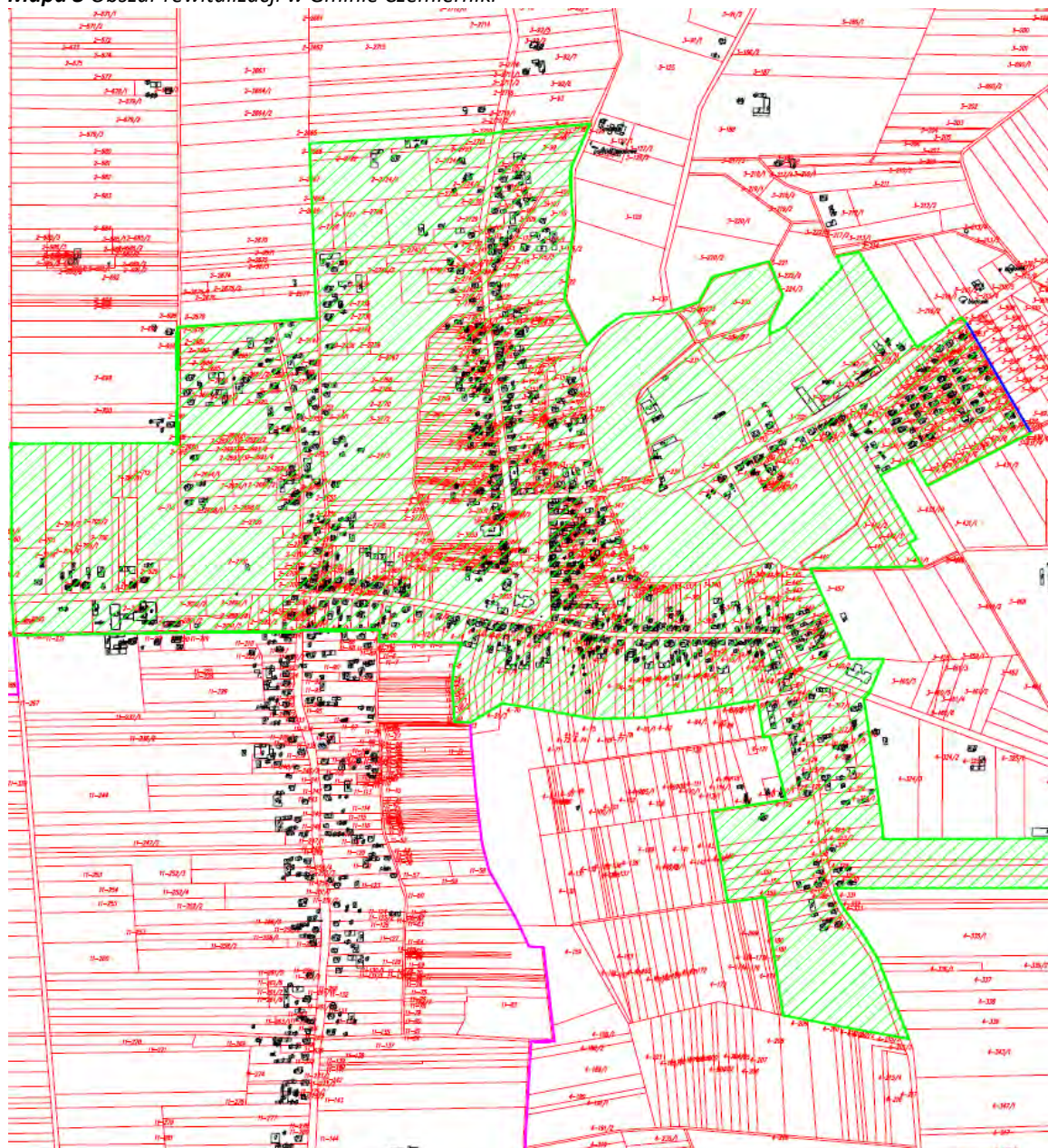
Mapa 2 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Czemierniki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Czemierniki (mapa ewidencyjna Gminy Czemierniki 1:5000)

⁹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

Mapa 3 Obszar rewitalizacji w Gminie Czemierniki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Czemierniki (mapa ewidencyjna Gminy Czemierniki 1:5000)

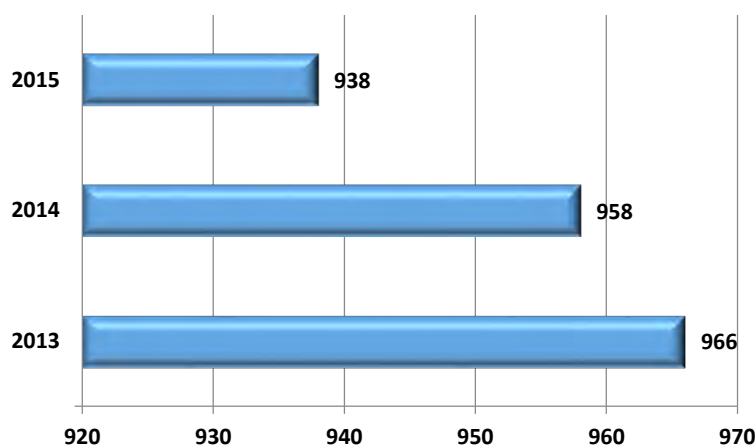
2.2.2 KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH

Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych – zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy – obejmuje w szczególności kwestie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

2.2.2.1 NIEKORZYSTNE TRENDY DEMOGRAFICZNE – DEPOPULACJA I STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

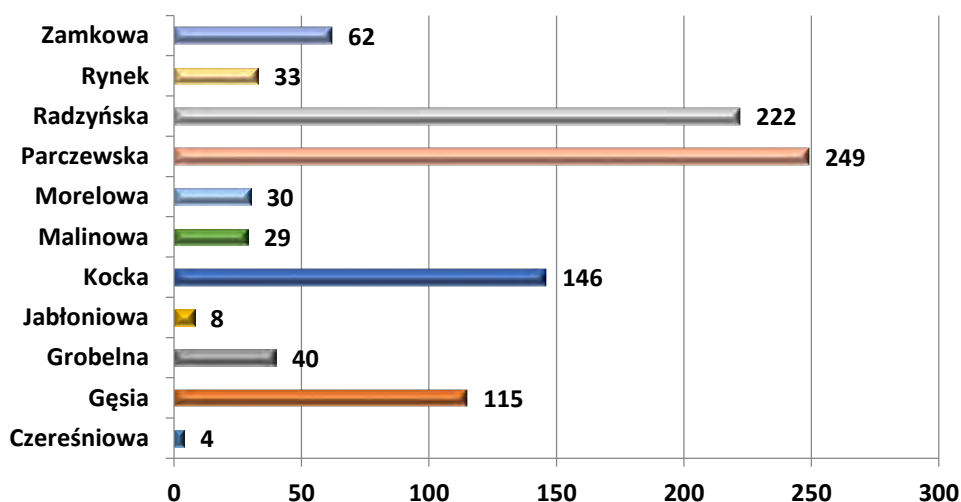
Zgodnie z analizą trendów demograficznych, sołectwo Czemierniki I dotyczą problemy związane z depopulacją miejscowości oraz starzeniem się lokalnej społeczności. W ciągu ostatnich 3 lat liczba mieszkańców sołectwa stale spada, na przestrzeni lat 2013-2015 ubytek ten wyniósł 2,6% (w skali całej gminy 1,8%). Tendencje spadku liczby mieszkańców są widoczne również na obszarze rewitalizacji. Spadek w latach 2013-2015 wyniósł 2,9%. Najwięcej mieszkańców ubyło na ul. Rynek (11 osób) oraz na ul. Gęsiej (10 osób). Rozkład mieszkańców obszaru rewitalizacji prezentują poniższe tabele.

Wykres 1 Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji na przestrzeni lat 2013-2015

Źródło: Opracowanie własne wg danych Urzędu Gminy w Czemiernikach

Wykres 2 Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji wg ulic (dane na koniec 2015 r.)

Źródło: Opracowanie własne wg danych Urzędu Gminy w Czemiernikach

Sytuacja w zakresie liczby ludności kształtowana jest przede wszystkim przez dwa czynniki: przyrost naturalny oraz migracje. W Gminie Czemierniki od lat utrzymuje się niski poziom urodzeń, który w skali badanego okresu, wykazuje dodatkowo tendencję malejącą (44 urodzenia - w 2013 r., 39 urodzeń - w 2014 r. oraz 36 urodzeń w 2015 roku). Wskaźnik urodzeń (liczba urodzeń żywych na 1000 ludności) dla gminy osiągał poziom: 9,12‰ w 2013 roku, 8,87‰ w 2014 roku, 9,60‰ w 2015 roku. Niżej na tym tle plasują się wskaźniki w sołectwie Czemierniki I tj. 2,4‰ w 2013 roku, 7,2‰ w 2014 roku, 4,9‰ w 2015 roku. Na przestrzeni lat 2013-2015 w sołectwie Czemierniki I urodziło się łącznie 23 dzieci, co stanowi ponad 19% wszystkich urodzonych w tych latach dzieci w gminie. Ten dość wysoki w skali gminy wskaźnik pozwala domniemywać, iż spadek ludności w miejscowości Czemierniki I jest w głównej mierze spowodowany migracją, zwłaszcza o charakterze zarobkowym, do ośrodków będących w lepszej sytuacji gospodarczej. W sołectwie Czemierniki I w latach 2013-2015 zanotowano największą liczbę wymeldowań z terenu gminy - łącznie 83 osoby. Przyczyn takiego zjawiska można upatrywać przede wszystkim w specyfice gospodarki gminy. Czemierniki są gminą rolniczą, w związku z tym rolnictwo stanowi jeden z największych działów gospodarki. Ograniczone możliwości zawodowe mieszkańców, jak i znaczna odległość od dużych ośrodków miejskich skłaniają mieszkańców miejscowości do opuszczenia jej na stałe. Miasto Radzyń Podlaski, przez bliską odległość od Gminy Czemierniki (15 km), stwarza korzystne warunki do podejmowania tam pracy. Jednakże, złe uwarunkowania komunikacyjne (wynikające m.in. z likwidowanych połączeń autobusowych) nie zabezpieczają potrzeb mieszkańców gminy.

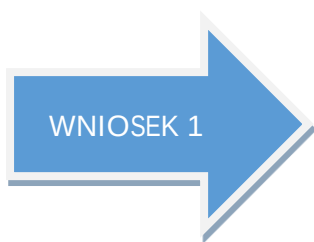
Pogarszające się systematycznie wskaźniki zawieranych małżeństw (2012 r. – 34, 2013 r. – 30, 2014 r. – 24, 2015 r. -22) i stabilności rodziny powodują, że wskaźniki migracyjne kobiet, zwłaszcza tych o wyższym poziomie kwalifikacji, będą wzrastały. W Gminie Czemierniki pozostaną te o niższym poziomie wykształcenia i niższych kwalifikacjach zawodowych, czemu często towarzyszy wczesne, samotne macierzyństwo. Już obecnie w wielu regionach województwa lubelskiego obserwowany jest deficyt kobiet w wieku rozrodczym¹⁰. Pogarszają się również możliwości znalezienia żony przez mężczyzn samotnie prowadzących gospodarstwa rolne. Taka sytuacja w kontekście rolniczego charakteru gminy jest niekorzystna.

Rozmiary zjawiska depopulacji mogą być jednak jeszcze większe niż wskazują na to statystyki. Zauważalny jest trend wyjazdu z miejscowości ludzi młodych, którzy w dużych ośrodkach miejskich zdobywają wykształcenie (na terenie miejscowości, jak i całej gminy brak ośrodków edukacyjnych realizujących formy kształcenia ponadgimnazjalnego). Osoby te często nie wymeldowują się z terenu miejscowości (stąd brak ich ujęcia w statystykach), jednak faktycznie nie zamieszkują terenu miejscowości. Jak wynika z rozmów z mieszkańcami obszaru – często jest to emigracja definitywna, mały odsetek z nich wraca po latach do pierwotnego miejsca zamieszkania. Migracje młodych ludzi są natomiast przyczyną spadku liczby urodzeń na danym terenie i szybkiego starzenia się społeczeństwa.

WNIOSEK 1

W obszarze rewitalizacji potrzebne są działania mające na celu zapobieganie wyludnianiu się obszaru. Działania te powinny być związane z poprawą jakości życia oraz podkreśleniem atutów związanych z życiem w nim (np. dostęp do lepszej jakości infrastruktury społecznej, więcej miejsc pracy, atrakcyjna polityka mieszkaniowa). Bez wątpienia podstawowym zadaniem jest

¹⁰ Wiek rozrodczy – „wiek, w którym kobieta zdolna jest (biologicznie) do urodzenia dziecka. W praktyce statystycznej GUS, jako wiek rozrodczy (dla umiarkowanej strefy klimatycznej, w jakiej znajduje się Polska) przyjmuje się wiek 15-49 lat”

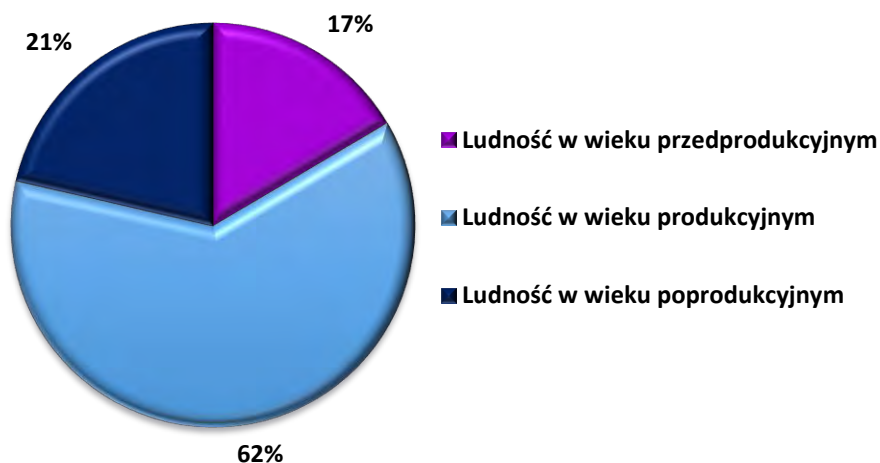

zwiększenie liczby miejsc pracy umożliwiające pozostawanie osobom młodym na obszarze gminy. Niezbędna jest również odpowiednia polityka rynku pracy, ukierunkowana na powstawanie nowych miejsc pracy, ułatwianie startu zawodowego, redukcję bezrobocia i zatrzymanie młodych na lokalnym rynku pracy, jak również podjęcie działań wydłużających aktywność zawodową osób w wieku przedemerytalnym.

Z punktu widzenia prognoz rozwoju miejscowości niezwykle ważna jest struktura wiekowa jej mieszkańców. Przedstawia ją m.in. wartość wskaźnika obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). Na przestrzeni lat 2013-2015 wskaźnik ten w sołectwie Czemierniki I utrzymuje się na zbliżonym poziomie tj. 52,9 – 2013 r. , 51,6 – 2014 r., 51,5 – 2015 r. Nieznaczny spadek wartości wskaźnika w ostatnich 3 latach w sołectwie oraz uzyskany wynik w skali gminy są wyznacznikiem „młodszej” demograficznie struktury wieku ludności. Taka sytuacja związana jest głównie z kierunkami rozwoju osadnictwa na terenie gminy. Miejscowość Czemierniki rozwija się nieustannie. Systematycznie wyznaczane są nowe obszary pod rozwój budownictwa jednorodzinnego. Dodatkowo gmina udostępnia tereny (sprzedaje nieruchomości) przeznaczone na ten cel prywatnym inwestorom i dokonuje niezbędnych modyfikacji w zakresie zagospodarowania przestrzennego gminy (uchwalenie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy w zakresie wyznaczania terenów pod budownictwo jednorodzinne). Czemierniki jako miejscowość gminna skupia większość jednostek obsługujących społeczność lokalną, takich jak: Urząd Gminy, szkoły, ośrodki zdrowia, 2 apteki, poczta, bank spółdzielczy.

Tym niemniej wskaźniki te należy interpretować bardzo ostrożnie. Nie sposób bowiem nie zauważyć, iż niekorzystne czynniki demograficzne (brak znaczącego wzrostu liczby urodzeń, migracje), jak również niepokojący trwały trend spadku liczby ludzi młodych w połączeniu z przechodzeniem w wiek emerytalny osób będących obecnie w wieku produkcyjnym, mogą pogarszać wskaźnik obciążenia demograficznego w perspektywie długookresowej. Strukturę wiekową mieszkańców obszaru rewitalizacji prezentuje poniższy wykres.

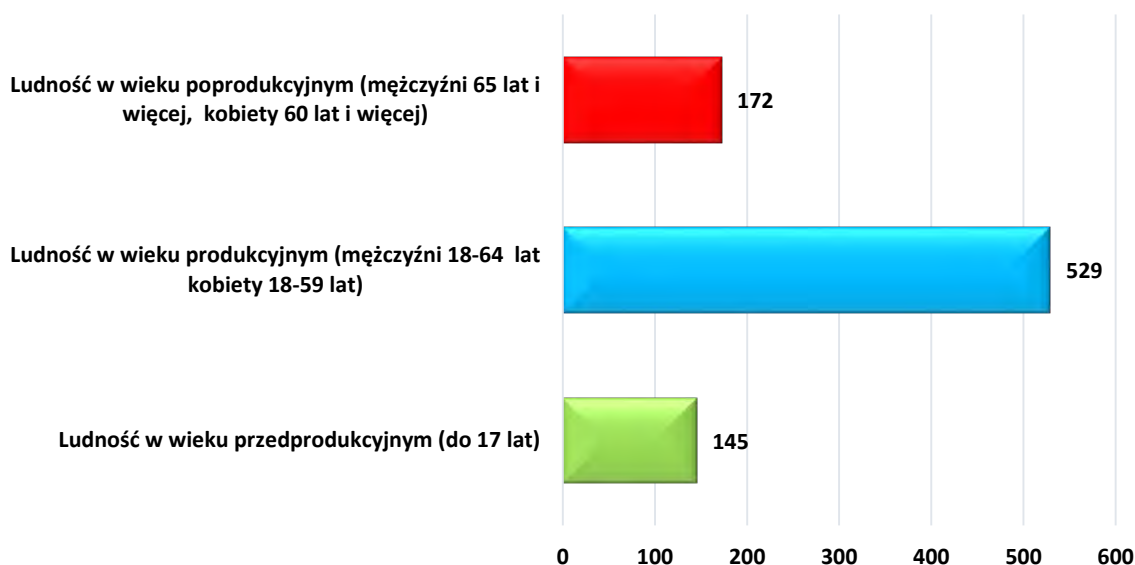
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w ogóle mieszkańców obszaru rewitalizacji w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne wg danych Urzędu Gminy w Czemiernikach

Dane dotyczące struktury wiekowej mieszkańców obszaru rewitalizacji pokazują, iż w 2015 r. na 585 osób w wieku produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lat, kobiety 18-59 lat) przypadało 156 osób w wieku przedprodukcyjnym (do 17 lat) oraz 202 osoby w wieku poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej). W populacji osób w wieku produkcyjnym obserwowana jest przewaga mężczyzn (55% ogółu populacji), zaś w wieku poprodukcyjnym obserwowana jest przewaga kobiet (67% ogółu populacji). Rosnący wraz z wiekiem udział kobiet w populacji jest konsekwencją nadumieralności mężczyzn i różnicowania parametrów trwania życia.

Wykres 4 Udział płci w ekonomicznych grupach wiekowych w ogóle mieszkańców obszaru rewitalizacji

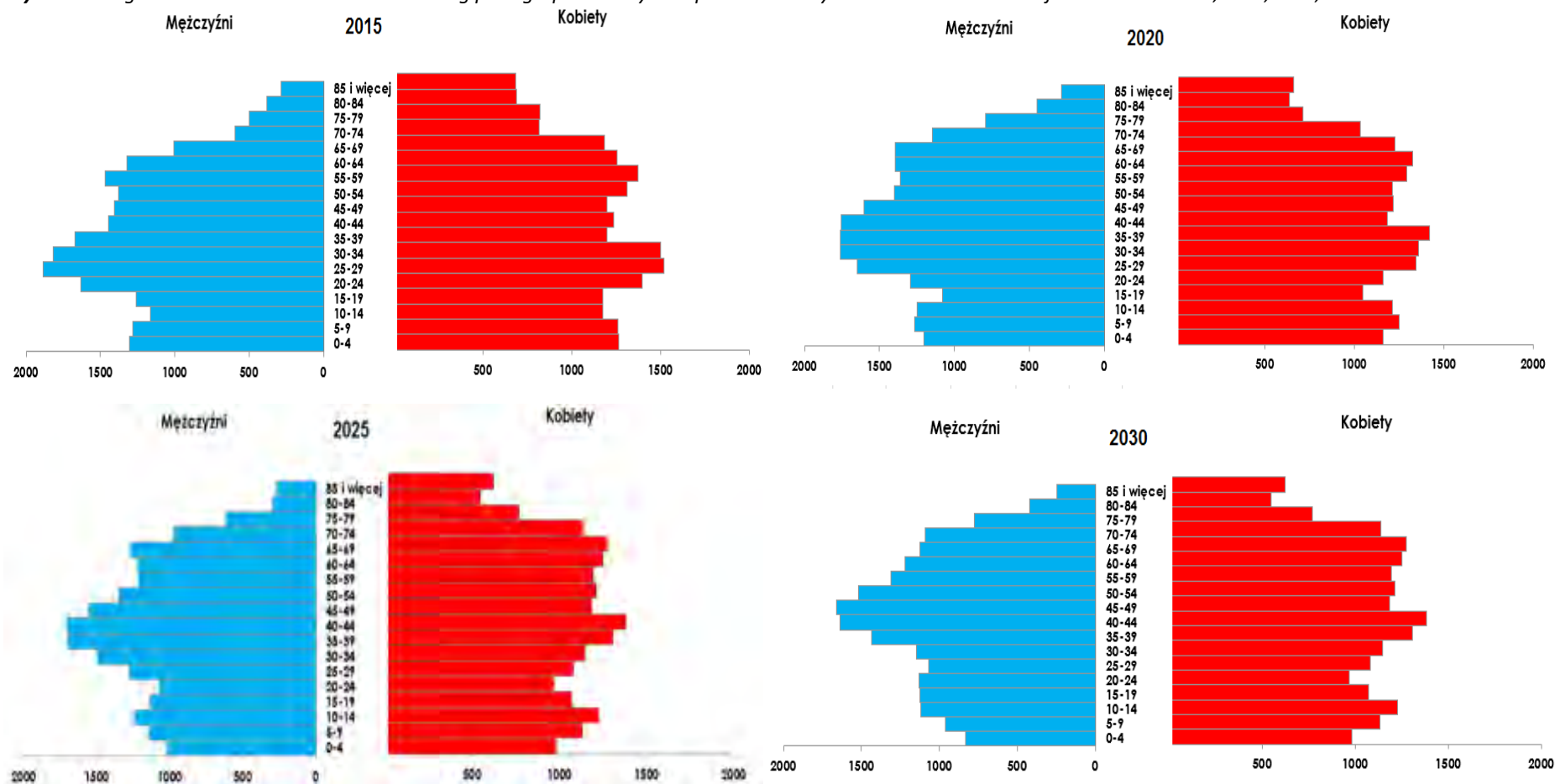
Źródło: Opracowanie własne wg danych Urzędu Gminy w Czemiernikach

Proporcje te kształtują nie tylko sytuację ekonomiczną obszaru, ale wpływają przede wszystkim na sytuację społeczną i konieczność zabezpieczenia w niedługiej przyszłości różnego rodzaju potrzeb związanych z organizacją systemu wsparcia dla starzejącego się społeczeństwa.

Prognozy GUS potwierdzają, że w Polsce będzie się nasilał proces starzenia się społeczeństwa. Kształty piramidy wieku ludności w powiecie radzyńskim zaprezentowane na poniższych wykresach obrazują występowanie wyżów i niżów demograficznych w strukturze wieku kobiet i mężczyzn. Wraz z upływem lat podstawa piramidy (dzieci i młodzież) będzie się coraz bardziej zawężać, z kolei jej górna część (seniorzy) – będzie się rozszerzała. Na początku lat 50-tych XX wieku przeciętne trwanie życia wynosiło 47 lat, w 2011 roku – 65 lat, natomiast w 2050 roku życie ludzkie będzie trwało średnio 75 lat.¹¹

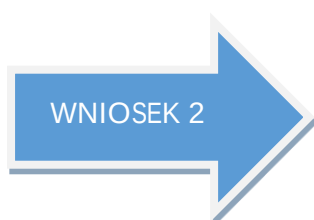
¹¹ A. Dragan, *Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki*, Opracowania Tematyczne, OT-601, Biuro Analiz i Dokumentacji, Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, Warszawa 2011, s. 3.

Wykres 5 Prognozowana struktura ludności według płci i grup wiekowych w powiecie radzyńskim na obszarach wiejskich w roku 2015, 2020, 2025, 2030

Źródło: Opracowanie własne wg danych GUS

Efektom postępującego kryzysu demograficznego będzie nie tylko wspomniany już proces starzenia się społeczeństwa, ale również wyludniania się społeczności, głównie terenów wiejskich. Młodzi ludzie będą migrowali do większych miast w poszukiwaniu lepszego wykształcenia, lepszej pracy i perspektyw życiowych. Na miejscu zostaną osoby starsze. Z kolei brak dzieci w wieku szkolnym będzie skutkował zamykaniem wiejskich szkół i tym samym przyczyni się do pogłębienia degradacji społecznej i kulturalnej.

Stopniowe starzenie się społeczeństwa obliguje do podjęcia w ramach działań rewitalizacyjnych inicjatyw prewencyjnych, związanych z promowaniem zdrowego stylu życia, prowadzeniem prorodzinnej polityki gminy, zachęcającej rodziny do posiadania większej liczby dzieci, czy wspomaganiem infrastruktury społecznej (lepszy dostęp do opieki przedszkolnej, placów zabaw). Konieczne jest także podjęcie działań mających na celu poprawę życia seniorów poprzez ich aktywizację społeczną i ciągłe diagnozowanie ich potrzeb.

2.2.2.2 BEZROBOCIE

Na etapie opracowywania diagnozy służącej wytyczeniu obszaru rewitalizacji zdiagnozowano przestrzenny rozkład na terenie Gminy Czemierniki wskaźnika bezrobocia rejestrowanego¹² a odrębnie – wskaźnik udziału bezrobotnych z prawem do zasiłku¹³. Ponieważ nie ma danych o osobach pracujących ogółem według adresów zamieszkania, nie było możliwe wyliczenie stopy bezrobocia rejestrowanego¹⁴ dla poszczególnych jednostek poddanych analizie.

Bezrobocie ogółem – jakkolwiek widoczne jest na obszarze całej gminy – ma zauważalną koncentrację przestrzenną w wyznaczonym obszarze zdegradowanym. Średnia wartość wskaźnika dla Gminy Czemierniki w 2015 r. wynosiła 9,41 na 100 osób w wieku produkcyjnym. Natomiast dla obszaru zdegradowanego analizowany wskaźnik wynosił około 10,17 na 100 osób.¹⁵

W powiecie radzyńskim występuje stosunkowo wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w porównaniu do innych powiatów województwa lubelskiego. Największy odsetek długotrwale bezrobotnych występuje w powiecie hrubieszowski (71,4%) i krasnostawskim (70,6%), a najniższy w powiecie biłgorajskim (44,3%) i łęczyńskim (50,9%). W powiecie radzyńskim długotrwale bezrobotni stanowią aż 65,2% wszystkich bezrobotnych. Udział osób bezrobotnych do 25 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych kształtował się na poziomie 23,9%, co stanowiło jeden z najwyższych wyników w województwie lubelskim. Większy udział tej grupy wiekowej

¹² Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym

¹³ Udział bezrobotnych z prawem do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych

¹⁴ Stopa bezrobocia rejestrowanego to stosunek liczby zarejestrowanych bezrobotnych do liczby osób aktywnych ekonomicznie (a więc – sumy osób bezrobotnych i pracujących).

¹⁵ Nie udało się pozyskać danych dotyczących liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Radzynie Podlaskim i mieszkających na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji - PUP odmówił udostępniania takich danych wskazując, że nie ma możliwości zagregowania dostępnych danych do niezbędnego poziomu.

odnotowano jedynie w powiatach: łukowskim (25,2%), janowskim (26,7%), biłgorajskim (24,5%) oraz zamojskim (24,2%).¹⁶

Potwierdzeniem występowania na obszarze rewitalizacji problemu bezrobocia jest również wysoki udział osób korzystających z pomocy GOPS z tego właśnie tytułu. W 2015 roku łączna liczba osób korzystających z wyżej wymienionych świadczeń wynosiła 95 osób (co stanowi ponad 10% wszystkich mieszkańców obszaru). W grupie tej przeważali mężczyźni, którzy stanowili 57% (54 mężczyzn) osób objętych pomocą GOPS. 89% osób korzystających z przedmiotowych świadczeń zamieszkuje na ulicach: Kockiej, Parczewskiej i Radzyńskiej. Analiza struktury wiekowej osób pobierających świadczenia wskazuje, że najczęściej z problemem bezrobocia borykają się osoby do 30 roku życia (58 osób, co stanowi 61%). Drugą, ale znacznie mniej liczną grupę, stanowią osoby pomiędzy 31 a 49 rokiem życia (33 osoby, co stanowi 35%). Natomiast najmniej liczna grupa beneficjentów GOPS to osoby w wieku powyżej 50 lat (4 osoby, co stanowi około 4%).

W 2015 roku z tytułu bezrobocia przyznano 13 602 świadczeń na łączną kwotę 180 268,90 zł. Największą liczbę świadczeń przyznano mieszkańcom ulic: Parczewskiej (4 926), Radzyńskiej (4 234) i Kockiej (3 917). Natomiast największą kwotę przyznanych świadczeń przypadającą na 1 beneficjenta odnotowano w obszarze ulic: Grobelnej (3 849,27 zł), Radzyńskiej (2 056,52 zł) oraz Parczewskiej (1 721,10 zł).¹⁷ Taki stan rzeczy uwarunkowany jest głównie sytuacją na lokalnym rynku pracy – ludzie młodzi nie mają perspektyw na zatrudnienie poza rolnictwem, ze względu na brak miejsc pracy; z drugiej strony nie prowadzą samodzielnie gospodarstw rolnych ze względu na fakt, że często zamieszkują wspólnie z rodzicami, którzy to je prowadzą.

Pod względem średniego wynagrodzenia brutto gmina (2015 r. – 3 244 zł) sytuuje się znacznie poniżej średniej dla kraju (4 151 zł) oraz powiatu radzyńskiego (3 699 zł). W związku z tym należy zakładać, że oprócz problemu bezrobocia na jej terenie występuje również niekorzystne zjawisko niskiej jakości zatrudnienia. Potwierdzają to informacje zebrane od mieszkańców gminy – deklarują oni, że zauważalny jest problem tzw. ubogich pracujących: osób, które z uwagi na bardzo niski dochód znajdują się w strefie ubóstwa.

Mieszkańcy obszaru, jako mieszkańcy wsi, są w bardziej niekorzystnej sytuacji na rynku pracy niż osoby zamieszkujące tereny miast. Charakterystyczne dla osób pracujących są dojazdy do pracy poza miejsce zamieszkania, stanowiące często jedyny sposób na podjęcie zatrudnienia. Bezrobocie na terenach wiejskich ma też inny charakter. Jest bardziej trwałe, a rynek pracy mniej elastyczny.

Problemem lokalnego rynku pracy jest bardzo znaczący deficyt zatrudnienia wyższej jakości dla kobiet. W branżach tradycyjnie sfeminizowanych płace są bardzo niskie, zaś branże z wyższymi płacami zatrudniają niewiele kobiet, także ze względu na stereotyp społeczny zaczynający się już od szkolnictwa zawodowego: kierunki kształcenia przygotowujące do zawodów lepiej płatnych są wyraźnie zdominowane przez mężczyzn. Nie są też wystarczająco wykorzystywane instrumenty CSR na rzecz promowania wśród przedsiębiorców zatrudnienia wyższej jakości.

¹⁶ Na podstawie danych WUP w Lublinie za rok 2015

¹⁷ Na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czemiernikach

WNIOSEK 3

W obszarze rewitalizacji potrzebne są działania na rzecz bezrobotnych znacznie oddalonych od rynku pracy, wspierające podjęcie przez nich zatrudnienia. Potrzebny jest też rozwój ekonomii społecznej, w tym wsparcie dla jej podmiotów poprzez m.in. preferencyjne zlecenie im zadań publicznych. To samo dotyczy organizacji pozarządowych działających na rzecz aktywizacji zawodowej. Potrzebne jest promowanie i wspieranie trwałego zatrudnienia wysokiej jakości, a także promowanie dobrego zatrudniania wśród pracodawców (instrumentami CSR).

W ramach badań przeprowadzonych w trakcie opracowywania diagnozy ujawniło się wśród mieszkańców przede wszystkim zapotrzebowanie na wsparcie sektora handlu i usług, w szczególności drobnego handlu opartego na potencjałach lokalnych oraz drobnych usług dla ludności prowadzonych przez firmy rodzinne. Społeczne oczekiwanie wsparcia dotyczyło głównie podmiotów najmniejszych (mikroprzedsiębiorstw).

WNIOSEK 4

Strategiczne przedsięwzięcia nie muszą stanowić wyłącznie odpowiedzi na diagnozę; mogą być projekcją własnych koncepcji, które niekiedy wyprzedzają zdiagnozowane problemy.

Nie należy zapominać, iż spora część mieszkańców ujęta w statystykach jako osoby pracujące to osoby posiadające własne gospodarstwa rolne. W rzeczywistości część z tych osób powinna zostać zaliczona do bezrobotnych lub biernych zawodowo, ponieważ w przypadku braku możliwości znalezienia pracy w gospodarstwie rolnym, pozostawałaby bez zatrudnienia (zjawisko nadmiaru siły roboczej w rolnictwie i brak miejsc pracy dla ludności nierolniczej). Osoby te zazwyczaj utrzymują się z niezarobkowych źródeł dochodu przyznawanych innym członkom rodzin, m.in. z tytułu ubezpieczenia rolników.

W świetle przeprowadzonej diagnozy kwestia zatrudnienia, a raczej jego braku jest najczęstszą i najważniejszą przyczyną większości problemów społecznych występujących na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Bezrobocie oraz brak pracy znajduje się na pierwszym miejscu listy problemów występujących w obrębie analizowanego obszaru. Z problemem braku pracy na lokalnym rynku ściśle powiązany jest kolejny problem o bardzo wysokim natężeniu - migracje – wyjazdy mieszkańców poza obszar gminy i za granicę. Dotyczy to szczególnie młodych i utalentowanych ludzi.

2.2.1.3 UBÓSTWO

Ubóstwo to stan doznawania przez kogoś przynajmniej jednego z dwóch problemów¹⁸:

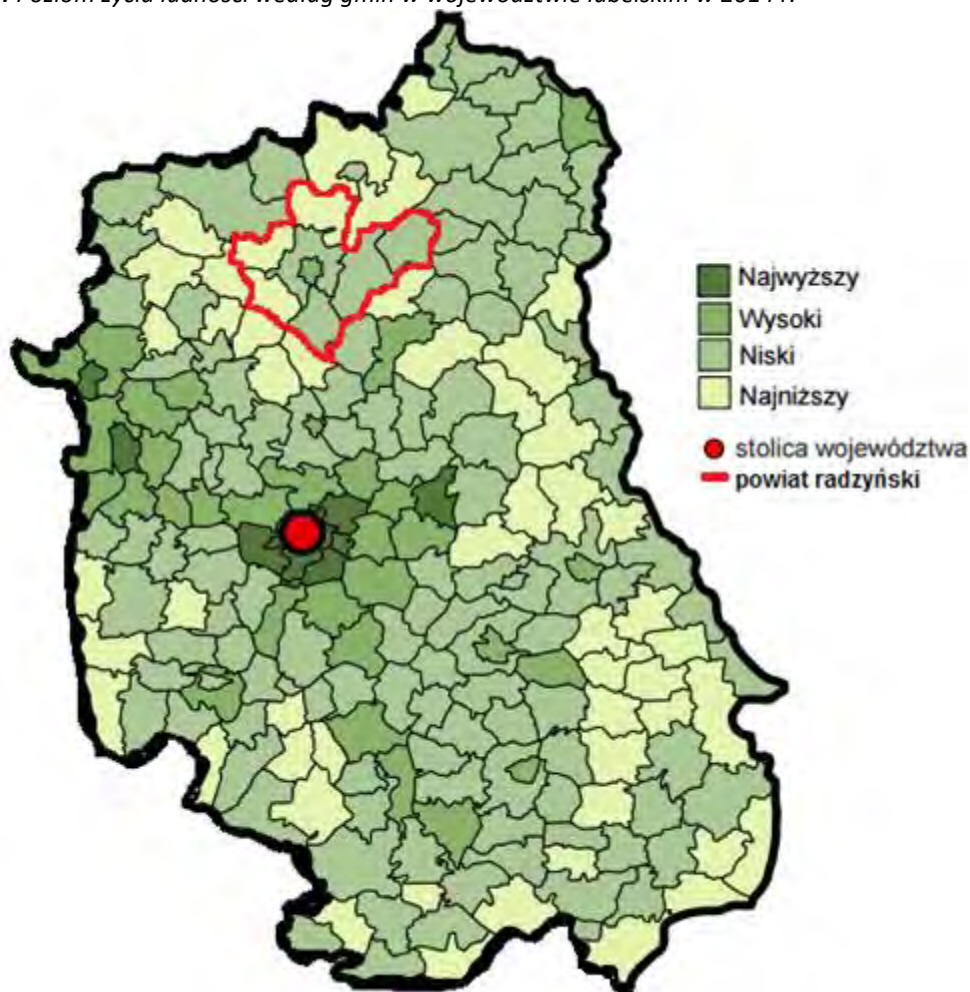
- głęboki niedostatek – jego dochody ekwiwalentne na członka rodziny są niższe niż 60% mediany takich dochodów w danym kraju (*kryterium dochodowe*),
- głęboka deprivacja materialna – brak środków na wydatki związane z realizacją podstawowych, uzasadnionych potrzeb m.in.: opłacenia bieżących rachunków za czynsz i energię, ogrzania domu, pokrycia niespodziewanych wydatków, posiadania podstawowych udogodnień technicznych standardowych dla danego społeczeństwa (*kryterium wydatkowe*).

W przypadku diagnozy dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, analizy poziomu ubóstwa dokonano na bazie danych, z zakresie liczby oraz typu klientów (rodzin), Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czemiernikach. W świetle tych danych, liczba rodzin korzystających ze wsparcia oferowanego przez gminę, ulega systematycznemu zmniejszeniu (12% spadek w okresie 2013-2015). Ten trend dotyczy również sołectwa Czemierniki I, gdzie zanotowano niemal 16% spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Dane te należy jednak interpretować bardzo ostrożnie, bowiem malejąca liczba rodzin korzystających ze wsparcia nie oznacza jednocześnie zmniejszenia zagrożenia zjawiskiem ubóstwa i wykluczenia społecznego. Dane pozwalają stwierdzić, iż maleje liczba uprawnionych do pobierania świadczeń rodzinnych wskutek m.in. zaostrzonych kryteriów przyznawania świadczeń, kryterium dochodowe na bardzo niskim poziomie itp.

Poziom życia w sposób istotny przekłada się na częstość korzystania z pomocy społecznej. Im jest on niższy, tym większy udział osób korzystających z pomocy społecznej. Gmina Czemierniki należy do grup gmin w województwie lubelskim o niskim poziomie życia ludności. Jednocześnie analizowana gmina znajduje się w sąsiedztwie gmin wchodzących w skład powiatu radzyńskiego, w których występuje jeszcze niższy poziom życia mieszkańców (Borki oraz Ulan-Majorat).

¹⁸ Definicja EAPN dodaje jeszcze trzecie kryterium: skrajnie niskiej intensywności pracy. W niniejszym opracowaniu nie stosujemy tego kryterium zakładając, że zawiera się ono w obu pozostałych kryteriach.

Mapa 4 Poziom życia ludności według gmin w województwie lubelskim w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: „Beneficjenci pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych w 2014 r.”, GUS

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w 2015 roku łącznie 87 osób korzystało z różnego rodzaju (pieniężnych i niepieniężnych) świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. Oznacza to, że ponad 9% mieszkańców boryka się z tymże problemem. Analiza danych dotyczących płci osób pobierających świadczenia nie wskazuje w sposób jednoznaczny, że w którejś z dwóch grup problem jest szczególnie nasilony (z wyżej wymienionych świadczeń korzystało 40 kobiet i 47 mężczyzn). Podobnie, jak w przypadku osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezrobocia, również w zakresie osób pozostających pod opieką GOSP z tytułu ubóstwa, najliczniejszą grupę stanowią osoby w wieku do 30 roku życia (łącznie 45 osób, co stanowi 52%). Natomiast 33% stanowią osoby pomiędzy 31 a 49 rokiem życia (łącznie 29 osób), pozostałe 15% to osoby powyżej 50 roku życia (łącznie 13 osób). W 2015 roku z tytułu ubóstwa udzielono łącznie 9 551 świadczeń na łączną kwotę 186 815,65 zł. Oznacza to, że przy blisko 30%-owej mniejszej liczbie przyznanych świadczeń, w stosunku do świadczeń z tytułu bezrobocia, kwota świadczeń z analizowanego zakresu była większa o 6,3%. Największą liczbę świadczeń przyznano mieszkańcom: Kockiej (4 418), Radzyńskiej (3 316) i Parczewskiej (1 115). Największą kwotę przyznanych świadczeń przypadającą na 1 beneficjenta odnotowano

w obrębie ulic: Rynek (23 535 zł), Grobelnej (3 849,27 zł), Radzyńskiej (3 492,01 zł) i Zamkowej (2 956,60 zł).

Obszar rewitalizacji zamieszkiwany jest przez 20 rodzin, którym udzielana jest pomoc na dożywanie dzieci. Największa ich liczba zamieszkuje ulicę Kocką (7), Parczewską (5) i Radzyńską (5). W 2015 roku łącznie dożywianiem objętych było 34 dzieci.¹⁹

Z przeprowadzonej diagnozy wynika również, że w obszarze rewitalizacji mamy do czynienia z deficytem usług społecznych, które powinny najintensywniej działać właśnie w obszarach ubóstwa. Brak jest placówek wsparcia dziennego, świetlic i innych form pracy z dziećmi i młodzieżą, instrumentów wsparcia rodziny, usług na rzecz seniorów.

WNIOSEK 5

Wobec zdiagnozowanej koncentracji ubóstwa i jednocześnie problemu braku form i miejsc wsparcia i aktywizacji, niezwykle istotny jest rozwój usług społecznych – placówek wsparcia dziennego, form pracy z dziećmi i młodzieżą, instrumentów wsparcia rodzin i seniorów.

Deficyt występuje również w zakresie inicjatyw samopomocowych, form pracy organizacji pozarządowych z dziećmi i młodzieżą zorientowanych na przerwanie niekorzystnego zjawiska dziedziczenia ubóstwa, a także inicjatyw z obszaru aktywizacji kulturalnej. Wyżej zaprezentowane dane GOPS wskazują, że kwestia ubóstwa jest czynnikiem dominującym w strukturze udzielania pomocy. Zarówno w sołectwie Czemierniki I (obszar zdegradowany), jaki i wyznaczonym obszarze rewitalizacji, występuje największa koncentracja rodzin borykających się z tym problemem. Brak środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb należy traktować priorytetowo, bowiem ma to znaczny wpływ na jakość życia mieszkańców oraz ogranicza możliwości rozwoju społecznego i gospodarczego gminy.

WNIOSEK 6

Na obszarze rewitalizacji rekomenduje się realizację programów aktywizujących i wspierających wychodzenie z ubóstwa, przełamujących marazm i bezradność, wspierających oddolną samoorganizację, rozwijających wiarę we własne możliwości i potencjały. Niezbędne jest intensywne wspieranie różnego rodzaju form pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przełamywanie zjawiska dziedziczenia ubóstwa oraz aktywizacja środowiska z wykorzystaniem instrumentów animacji kultury i pobudzania do aktywnego w niej uczestnictwa.

Świadczenie wsparcia dla rodzin zagrożonych społecznym obniżeniem standardu życia musi dać poczucie bezpieczeństwa i gwarancje wsparcia instytucjonalnego.

¹⁹ Na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czemiernikach

2.2.2.4 DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA

Zarówno w świetle przeprowadzonej diagnozy, jak i obowiązującej *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czemierniki*, wśród głównych problemów dotyczących społeczeństwa gminy znajdują się długotrwałe choroby będące również przyczyną kolejnych problemów, w tym głównie materialnych.

Niestety, nie udało się pozyskać wiarygodnych danych dotyczących liczby osób chorujących ciężko lub długotrwale oraz rodzajów schorzeń z jakimi głównie borykają się mieszkańcy gminy. Trudności przysparza również definicja ww. zagadnień oraz fakt, że na obszarze gminy jedyna jednostka prowadząca działalność w zakresie ochrony zdrowia (NZOZ w Czemiernikach) prowadzi działalność wyłącznie w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej. W związku z tym mieszkańcy gminy, wymagający specjalistycznej pomocy, zmuszeni są do jej poszukiwania poza terenem gminy.

W związku z tym informacji, na temat problemów zdrowotnych mieszkańców gminy dostarczyć mogą dane dotyczące przyczyn zgonów. Bez wątpienia główną przyczyną zgonów na terenie Gminy Czemierniki są choroby układu krążenia (46,3%). W zakresie tym, gmina nie odbiega od trendów zauważalnych na obszarze województwa lubelskiego (45,8%) oraz wypada nieco lepiej niż statystyki dla kraju (47,9%). Kolejnym z problemów mieszkańców gminy są nowotwory, które są przyczyną 18,5% zgonów. Sytuacja tu kształtuje się lepiej niż w województwie (22,5%) i kraju (25,5%). Niepokojąco wyglądają natomiast dane dotyczące zgonów spowodowanych chorobami układu oddechowego (8,4% - Gmina Czemierniki, województwo lubelskie – 5,3%, Polska - 5,9%).²⁰

Rozkład przestrzenny osób borykających się z problemami zdrowotnymi w ramach diagnozy uwarunkowań społeczno-gospodarczo-przestrzennych służącej delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, został zilustrowany przy pomocy wskaźnika liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 100 mieszkańców. Wśród zdefiniowanych problemów gminy znajduje się stosunkowo spory odsetek rodzin korzystających z pomocy społecznej z wyżej wymienionego. W latach 2013-2015 rodziny, które uzyskały pomoc społeczną z tego właśnie tytułu stanowiły około 6% wszystkich rodzin w gminie. Dodatkowo ich liczba zwiększyła się z 77 do 81.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w 2015 roku, z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby, łącznie pomoc otrzymało 51 osób, w tym 29 to mężczyźni a 22 to kobiety. Największą grupę stanowiły osoby do 30 roku życia (22 osoby, co stanowi 43%). Drugą pod względem liczebności grupę stanowią osoby w wieku powyżej 50 roku życia (19 osób, co stanowi 37%). Najmniejszy udział (20%) stanowił osoby pomiędzy 31 a 49 rokiem życia.²¹ W 2015 roku GOPS łącznie udzielił 5 467 różnego rodzaju świadczeń na kwotę 143 528,91 zł. Największa liczba świadczeń została udzielona mieszkańcom ulic: Kockiej (1 747), Parczewskiej (2 275), Radzyńskiej (1 228). Podobnie, jak w zakresie świadczeń przyznawanych z tytułu ubóstwa, największa kwota przyznanych świadczeń przypadającą na 1 beneficjenta odnotowano w obrębie ulic: Rynek (23 535 zł), Grobelnej (4 869,40 zł), Radzyńskiej (3 249,32 zł) i Zamkowej (7 391,50 zł).²²

Przeprowadzona diagnoza wykazała także, że wśród mieszkańców gminy, w tym obszaru rewitalizacji, mających różnego rodzaju problemy zdrowotne znajdują się również dzieci i młodzież.

²⁰ Na podstawie danych dostępnych na stronie: <http://www.polskawliczbach.pl/>

²¹ Na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czemiernikach

²² Na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czemiernikach

Podczas konsultacji społecznych mieszkańcy oraz nauczyciele zgłaszali, że młodzież szkolna ma problemy i zaburzenia układu ruchu oraz wady postawy. Coraz większym problemem społecznym staje się otyłość i nadwaga, która w coraz większym stopniu dotyczy również osób w młodym wieku. Główną jej przyczyną jest barak lub niewystarczająca aktywności fizycznej. Spora część z nich na stałe nie uprawia żadnej aktywności ruchowej – przyzwyczajeni są do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem. Poza tym nie przestrzegają zasad zdrowego żywienia. Na taki stan rzeczy wpływ mają przede wszystkim ugruntowane nieprawidłowe nawyki rodziców, którzy ze względu na specyfikę obszaru zamieszkania oraz zatrudnienia (przeważającą część gminy – 96% - zajmują tereny wiejskie) nie przywiązują wagi do zdrowego stylu życia pojmowanego w kontekście aktywności ruchowej oraz zdrowego żywienia. Przedmiotowe problemy powodują także szereg innych niekorzystnych zjawisk. Często osoby otyłe mają problemy czy zaburzenia emocjonalne (brak samoakceptacji, obniżone poczucie własnej wartości i wiary w swoje możliwości), jak również z tego powodu są stygmatyzowane czy nieakceptowane w środowisku rówieśniczym

Kolejnym zgłaszanym podczas konsultacji społecznym problemem sfery zdrowotnej są różnego rodzaju zaburzenia i problemy psychiczne. Ich przyczyn jest wiele. Na wzrost liczby osób borykających się z tego rodzaju problemami wpływa przede wszystkim wyśrubowane tempo życia, stres, brak możliwości samorealizacji (w warunkach obszaru wiejskiego) czy niemożność porozumienia się z najbliższymi. Problemy te równie mocno dotyczą wszystkich grup wiekowych – dzieci i młodzieży (które nie są akceptowane w środowisku rówieśniczym), dorosłych (którzy nie radzą sobie z problemami życia codziennego), a także seniorów (którzy często czują się niepotrzebni i odrzuceni). W związku z tym mocno akcentowano niezbędność podjęcia interwencji w zakresie rozwoju poradnictwa psychologicznego na terenie gminy.

WNIOSEK 7

Na obszarze rewitalizacji rekomenduje się realizację inicjatyw w zakresie poprawy zdrowia mieszkańców. Przede wszystkim niezbędne jest stworzenie atrakcyjnych i szeroko dostępnych miejsc aktywności ruchowej, które będą stanowiły podstawę realizacji działań w zakresie promocji aktywnego i zdrowego stylu życia. Będą one jednocześnie stanowiły obszary integracji (w tym międzypokoleniowej) mieszkańców. Niezbędne jest również przeprowadzanie przedsięwzięć przełamujących dotychczasowe niechętnie podejście do tematyki zdrowego stylu życia.

2.2.2.5 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Kolejnym ze zdiagnozowanych problemów sfery społecznej jest niepełnosprawność.²³ Obecnie funkcjonujący system orzekania o niepełnosprawności (rozproszony pomiędzy różnego rodzaju instytucje) naraża wielu problemów i znacznie ogranicza możliwość pozyskania danych dotyczących faktycznej liczby osób dotkniętych problemem niepełnosprawności. Ze względu na ograniczony zakres danych dotyczących niepełnosprawnych mieszkających na obszarze Gminy Czemierniki, w ramach

²³ Zgodnie z definicją zastosowaną w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych za osoby niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej.

delimitacji obszaru zdegradowanego, posłużono się danymi dotyczącymi liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności. Jak wynika z danych udostępnionych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czemiernikach z roku na rok w gminie wzrasta liczba rodzin uprawnionych do korzystania ze świadczeń z tego tytułu. W przeciągu 3 badanych lat liczba rodzin zmagających się z różnego rodzaju niepełnosprawnościami zwiększyła się z 37 do 48, co oznacza niemal 30%-owy wzrost. Najwięcej rodzin, korzystających ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności, przybyło w sołectwie Czemierniki I (6).

W 2015 roku liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności wynosiła 26 osób, w tym niemal dwukrotnie więcej było mężczyzn (17) niż kobiet (10). Największa grupa mieszkańców borykających się z niepełnosprawnością zamieszkuje ulicę Parczewską (10) i Radzyńską (7). Odmienne, niż w przypadku pozostałych podstaw przyznawania świadczeń (bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba), w znaczną część analizowanej grupy (17 osób, co stanowi 63%) to osoby powyżej 50 roku życia. W większości są to seniorzy. 26% (8 osób) to osoby w wieku poniżej 30 roku życia; natomiast pozostałe 11% to osoby w wieku 31-49 lat.

Łączna liczba udzielonych beneficjentom GOPS świadczeń wyniosła 2 512, a kwota przyznanych świadczeń kształtowała się na poziomie 341 026,98 zł. Jest ona znacznie większa niż w przypadku pozostałych podstaw przyznawania świadczeń. Największej liczby świadczeń udzielono mieszkańcom ulic: Kockiej (823), Parczewskiej (663) i Radzyńskiej (851). Największy strumień środków pieniężnych w przeliczeniu na 1 beneficjenta pomocy społecznej został natomiast przekazany mieszkańcom ulic: Rynek (82 290,66 zł), Radzyńskiej (28 848,46 zł) i Zamkowej (14 491,00 zł).²⁴

Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano deficyt usług publicznych świadczonych z myślą o osobach niepełnosprawnych – brakuje zarówno miejsc, jaki i inicjatyw skierowanych do tej grupy społeczeństwa. Nierozzerwalnie problemy sfery społecznej wiążą się ze zdiagnozowanymi problemami sfery technicznej. Szczególnie problematyczne w tym zakresie jest niedostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych tak ważnych budynków użyteczności publicznej jak: Urząd Gminy w Czemiernikach, Przedszkole oraz Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Czemiernikach, Gminna Biblioteka Publiczna czy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

WNIOSEK 8

Rekomenduje się zorganizowanie miejsc aktywności osób niepełnosprawnych będących ogniwem integracji i normalizacji życia społecznego, a także inicjatyw włączających ich społecznie. Niezbędne jest również zapewnienie osobom niepełnosprawnym równego dostępu do budynków użyteczności publicznej.

Należy jednocześnie pamiętać, iż wszystkie inicjatywy prowadzone w celu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, na każdym ich etapie, winny być realizowane zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania²⁵ oraz równości szans i niedyskryminacji, w tym

²⁴ Na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Czemiernikach

²⁵ Uniwersalne projektowanie to projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Uniwersalne projektowanie nie wyklucza możliwości zapewniania dodatkowych udogodnień dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne.

dostępności dla osób z niepełnosprawnościami²⁶. W efekcie czego zostanie zagwarantowany ich równy dostęp dla wszystkich mieszkańców.

2.2.2.6 POZIOM BEZPIECZEŚNOSTWA PUBLICZNEGO

Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą (na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Radzynie Podlaskim) liczba popełnianych na terenie Gminy Czemierniki przestępstw ulega wahaniom i trudno jest mówić o wyraźnej tendencji. Na przestrzeni lat 2013-2015 dane dotyczące ich prezentowały się w następujący sposób: 2013 r. – 57, 2014 r. – 91, 2015 r. – 54. Jednakże należy podkreślić,

że przeważająca ich część (odpowiednio: 51% - 2013 r., 82% - 2014 r. i 42% - 2015 r.) popełniana była w obrębie sołectwa Czemierniki I (obszar zdegradowany), w szczególności na terenie wyznaczonego terenu rewitalizacji. Związane jest to głównie z faktem, że obszar ten zamieszkiwany jest przez niemal 21% ludności gminy. Należy jednak pamiętać, iż na wyżej zaprezentowane dane nie uprawniają do wyciągania wniosków nt. stanu społecznego mieszkańców obszaru rewitalizacji, bowiem statystyka nie odnotowuje, skąd pochodzą sprawcy czynów.

Przestępczość nie jest problemem na obszarze rewitalizacji. Jednakże wzrastająca rokrocznie liczba prowadzonych interwencji Policji (2013 r. – 46, 2014 r. – 63, 2015 r. – 75) wpływa na spadek poczucia bezpieczeństwa osób na nim przebywających. Problem stanowią też powtarzające się akty wandalizmu

i chuligaństwa – umyślnego niszczenia bez wyraźnego powodu cudzego mienia, zwłaszcza publicznego. Osoby dopuszczające się tych zachowań to głównie ludzie młodzi, osoby dorastające, z niezaspokojonym poczuciem zależności emocjonalnej i dużą dozą frustracji, która może stanowić przyczynę agresji.

WNIOSEK 9

Rekomenduje się podjęcie działań przeciwdziałających niskiemu poczuciu bezpieczeństwa osób przebywających na obszarze rewitalizacji.

Przemoc w rodzinie nie jest problemem indywidualnym, lecz społecznym. Powszechnie przyjmuje się, że przemoc domowa, to intencjonalne działanie skierowane przeciwko członkom rodziny, naruszające prawa lub dobra osobiste ofiar, wykorzystujące wyraźną asymetrię sił i powodujące ból i cierpienie. W świetle przeprowadzonej analizy obszar rewitalizacji nie jest obszarem gwałtownego nasilenia przemocy w rodzinie w porównaniu z resztą gminy. Poza tym, w okresie 3 minionych lat (2013-2015) liczba rodzin, które posiadały założoną Niebieską Kartę zmalała z 10 (2013 r.) do 1 (2015 r.). Potwierdza to ogólną tendencję w tym zakresie gminie (w 2013 r. – 2013 było ich 27,

²⁶ Zasada równości szans i niedyskryminacji – umożliwienie wszystkim osobom (bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię, światopogląd, orientację seksualną) sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia, na jednakowych zasadach.

w 2014 roku -21, a w roku 2015 -12). Należy zaznaczyć, że przemoc domowa nie jest zjawiskiem specyficznym dla obszarów ubóstwa i w podobnym nasileniu występuje także na terenach zamieszkiwanych przez „dobrze sytuowane” rodziny.

Pomimo, że dostępne dane (dot. małej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu alkoholizmu oraz liczby wniosków o przymusowe leczenie zgłaszanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) nie wskazują na występowanie w obszarze rewitalizacji problemu alkoholizmu, to w trakcie przeprowadzonej diagnozy (wywiady z pracownikami GOPS w Czemiernikach oraz szkołach) przedmiotowa kwestia została wyartykułowana. Problem picia alkoholu należy rozpatrywać w dwóch aspektach- jako zjawisko występujące wśród dorosłych mieszkańców, a także jako zjawisko ujawniające się wśród młodzieży w okresie dojrzewania. Oprócz oczywistych konsekwencji nadużywania alkoholu przez dorosłych należy podkreślić iż młodzi ludzie są szczególnie podatni na spowodowane alkoholem uszkodzenia mózgu, które mogą pogarszać ich funkcjonowanie w szkole lub w pracy. Picie młodzieży jest oprócz tego związane z większym prawdopodobieństwem nadużywania alkoholu lub uzależnienia od niego w dorosłym życiu. Aby zapobiec powstaniu poważnych problemów alkoholowych u młodzieży, niezbędna jest wczesna interwencja.

Problem spożywania alkoholu przez młodzież jest obecny nie tylko na obszarze rewitalizacji, lecz całej gminy. Szczególnie niepokojący jest fakt, że „inicjacja alkoholowa” wśród młodych osób zaczyna się coraz wcześniej. Sięganie po alkohol jest silnie związane z procesem dojrzewania, kiedy nastolatki przechodzą intensywne przemiany fizyczne, psychiczne i społeczne. To okres w życiu młodego człowieka sprzyjający eksperymentowaniu, testowaniu i poszukiwaniu nowych doświadczeń. Młodzież ujawnia wtedy różne zachowania problemowe, tj. picie alkoholu, palenie papierosów, wczesne podejmowanie współżycia, wchodzenie w konflikty z prawem, niekiedy stosowanie narkotyków oraz wiele innych. Mimo, że u młodych ludzi bardzo rzadko można zdiagnozować chorobę alkoholową, to samo spożywanie alkoholu stwarza ryzyko uzależnienia od alkoholu w przyszłości. Poza tym widoczny jest problem tzw. picia obyczajowego („dla towarzystwa”).

WNIOSEK 10

Na obszarze rewitalizacji istnieje konieczność podjęcia interwencji w zakresie rozwoju różnego rodzaju form pracy z dziećmi i młodzieżą ukierunkowanych na rozwój cech indywidualnych (umiejętności werbalnych, towarzyskich, rozwijających mechanizmy samokontroli, kształtujących wysokie poczucie własnej wartości) i wpływających na umiejętność podejmowania świadomych decyzji.

Jak wskazano podczas prowadzonych konsultacji społecznych najważniejsze pozostają: zapobieganie i zwalczanie przestępczości pospolitej, (kradzieże, rozboje) oraz redukcja wykroczeń szczególnie uciążliwych (zaśmiecanie, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, zakłócanie spokoju, wybryki chuligańskie), przestępstwa przeciwko rodzinie (znęcanie, przemoc).

2.2.2.7 PROBLEMY NISKIEGO POZIOMU EDUKACJI ORAZ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Kapitał społeczny to sieć istniejących w danej grupie społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności, tworząca warunki do faktycznego współdziałania jednostek we wspólnym interesie i rozwijania pomiędzy tymi jednostkami realnych kooperacji o różnych celach. Celem tej części diagnozy będzie więc zbadanie, w jakich obszarach występują problemy z siecią pozytywnych relacji społecznych, będących podstawą współpracy. Badania przedmiotowej sfery dokonano analizując poziom kapitału społecznego (mierzony za pomocą intensywności angażowania się mieszkańców w sprawy publiczne) oraz aktywność mieszkańców w zakresie organizowania się w grupy działające w społeczności lokalnej. W analizie wzięto pod uwagę pośrednie miary kapitału społecznego, jakimi są niewątpliwie: aktywność w procedurach demokratycznych w zakresie demokracji przedstawicielskiej (której miarą może być frekwencja w wyborach). Obszar ten jest równocześnie miarą poziomu uczestnictwa w życiu publicznym. Z kolei innymi miarami kapitału społecznego jest skłonność danej społeczności do zrzeszania się i działania wspólnego. W tym zakresie wskaźnikiem kapitału społecznego może być ilość organizacji pozarządowych zarejestrowanych na danym terenie. Miarą uczestnictwa w życiu kulturalnym będzie aktywność mieszkańców w zakresie statystyki czytelniczey.

2.2.2.7.1 NISKI POZIOM EDUKACJI

Na terenie obszaru rewitalizacji znajdują się jedyne placówki oświatowe, zaspokajające potrzeby w zakresie edukacji uczniów z terenu całej gminy. Są to: Gminne Przedszkole Publiczne i Szkoła Podstawowa im. T. Kościuszki, składające się do września 2016 r. na Zespół Szkół oraz Gimnazjum im. hm. Michała Stefana Lisowskiego. W związku z tym całość problemów związanych ze sferą edukacji, dotyczących zarówno samych uczniów, zdiagnozowanych u nich dysfunkcji, podejścia do edukacji czy problemów w sferze uzależnień, jak również braków infrastrukturalnych czy wyposażenia, skumulowanych jest w obrębie rewitalizacji. Jednocześnie należy podkreślić, że inicjatywy podejmowane w placówkach oświatowych będą miały niezwykle istotne znaczenie nie tylko w kontekście dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji, ale również całej gminy.

Do oceny poziomu edukacji wykorzystano wyniki egzaminu po VI klasie szkoły podstawowej oraz wyniki egzaminu w klasie III gimnazjum. Dla uczniów Szkoły Podstawowej im. T. Kościuszki w Czemiernikach średni wynik sprawdzianu po VI klasie w roku szkolnym 2015/2016 kształtował się na poziomie 61%. Rok wcześniej uczniowie uzyskali lepsze wyniki w nauce: średni wynik ogółem kształtował się na poziomie 62,8%. W roku szkolnym 2015/2016 wyniki egzaminu gimnazjalnego w Gminie Czemierniki były niższe od średniej dla województwa i powiatu we wszystkich zakresach przedmiotowych. Uczniowie lepiej poradzili sobie z przedmiotami humanistycznym niż ścisłymi. Podobna sytuacja miała miejsce we wcześniejszym roku szkolnym.

Pomimo wzrostu w ostatnich latach odsetka uczniów osiągających najwyższe wyniki (szkoła podstawowa – wzrost o niemal 35% w stosunku do roku szkolnego 2013/2014; gimnazjum – wzrost o niemal 30%), liczba uczniów osiągających bardzo niskie wyniki w nauce nadal jest znacząca. Problem ten dotyczy zwłaszcza uczniów uczęszczających do gimnazjum. Problem obniżonych szans edukacyjnych uczniów z obszaru rewitalizacji jest w świetle diagnozy połączony współzależnością z procesem dziedziczenia ubóstwa: problemy edukacyjne są przeszkodą dla wyższych zarobków

w przyszłości, co generuje ubóstwo, zaś z kolei ubóstwo osłabia w rodzinie potencjał wsparcia edukacyjnego dzieci w kolejnym pokoleniu.

WNIOSEK 11

Drogą do maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów będzie znaczące wzmocnienie ich, zarówno poprzez inwestowanie w rozwój nowoczesnej bazy oświatowej (m.in. pracownie tematyczne ICT, baza sportowa), jak również rozbudowanie oferty edukacyjno-wychowawczej kierowanej do młodzieży.

Niekwestionowane znaczenie na obszarze rewitalizacji ma edukacja pozaformalna i nieformalna, adresowana głównie do młodzieży. Wiele kompetencji istotnych dla późniejszego osobistego sukcesu nie mieści się w szkolnych programach nauczania i powinny istnieć formy zdobywania ich poza szkołą. Istotna jest również edukacja seniorów, jako ważna nie tylko dla samych seniorów, lecz tworząca wzorce dla młodzieży.

WNIOSEK 12

Trzeba wspierać edukację pozaformalną i nieformalną młodzieży oraz edukację dorosłych, w tym seniorów.

Istotne jest również kontynuowanie wszelkich inicjatyw edukacyjnych na rzecz odbudowania poczucia tożsamości lokalnej, wspierającej świadomość zakorzenienia w historii gminy, w tym zwłaszcza obszaru rewitalizacji i lokalny patriotyzm. Wątek ten nie jest mocno rozbudowany w programach edukacji szkolnej. Tymczasem jak pokazują liczne opracowania, jednym z czynników nasilających trwałą emigrację – jest brak poczucia zakorzenienia i dumy ze swojej miejscowości.

WNIOSEK 13

Poprzez edukację odbudować poczucie tożsamości lokalnej, wspierać poczucie zakorzenienia i budować lokalny patriotyzm.

W kontekście synergii między zjawiskiem ubóstwa i problemami edukacyjnymi pojawia się temat edukacji przedsiębiorczej, którą w obszarze rewitalizacji – należy ocenić jako niewystarczającą. Mowa tu o rozwijaniu postawy przedsiębiorczej wśród dzieci i młodzieży. „Przedsiębiorczość” w tym znaczeniu, to nie tylko *prowadzenie przedsiębiorstwa* ale także postawa *bycia przedsiębiorczym*, samostrowność, gotowość do wyznaczania sobie samemu celów i podejmowania ryzyka.

WNIOSEK 14

Bardzo ważne jest, aby promować i wzmacniać wśród młodzieży postawy przedsiębiorcze, także poprzez odpowiednie treningi i inicjatywy.

W zakresie analizowanej sfery na szczególną uwagę zasługuje kwestia placówki oferującej usługi w zakresie wychowania przedszkolnego. Na chwilę obecną opiekę nad dziećmi sprawuje Gminne Przedszkole Publiczne znajdujące się w Czemiernikach. Liczba dzieci uczęszczających do przedszkola z roku na rok wzrasta, jednak liczba oferowanych miejsc nadal jest niewystarczająca, czego skutkiem

jest niski stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej na terenie gminy Czemierniki. Współczynnik skolaryzacji netto na terenie gminy jest niski. Zaledwie 40,2% populacji dzieci w wieku 3-4 lat uczęszcza do przedszkola.

Tabela 2 Liczba dzieci uczęszczająca do Gminnego Przedszkola Publicznego

GMINNE PRZEDSZKOLE PUBLICZNE		
ROK SZKOLNY	LICZBA WSZYSTKICH PRZEDSZKOLAKÓW	PRZEDSZKOLAKI Z OBSZARU REWITALIZACJI
2015/2016	47	16
2014/2015	45	15
2013/2014	42	11

Źródło: Opracowanie własne wg danych Urzędu Gminy w Czemiernikach

Siedzibą przedszkola jest budynek Zespołu Szkół znajdujący się w miejscowości Czemierniki. Brak miejsc w przedszkolu jest spowodowany obiektywnymi przyczynami natury technicznej m.in. brakiem sal w zespole szkół możliwych do zaadaptowania na oddziały przedszkolne (zgodnie z przepisami Rozporządzenia MEN w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół).

Przedszkole, jako instytucja wspierająca rodziców w prawidłowym rozwoju dzieci, musi zostać dostosowane do potrzeb zmieniającej się rzeczywistości. Ważnym zadaniem gminy jest zatem zabieganie o coraz lepszą jakość placówki, tak aby spełniała współczesne standardy. Wychodząc naprzeciw społecznym oczekiwaniom podjęto starania o modernizację i rozbudowę istniejącej placówki. Celem planowanych zmian jest zwiększanie dostępności wychowania przedszkolnego i zapewnienie wszystkim dzieciom w wieku od trzech do pięciu lat miejsca w przedszkolu. Ma to ogromne znaczenie nie tylko dla rozwoju dziecka, ale i dla organizacji życia pracujących rodziców (m.in. obniżenie kosztów prywatnej opieki nad dzieckiem). Ułatwi to także kobietom łączenie kariery zawodowej z macierzyństwem.

Podniesienie jakości funkcjonowania przedszkola powinno mieć na uwadze, przede wszystkim dziecko i jego potrzeby rozwojowe. Konieczne jest zapewnienie warunków umożliwiających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym, zarówno w zakresie swobodnego korzystania z infrastruktury, jak i wyposażenia przedszkola w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, jak i programów wychowawczych.

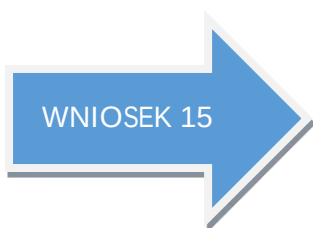
2.2.2.7.2 PROBLEMY NIEWYSTARCZAJĄCEGO POZIOMU UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM I KULTURALNYM

Aktywność społeczną na obszarze sołectwa Czemierniki I przeanalizowano przez pryzmat partycypacji wyborczej mieszkańców, ich chęci do podejmowania współpracy w ramach działalności organizacji pozarządowych oraz korzystania z oferty udostępnionej przez instytucje kultury.

Frekwencja wyborcza, jako podstawowa miara wskaźnika zaangażowania obywatelskiego, wskazuje stopień świadomości demokratycznej obywateli, ich uczestnictwo w rządzeniu, ocenę wpływu obywateli na procesy decyzyjne w państwie, w regionie, czy w środowisku lokalnym. Za miarę deficytu uczestnictwa w życiu publicznym przyjęto tu przede wszystkim: poziom korzystania z czynnego prawa wyborczego wyrażony frekwencją wyborczą. Mieszkańcy Gminy Czemierniki wykazują się wysoką w skali powiatu partycypacją obywatelską (wybory prezydenckie: Gmina Czemierniki: 57,17%, powiat radzyński: 53,94%; wybory parlamentarne: Gmina Czemierniki: 18,31%, powiat radzyński: 17,14%). Zaprezentowane poniżej dane dot. frekwencji na obszarze rewitalizacji prezentują wyniki uzyskane w Obwodowej Komisji Wyborczej nr 1, do którego należy sołectwo Czemierniki I razem z sołectwami Czemierniki II oraz Skoki (brak możliwości przedstawienia danych tylko dla mieszkańców obszaru rewitalizacji).

Dostępne dane dot. frekwencji podczas wyborów parlamentarnych w 2015 r. wskazują, na ogólną niższą frekwencję wyborczą mieszkańców ww. sołectw porównaniu z terenem całej gminy (obwodowa komisja wyborcza 1 – 17,68%, średnia dla Gminy Czemierniki -18,31%). Odbывая się w tym samym roku wybory prezydenckie cieszyły się wyższą frekwencją (obwodowa komisja wyborcza 1 – 57,76%, średnia dla Gminy Czemierniki -57,17%). Należy jednak wziąć pod uwagę iż frekwencja w wyborach Prezydenta RP zawsze jest dużo wyższa od innych wyborów powszechnych. Jest to tendencja stała w całym kraju, ze względu na specyfikę wyborów głowy państwa (spersonalizowany wybór). Istotną kwestią jest fakt, iż o ile w peryferyjnych obwodach głosowania niższa frekwencja może wynikać z trudności dotarcia do komisji, o tyle w centrum miejscowości gminnej nienajwyższa frekwencja w skali wyniku dla całej gminy, może być interpretowana jako miara wycofania z życia publicznego.

Podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy, jako główny powód małej aktywności w sprawach życia publicznego, wykazywali na brak przeświadczenia o rzeczywistej możliwości współdecydowania o lasach wspólnoty lokalnej. Poza tym gro z nich jest przekonanych o tym, że „i tak nic się nie zmieni”. Zauważalny jest ogólnie panujący marazm w podejmowaniu aktywności obywatelskich czy społecznych.

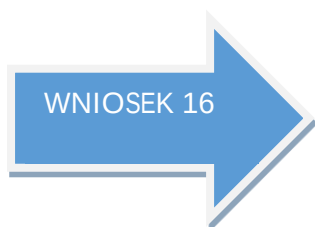

Niezbędne jest przywrócenie społeczeństwu obszaru rewitalizacji przeświadczenia o roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów wspólnoty. W tym celu należy podejmować wspólne inicjatywy sektora publicznego i mieszkańców wpływające na wzrost wzajemnego zaufania.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysoką w skali gminy liczbą organizacji społecznych. Funkcjonuje tu 7 podmiotów z sektora organizacji pozarządowych, stowarzyszeń tj.: Koło Gospodyń Wiejskich, Czemiernickie Towarzystwo Regionalne, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Czemierniki Natura 2000, klub sportowy „Orzeł”, Koło Wędkarskie „Karaś”, Młodzieżowa Orkiestra Dęta, Koło Emerytów i Rencistów. Działania ww. organizacji związane są m.in. z wypoczynkiem dzieci i młodzieży, turystyką i krajoznawstwem, wspieraniem i upowszechnianiem kultury fizycznej, ochroną dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, rozwijaniem i współpracą między społeczeństwami z różnych krajów, przeciwdziałaniem uzależnieniom i patologiom społecznym, szeroko rozumianą pomocą społeczną, ekologią i ochroną zwierząt oraz promocją i organizacją wolontariatu. Duża liczba funkcjonujących organizacji pozarządowych na tym terenie świadczy o aktywności społecznej mieszkańców, którzy chętnie angażują się w działania prowadzone przez te instytucje i korzystają z ich oferty. Należy jednak

zwrócić uwagę na niemożliwość odróżnienia w rejestrze organizacji rzeczywiście lokalnych (założonych przez bezpośrednich mieszkańców obszaru w celu działania na rzecz tego obszaru) od organizacji, które mają jedynie siedzibę w miejscowości gminnej z przyczyn logistycznych lub prestiżowych. Tym niemniej potencjałem są zarówno organizacje ściśle lokalne, jak i te mające tylko siedzibę na danym terenie.

Zdiagnozowanym problemem obszaru rewitalizacji jest niewystarczająca współpraca prowadzona pomiędzy sektorem publicznym a funkcjonującymi organizacjami pozarządowymi.

Należy podjąć działania zarówno w celu zintensyfikowania współpracy służącej realizacji zadań publicznych oraz ułatwienia działalności organizacjom obywatelskim (np. pomoc w zakresie wymagań formalnoprawnych).

Poziom uczestnictwa w życiu kulturalnym mieszkańców miejscowości – z uwagi na bardzo ograniczony dostęp do danych – mierzyć tylko pośrednio i wycinkowo. Za miarę takiego uczestnictwa przyjęto czytelnictwo w Gminnej Bibliotece Publicznej w Czemiernikach. Z uwagi na brak Gminnego Ośrodka Kultury placówka ta pełni różnorakie funkcje w zakresie usług edukacyjnych, informacyjnych oraz realizacji form pracy kulturalno-oświatowej. Niestety, z uwagi na ograniczone możliwości lokalowe, jak również finansowe, nie jest ona w stanie sprostać wszystkim potrzebom mieszkańców gminy. Jak wskazują dane udostępnione przez Gminną Bibliotekę Publiczną mieszkańcy sołectwa Czemierniki I należą do najbardziej aktywnie korzystających z jej oferty (389 osób). Tym niemniej wskaźnik aktywności kulturalnej mieszkańców, za jaki przyjęto liczbę osób korzystających aktywnie z oferty kulturalnej Gminnej Biblioteki Publicznej na 100 mieszkańców, nie wypadła korzystnie. Wskaźnik ten dla obszaru sołectwa Czemierniki I plasuje się poniżej średniej dla gminy (wskaźnik aktywności kulturalnej w sołectwie Czemierniki I – 30,75, wskaźnik średniej dla gminy – 31,64). Znacznie wyższe wyniki w zakresie statystyki czytelniczej osiągają sołectwa: Skoki (50,70) oraz Stoczek (50,94). Istota jest również uzupełniająca powyższe wyniki analiza jakościowa pozyskanych danych. Jak wskazują pracownicy GBP w Czemiernikach, przeważającą część osób korzystających z oferty instytucji kultury to dzieci i młodzież. Następni w kolejności są seniorzy, którym w razie potrzeby dostarczane są książki do domu przez pracowników biblioteki. Znacznie mniejszą aktywnością odznaczają się osoby w wieku produkcyjnym.

2.2.2.8 POZOSTAŁE PROBLEMY SPOŁECZNE

W kontekście całościowego spojrzenia na nawarstwioną wieloletnią koncentrację problemów społecznych w obszarze rewitalizacji ujawniają się problemy szersze, które nie mieszczą się w żadnym z omówionych działów (bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, problemy edukacji i uczestnictwa w życiu publicznym oraz kulturze) ale mają charakter przekrojowy. W szczególności nasuwa się problem o charakterze ogólnym, który wydaje się fundamentalny: mieszkańcy centrum Czemiernik przytłoczeni często problemami osobistymi i doraźnymi zatracili wrażliwość na dobro wspólne, widziane w perspektywie wieloletniej. Ważne jest dla nich ze zrozumiałych względów „tu i teraz”, podczas gdy dla celów rewitalizacji ważne jest długoterminowe odbudowanie szerszej wspólnoty. Mieszkańcom brakuje obecnie poczucia dumy z zamieszkiwania w „sercu” Czemiernik. Częściej zauważane są miejsca

zdegradowane i brak dobrych przestrzeni publicznych, niż bogactwo dziedzictwa kulturowego, potencjał i szanse rozwojowe.

WNIOSEK 17

W „sercu” Czemiernik powinny być lokowane funkcje i obiekty budujące prestiż obszaru. Wzmocnieniu wizerunku obszaru mogą służyć organizowane cyklicznie wydarzenia m.in. kulturalne, obywatelskie, integrujące lokalną społeczność i wzmacniające wizerunek obszaru.

Motorem rozwoju obszaru rewitalizacji musi być aktywność mieszkańców, stąd niezbędne i zarazem konieczne jest przełamanie ich bierności wobec lokalnych procedur demokratycznych. Wydaje się, że kluczowe dla pobudzenia aktywności może być angażowanie mieszkańców we współkształtowanie swego otoczenia tak, by szybko dostrzegli bezpośrednie pozytywne efekty swej aktywności (wszelkie inicjatywy oddolne w zakresie promocji obszaru, integracji mieszkańców, przeciwdziałania wykluczeniu, wzmacniania poczucia bezpieczeństwa).

WNIOSEK 18

Bardzo ważne jest budowanie wśród mieszkańców poczucia „bycia rzeczywistym współgospodarzem swego terenu”. Rekomenduje się, aby decyzje w sprawie kształtowania przestrzeni publicznych zapadały w możliwie jak najszerszym zakresie ze współudziałem mieszkańców.

2.2.3 WSPÓŁWYSTĘPOWANIE NEGATYWNYCH ZJAWISK, INNYCH NIŻ SPOŁECZNE

Ustawa²⁷ w art. 9 ust. 1 wskazuje iż obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (które omówiono dotychczas, w części 2 Diagnozy), można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1. **gospodarczych** – w szczególności: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
2. **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
3. **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
4. **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

²⁷ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015, poz. 1777)

2.2.3.1 NEGATYWNE ZJAWISKA GOSPODARCZE

Zapis ustawy zwraca uwagę w szczególności na dwa rodzaje negatywnych zjawisk gospodarczych:

- niski stopień przedsiębiorczości oraz
- słabą kondycję lokalnych przedsiębiorstw.

Jako podstawową miarę stopnia przedsiębiorczości można uznać informację o ilości firm na danym terenie. W szczególności niezwykle istotna jest informacja o firmach nowo rejestrowanych, w tym - mikroprzedsiębiorstwach. To informacja najtrafniej obrazująca bieżący lokalny optymizm gospodarczy i aktualną skłonność do podejmowania ryzyka gospodarczego.

Informacje statystyczne o prowadzonej działalności gospodarczej pozyskano z Głównego Urzędu Statystycznego w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim. Według dostarczonych danych Czemierniki I (obszar zdegradowany) są w ujęciu statystycznym jest raczej obszarem aktywności, niż zapaści. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON, stanowi 47% wszystkich podmiotów z terenu gminy. Dodatkowo blisko 44% osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie znajduje się w tym obszarze. Wniosek z analizy ilościowej jest zatem jednoznaczny: na obszarze rewitalizacji obserwujemy raczej wysoki stopień przedsiębiorczości w porównaniu z innymi częściami gminy.

Działalność gospodarcza w Gminie Czemierniki prowadzona jest przede wszystkim przez osoby fizyczne, szczególnie w takich branżach, jak budownictwo, handel i naprawa samochodów, czy przetwórstwo przemysłowe. Z kolei podmioty prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej zajmują się prowadzeniem placówek oświatowych, kulturalnych i administracją samorządową.

Zgodnie z danymi Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w granicach obszaru rewitalizacji liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wynosi 60 osób. Największa liczba osób prowadzących przedmiotową działalność zamieszkuje ulice: Radzyńską (18) i Parczewską (11). Po 9 mieszkańców zajmujących się „własnym biznesem” zamieszkuje ulice: Rynek i Kocka. Najlichniesza grupa mieszkańców prowadzi działalność w zakresie sprzedaży różnego rodzaju towarów – łącznie 18 osób, w tym: 5 zajmuje się sprzedażą detaliczną prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych, 5 sprzedażą detaliczną prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach.; natomiast pozostałe prowadzą działalność m.in. w zakresie: sprzedaży paliw (1), kwiatów, roślin, nasion, nawozów, żywych zwierząt domowych, karmy dla zwierząt domowych (1), drobnych wyrobów metalowych, farb i szkła (1), samochodów osobowych i furgonetek (1), części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli (1), wyrobów farmaceutycznych (1). Kolejną grupę (łącznie 5 osób) stanowią mieszkańcy zajmujący się transportem drogowym towarów. 4 osoby na terenie obszaru rewitalizacji prowadzą działalność w zakresie fryzjerstwa i pozostałych zabiegów kosmetycznych, a 3 prowadzą działalność prawniczą. Pozostali mieszkańcy zajmują się m.in. produkcją pieczywa (1), usługami stolarskimi (1), konserwacją i naprawą pojazdów samochodowych (2), transportem lądowym pasażerów (1) czy cięciem i formowaniem kamienia (1). W zakresie ochrony zdrowia 2 osoby prowadzą działalność farmaceutyczną, 1 praktykę lekarską ogólną oraz 1 praktykę dentystyczną.

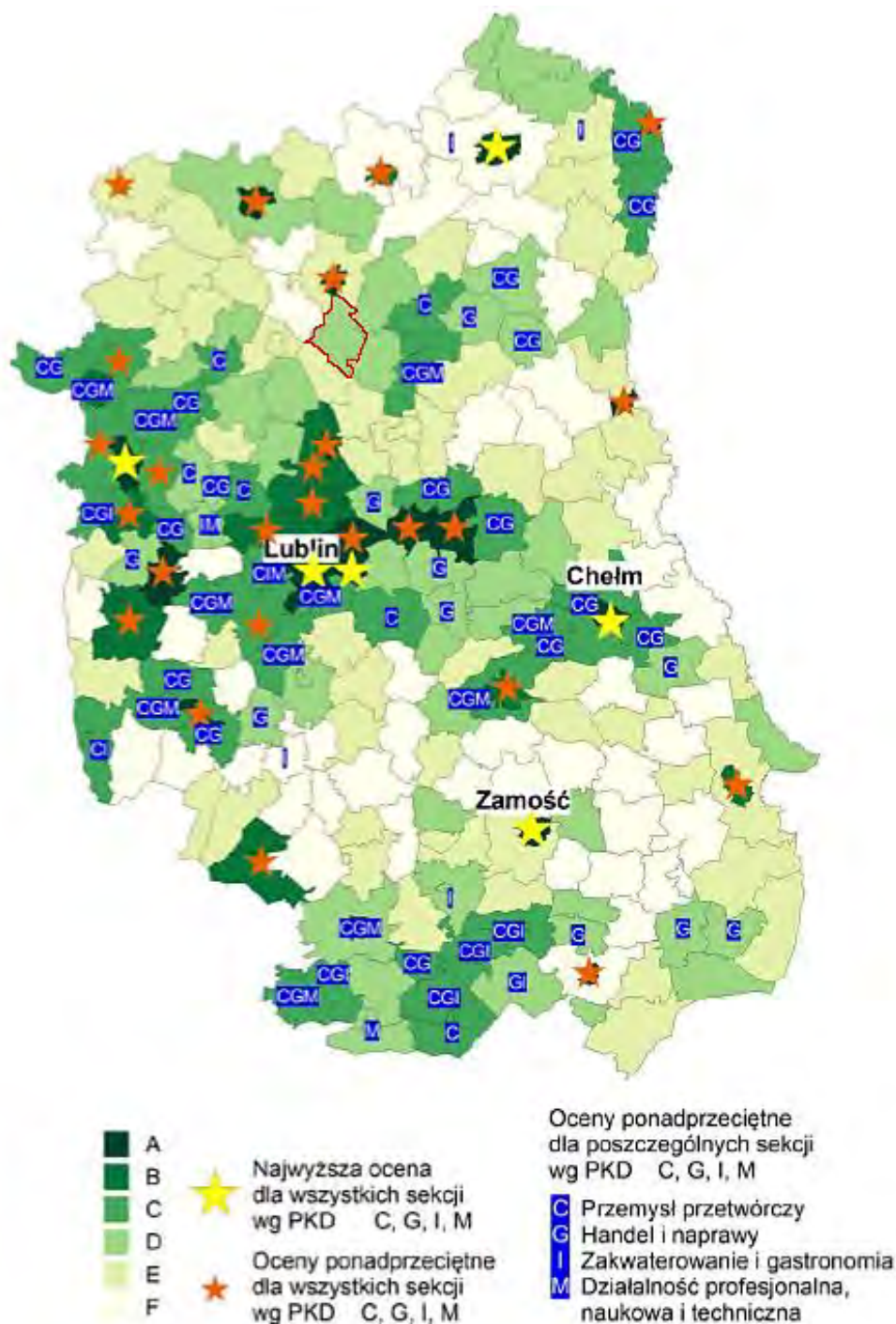
Analiza danych dotyczących podmiotów gospodarki narodowej sekcji PKD wskazuje, że najmniejsza liczba podmiotów prowadzi działalność w sekcjach R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją) oraz T (gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników). Pierwsza sekcja jest istotna ze względu na aspiracje gminy w zakresie rozwoju turystyki, druga – ze względu na rolniczy charakter gminy. W obu kategoriach wydają się istnieć niewykorzystane rezerwy.

W świetle raportu „Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2016. Województwo lubelskie” Lubelszczyzna plasuje się na przedostatnim miejscu w Polsce (przed świętokrzyskim) pod względem atrakcyjności inwestycyjnej, uzyskując najniższą notęw sześciostopniowej skali – „F”. W analizie poszczególnych jednostek administracyjnych brano pod uwagę m.in. takie wskaźniki, jak: sytuacja na rynku pracy, wyposażenie w infrastrukturę techniczną oraz społeczną, a także sytuację rynkową oraz uwarunkowania przyrodnicze jednostki samorządu terytorialnego.

Bardziej optymistyczne wyniki uzyskują jednostki administracyjne na poziomie gminy. W grupie powiatów najwyżej ocenione (klasy A i B) miasta na prawach to: Lublin, Zamość oraz powiat puławski i miasta: Biała Podlaska i Chełm. W grupie gmin miejskich najwyżej ocenione zostały: Biała Podlaska, Chełm, Lublin, Puławy, Świdnik, Zamość, Hrubieszów, Krasnystaw, Kraśnik, Lubartów, Łuków, Międzyrzec Podlaski, Radzyń Podlaski, Stoczek Łukowski, Terespol, Tomaszów Lubelski, Włodawa. W grupie gmin miejsko-wiejskich najwyżej ocenione zostały: Janów Lubelski, Kazimierz Dolny, Łęczna, Opole Lubelskie, Poniatowa, Ryki. Jeśli chodzi o gminy wiejskie to wyróżniono: Jastków, Końskowolę, Lubartów, Niedrzwicę Dużą, Niemce, Puchaczów, Puławy, Wólkę. W ocenie autorów raportu Gmina Czemierniki wydaje się być terenem niezbyt atrakcyjnym dla potencjalnych inwestorów - gmina uzyskała klasę – „C”²⁸

²⁸ Na podstawie: H. Godlewska-Majkowska, A. Komor, P. Zarębski, M. Czernecki, M. Typa, Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2016. Województwo lubelskie, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2016

Mapa 5 Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji

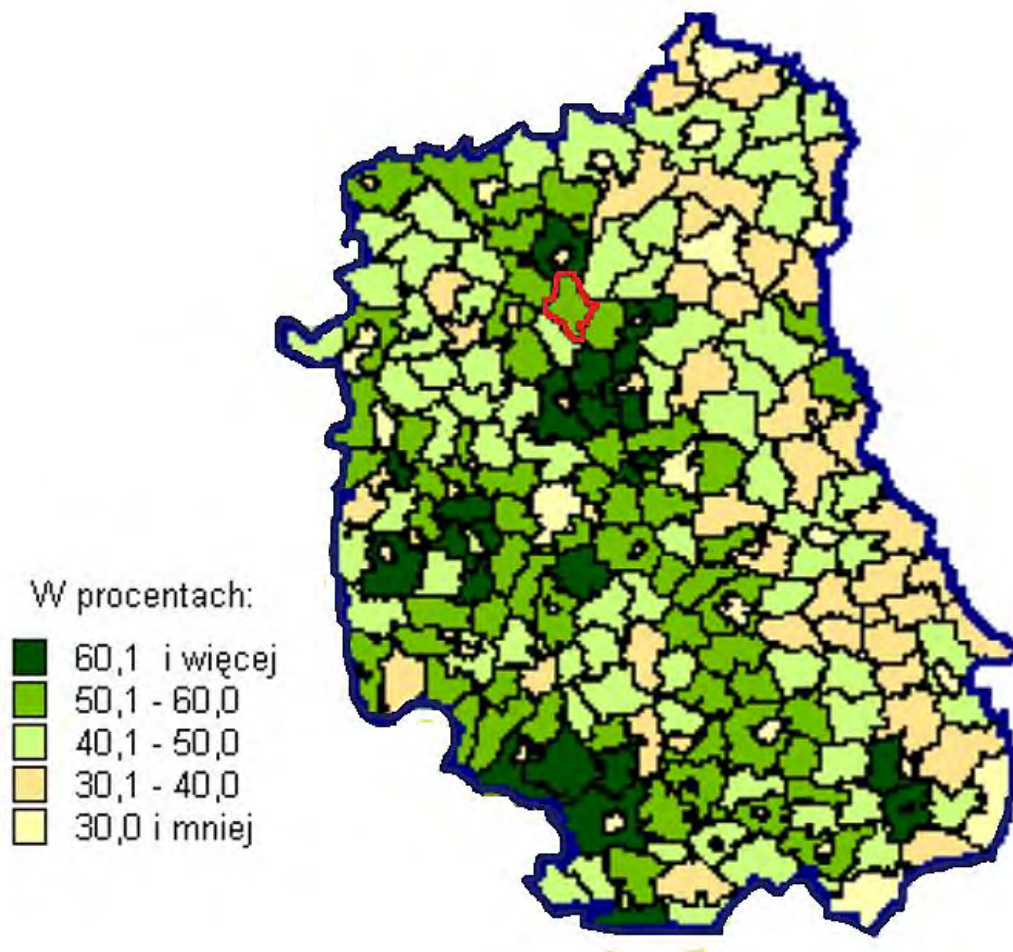
Źródło: H. Godlewska-Majkowska, A. Komor, P. Zarębski, M. Czernecki, M. Typa, *Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2016. Województwo lubelskie*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2016

Na poziom lokalnej aktywności gospodarczej ma wpływ wiele czynników, m.in. takich jak: lokalny poziom rozwoju gospodarczego, lokalny rynek pracy oraz problemy ze znalezieniem stałego zatrudnienia, poziom dochodów mieszkańców i konsumpcja społeczna. Wątpliwości budzi także lokalna gotowość do podejmowania ryzyka gospodarczego. Dominujący jest tutaj udział mikroprzedsiębiorstw, a co za tym idzie – ograniczone są też własne zasoby kapitałowe i zdolność

kredytowa. Centrum miejscowości gminnej, a więc obszar o potencjalnie najlepszych warunkach do prowadzenia działalności handlowo-usługowej, jest obecnie obszarem bardzo umiarkowanego sukcesu gospodarczego. Na kondycję przedsiębiorstw wpływ mają zarówno zjawiska w skali makroekonomicznej, jak i zjawiska kryzysowe samego obszaru, m.in. niedopasowanie oferty do potrzeb i oczekiwań potencjalnych klientów, zbyt duże koszty utrzymania lub wynajmu lokali, zbyt mała liczba klientów korzystających z ofert lokalnych przedsiębiorstw, ubóstwo potencjalnych klientów. Na kondycję lokalnych przedsiębiorców wpływają także niskie dochody mieszkańców wpływające na kształt i zakres lokalnego rynku zbytu.

Według Narodowego Spisu Powszechnego 2011 udział wyjeżdżających Gminy Czemierniki do pracy w innych miejscowościach w liczbie zatrudnionych należy do jednych z najwyższych w województwie lubelskim. W przypadku analizowanej gminy udział wyjeżdżających do pracy poza gminę w liczbie zatrudnionych kształtuje się na poziomie 50-60%. Jednocześnie należy podkreślić, że zjawisko związane z dojazdami do pracy do innej miejscowości jest charakterystyczne przede wszystkim dla gmin położonych blisko większych ośrodków miejskich lub w pobliżu dużych zakładów pracy. Z drugiej strony świadczy to o złej kondycji lokalnego rynku pracy – zbyt mała liczba ofert pracy w stosunku do istniejącego zapotrzebowania.

Mapa 6 Udział wyjeżdżających do pracy w liczbie zatrudnionych w 2011 r. (NSP 2011)

Źródło: Na podstawie: Dojazdy do pracy. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014

Należy jednocześnie zaznaczyć, że brak wystarczającej liczby miejsc pracy powoduje konieczność poszukiwania jej w poza granicami gminy i zniechęcająca do osiedlania się na jej terenie. Stanowi to poważną barierę w rozwoju nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy. Poza tym konieczność emigracji w celach zarobkowych powoduje szereg problemów społecznych, takich jak np.: rozluźniające się więzi rodzinne, rozbieżność rodzin wielopokoleniowych, problem eurosierot, pozostawianie bez opieki najstarszych członków rodziny. Wśród problemów zgłaszanych przez mieszkańców podczas konsultacji społecznych bardzo silnie akcentowano brak przekonania i wiary we własne możliwości (strach przed procedurami, przepisami) ograniczający inicjatywę mieszkańców w zakresie prowadzenia własnego biznesu.

Podstawowym warunkiem polepszenia sytuacji mieszkańców obszaru rewitalizacji jest stworzenie nowych miejsc pracy. Niezwykle ważne jest również wsparcie małych przedsiębiorstw funkcjonujących już na tym terenie, a także lokalnej społeczności w zakresie rozwoju zawodowego i podejmowania inicjatyw przedsiębiorczości. Istotnym elementem jest kształcenie mieszkańców z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy. W zakresie przedmiotowej sfery nie bez znaczenia pozostaje również rozwój infrastruktury technicznej, w tym w szczególności drogowej.

W celu rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji rekomenduje się wykorzystanie jego bezsprzecznego potencjału turystycznego, kulturowego i historycznego. Ważną rolę w tym zakresie będzie także odgrywać obecna produkcja rolno-spożywcza.

2.2.3.2 NEGATYWNE ZJAWISKA ŚRODOWISKOWE

Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk środowiskowych należy w szczególności rozpatrywać (1) przekroczenie standardów jakości środowiska oraz (2) obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Jak już wspomniano, w przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu diagnozie, nie ma możliwości dokładnego oszacowania danych dot. jakości powietrza dla poszczególnych jednostek analitycznych m.in. ze względu na brak punktów monitoringowych jakości powietrza. W związku z tym analiza niniejszego obszaru została oparta o dane udostępnione przez i zawarte w „*Ocenie jakości powietrza w województwie lubelskim za 2015 rok*” oraz badania i analizy przeprowadzone w ramach opracowania „*Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2015-2023*”.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie wśród obszarów, gdzie w 2015 roku odnotowano przekroczenia benzo/a/piernu w pyłe zawieszonym PM10 znajduje się przede wszystkim centralna część gminy obejmująca miejscowość Czemierniki (w tym obszar rewitalizacji) oraz Wygnanów. Przekroczenie wyżej wymienionych stężeń odnotowano również w miejscowości Stójka. W świetle informacji WIOŚ w Lublinie główną przyczyną

przekroczeń jest emisja z niskich emitorów związana z ogrzewaniem budynków. Z tego względu stężenia benzo/a/piernu charakteryzuje wyraźna sezonowa zmienność i zależność od zapotrzebowania na ciepło od ogrzewania domów. W związku z powyższym problem złej jakości powietrza koncentruje się w przeważającej mierze na terenach o zwartej zabudowie mieszkaniowej, która ogrzewana jest w głównie za pomocą indywidualnych palenisk. Ze względów ekonomicznych mieszkańcy najczęściej wybierają nośniki energii, które są najtańsze i najbardziej dostępne – węgiel i drzewo. Jednocześnie są to nośniki, które są wysokoemisyjne.

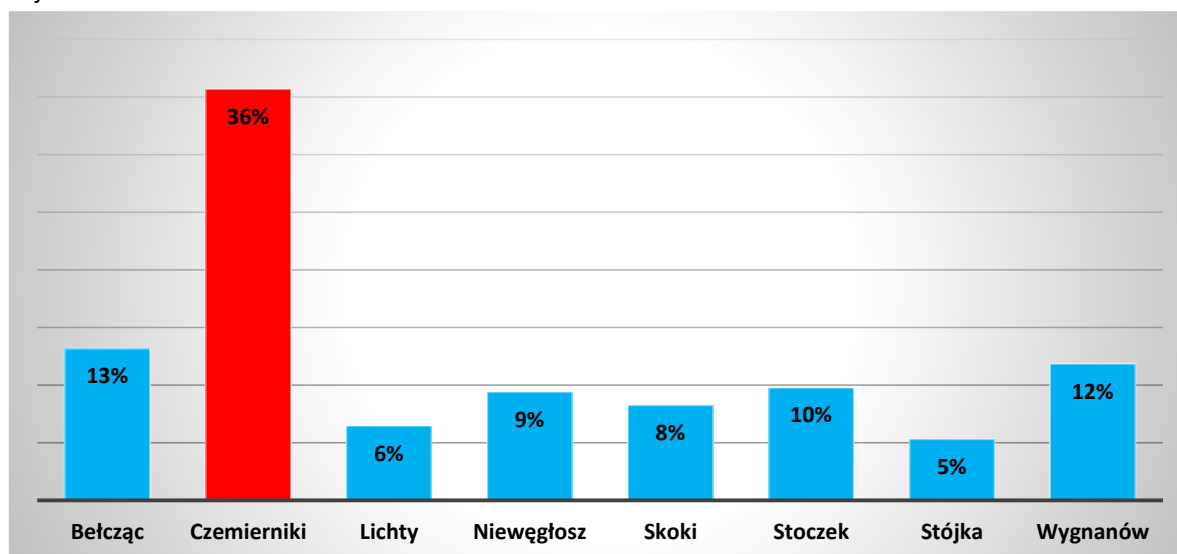
Mapa 7 Przekroczenie benzo/a/pirenu – sołectwa: Czemierniki I, Czemierniki II i Wygnanów

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie

Zgodnie z informacjami zawartymi w „Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2015-2023” indywidualne gospodarstwa domowe oraz lokalne kotłownie są głównie źródłem zanieczyszczeń pochodzących z niskiej emisji. Największa odpowiedzialność za ten stan spoczywa jednak na domach jednorodzinnych. Emitowany z ich kominów dym zawiera niezwykle szkodliwe dla naszego zdrowia substancje. Na obszarze Gminy Czemierniki największa emisja zanieczyszczeń do powietrza, związanych głównie ze zużyciem energii cieplnej dla celów komunalno-bytowych w zabudowie mieszkaniowej występuje w miejscowości o największej liczbie gospodarstw domowych, tj. Czemiernikach (w tym na obszarze rewitalizacji). Na poniższym wykresie zaprezentowano udział wszystkich miejscowości gminy w wyżej wymienionej emisji.²⁹

Wykres 6 Symulacja emisji CO₂ związana ze zużyciem energii cieplnej w sektorze mieszkalnictwa wg miejscowości³⁰

Źródło: „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023”

Oprócz emisji pochodzących z sektora komunalno-bytowego, na jakość powietrza w Gminie Czemierniki wpływa również emisja liniowa będąca wynikiem spalania paliw płynnych w silnikach spalinowych pojazdów samochodowych oraz maszyn rolniczych. Charakteryzuje się ona koncentracją wzdłuż szlaków komunikacyjnych i nierównomiernością występowania w ciągu doby. Substancje emitowane z silników pojazdów mają wpływ na jakość powietrza szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg. Największa emisja z tego rodzaju źródeł występuje w otoczeniu ważnych szlaków komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, takich jak np. przebiegająca przez północno-wschodni kraniec gminy droga wojewódzka nr 814.³¹ Biorąc pod uwagę fakt, iż długość tej drogi w obszarze gminy wynosi zaledwie 3,64 km, wpływ odbywającego się po niej ruchu na jakość powietrza gminy nie jest zbyt duży. Oprócz ww. drogi na sieć dróg publicznych składa się 8 odcinków dróg powiatowych o łącznej długości około 50,3 km oraz 64 drogi gminne w sumie o długości 109,7 km.

Zagrożenie zarówno dla klimatu akustycznego, jaki i jakości powietrza obszaru rewitalizacji stanowi ruch komunikacyjny odbywający się drogami powiatowymi nr L1246, L1253 oraz L1250

²⁹ „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023”

³⁰ „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023”

³¹ „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023”

przecinającymi się w samym centrum obszaru rewitalizacji. Szkodliwe substancje stanowią zagrożenie dla zamieszkującej w ich najbliższym otoczeniu mieszkańców oraz zabytkowej przestrzeni centrum miejscowości.

Mapa 8 Mapa dróg powiatowych gminy Czemierniki

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Powiatowych w Radzynie Podlaskim

Wskaźnikiem obrazującym sytuację w zakresie jakości środowiska naturalnego jest udział gospodarstw domowych wykorzystujących odnawialne źródła energii. Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Czemiernikach na obszarze rewitalizacji liczba tego rodzaju gospodarstw wynosi 32. Niemal wszystkie OZE to kolektory słoneczne do przygotowywania ciepłej wody użytkowej zamontowane w ramach projektu pn. „Czysta energii w powiecie radzyński” dofinansowanym ze środków EFRR w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013. Niewielki udział gospodarstw domowych korzystających z instalacji OZE jest wynikiem sytuacji materialnej mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy. Sytuacja ekonomiczna znacznej części mieszkańców sprawia, że nie są oni w stanie sami dokonać zakupu tego rodzaju instalacji. Bariera finansowa nie pozwala także na realizację innego rodzaju przedsięwzięć przynoszących zarówno korzyści ekonomiczne, jak i ekologiczne, takich jak np. wymiana źródeł ciepła, instalacji grzewczych czy przeprowadzenie gruntownych prac termomodernizacyjnych

Poza tym, jak wynika z informacji pozyskanych podczas konsultacji społecznych, problemem w zakresie sfery środowiskowej jest świadomość mieszkańców, która jest niewystarczająca. Pozytywnym w tym zakresie zjawiskiem jest wzrost świadomości mieszkańców w zakresie korzyści

płynących ze stosowania OZE. Choć nie bez znaczenia w tej kwestii pozostaje czynnik ekonomiczny (zmniejszenie kosztów zakupu nośników energii). Nadal jednak mała jest świadomość w zakresie proekologicznych i proklimatycznych postaw w życiu codziennym (np. nawyki w zakresie korzystania z energii elektrycznej). Niewystarczająca jest również wiedza w zakresie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych

WNIOSEK 20

Rekomenduje się dalszą realizację przedsięwzięć umożliwiających dostęp gospodarstwom domowym do stosunkowo drogiej instalacji odnawialnych źródeł energii. Tego rodzaju inwestycje pozytywnie oddziałują na stan środowiska przyrodniczego i zdrowie mieszkańców, jak również na poprawę warunków ich życia (np. likwidacja uciążliwości związanych z dotychczasowym systemem pozyskiwania energii cieplnej czy elektrycznej). Pozostają także nie bez znaczenia dla potencjału turystycznego obszaru oraz sytuacji gospodarczej – wygenerowane w budżetach domowych (w związku ze zmniejszeniem ilości nośników energii) oszczędności mogą zostać wykorzystane na lokalnym rynku zbytu.

Poza tym niezbędne jest przeprowadzenie działań mających na celu podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym w szczególności dzieci i młodzieży.

2.2.3.3 NEGATYWNE ZJAWISKA TECHNICZNE

Na obszarze rewitalizacji niemal wszystkie zasoby mieszkaniowe stanowią własność prywatną. Tylko 3 budynki mieszkalne stanowią własność Gminy tj.: 2 budynki komunalne usytuowane na ul. Parczewskiej 13 – budynek z 1935 r. oraz na ul. Rynek 10 – budynek 2-mieszkaniowy z 1934 r., a także 1 mieszkanie (spośród 8) znajdujące się w budynku wielomieszkaniowym na ul. Kockiej 43. Budynek pochodzi z roku 1970 i niegdyś stanowił Dom Nauczyciela. W przypadku 2 pierwszych budynków jako źródło ciepła wykorzystywane są kotły na paliwo stałe (węgiel i drewno). Natomiast 3 budynek posiada wspólne ogrzewanie z sąsiadującym obok budynkiem Zespołu Szkół (kocioł na olej opałowy oraz kocioł na pellet). Stan techniczny analizowanych budynków, jak również efektywność energetyczna pozostawia wiele do życzenia.

Jeśli chodzi o jakość środowiska mieszkaniowego pozytywnym aspektem jest fakt, iż niemal wszystkie gospodarstwa domowe (99,5%) w obszarze rewitalizacji korzystają z wodociągu grupowego – ujęcie w Czemiernikach. Niemal cały obszar rewitalizacji jest istotną koncentracją przestrzenną budynków w stanie technicznym wymagającym nakładów finansowych. Dotyczy to w szczególności budynków mieszkalnych. Zabudowa mieszkaniowa na obszarze rewitalizacji charakteryzuje się wysokim zapotrzebowaniem energetycznym, zwłaszcza na energię do ogrzewania. Zewidencjonowana tu zabudowa mieszkalna, w znaczącej mierze powstała przed 1989 r. – 81,23% wszystkich budynków mieszkalnych. Na obszarze rewitalizacji, podobnie jak na obszarze całej gminy Czemierniki, nie funkcjonują scentralizowane systemy ogrzewania. Zaopatrzenie w ciepło obiektów mieszkalnych odbywa się w sposób indywidualny poprzez lokalne źródła ciepła, zasilające poszczególne obiekty.

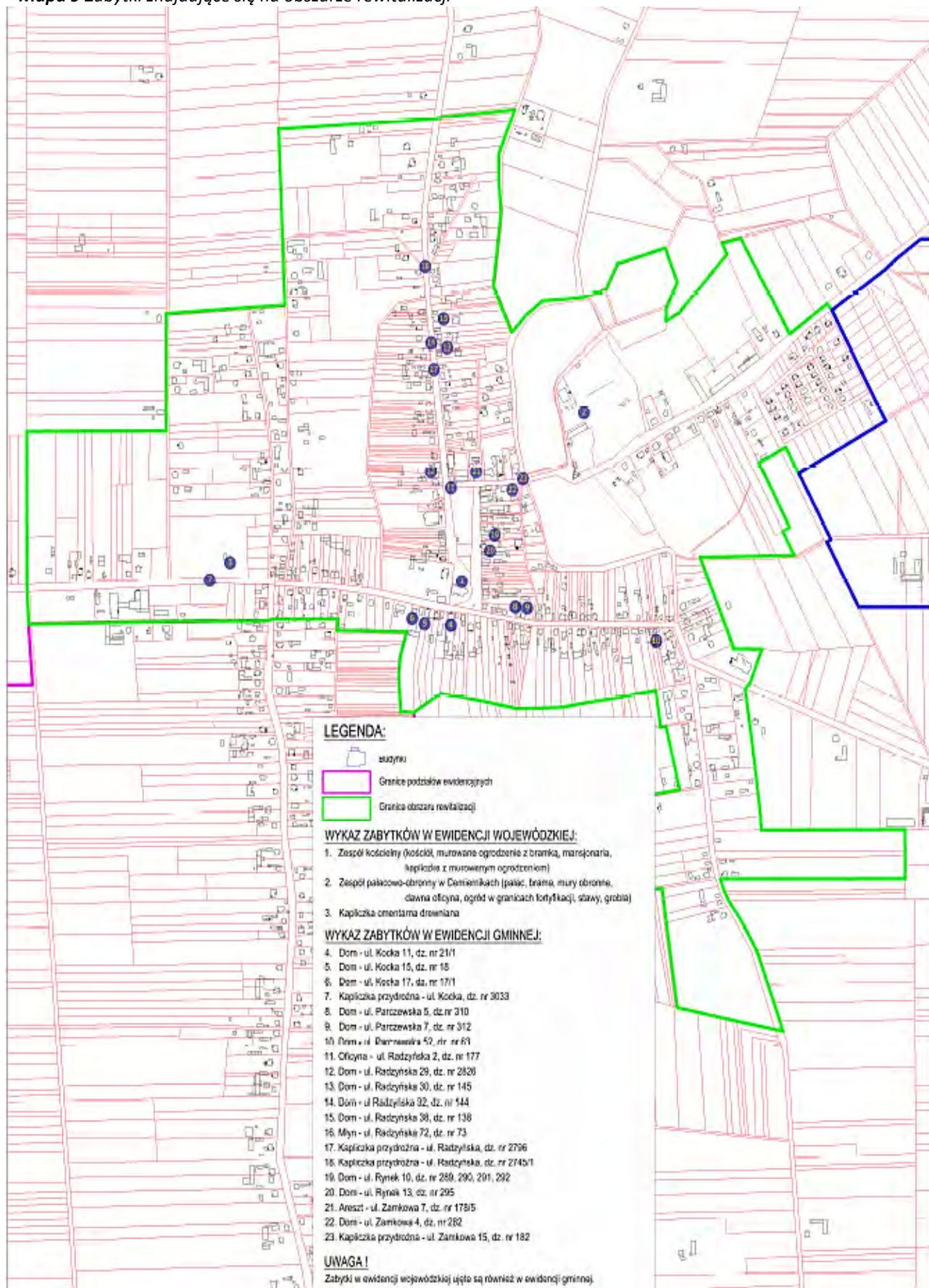
Wielkość emisji z tych źródeł wykazuje dużą zmienność sezonową, związaną z okresem grzewczym. Poprawa musi następować kompleksowo, zarówno w zabudowie mieszkalnej, jak i usługowej.

Ponadto w całej gminie nie ma sieci dystrybucji gazu. Skoro mowa o technicznych problemach z niewystarczającym uzbrojeniem obszaru rewitalizacji w instalacje sieciowe, to na pierwszy plan wysunie się w najbliższym czasie słabe wyposażenie w infrastrukturę teletechniczną, w tym – teleinformatyczną. Ten aspekt wyposażenia obszaru w sieć będzie w najbliższym czasie – a być może jest już obecnie – najważniejszym czynnikiem napędzającym lub osłabiającym lokalną gospodarkę.

Na obszarze rewitalizacji znajdują się budynki użyteczności publicznej. Wszystkie posiadają dostęp do bieżącej wody oraz są podłączone do kanalizacji sanitarnej. Jak wynika z przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu analizy stanu technicznego budynków (analiza zawarta w „Diagnozie uwarunkowań społeczno-gospodarczo-przestrzennych Gminy Czemierniki”, rozdz. 2.5 Sfera techniczna) - 4 budynki mieszczące się w obszarze rewitalizacji tj. Urząd Gminy, Remiza OSP, Gminne Przedszkole Publiczne, GOPS to budynki charakteryzujące się wysoką energochłonnością, wymagające przeprowadzenia prac głębokiej termomodernizacji.

W sołectwie Czemierniki I znajduje się najcenniejszy zabytkowy zasób gminy. Są to obiekty o największej wartości, objęte ochroną prawną, stanowiące o olbrzymim potencjale rozwojowym tegoż obszaru (m.in. zespół kościoła parafialnego z 1 poł. XVII, kaplica cmentarna pw. św. Ludwika, zespół pałacowo-obronny z pocz. XVII). W związku z tym podstawowym zadaniem jest poszukiwanie nowych funkcji dla zachowanego dziedzictwa materialnego pozwalającego ożywić analizowany obszar przy zachowaniu jego walorów historycznych.

Mapa 9 Zabytki znajdujące się na obszarze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Czemierniki

Diagnoza wykazała także bardzo zły stan techniczny wielu ulic. Inwestycji wymaga zatem infrastruktura drogowa. Aktualny stan techniczny dróg jest niezadowalający m.in. na obszarze sołectwa Czemierniki I aż 11,1 km dróg gminnych to drogi nieutwardzone. Zaś przeważająca większość dróg, które są utwardzone, wymaga przeprowadzenia pilnych remontów i modernizacji ze względu na niejednorodną strukturę drogi, często spotykane ubytki w nawierzchni oraz niedostosowaną szerokość pasów drogowych. Brakuje również ścieżek rowerowych, które zapewniłyby rowerzystom bezpieczeństwo poruszania się w obszarze.

2.2.2.4 NEGATYWNE ZJAWISKA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE

Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych należy przeanalizować m.in. (1) niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, (2) brak dostępu do podstawowych usług lub ich niską jakość, (3) niedobór lub niską jakość terenów publicznych.

Obecny stan funkcjonalno-przestrzenny w obszarze rewitalizacji jest definiowany zapisami obowiązującego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego dla Gminy Czemierniki z 2013 roku.

Obszar rewitalizacji pełni funkcję ośrodka administracyjno – usługowego. Skupia wszystkie jednostki obsługi ludności i gospodarki rolnej m.in.: Urząd Gminy, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Bank Spółdzielczy i Urząd Pocztowy, apteki, a także placówki oświatowe – Zespół Szkół, w skład którego wchodzi Przedszkole oraz Szkoła Podstawowa, a także Publiczne Gimnazjum.

W świetle danych Urzędu Gminy łączna powierzchnia przeznaczona pod działalność handlowo-usługową w obszarze rewitalizacji w 2015 roku wynosiła 2 666,04 m², co stanowiło aż 59% całej tego typu powierzchni w gminie. To tutaj także kształtowała się najlepsza proporcja powierzchni wyznaczonej pod działalność handlowo-usługową do liczby mieszkańców (wskaźnik osiągnął wartość 216,4/100 [m²/100 osób]).

Diagnoza przestrzeni publicznej obszaru, jak i sugerowane kierunki jej poprawy zawarte w dokumentach strategicznych gminy są istotne dla programu rewitalizacji, ponieważ tworzą ramę koncepcyjną dla szerszego myślenia o przestrzeniach publicznych. Wśród dotychczasowych problemów sfery funkcjonalno-przestrzennej znalazły się m.in. nieuporządkowane przestrzenie publiczne w sołectwie Czemierniki I (obszar w centrum miejscowości) pomiędzy kościołem parafialnym pw. św. Stanisława Biskupa, a zrewitalizowaną częścią placu centralnego. Łączna powierzchnia obszaru wymagającego interwencji wynosi 0,2 ha. Niewątpliwie krajobraz kulturowy obszaru, jako fundament jego tożsamości lokalnej, należy uspołniać i wzbogacać.

W ramach zgłoszonych podczas konsultacji uwag znalazł się również problem braku dostępu mieszkańców gminy do punktu gastronomicznego działającego na bieżąco. W miejscowości Czemierniki znajdują się domy weselne prowadzące działalność w zakresie organizacji przyjęć z różnego rodzaju okazji, konferencji, szkoleń, itp., ale brakuje ogólnodostępnego miejsca (np. kawiarni, restauracji) spotkań zarówno młodzieży, dorosłych czy całych rodzin.

Problemem jest również niewystarczający dostęp do wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców. Na terenie gminy nie funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury. Usługi edukacyjne, informacyjne oraz różnorodne formy pracy kulturalno-

oświatowej są realizowane przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Czemiernikach. Pomimo, iż placówka stara się efektywnie organizować różnorodne formy edukacji kulturalnej, dominującą z założenia rolę odgrywa czytelnictwo książek i prasy. Biblioteka boryka się również z problemem małej powierzchni użytkowej i narastającą ciasnotą. W związku z niewielką powierzchnią (72m²) ma ograniczoną możliwość prowadzenia działalności kulturalnej.

Zdiagnozowanym zjawiskiem o charakterze funkcjonalno-przestrzennym jest niewystarczający potrzebom mieszkańców dostęp do terenów rekreacyjnych i placów zabaw. Brakuje głębszego przyjrzenia się specyficznym potrzebom różnych grup wiekowych i osób o różnym stanie sprawności.

Wśród zdiagnozowanych problemów mieszkańców obszaru rewitalizacji znajduje się brak placu zabaw oraz miejsc spotkań „na świeżym powietrzu”. Podczas konsultacji społecznych podkreślano, że na wyznaczonych obszarze rewitalizacji znajdują się zaniedbane i nieużytkowane przestrzenie (działki nr 174 i 179 - ul. Zamkowa), które można byłoby wykorzystać w celu zaadaptowania ich na miejsce spotkań lokalnej społeczności.

Kolejnym z istotnych problemów analizowanej sfery jest istniejący stadion LKS „Orzeł Czemierniki”. Tereny sportowe LKS „Orla Czemierniki” posiadają wieloletnią historię i wpisane są w świadomość mieszkańców jako ważne miejsce na mapie sportowo-rekreacyjnej nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy wielokrotnie wskazywali na tereny stadionu, które to powinny zostać objęte działaniami rewitalizacji w celu przywrócenia im dawnej świetności i pielęgnacji sportowej historii Czemiernik. Obecnie z infrastruktury LKS „Orla Czemierniki” korzysta wiele sekcji sportowych (np. piłki nożnej, lekkoatletycznych). Stan techniczny nawierzchni jest zły i nie w pełni nadaje się do realizacji funkcji sportowej. Poza tym nie spełnia on wymagań w zakresie wymiarów określonych w przepisach gry w piłkę nożną. Nie ma trybun (miejsc siedzących) w związku z tym kibice uczestniczący w imprezach sportowych zmuszeni są oglądać je na stojąco. Stanowi to duże utrudnienie- stąd znaczna część mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy, rezygnuje z uczestnictwa w organizowanych wydarzeniach. Dodatkowo stadion jest jedną z najważniejszych przestrzeni publicznych – tutaj odbywają się najważniejsze imprezy skupiające lokalną społeczność – np. Dożynki Gminne, Dni Rodziny, itd. Jednocześnie jest to miejsce nie gwarantujące bezpieczeństwa przebywającej tam ludności – słabe oświetlenie terenu oraz stare, wymagające naprawy ogrodzenie. Organizacja imprez zarówno sportowych, jak i pozostałych (kulturalnych, turystycznych) wiąże się z dużym ryzykiem.

Zdjęcie 1 Stadion LKS „Orzeł” Czemierniki

Źródło: www.facebook.com/LksOrzelCzemierniki/

Zdjęcie 2 Stadion LKS „Orzeł” Czemierniki

Źródło: www.facebook.com/LksOrzelCzemierniki/

2.4 ANALIZA LOKALNYCH POTENCJAŁÓW OBSZARU REWITALIZACJI

Dotychczasowa analiza negatywnych zjawisk w obszarze rewitalizacji została zestawiona z analizą lokalnych potencjałów. Za potencjały obszaru uznano w szczególności:

- **Kapitał kulturowy i potencjał dziedzictwa kulturowego** – kapitał ten to w przypadku Czemiernik w szczególności zasób chronionego dziedzictwa kulturowego (w tym m.in. unikatowy zespół dworsko-pałacowy), a także kapitał tkwiący w mieszkańcach obszaru rewitalizacji. Do rozwoju oraz pełnego wykorzystania tego potencjału konieczne jest wzmocnienie roli dziedzictwa w budowaniu spójności społecznej oraz wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym. Niezbędne jest także podjęcie współdziałania wszystkich podmiotów aktywności społecznej i kulturowej, w tym podmiotów publicznych oraz prywatnych.

Bez wątpienia najważniejszym obiektem nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy jest zabytkowy zespół pałacowo-obronny z pocz. XVII, w skład którego wchodzi pałac, brama, mury obronne, dawna oficyna, ogród w granicach fortyfikacji, stawy i grobla prowadząca z miasta do bramy (nr rej.: A/140 z 24.05.1956 i z 31.12.1966). Stanowi on znaczącą dominantę w krajobrazie, powiązaną kompozycyjnie z zespołem kościoła parafialnego p.w. Św. Stanisława Bpa. Ten cenny zespół, znajdując się w bardzo nielicznej grupie rezydencji budowanych w typie palazzo in fortezza, stanowi unikat nie tylko w skali województwa lubelskiego, ale również całego kraju. W świetle stanowiska władz gminy, obowiązujących dokumentów strategicznych (m.in. „Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Czemierniki na lata 2016-2022”) oraz wniosków z przeprowadzonych konsultacji społecznych kluczowym zadaniem, dla rozwoju nie tylko samego obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy, jest doprowadzenie do otwarcia tego niezwykłego kompleksu dla zwiedzających i nadania temu miejscu funkcji hotelowej, turystycznej oraz kulturotwórczej. Wizja przedsięwzięcia zakłada stworzenia unikalnego miejsca pobytowego, zorganizowanie strefy promowania historii i kultury regionu oraz wskrzeszania miejscowych tradycji. Z uwagi na silne powiązanie zespołu pałacowo-parkowy z jego lokalnym otoczeniem (m.in. w kontekście urbanistycznym, funkcjonalnym, historycznym), a także na rangę jego zasobów historyczno-kulturowych, niezwykle istotna jest synergia działań oraz ścisła współpraca zarówno samorządu gminy, jaki i właścicieli w celu rewitalizacji, zagospodarowania oraz promocji tegoż zespołu.

Zdjęcie 3 Zabytkowy zespół pałacowo-obronny w Czemiernikach

Źródło: <http://palacczemierniki.pl/galeria/>

Zdjęcie 4 Zabytkowy zespół pałacowo-obronny w Czemiernikach

Źródło: <http://palacczemierniki.pl/galeria/>

- **Potencjał aktywności gospodarczej** – potencjał ten to działające w obszarze podmioty gospodarcze, szczególnie mikroprzedsiębiorstwa. Bardzo istotne jest dotychczasowe nabyte doświadczenie rynkowe oraz gotowość do podejmowania ryzyka. To elementy kapitału ludzkiego, które najtrudniej byłoby wytworzyć od zera.
- **Potencjał aktywności obywatelskiej** – obszar rewitalizacji jest już obecnie obszarem aktywności obywatelskiej (wzięto pod uwagę ilość organizacji pozarządowych, frekwencję wyborczą,

aktywne czytelnictwo). Potencjał ten jest już na tym etapie zauważalny i będzie stanowił punkt wyjścia do planowania dalszych działań w obszarze.

- **Potencjał demograficzny** – nieznaczny spadek wskaźnika obciążenia demograficznego na przestrzeni ostatnich lat oraz uzyskane wyniki w skali gminy są wyznacznikiem względnie „młodszej” demograficznie struktury wieku ludności obszaru. Obszar rewitalizacji to jednocześnie jednostka o największej liczbie zameldowań w skali gminy.

2.5 ZDIAGNOZOWANA SKALA I CHARAKTER POTRZEB REWITALIZACYJNYCH

2.5.1 PROBLEMY - SYNTEZA

Szczegółowa diagnoza potwierdziła trafność wytyczenia obszaru rewitalizacji. Obszar rewitalizacji został zdiagnozowany jako objęty w całości koncentracją powiązanych ze sobą problemów bezrobocia, ubóstwa, poczucia bezpieczeństwa. Problemy edukacyjne występują tu na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum. Nie bez znaczenia pozostaje również problem niewystarczającego dostępu do usług opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym.

Na tę koncentrację nakłada się skala wyzwań techniczno-funkcjonalnych, związanych m.in. ze złym stanem technicznym budynków i infrastruktury technicznej. Problemy gospodarcze obszaru dotyczą w szczególności złej kondycji licznych mikroprzedsiębiorstw. W całym obszarze widoczne jest zjawisko prowadzenia drobnych działalności handlowych i usługowych, często na minimalnym poziomie rentowności, bez inwestowania w rozwój. Jednak sama gotowość do podejmowania działalności na tym obszarze jest nadal wyższa, niż w innych częściach gminy. Nieznany jest obecnie poziom *przedsiębiorczości* rozumianej jako postawa życiowa „bycia przedsiębiorczym”, brania spraw w swoje ręce, wyznaczania sobie celów i podejmowania wyzwań. A taka postawa jest bazą sukcesu gospodarczego obszaru. W obszarze rewitalizacji stwierdzono także problem ekologiczny w postaci niepokojącego poziomu pyłów pochodzących głównie z niskiej emisji (spalanie w paleniskach indywidualnych). Kryzys w obszarze rewitalizacji ma więc charakter społeczny (z ubóstwem jako problemem kluczowym) oraz gospodarczy, techniczny i funkcjonalno-przestrzenny. Na koncentrację negatywnych zjawisk społecznych nakładają się równocześnie inne zjawiska, takie jak chociażby niezadowolający stan obiektów zabytkowych i zespołów zabudowy historycznej. Pojawiają się też problemy o charakterze przekrojowym, jak np. przytłoczenie problemami osobistymi i doraźnymi, marazm i bierność w podejmowaniu jakichkolwiek aktywności obywatelskich czy społecznych. Mieszkańcy nie w pełni czują się wspólnotą. Niezbędne jest promowanie aktywnej postawy mieszkańców wobec inicjatyw obywatelskich oraz stopniowe przełamywanie utrwalonej bierności, tak aby mieszkańcy nie stracili wrażliwości na dobro wspólne, widziane w perspektywie wieloletniej oraz byli dumni z zamieszkiwania na tym obszarze.

2.5.2 POTENCJAŁY - SYNTEZA

Obszar rewitalizacji ma jednak także kluczowe potencjały, na których można się oprzeć przeciwdziałając wyżej zdefiniowanemu kryzysowi:

 Kapitał kulturowy – dla realizacji celów rewitalizacji może on zostać wykorzystany w następujący sposób:

- dla aktywizacji gospodarczej obszaru rewitalizacji istotna jest – szczególnie w niektórych branżach (hotelowej, gastronomicznej) – atrakcyjność położenia, „klimat miejsca”, na który składa się kontekst urbanistyczny (m.in. zabytki) i zasób kapitału kulturowego w otoczeniu; będziemy starali się o wykorzystanie kapitału kulturowego jako dźwigni rozwoju gospodarczego,
- poczucie dumy z miejsca zamieszkania, będące istotnym czynnikiem przywrócenia energii i aktywności na obszarze zdegradowanym, jest częściowo zależne od jakości otoczenia; będziemy starali się wykorzystać kapitał kulturowy do odbudowania dumy mieszkańców z miejsca zamieszkania,
- poczucie tożsamości lokalnej jest potencjalnie jednym z najmocniejszych czynników przeciwdziałających trwałej emigracji; będziemy starali się wykorzystywać kapitał kulturowy do budowania poczucia „zakorzenienia”, osobistej więzi z miejscem, by zminimalizować uciekanie z obszaru rewitalizacji najaktywniejszych osób.

 Aktywność gospodarcza – pomimo trudności gospodarczych na obszarze rewitalizacji funkcjonują i cały czas powstają nowe przedsiębiorstwa. Dla celów rewitalizacji aktywność ta może być wykorzystana w następujący sposób:

- aktywni przedsiębiorcy obszaru powinni być beneficjentami różnorodnych działań na rzecz sektora gospodarczego, z kolei ich dobra opinia o zachodzących zmianach oraz satysfakcjonujące dochody będą zachętą dla innych mieszkańców i potencjalnych inwestorów, także spoza obszaru rewitalizacji, do inwestowania w „sercu” Czemiernik,
- planowane jest wzmocnienie postawy przedsiębiorczej mieszkańców obszaru, rozumianej jako inicjatywa w podejmowaniu różnorodnych działań, twórcze podejście do otaczającej rzeczywistości oraz zdolność do samodzielnego dbania o zaspokojenie własnych potrzeb,
- potrzebne są bodźce do tworzenia możliwości lepszego zatrudnienia, które oprócz zabezpieczenia finansowego dadzą mieszkańcom poczucie godności i niezależności.

 Aktywność obywatelska - dla celów rewitalizacji aktywność ta może być wykorzystana w następujący sposób:

- znaczna część przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma charakter działania miękkiego, którego naturalnym wykonawcą są organizacje obywatelskie, albo ma komplementarne przedsięwzięcia o takim charakterze, przy nich będzie wykorzystywany zdiagnozowany potencjał,

- aktywność obywatelska może zostać wykorzystana jako gwarant rzetelnej ewaluacji GPR przez dodawanie do tej ewaluacji niezależnych opinii zewnętrznych mieszkańców obszaru.

 Potencjał demograficzny – młode pokolenie zamieszkujące obszar rewitalizacji to jeden z kluczowych potencjałów:

- należy podjąć wszelkie działania mające na celu zatrzymanie młodego potencjału w obszarze rewitalizacji, bowiem to stanowią siłę tego miejsca, kluczowa jest poprawa jakości życia w obszarze, zapewnienie bezpieczeństwa finansowego, ofert pracy, warunków mieszkaniowych i dostępu do dóbr kulturalnych czy bazy sportowej
- należy przyjąć, że osoby wychowujące dzieci są w ogóle bardziej skłonne do myślenia perspektywicznego, długofalowego i – co za tym idzie – bardziej zainteresowane strategiczną zmianą sytuacji obszaru, liczymy że w związku z takim potencjałem będzie łatwiej znaleźć aktywnych partnerów do różnych przedsięwzięć o charakterze strategicznym, oraz osoby samodzielnie podejmujące takie przedsięwzięcia.

3. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

Niniejsza część Gminnego Programu Rewitalizacji stanowi odpowiedź na wyniki przeprowadzonej diagnozy. Należy zaznaczyć, że nie jest to jednak wyłącznie odpowiedź bierna. W szeregu z aspektów nie ogranicza się do tego, co wynika automatycznie z diagnozy problemów, lecz (opierając się o zdiagnozowanych potencjałach) wychodzi naprzeciw wyzwaniom i wyprzedza powstawanie problemów możliwych do przewidzenia w przyszłości. W związku z tym, GPR oprócz tego, że ma swe źródło diagnozie, to opiera się na wizji, która stanowi projekcję przyszłości.

W perspektywie do roku 2024 naczelnym celem podejmowanych działań będzie powstrzymanie degradacji terenów znajdujących się w gorszym położeniu, poprawa jakości życia zamieszkującej tam ludności oraz przywrócenie obszarom wskazanym przez lokalną społeczność jako wymagających interwencji ich pierwotnych – ważnych z punktu widzenia lokalnego rozwoju – funkcji. Urzeczywistnienie przedmiotowych celów będzie odbywało się poprzez szereg mniejszych i większych projektów (zarówno infrastrukturalnych, jak i „miękkich”), realizowanych w równej mierze przez samorząd gminy i instytucje publiczne, jak i przez organizacje społeczne oraz przedsiębiorców i innych ważnych „aktorów” rozwoju lokalnego. Nadrzędną ideą przyświecającą tym działaniom i organizującą aktywność lokalnej społeczności jest wyprowadzenie wskazanego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację. Cele, kierunki interwencji oraz konkretne zadania rewitalizacyjne mają doprowadzić do przemiany zdegradowanego terenu we wszystkich pięciu aspektach:

- społecznym – poprzez zapobieganie patologiom społecznym, takim jak alkoholizm czy przemoc w rodzinie, marginalizacji i wykluczeniu mieszkańców pozostających w „gorszej” sytuacji życiowej, kreowaniu zdrowych nawyków przeciwdziałających chorobom cywilizacyjnym dzieci i osób dorosłych (otyłość, nadwaga, wady postawy, choroby narządów ruchu i układu krążenia), odbudowywaniu więzi społecznych i rodzinnych, aktywizacji osób starszych, wyrównywaniu szans rozwojowych dzieci i dorosłych z mniejszych i peryferyjnych ośrodków; niezwykle istotne jest również rozwijanie i wzmacnianie trzeciego sektora, a poprzez to budowania społeczeństwa obywatelskiego;
- gospodarczym – poprzez stwarzanie warunków do tworzenia nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, lokowanie na obszarze rewitalizacji nowych przedsiębiorstw;
- przestrzenno-funkcjonalnym – w tym zachowanie dziedzictwa kulturowego przez remonty, modernizację i konserwacje zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej oraz poprawa środowiska naturalnego;
- technicznym – poprzez dbałość o podstawową infrastrukturę techniczną (wodociągi, kanalizacja, drogi) – jako elementu zwiększającego atrakcyjność zamieszkania i w pewnym stopniu ograniczającego odpływ ludności, a także jedno z najważniejszych czynników lokalizacji przedsiębiorstw oraz poprawę stanu technicznego zarówno budynków prywatnych, jak i komunalnych;
- środowiskowym – przede wszystkim poprzez poprawę stanu środowiska naturalnego i wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju, która ma zapewnić zaspokojenie potrzeb społeczności, z uwzględnieniem przyszłych pokoleń i priorytetowym znaczeniem zachowania, odtworzenia i rozwijania środowiska przyrodniczego.

3.1 WIZJA I CELE REWITALIZACJI

Zgodnie z art. 15 ust 1 pkt. 3 i 4 ustawy³² Gminny Program Rewitalizacji zawiera w szczególności **opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji**, a także **cele rewitalizacji** oraz odpowiadające im **kierunki działań** służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk społecznych i powiązanych z nimi problemów gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych. Wizja oraz uporządkowany system celów rewitalizacji stanowią spójną całość. Każdy z celów rewitalizacji w sposób czytelny i nie budzący wątpliwości przyczynia się do realizacji określonego fragmentu wizji, jak również wizji jako całości.

3.1.1 OPIS WIZJI OBSZARU PO PRZEPROWADZONEJ REWITALIZACJI

Poniżej zaprezentowano wizję stanu obszaru po przeprowadzonej rewitalizacji w perspektywie roku 2024 i kolejnych lat. Została ona wypracowana w oparciu o odbyte prace warsztatowe i deklarowane aspiracje lokalnej wspólnoty. Należy jednocześnie podkreślić, że wypracowana przy współudziale społeczności lokalnej wizja obszaru rewitalizacji jest spójna z wizją rozwoju całej gminy definiowanej na poziomie obowiązującej strategii gminy. Świadczy to o spójności wizji rozwoju oczekiwanej przez społeczność lokalną, jak i definiowanej przez władze gminy na poziomie dokumentów strategicznych.

WIZJA OBSZARU REWITALIZACJI W 2024 R.:

W roku 2024 na obszarze rewitalizacji panuje ogólne poczucie ożywienia i stopniowego odradzania się „serca” Czemiernik, które staje się przyjazną przestrzenią do życia, dobrym miejscem zamieszkania oraz atrakcją turystyczno-rekreacyjną na skalę nie tylko województwa, lecz całego kraju.

Odtworzono i wzmocniono spójność społeczną, przede wszystkim dzięki tworzeniu i utrwalaniu więzi sąsiedzkich i mnogości oddolnych małych inicjatyw. Choć całkowicie nie znikło zjawisko wykluczenia społecznego, to jest ono cały czas stopniowo ograniczane, a mieszkańcy z grup defaworyzowanych (osoby niepełnosprawne, ubogie, bezrobotne, starsze i samotne) zostali objęci szczególną troską. Stworzono im warunki oraz zagwarantowano instrumenty umożliwiające powrót do życia społecznego i obywatelskiego. Wzmocniła się zaradność gospodarcza i społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji. Systematycznie rośnie liczba przedsięwzięć indywidualnych i wspólnych. Wśród mieszkańców reaktywowało się poczucie, że małe sukcesy też się liczą i są doceniane. Poza tym, dzięki prowadzeniu działań rewitalizacyjnych, przy aktywnym współudziale lokalnej społeczności, na nowo odżyła świadomość, że ma ona realną możliwość współdecydowania i kształtowania otaczającej rzeczywistości. Nowe pokolenia mieszkańców obszaru rewitalizacji mają dużo większą (niż obecne) świadomość w zakresie prawidłowych postaw

³² Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015, poz. 1777)

i zachowań ekologicznych, jak również zdrowego trybu życia. Przeświadczono są również o wartości i konieczności kształcenia ustawicznego (Lifelong Learning).

„Sercem” nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz także całej gminy, jest zrewitalizowany Rynek, który pełni funkcje centrotwórcze i naturalne miejsce koncentracji mieszkańców, a jego wizytówką zespół pałacowo-parkowy, któremu przywrócono dawną świetność.

Na nowo odżył patriotyzm lokalny. Instytucje publiczne i obywatelskie sprzyjają powstawaniu oddolnych inicjatyw. Okolica pięknieje nie tylko dzięki inwestycjom publicznym, ale przede wszystkim w efekcie odbudowanej zaradności i inicjatywie samych mieszkańców.

W efekcie zachodzących zmian obszar stał się atrakcyjny nie tylko pod względem turystycznym, ale również zamieszkania i inwestowania. Aktywna i zintegrowana społeczność obszaru rewitalizacji w pełni wykorzystuje dziedzictwo kulturowe i architektoniczne oraz walory przyrodnicze terenu do rozwoju społeczno-gospodarczego. Odżyły przestrzenie publiczne, które teraz stanowią miejsce spotkań społeczności lokalnej i integracji międzypokoleniowej. Co najważniejsze, w wyniku działań rewitalizacyjnych, zmianie uległ wizerunek obszaru. Teraz jest on postrzegany jako miejsce tętniące życiem, z bogatą ofertą kulturową oraz bazą turystyczno-rekreacyjną.

Władze gminy czuwają, aby nowe inwestycje w obszarze rewitalizacji uzupełniały nadane jej funkcje i przyczyniały się do poprawy jakości życia mieszkańców. Poza tym instytucje publiczne prężnie współpracują, zarówno z podmiotami prywatnymi, jak i organizacjami społecznymi a model wielopłaszczyznowego zarządzania oraz dojrzałe formy partycypacji społecznej stanowią stały element zarządzania „sprawami publicznymi”. Wszystkie te czynniki wpływają pozytywnie na zmianę wizerunku nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy.

3.1.2 STRUKTURA CELÓW REWITALIZACJI

W świetle art. 15 ust 1 pkt. 4 ustawy³³ cele rewitalizacji winny być wytypowane w taki sposób, aby implikowały następnie kierunki działań służące eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk ujawnionych w diagnozie. Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom powinno z kolei polegać na wykorzystaniu zidentyfikowanych potencjałów.

3.1.2.1 PRZYJĘTY UKŁAD CELÓW REWITALIZACJI ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI

W ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023* wskazano trójstopniową strukturę celów. Zdefiniowano trzy cele strategiczne przyporządkowane celowi głównemu oraz układ szeregu celów operacyjnych przyporządkowanych celom strategicznym. Strukturę celu głównego oraz celów strategicznych niniejszego dokumentu należy, w całym okresie jego obowiązywania, traktować jako stałą. W miarę możliwości powinna ona także być utrzymana w kolejnym programie opracowywanym po 2023 roku. Tymczasem cele operacyjne mogą podlegać zmianom (być dołączane lub wykreślane z programu po ich ewentualnym zrealizowaniu) w trybie śródkresowej aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Rysunek 1 Ideowy schemat struktury celów rewitalizacji Gminy Czemierniki

Źródło: Opracowanie własne

³³ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015, poz. 1777)

Cel główny procesu rewitalizacji określa zakres niezmiennego kierunku działań samorządu Gminy Czemierniki w perspektywie długoletniej. Przedmiotowy cel stanowi odpowiedź na zdefiniowane problemy w długoterminowej perspektywie rozwoju, wskazując na korzyści oczekiwanych przemian płynące dla wszystkich mieszkańców.

CEL GŁÓWNY:

Rozbudzić „serce” Czemiernik oraz jego mieszkańców

Cel główny został sformułowany w sposób postulatyczny. Będzie użytkowany w zastosowaniach zarządczych i operacyjnych. Jednocześnie dla celów promocyjnych i przekazu komunikacyjnego będzie stosowane specjalnie w tym celu stworzone hasło promocyjne.

HASŁO PROMOCYJNE:

Rewitalizacja „serca” Czemiernik

Jednocześnie należy zaznaczyć, że oba sposoby sformułowania celu głównego są tożsame co do treści.

Główny cel rewitalizacji jest wielowątkowy i wielowymiarowy. Zakłada on rozbudzenie i wyzwolenie potencjału tkwiącego w obszarze rewitalizacji oraz zamieszkującej tam ludności, czego efektem będzie wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysu. Zniwelowane zostaną zjawiska, które spowodowały jego degradację. Działania podejmowane w ramach rewitalizacji będą przede wszystkim skupiały się na przeciwdziałaniu problemom społecznym. Pozostałe przedsięwzięcia o charakterze gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym czy środowiskowym mają za zadanie wspomagać przeciwdziałanie problemom społecznym.

Struktura przyjętych w niniejszym Gminnym Programie Rewitalizacji celów strategicznych i podporządkowanych im celów operacyjnych przedstawia się następująco:

Rysunek 2 Cele strategiczne i cele operacyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie warsztatów rewitalizacyjnych

Cel strategiczny 1. Zbudować spójność społeczną

Spójność społeczna to (m.in. w rozumieniu Rady Europy) możliwość zaspakajania przez społeczeństwo stosunkowo wysokiej jakości życia wszystkim swoim członkom oraz zmniejszenie różnic i unikanie nierówności społecznych. W tym znaczeniu społeczeństwo spójne to wspólnota wolnych, wspierających się nawzajem ludzi, którzy dążą do zbiorowych celów metodami demokratycznymi. Spójność społeczna nie koncentruje się wyłącznie na zwalczaniu wykluczenia społecznego i ubóstwa. Jej fundamentem jest tworzenie solidarności w społeczeństwie, tak aby zminimalizować wykluczenie, zwalczać je za pomocą prewencji. W praktyce istotą spójności społecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie prowadziła do podziałów generujących nieufność i wrogość między grupami społecznymi.

W ramach pierwszego celu strategicznego wiodące kierunki działań skupiają się głównie na: zmniejszeniu poziomu bezrobocia, przeciwdziałaniu ubóstwu oraz jego dziedziczeniu, ograniczaniu skali wykluczenia społecznego, wyrównywaniu szans edukacyjnych oraz tworzeniu warunków do wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży. Niezwykle istotnym kierunkiem działań będzie również

budowanie zaangażowania obywatelskiego we wspólne dobro oraz umacnianie kapitału społecznego. Uszczegółowienie kierunków działań zostało przypisane do poszczególnych celów operacyjnych.

✓ **Cel operacyjny 1.1 Ograniczyć skalę ubóstwa i wykluczenia społecznego**

Aktywne przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym stanowi odpowiedź na problemy oraz potrzeby zidentyfikowane zarówno na poziomie analizy danych obiektywnych, a w konsekwencji także przeprowadzonej delimitacji, jak również wyartykułowane w procesie uspołeczniania GPR na etapie jego tworzenia. Wiodące kierunki działań w sferze polityki społecznej będą zatem skierowane na skuteczne planowanie docelowych ścieżek ograniczających wykluczenie społeczne, jak i ubóstwo, które pomimo identyfikowania go jako problem, może być ujmowane w kategoriach skutku (np. bierności społecznej, zawodowej, zdrowotnej itp.). Na obszarze rewitalizacji intensywnie rozwijane i wspierane będą usługi społeczne, takie jak świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne oraz wszelkie formy pracy z dziećmi i młodzieżą, nakierowane na przerwanie tak krzywdzącego cyklu dziedziczenia ubóstwa i stwarzające możliwość równości szans rozwoju młodej generacji. Wdrażane będą modele pracy środowiskowej z rodziną, w których obecne są nie tylko elementy interwencji w zastane problemy, ale i profilaktyka. Działania wspierające obejmą także rodziny wielodzietne, które o wiele częściej niż inne gospodarstwa domowe, żyją nie tylko poniżej minimum socjalnego, ale również poniżej minimum egzystencji (system świadczeń rzeczowych, pieniężnych i innych mechanizmów ekonomicznego wsparcia dla rodzin m.in. dożywianie dzieci, Karta Dużej Rodziny). Efektywność prowadzenia wsparcia w obszarze polityki społecznej będzie polegała m.in. na przechodzeniu od systemu opiekuńczego do modelu opartego na zasadzie pomocniczości m.in. poprzez zawierane kontraktów socjalnych. Właściwy charakter pomocy i integracji społecznej przyczyni się do kształtowania postawy aktywności i unikaniu negatywnych skutków uzależniania się beneficjentów pomocy od świadczeń społecznych.

Działania uwzględnią także aktualne trendy demograficzne i związane z nimi zmiany zapotrzebowania na określone usługi. W związku ze zjawiskiem starzenia się społeczeństwa, wzrostem długości życia oraz dużą liczbą osób niepełnosprawnych, w naturalny sposób zwiększa się popyt na usługi z zakresu pomocy osobom niezdolnym do samodzielnego funkcjonowania. Wdrożone zostaną przedsięwzięcia mające na celu poszerzenie katalogu ofert usługowych dla zabezpieczenia potrzeb najstarszej grupy mieszkańców oraz działania wspierające utrzymanie jak najlepszej sprawności życiowej (wsparcie rehabilitacyjne, medyczne, pielęgnacyjne i socjalne). Budowanie przestrzeni do spotkań i działań międzypokoleniowych, jak również kreowanie pozytywnego wizerunku osób starszych, jako aktywnych, dążących do doskonalenia swoich umiejętności, przy udziale administracji publicznej, sektora prywatnego i NGO, wpłynie na przełamywanie negatywnych stereotypów związanych z fizycznymi aspektami starzenia się oraz będzie zapobiegać samotności i wykluczeniu osób starszych i niepełnosprawnych.

Jednym z narzędzi kształtowania postaw obywatelskich i przeciwdziałania patologiom społecznym, takim jak alkoholizm czy chuligaństwo, jest sport. Tworzenie samej infrastruktury nie jest jednak wystarczające, konieczne jest również zapewnienie atrakcyjnej oferty, która wpłynie na zmianę niekorzystnych przyzwyczajeń i budowanie w kolejnych pokoleniach mieszkańców obszaru rewitalizacji „innej już świadomości”. Aktywne uczestnictwo i zaangażowanie młodych ludzi w rywalizację sportową

będzie zatem skutecznym środkiem budowania zdrowych więzi i zachowań społecznych. Oprócz organizacji aktywności sportowych przewidziane zostały także działania w zakresie animacji społecznej o charakterze kulturalno-edukacyjnym oraz związanym z profilaktyką zdrowotną. Kierunek ten jest komplementarny z planowanymi kierunkami działań w ramach celu 1.4 oraz 2.3.

Wiodące kierunki działań obejmą również inicjatywy przeciwdziałające bezradności technologicznej oraz tzw. wykluczeniu cyfrowemu tj. szkolenia oraz warsztaty z zakresu obsługi komputera dla seniorów, wyposażanie gospodarstw domowych w sprzęt informatyczny, poprawa dostępu do Internetu.

✓ **Cel operacyjny 1.2 Kreować impulsy do aktywizacji zawodowej**

Główne kierunki działań skoncentrowanych wokół powyższego celu wychodzą naprzeciw zidentyfikowanym problemom w zakresie niewystarczającej aktywności zawodowej mieszkańców obszaru. Ze względu na to, że niski poziom wykształcenia oraz niedopasowanie posiadanych kwalifikacji do wymagań pracodawców stanowią istotną barierę w poszukiwaniu zatrudnienia konieczne jest również wdrożenie wśród mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy, idei koncepcji uczenia się przez całe życie (Life - Long Learning). Kształcenie ustawiczne jest warunkiem rozwoju jednostki, niezbędnym do zapewnienia integracji społecznej i wyrównywania szans życiowych, a także zmniejszania problemu marginalizacji.

Konieczne jest szerokie wykorzystanie wachlarza instrumentów oferowanych przez służby zatrudnienia w ramach „Ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy”³⁴, ze szczególnym ukierunkowaniem na wspieranie bezrobotnych zagrożonych w największym stopniu oddaleniem od rynku pracy lub niegotowych do podjęcia zatrudnienia, jak również wspieranie realizacji działań doradczych i szkoleniowych koordynowanych przez organizacje pozarządowe i partnerów rynku pracy. Dotyczy to w szczególności przedsięwzięć z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych pozostających w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy tj. m.in.: kobiet wracających na rynek pracy po urlopie macierzyńskim, osób w wieku 50+, osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, obejmujących naukę obsługi komputera, języków obcych itp.

Istotnym kierunkiem działań w ramach powyższego celu operacyjnego będzie dążenie do poprawy efektywności systemu doradztwa zawodowego – zarówno na etapie nauki szkolnej, jak i dla dorosłych mieszkańców obszaru. Inicjatywy podejmowane w tym zakresie przyczynią się do podniesienia jakości i adaptacyjności zasobów pracy.

Skoordynowane działania ukierunkowane na aktywizację zawodową mieszkańców obszaru będą sprzyjały zatrzymaniu negatywnych trendów, związanych z zarobkowym odpływem migracyjnym zwłaszcza młodych osób, negatywnie wpływającym na perspektywy rozwojowe regionu. Wyposażeni w odpowiednie umiejętności i kwalifikacje, dopasowane do potrzeb lokalnego rynku pracy, mieszkańcy obszaru będą mieć możliwość znalezienia zatrudnienia, które umożliwi im dochód, realizację aspiracji zawodowych, a także pozostanie w miejscu zamieszkania.

³⁴ (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. RP z 2015, poz. 149, ze zmianami)

✓ **Cel operacyjny 1.3 Zagwarantować dzieciom i młodzieży wszechstronny rozwój**

Poprawa efektywności kształcenia i rozwijania potencjału uczniów to jedno z głównych kierunków działań skupionych wokół powyższego celu. W najbliższych latach prowadzony będzie stały rozwój bazy oświatowej. Stan techniczny budynku szkolnego, jego wyposażenie oraz dysponowanie odpowiednimi pomocami dydaktycznymi, to podstawowe czynniki współtworzące warunki organizacyjne szkoły. Odpowiednio wyposażone pracownie, wykorzystujące innowacyjne systemy multimedialne oraz innowacyjne pomoce dydaktyczne, pozwolą usprawnić i uatrakcyjnić zajęcia lekcyjne oraz bezpośrednio włączyć dzieci w proces edukacyjny.

Zostaną podjęte inicjatywy ukierunkowane na dostosowanie kompetencji uczniów do wymogów zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej oraz społecznej, związanych z koniecznością posługiwania się narzędziami IT, bardzo dobrą znajomością przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, znajomością języków obcych itp. Wsparcie będzie obejmowało realizację programów edukacyjnych, w formie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, skierowanych do uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wychowawczymi, jak i uczniów szczególnie uzdolnionych. Rozwijanie kreatywności uczniów będzie się odbywało z wykorzystaniem np. nauki programowania, debat szkolnych, edukacji medialnej, przy równoległym prowadzeniu działań rozwijających edukację kulturalną i artystyczną, a także rozszerzaniu cyfryzacji szkół.

Zapewnienie atrakcyjnego i bogatego programu zajęć dodatkowych będzie się odbywało również w zakresie zajęć sportowo-rekreacyjnych. Program pozalekcyjnych zajęć pozwoli rozwijać dzieciom i młodzieży swoje pasje oraz zainteresowania. Jednocześnie jego realizacja przyczyni się do podniesienia jakości nauczania w szkole, a co za tym idzie do lepszych wyników w nauce osiąganych przez uczniów, którzy uzyskają dzięki temu większe szanse na kontynuowanie edukacji, a w przyszłości również podjęcie zatrudnienia. Promowanie wartości edukacji zaszczepi w uczniach ideę uczenia się przez całe życie, jako sposobu na rozwijanie siebie i swoich możliwości.

Jednym z kluczowych zadań w sferze oświaty jest rozwój systemu opieki przedszkolnej. Placówka przedszkolna umożliwi indywidualny rozwój dzieci, w zgodzie z wrodzonym potencjałem i możliwościami rozwojowymi, zapewniając możliwość przebywania w grupie rówieśniczej. Pozwoli także na rozwijanie uzdolnień i talentów. Wprowadzi dzieci w świat wartości estetycznych, ukształtuje poczucie przynależności społecznej, propagując przy tym zasadę równości szans w społeczeństwie. Planowane działania w zakresie rozbudowy istniejącej infrastruktury (rozbudowa i przebudowa gminnego przedszkola) oprócz maksymalizowania szans edukacyjnych dzieci, będą jednocześnie stanowiły wsparcie dla rodzin, ułatwiając partycypację członków rodziny (zwłaszcza kobiet) w rynku pracy (komplementarność problemowa z celem 1.2). Szansą na wyrównanie dostępu do opieki żłobkowej nad dziećmi w wieku 1-3, może być tworzenie alternatywnych form opieki.

✓ **Cel operacyjny 1.4 Budować wspólnotę społeczeństwa**

Aktywność społeczna, a zwłaszcza aktywność organizacyjna jest jednym z elementów kapitału społecznego w każdym środowisku. Zaangażowanie ludzi, wzajemne zaufanie oraz więzi lokalne są potrzebne do budowania silnych, upodmiotowionych struktur pośrednich pomiędzy państwem a społeczeństwem. Ten rodzaj aktywności upowszechnia postawy

odpowiedzialności za własne środowisko życia, postawy współdziałania oraz tworzy ramy, w których mogą rodzić się i rozwijać więzi społeczne prowadzące do wspólnych inicjatyw.³⁵

Aktywność społeczna mieszkańców obszaru połączona z ich rzeczywistym zaangażowaniem w procesy współdecydowania o jego losach, będzie stanowiła podstawę do budowania społeczeństwa obywatelskiego na poziomie lokalnym. Będzie też ważnym czynnikiem integrującym tę społeczność, przyczyniającym się jednocześnie do rozwoju kapitału społecznego. Zaangażowanie obywateli w życie publiczne powinno dotyczyć nie tylko udziału w podejmowaniu decyzji, ale także wykonywaniu tych decyzji, a więc udziału w realizacji zadań publicznych. Konieczne jest budowanie rzeczywistych możliwości dialogu społecznego, uzupełnionego przez mechanizmy szerokich konsultacji publicznych. Bardzo ważna w tym zakresie będzie również bieżąca współpraca gminy z istniejącymi na jej obszarze organizacjami pozarządowymi oraz wspieranie klimatu aktywności społecznej poprzez upraszczanie procedur związanych z zakładaniem nowych stowarzyszeń, fundacji. Oprócz tego znaczący będzie mechanizm zlecania realizacji usług publicznych przedmiotowym organizacjom.

Na obszarze rewitalizacji jednym z problemów natury społecznej jest częściowo niskie poczucie bezpieczeństwa, na które wpływ ma zarówno czynnik ludzki jak i infrastruktura techniczna (np. oświetlenie, monitoring, itp.). Stąd jednym z obszarów interwencji będzie włączenie mieszkańców we wspólny proces monitoringu obywatelskiego, polegającego na inicjowaniu przez mieszkańców działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa. Komunikacja pomiędzy władzami gminnymi, a mieszkańcami umożliwi poznanie potrzeb, a także da szansę na reakcję i wprowadzenie realnych zmian w przestrzeni, które spotkają się z akceptacją społeczną.

Tabela 3 Wiodące kierunki działań w ramach 1. celu strategicznego

CEL STRATEGICZNY 1. OSIĄGNĄĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ	
Cel operacyjny	1.1 Ograniczyć skalę ubóstwa i wykluczenia społecznego
	Wiodące kierunki działań: ➔ rozwinąć na obszarze rewitalizacji usługi społeczne, takie jak placówki wsparcia dziennego dla seniorów oraz świetlice środowiskowe, socjoterapeutyczne i inne formy pracy z dziećmi i młodzieżą ➔ aktywnie wspomagać wszelkie formy pracy z dziećmi i młodzieżą nakierowane na przerwanie cyklu dziedziczenia ubóstwa ➔ aktywnie wspierać wszelkie inicjatywy na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu z życia społecznego i obywatelskiego, zwłaszcza seniorów oraz osób niepełnosprawnych ➔ realizować zawierane kontrakty socjalne, których celem będzie przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, a także wzmacnianie aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej osób i rodzin ➔ skutecznie realizować programy dożywiania oraz wsparcia materialnego rodzin najuboższych ➔ wspierać wszelkie formy aktywizacji środowisk i osób, w tym poprzez animację kultury i sportu, oraz pobudzanie do żywego uczestnictwa w życiu społecznym: aktywności kulturowych, ekologicznych, sportowych, edukacyjnych, prozdrowotnych i profilaktycznych

³⁵ http://socjologiawsiimiasta.umcs.lublin.pl/Surowiec_doktorat.html

	→ wykorzystywać sport do kształtowania postaw obywatelskich i przeciwdziałania patologiom społecznym → podejmować inicjatywy na rzecz walki z zagrożeniem wykluczenia z aktywnego uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym (m.in. wyposażanie gospodarstw domowych w sprzęt komputerowy i oprogramowanie)
Cel Operacyjny	1.2 Kreować impulsy do aktywizacji zawodowej Wiodące kierunki działań: → wspierać aktywizację zawodową mieszkańców → aktywnie wykorzystywać instrumenty ustawy o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy (Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jednolity: Dz. U. RP z 2015, poz. 149, ze zmianami) ze szczególnym ukierunkowaniem na wspieranie bezrobotnych zagrożonych w największym stopniu oddaleniem od rynku pracy lub niegotowych do podjęcia zatrudnienia, m.in. poprzez realizację programu Aktywizacja i Integracja → wdrożyć w zamówieniach publicznych klauzule społeczne oraz instrumenty ustawy o rewitalizacji wspierające zatrudnienie lokalne u wykonawców przedsięwzięć rewitalizacyjnych → promować kształcenie ustawiczne jako metodę niwelowania niedopasowania kształcenia do wymagań rynku pracy → rozwijać spójny system doradztwa edukacyjno-zawodowego dla młodzieży szkolnej → wspierać organizację i realizację szkoleń mających na celu podnoszenie kwalifikacji i kompetencji grup defaworyzowanych (m.in. osób powyżej 50 r. ż., niepełnosprawnych, młodych osób niepracujących i nieuczących się), w szczególności w zakresie nowoczesnych technologii oraz kompetencji językowych
	1.3 Zagwarantować dzieciom i młodzieży wszechstronny rozwój Wiodące kierunki działań: → podjąć szerokie działania w celu maksymalizowania szans edukacyjnych uczniów na wszystkich szczeblach edukacji → stworzyć warunki niezbędne do prowadzenia nowoczesnego procesu edukacyjnego → rozwijać w ramach kształcenia ogólnego kluczowe kompetencje wśród uczniów (np. w zakresie informatyki, matematyki i nauk przyrodniczych) oraz tzw. kompetencji społecznych (kreatywność i logiczne myślenie, innowacyjność, praca zespołowa) → rozwijać indywidualne umiejętności uczniów, szczególnie uczniów uzdolnionych oraz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i predyspozycjach sportowych → podnieść dostępność usług w zakresie opieki nad dziećmi

	➔ aktywnie wspierać inicjatywy w zakresie edukacji pozaformalnej i nieformalnej, zwiększającej potencjał sukcesu osobistego ➔ ułatwiać dostęp oraz rozwijać wszelkie formy poradnictwa specjalistycznego dla rodzin
Cel operacyjny	1.4 Budować wspólnotę społeczeństwa Wiodące kierunki działań: ➔ pracować nad odbudową dobrego wizerunku „serca” Czemiernik ➔ wspierać inicjatywy budujące wizerunek i prestiż „serca” Czemiernik ➔ przezwyciężyć bierność wobec lokalnych procedur demokratycznych ➔ zwiększać zakres „spraw”, w których decyzje zapadają przy czynnym udziale społeczności lokalnej ➔ zapewnić wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie spotkania informacyjno-warsztatowego

Cel strategiczny 2. Odnowić wizerunek „serca” Czemiernik

Zmiana wizerunku „serca” Czemiernik przy wykorzystaniu jej niezaprzeczalnych potencjałów, stanowi niezwykle istotny czynnik rozwoju nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy. Poza tym rzutuje na powodzenie pozostałych działań rewitalizacyjnych – na zwiększenie szans urzeczywistnienia się dwóch równoległych celów strategicznych (spójności społecznej oraz ożywienia lokalnej przedsiębiorczości), wpłynie zmiana świadomości i postrzegania obszaru przez zamieszkującą tam ludność. Niezwykle istotne jest przełamanie wizerunku obszaru tkwiącego dotychczas w świadomości lokalnej społeczności. Pozytywne zmiany zachodzące w obrębie rewitalizacji „tchną nową nadzieję” i staną się motorem napędowym działań zamieszkującej tam ludności. Przezwyciężenie negatywnego wizerunku „wewnątrz obszaru” pozwoli na przełamanie bierności i wyjście z marazmu. Wpłynie na wyzwolenie potencjału społeczności lokalnej.

W ramach drugiego celu strategicznego wiodące kierunki działań dotyczą: tworzenia na obszarze rewitalizacji przestrzeni i miejsc, które pozwolą na postrzeganie go jako obszaru aktywnego i kreatywnego; tętniącego życiem. Stworzone zostaną miejsca spędzania wolnego czasu, aktywności zarówno ruchowej, jak i umysłowej, Poza tym działania ukierunkowane zostaną na ożywienie obszaru zamieszkania, który dla potrzeb procesu rewitalizacji, został zdefiniowany nie tylko jako miejsce zamieszkania (budynki mieszkalne), lecz również jako strefa powiązana z nim funkcjonalnie i decydująca o jakości życia na danym terenie (budynki, w których umiejscowione są usługi publiczne). Bardzo ważna w tym zakresie jest poprawa jakości środowiska i dbałości o czystość powietrza, co ma ogromny wpływ nie tylko na jakość życia mieszkańców, ale także na tworzenie pozytywnego wizerunku obszaru na „zewnątrz” - konkurencyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej. Realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych jest jedynie małym elementem. Przede wszystkim należy wpłynąć na zmianę świadomości mieszkańców oraz ich negatywnych przyzwyczajęń. Niezwykle istotne w tej kwestii jest zbudowanie wspólnej odpowiedzialności za obszar, w którym się żyje. Ostatnim z elementów celu strategicznego jest popularyzacja i pielęgnowanie lokalnego dziedzictwa i tradycji historyczno-kulturowych.

✓ **Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników przestrzenie i miejsca publiczne**

Niewątpliwie do budowania korzystnego wizerunku obszaru jako miejsca atrakcyjnego do życia, przyczynią się działania zmierzające do stworzenia warunków do rekreacji i aktywnego wypoczynku. Gmina powinna kontynuować wszelkie inicjatywy tworzenia miejsc rekreacji ruchowej. Rekomendowana jest modernizacja i rozbudowa bazy sportowo-- rekreacyjnej, w tym m.in.: rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność, budowa placu zabaw. Pożądana jest budowa ścieżek rowerowych, spacerowych. Inwestycje te z pewnością uatrakcyjnią wypoczynek mieszkańcom obszaru, jak również całej gminy, a także staną się wizytówką, przyciągającą zewnętrznych turystów. Konieczna jest także intensyfikacja działań promujących aktywność fizyczną mieszkańców, upowszechnianie aktywnych form spędzania wolnego czasu, a także wzmocnienie roli organizacji pozarządowych w popularyzacji sportu dla wszystkich.

Wskazane jest modernizowanie oraz doposażenie obiektów z przeznaczeniem na działalność kulturalną i społeczną, a także tworzenie ogólnodostępnych miejsc kształtowania świadomości historycznej i kultywowania dawnych tradycji i zwyczajów. Zachowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego powinno odbywać się również poprzez renowację obiektów wpisanych do rejestru i ewidencji zabytków. Przywracanie dawnych form lokalnym kapliczkom, uczytelnianie inskrypcji, a także właściwe zagospodarowanie miejsca pamięci, przyczyni się nie tylko do wzrostu znaczenia samorządności obywatelskiej opartej o kulturę pamięci i tożsamość, ale będzie stanowiło istotny wkład w zróżnicowanie i uatrakcyjnienie oferty turystycznej gminy.

✓ **Cel operacyjny 2.2 Ożywić obszar zamieszkania**

Ożywienie obszaru zamieszkania rozumiane jest przez pryzmat zarówno, podniesienia standardu życia mieszkańców (m.in. na skutek zniwelowania zdiagnozowanych problemów sfery technicznej czy środowiskowej), jak jakości oferowanych usług publicznych. Zgodnie z zasadą uniwersalnego projektowania konieczna jest unifikacja przestrzeni publicznej i jej dostępności dla osób niepełnosprawnych, poprzez likwidowanie barier architektonicznych. Istniejące rozwiązania architektoniczno-urbanistyczne projektowane był pod kątem zdrowej części społeczeństwa, co najczęściej przejawia się dużą ilością schodów, różnic poziomów w terenie, braku podjazdów, pochylni, wind itp. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystania z oferty obiektów użyteczności publicznej będzie zapobiegało izolacji społecznej tych osób, a jednocześnie przełamywało funkcjonujące krzywdzące stereotypy i niechęć środowiska (bariery społeczne).

Dostęp do podstawowej infrastruktury technicznej jest dziś wyznacznikiem standardu życia. Ożywieniu obszaru sprzyjać będzie podnoszenie standardu technicznego budynków zarówno mieszkalnych jak i usługowych w obszarach zamieszkania, w tym termomodernizacja i podnoszenie ogólnej efektywności energetycznej, w szczególności dzięki likwidacji indywidualnych palenisk, poprawie izolacyjności termicznej budynków i instalowaniu źródeł energii odnawialnej. Ważnym kierunkiem działań powinna być realizacja inwestycji, wynikających z opracowanego w 2016 roku *Planu gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki*. Przyczyni się to także do znacznej oszczędności

energii skutkującej redukcją emisji zanieczyszczeń powietrza (efekt ekologiczny) oraz zmniejszeniem kosztów utrzymania tych budynków (efekt ekonomiczny). Ochrona środowiska przyrodniczego będzie wyrażała się także w formie podejmowania konkretnych inicjatyw, mających na celu minimalizację odpadów, a także promowania postaw ekologicznych i zwiększania świadomości miejscowej społeczności w tym zakresie.

✓ **Cel operacyjny 2.3 Popularyzować i pielęgnować lokalne dziedzictwo i tradycje historyczno-kulturowe**

Potrzeba ochrony historycznych wartości obszaru oraz pielęgnowanie tradycji lokalnych jest podstawowym warunkiem budowania tożsamości społecznej. Z tego też względu lokalne dziedzictwo, w ramach wiodących kierunków działań powyższego celu, będzie ujmowane w szerokim aspekcie. Mowa tu zarówno o trudniejszym do opisanie i zlokalizowania - dziedzictwie niematerialnym (np. obrzędy, rytuały, zwyczaje, stroje, muzyka, pieśni, tradycje życia sąsiedzkiego), jak i materialnych składnikach dziedzictwa obszaru m.in.: obiektach architektury (zespół pałacowo-parkowy w Czemiernikach, budynek mansjonarii, budowle sakralne: kościół pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach, miejscowe kapliczki). Wartość użytkowa obiektów dziedzictwa ma duży wpływ na ich przetrwanie. Opuszczony zabytek niszczeje – jego wrogiem jest upływający czas i brak środków na utrzymanie. W takiej sytuacji konieczne jest nadanie obiektom nowych funkcji i ich adaptacja, przeprowadzona w taki sposób, aby nie stracić walorów historycznych. W ochronie dziedzictwa kluczowa jest również partycypacja społeczeństwa. Bardzo istotne jest pojmowanie swoich obowiązków przez indywidualnych właścicieli zabytków.

Dziedzictwo, którego wartość potrafimy określić, a także wypromować i stale udostępniać, staje się produktem. Stąd jednym z kierunków polityki rewitalizacji będzie kreowanie i promocja marki „SERCE CZEMIERNIK”, za pomocą którego obszar będzie przekazywał otoczeniu informacje charakteryzujące swój profil, atuty, atrakcje, osiągnięcia i zamierzenia. Jednym z elementów kreowania marki będzie zbudowanie spójnego systemu identyfikacji wizualnej i reklamy. Konieczny jest rozwój oferty kulturalnej, w tym wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, w szczególności o znaczeniu ponadlokalnym, które będą atrakcyjne także dla mieszkańców innych gmin. Marka stanie się ważnym czynnikiem rozwoju, pozwalającym tworzyć miejsca pracy i źródła dochodu dla mieszkańców, szczególnie w następujących dziedzinach:

- ✓ turystyka
- ✓ wytwarzanie produktów regionalnych.

Potencjał, tkwiący w tym co zostało odziedziczone po przodkach, przyniesie wymierne korzyści, także ekonomiczne i będzie przyczyniać się do rozwoju obszaru (podniesienie atrakcyjności turystycznej, tworzenie nowych miejsc pracy i źródeł dochodów dla mieszkańców). Z tego też względu zakłada się wdrożenie skutecznego systemu marketingu lokalnego poprzez uspołnienie i koordynację działań wszystkich podmiotów, które realizują zadania z zakresu promocji. Nadrzędnym celem będzie wykreowanie przewagi konkurencyjnej obszaru, w stosunku do innych miejscowości rekreacyjno-turystycznych w regionie. Atrakcyjność miejscowości eksponującej swoje dobra kultury spowoduje, że będzie ona wybierana jako miejsce zamieszkania, a także jako miejsce prowadzenia działalności gospodarczej.

Dziedzictwo kulturowe obszaru odgrywa też ważną rolę w budowaniu tożsamości, lokalnego patriotyzmu i poczucia wartości mieszkańców. Świadomość, że jest się odpowiedzialnym dziedzicem

dóbr kultury, wzbudza emocjonalny stosunek do swojej miejscowości, rodzi poczucie wspólnoty i gotowość do podejmowania nowych inicjatyw na rzecz lokalnego rozwoju. Całe otoczenie związane z marketingiem produktów regionalnych będzie pobudzać rozwój lokalny i aktywizować gospodarczo region. Efektem podjętych działań będzie podniesienie pozycji „serca” Czemiernik na arenie lokalnej, regionalnej oraz krajowej, a także integracja miejscowej społeczności.

Tabela 4 Wiodące kierunki działań w ramach 2. Celu strategicznego

CEL STRATEGICZNY 2. ODNOWIĆ WIZERUNEK „SERCA” CZEMIERNIK	
Cel operacyjny	2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników przestrzenie i miejsca publiczne Wiodące kierunki działań: ➔ zapewnić atrakcyjne dla użytkowników (mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak również przybywających turystów) przestrzenie i miejsca publiczne ➔ tworzyć atrakcyjne miejsca rekreacji ruchowej na terenie gminy – stadion, place zabaw, ścieżki rowerowe, spacerowe itp. ➔ zagwarantować i urozmaicić ofertę spędzania wolnego czasu w oparciu o zajęcia sportowe, kulturalne itp.
	2.2 Ożywić obszar zamieszkania Wiodące kierunki działań: ➔ zwiększać dostępność przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami, w tym likwidacja barier funkcjonalnych ➔ aktywnie wspierać podnoszenie standardu technicznego budynków zarówno mieszkalnych jak i usługowych w obszarach zamieszkania ➔ sprzyjać realizacji zasad gospodarki niskoemisyjnej, w tym termomodernizacji i podnoszeniu ogólnej efektywności energetycznej, w szczególności dzięki likwidacji indywidualnych palenisk, poprawie izolacyjności termicznej budynków ➔ umożliwiać dostęp do źródeł energii odnawialnej ➔ poprawić jakość środowiska na obszarze rewitalizacji ➔ pobudzić poczucie współodpowiedzialności za środowisko, w którym się żyje ➔ aktywizować i dopingować mieszkańców do dbałości o obszar zamieszkania ➔ realizować wzorcową rolę sektora publicznego jako lidera w efektywnym gospodarowaniu energią ➔ zwiększać świadomość ekologiczną mieszkańców poprzez kampanie edukacyjne promujące m.in. wykorzystywanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych ➔ promować proekologiczne i proklimatyczne postawy konsumenckie, w tym dzieci i młodzieży m.in. poprzez organizację konkursów, olimpiad ekologicznych w szkołach, promocję oszczędzania energii

	→ budować społeczeństwo obywatelskie w obszarze ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju → umiejętnie (w sposób spełniający potrzeby różnych grup – seniorów, dzieci i młodzieży) wpisywać nowe obiekty w zabytkowy kontekst
Cel Operacyjny	2.3 Popularyzować i pielęgnować lokalne dziedzictwo i tradycje historyczno-kulturowe Wiodące kierunki działań: → pobudzać tożsamość lokalną poprzez edukację lokalną w szkołach i zwiększanie wiedzy o gminie → organizować imprezy edukacyjno-kulturalno-sportowe o charakterze lokalnym → rozwijać i wdrażać kompleksowy system informacji i promocji turystyczno-kulturalnej w gminie → opracować System Identyfikacji Wizualnej dla gminy – zespołu reguł i zaprojektowanych wzorców, których zadaniem będzie utrwalenie spójnego wizerunku gminy na zewnątrz → prowadzić aktywne działania marketingowe, mające na celu kreowanie dobrego wizerunku obszaru jako atrakcyjnego miejsca dla turystów m.in. organizacja profesjonalnych akcji promocyjnych i akcji specjalnych – eventów, imprez plenerowych promujących walory kulturowe i przyrodnicze oraz produkty regionalne, stosowanie na gadżetach zaprojektowanego wzoru utrwalającego spójny wizerunek obszaru, jak i gminy → opracować wydawnictwa promujące walory lokalne → promować obszar w ramach współpracy ponadlokalnej (krajowej i międzynarodowej) → organizować cykliczne imprezy i wydarzenia kulturalne w pełni wykorzystujących lokalne dziedzictwo kulturowe i tradycje, które z jednej strony będą stanowiły element promocji gminy na zewnątrz, a z drugiej natomiast świetną okazję do integracji lokalnej społeczności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie warsztatów rewitalizacyjnych

Cel strategiczny 3. Ożywić lokalną przedsiębiorczość

Przedsiębiorczość to jeden z najważniejszych czynników w realny sposób wpływających na społeczność – jest generatorem wzrostu gospodarczego, elementem wzmacniającym spójność społeczną i zapobiegającym zjawisku wykluczenia społecznego. Szerokie ujęcie zagadnienia przedsiębiorczości nakazuje roznieć je dwutorowo. Po pierwsze jako zbiór pewnych cech osobowości, mających decydujący wpływ na funkcjonowanie na rynku pracy, ale także poza obszarem biznesu (w powszechnym rozumieniu „bycie przedsiębiorczym”) oraz jako psychologiczną gotowość do założenia własnej firmy i pracy na własny rachunek („bycie przedsiębiorcą”).

Obrane w ramach trzeciego celu strategicznego kierunki działania skupiają się wokół: wspierania synergii między przedsiębiorcami, wspierania lokalnej przedsiębiorczości, w tym drobnego handlu i usług, sektora kreatywnego, tradycyjnych rzemiosł, oraz nowoczesnych gałęzi przemysłu, a także rozwijania postawy „bycia przedsiębiorczym”.

✓ **Cel operacyjny 3.1 Wspierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców**

Z uwagi na fakt, iż działalność przedsiębiorców na terenie obszaru rewitalizacji, jak również całej gminy ma bezpośredni wpływ na jej kondycję, konieczne jest zwrócenie szczególnej uwagi na prowadzone inicjatywy wobec przedsiębiorców i inwestorów. Odpowiedzią na rosnącą potrzebę wymiany doświadczeń między przedsiębiorcami musi być powstawanie na terenie gminy miejsc doradczych i wspierających ich działalność takich jak: zrzeszenia przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu, centrum obsługi inwestora, punkty informacji gospodarczej itp. Nawiązywanie współpracy między przedsiębiorcami na gruncie lokalnym oraz merytoryczne fachowe wsparcie doradcze umożliwią poszerzanie branżowej wiedzy, a jednocześnie będą stanowiły inspirację i wsparcie dla rozwoju. Wzmocnienie jakości nowoczesnych kadr poprzez nieustanne podnoszenie kwalifikacji (kierunek działania: promocja oraz upowszechnianie możliwości finansowania rozwoju zasobów ludzkich i rozwoju kompetencji w organizacjach) przełoży się na zwiększenie efektywności transferu wiedzy do praktyki, tak niezbędnego dla podnoszenia wydajności pracy. Wysoko wykwalifikowana kadra obszaru będzie również stanowiła zachętę dla inwestorów zewnętrznych do angażowania środków w regionie. Sprzyjać będzie to również tworzeniu lokalnych partnerstw trójsektorowych, skupiających przedstawicieli samorządu, sektora prywatnego i organizacji pozarządowych, na rzecz zatrudniania i przedsiębiorczości. Współpraca międzysektorowa da możliwość wieloaspektowego spojrzenia na rynek pracy oraz wykorzystania różnych narzędzi i metod w jego obszarze, co znacząco zwiększy efektywność działań. Konieczne jest również promowanie instrumentów z zakresu strategii CSR (Społecznej Odpowiedzialności Biznesu), zgodnie z którą organizacje na etapie realizowania swojej strategii, poza interesem ekonomicznym, dbają również o interesy społeczne, relacje z otoczeniem oraz ochronę środowiska. Realizacja programów CSR, jak wskazują badania rynku, pozwala na zrównoważony rozwój organizacji i prowadzi do wzrostu konkurencyjności, ukształtowania pozytywnego wizerunku wśród otoczenia, zwiększenia zainteresowania i zaufania ze strony poszczególnych grup odbiorców.

Wysoki stopień społecznej odpowiedzialności cechuje firmy rodzinne, stąd istotnym kierunkiem działań będzie budowanie etosu przedsiębiorczości rodzinnej oraz pozytywnego wizerunku tych firm w świadomości społecznej. Firmy rodzinne to podmioty gospodarcze z sektora mikro, małych lub średnich przedsiębiorstw, o dowolnej formie prawnej, w których pracuje co najmniej dwóch członków rodziny, z których co najmniej jeden ma duży wpływ na zarządzanie przedsiębiorstwem i posiada w nim znaczące udziały. Są to zazwyczaj firmy mocno zakorzenione w swoim regionie, które tworzą miejsca pracy również w gospodarczo mniej atrakcyjnych miejscach. Integracja tego środowiska oraz promowanie w nich profesjonalnego zarządzania sukcesą oraz wdrażania działań innowacyjnych, tak istotnych dla uzyskania przewagi konkurencyjnej, będzie wspierała ich sprawne funkcjonowanie oraz rozwój.

Intensyfikacja działań mających na celu kompleksowe wzmocnienie kondycji lokalnych przedsiębiorstw, a tym samym lokalnych zasobów pracy, będzie sprzyjać odwróceniu niekorzystnych

trendów, związanych z emigracją zarobkową mieszkańców obszaru, zwłaszcza ludzi młodych z wyższym wykształceniem, która negatywnie wpływa na perspektywy rozwojowe obszaru.

✓ **Cel operacyjny 3.2 Rozwijać postawę przedsiębiorczości**

Szczególnie ważnym elementem wspierania rozwoju przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji jest podjęcie działań z zakresu kształtowania postaw przedsiębiorczych. Postawy te, rozumiane jako indywidualna skłonność jednostek do podejmowania nowych działań oraz aktywna postawa wobec rzeczywistości, przejawiają się w dążeniu do rozwijania aktywności gospodarczej, społecznej, kulturowej czy politycznej. Ich kształtowanie powinno się rozpocząć od najniższych szczebli edukacji instytucjonalnej. Wszelkie podjęte inicjatywy w tym zakresie powinny być kontynuowane i rozwijane na szeroką skalę. Dodatkowo powinny mieć charakter innowacyjny, wykraczający poza standardowe działania w edukacji szkolnej. Uzupełnieniem warsztatów przedsiębiorczości dla uczniów oprócz programu edukacji ekonomicznej powinny być różne formy preorientacji zawodowej, które wzbogacą wiedzę na temat lokalnego rynku pracy, umożliwią rozważne i świadome planowanie ścieżki kształcenia oraz nauczą sposobów aktywnego poszukiwania zatrudnienia (kierunek działania komplementarny z działaniami zaplanowanymi w ramach celu 1.2). Samosterowność, aktywność i gotowość do podejmowania skalkulowanego ryzyka jest istotna również wśród dorosłych mieszkańców obszaru. Konieczne jest zatem wsparcie wszelkich inicjatyw w zakresie wdrażania programów aktywizacji i edukacji dorosłych, nastawionych na wzbudzanie i utrwalanie tych postaw. Zdynamizowanie działań dotyczących wspierania przedsiębiorczości powinno odbywać się również poprzez promocję dostępnych instrumentów w ramach środków unijnych m.in. wsparcie oraz rozwój samozatrudnienia. Ważnym elementem uzupełniającym powyższe kierunki działań będzie popularyzacja elastycznych form zatrudnienia, które umożliwią mieszkańcom łączenie pracy z nauką, a także życia zawodowego z wychowywaniem dzieci, czy opieką nad starszymi członkami rodzin.

Tabela 5 Wiodące kierunki działań w ramach 3. Celu strategicznego

CEL STRATEGICZNY 3. OŻYWIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	
Cel operacyjny	3.1 Wpierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców
	Wiodące kierunki działań: ➔ promować nawiązywanie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami na gruncie lokalnym m.in. w celu wymiany doświadczeń i dobrych praktyk ➔ tworzyć lokalne partnerstwa międzysektorowe na rzecz zatrudnienia i przedsiębiorczości ➔ promować społeczną odpowiedzialność biznesu na gruncie lokalnym ➔ rozwijać i ułatwiać dostęp do fachowego, merytorycznego wsparcia doradczego w zakresie rozwijania przedsiębiorstw ➔ zwiększać świadomość pracodawców z zakresu możliwości finansowania rozwoju zasobów ludzkich i rozwoju kompetencji w organizacjach (m.in. Krajowy Fundusz Szkoleniowy, bony szkoleniowe, szkolenia metodami e-learningu)

	➔ wspierać realizację szkoleń mających na celu podniesienie, uzupełnienie lub zmianę kwalifikacji pracodawców i pracowników przedsiębiorstw ➔ podejmować współpracę pomiędzy sektorem przedsiębiorstw, edukacji, służbami zatrudnienia, Lokalną Grupą Działania, samorządem oraz innymi partnerami rynku pracy na rzecz wzrostu zatrudnienia ➔ promowanie działań innowacyjnych ➔ promować ideę oraz budować pozytywny wizerunek firm rodzinnych na rynku pracy
Cel operacyjny	3.2 Rozwijać postawę przedsiębiorczości Wiodące kierunki działań: ➔ inicjować działania mające na celu edukację ekonomiczną mieszkańców oraz wzrost wiedzy na temat przedsiębiorczości ➔ podejmować innowacyjne inicjatywy z zakresu edukacji przedsiębiorczości w szkołach ➔ kontynuować współpracę z instytucjami oraz partnerami rynku pracy w zakresie promocji programów nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców ➔ wspierać osoby zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej - realizacja szkoleń i doradztwa indywidualnego oraz grupowego umożliwiające uzyskanie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej ➔ promować przedsiębiorczość opartą o zasoby i produkty lokalne ➔ rozwijać ekonomię społeczną – tworzenie pilotażowych przedsiębiorstw (spółdzielni socjalnych) - współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi oraz instytucjami otoczenia biznesu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie warsztatów rewitalizacyjnych

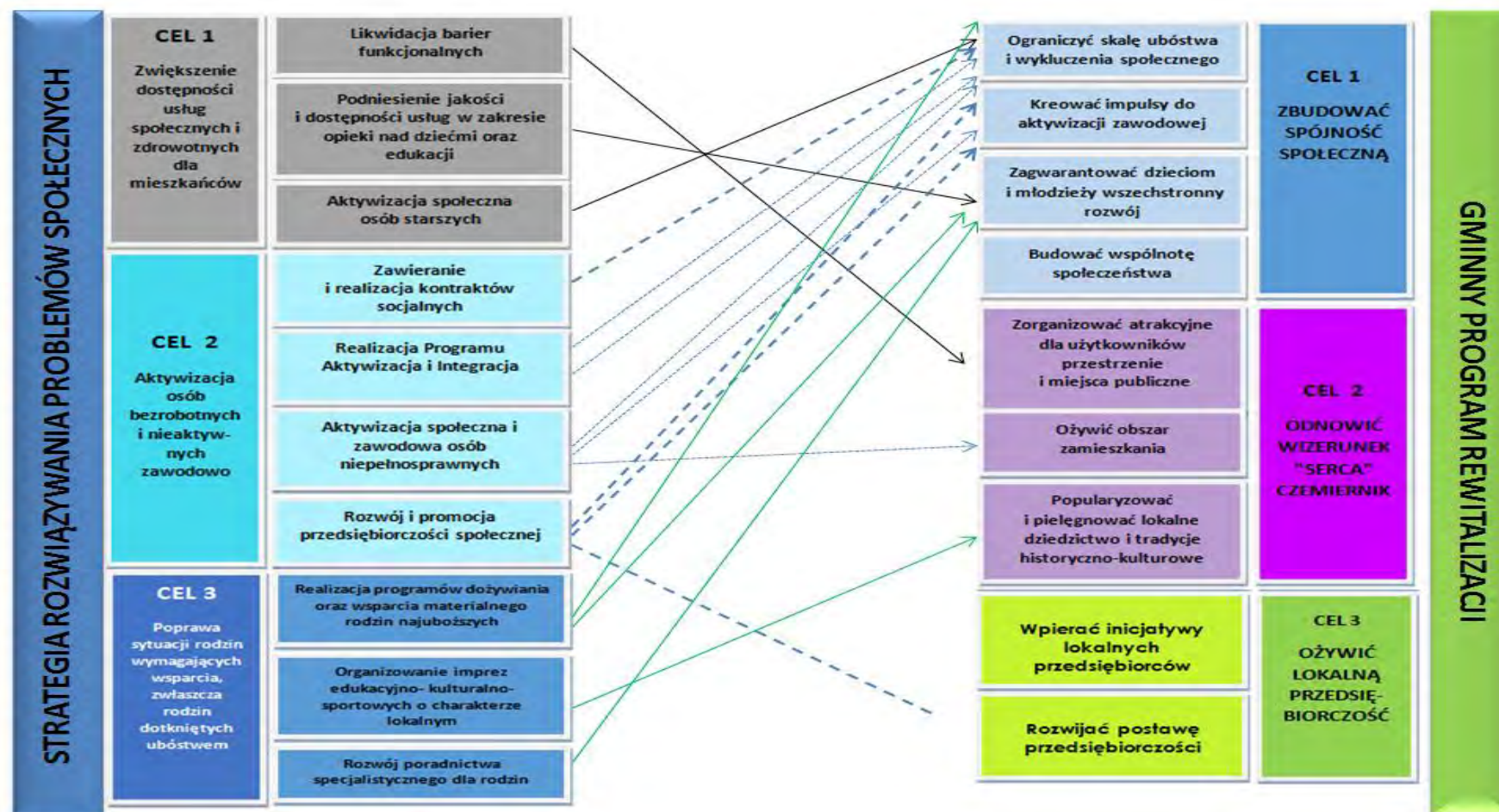
Zgodnie z „Zasadami delimitacji obszarów rewitalizacji i definiowania programów rewitalizacji na terenach wiejskich województwa lubelskiego” **cele rewitalizacji oraz** odpowiadające im **kierunki działań**, służące eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych poprzednio negatywnych zjawisk, zostały określone przy udziale mieszkańców (w szczególności obszaru rewitalizacji), podczas spotkania informacyjno-warsztatowego, które odbyło się 10 lutego 2017 r. w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Czemiernikach.

Zgodnie w zapisami wytycznych:

- 1) co najmniej połowa celów Gminnego Programu Rewitalizacji wynika z celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych i służy ich realizacji
- 2) wszystkie cele programu odnoszą się do zdiagnozowanych uprzednio problemów, prowadząc do ich skutecznego rozwiązania.

Poniższy schemat prezentuje sieć współzależności celów zdefiniowanych w obu powyższych dokumentach.

Rysunek 3 Schemat korelacji celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z celami Gminnego Programu Rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

3.2 PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

Obligatoryjnym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji jest **opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych**, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym, w tym **lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych** i **charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych**.

W świetle ustawy, lista planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinna mieć formę opisów zawierających w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia:

- nazwę,
- wskazanie podmiotów je realizujących,
- zakres realizowanych zadań,
- lokalizację,
- szacowaną wartość,
- prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

3.2.1 LISTA PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które zostały uwzględnione w ramach niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji stanowią wyraz oddolnej aktywności podmiotów publicznych, prywatnych oraz społecznych, które formułując własne propozycje działania chcą przyczynić się do rewitalizacji na obszarach kumulacji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzenno – funkcjonalnych, technicznych oraz negatywnego oddziaływania na środowisko naturalne.

W procesie prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji wskazano szereg przedsięwzięć oferujących kompleksowe rozwiązanie zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji. Identyfikacja projektów została przeprowadzona w ramach otwartego naboru przedsięwzięć (w postaci tzw. fiszek), który odbył się w dniach 14-21.02.2017. Proponowane przedsięwzięcia zebrano w jednym zbiorczym *Rejestrze przedsięwzięć rewitalizacyjnych*. Do Rejestru tego dołączono wnioski, które wpłynęły w toku konsultacji społecznych dotyczących wyznaczania obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Poza tym przedsięwzięcia wpływały w ramach wewnętrznego zgłaszania propozycji w trakcie warsztatów rewitalizacyjnych, a także innych spotkań, na których poruszono problem rewitalizacji np. zebrania sołeckie, komisje i posiedzenia radnych gminy.

Wyłonienia przedsięwzięć, mających charakter kluczowy dla osiągnięcia założonych celów strategicznych Gminnego Programu Rewitalizacji, które zostały umieszczone na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych dokonano w oparciu o opinie mieszkańców (mieszkańcy dokonali hierarchizacji najważniejszych projektów podczas konsultacji, które odbyły się drogą elektroniczną w dniach 23-27.02.2017 za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Czemierniki - główna strona i zakładka: Gminny Program Rewitalizacji) oraz ocenę formalną i merytoryczną projektów, bazującą na obiektywnych kryteriach strategicznych, przeprowadzoną przez zespół pracujący nad Programem.

Podczas oceny przedsięwzięć rewitalizacyjnych wzięto pod uwagę przede wszystkim następujące kryteria:

1. **Zakres informacji na temat przedsięwzięcia** - kompletność fiszki przedsięwzięcia.
2. **Spójność terytorialną** - działania prowadzone w ramach przedsięwzięcia będą na obszarze rewitalizacji i będą skierowane dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.
3. **Kompleksowość** - Kompleksowość oddziaływania przedsięwzięcia na sferę społeczną oraz przynajmniej na jedną z następujących sfer: gospodarczą, środowiskową, techniczną, przestrzenno-funkcjonalną. Preferowane były projekty oddziałujące na największą liczbę sfer.
4. **Zasadność realizacji** - Przedsięwzięcie bezpośrednio wpływa na niwelowanie problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji.
5. **Komplementarność** – Przedsięwzięcie spełnia kryteria komplementarności przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej, źródeł finansowania.
6. **Spójność strategiczna** – Założone w przedsięwzięciu działań są spójne ze zdiagnozowanymi celami i kierunkami działań ujętymi w Gminnym Programie Rewitalizacji.
7. **Wpływ na osiągnięcie założonych celów strategicznych** – Określone w przedsięwzięciu wskaźniki wpływają na osiągnięcie celu strategicznego.

Poniżej przedstawiono listę przedsięwzięć zgłoszonych w otwartej procedurze naboru kart przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji. Zadania – poprzez stronę internetową gminy – zgłaszane były w ostatniej fazie prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji.

Rysunek 4 Ogłoszenie dotyczące naboru przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji

OBWIESZCZENIE WÓJTY GMINY CZEMIERNIKI W SPRAWIE PLANOWANYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH PRZYGOTOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY CZEMIERNIKI

Czemierniki, dnia 03.02.2017 r.

05.540.1.2016

OBWIESZCZENIE WÓJTY GMINY CZEMIERNIKI W SPRAWIE PLANOWANYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH PRZYGOTOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY CZEMIERNIKI
Na podstawie art. 5 ust. 2 w związku z art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r., o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777) Wójt Gminy Czemierniki informuje o planowanym rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Na podstawie Uchwały Nr XIX/116/2016 z dnia 06.12.2016 r. na obszarze Gminy Czemierniki został wyznaczony obszar rewitalizacji.

Konsultacje społeczne odbędą się w następujących formach:
1. Spotkanie informacyjno-warsztatowe dla interesariuszy, w szczególności z obszaru rewitalizacji, które odbędzie się w dniu 10 lutego 2017 r. o godzinie 10.00 w budynku strażnicy OSP w Czemiernikach, ul. Zamkowa 11. Przedmiotem konsultacji będzie szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji, a także określenie celów oraz kierunków działań programu odpowiadających na zdiagnozowane problemy i wykorzystujących lokalne potencjały.

2. Nabór fiszek dla projektów, które wpisują się w założenia i cele Gminnego Programu Rewitalizacji. Prowadzony on będzie od 13 do 20 lutego 2017 r. Regulamin naboru fiszek projektowych oraz wszystkie niezbędne informacje dostępne będą od dnia 13 lutego 2017 r. na stronie Gminy Czemierniki w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej gminy pod adresem internetowym <http://czemierniki.eu/>, jak również w Urzędzie Gminy Czemierniki w godzinach pracy Urzędu.

3. Głosowanie na wybrane projekty rewitalizacyjne prowadzone drogą elektroniczną w dniach od 23 do 27 lutego 2017 r. Wszystkie niezbędne informacje dostępne będą od dnia 23 lutego 2017 r. na stronie Gminy Czemierniki w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej gminy pod adresem internetowym <http://czemierniki.eu/>, jak również w Urzędzie Gminy Czemierniki w godzinach pracy Urzędu.

Serdecznie zachęcamy do aktywnego wzięcia udziału w konsultacjach społecznych oraz zgłaszania propozycji i uwag.
Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji sporządzona zostanie informacja podsumowująca ich przebieg, zawierająca dane o miejscu i czasie ich przeprowadzenia, omówienie ich przebiegu oraz zgłoszonych uwag wraz z odniesieniem się do nich.

/-/ Krystyna Dobrowolska
Wójt Gminy

03 lut 2017
Autor: Piotr Kalinowski

Źródło: Opracowanie własne

Ze zgłoszonych przedsięwzięć wybrano te, które mają największy potencjał dokonywania oczekiwanych zmian na obszarze rewitalizacji i obszarze zdegradowanym (umieszczono je na liście przedsięwzięć podstawowych), zaś pozostałe znalazły się w charakterystyce pozostałych

dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Co ważne – kryterium umieszczenia zadania zarówno na liście podstawowej, jak i „dodatkowej” – było rozwiązywanie zdefiniowanych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych.

Każde zamieszczone w GPR, na Liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w swoim opisie uwzględnia następujące elementy:

- 1) numer porządkowy;
- 2) nazwę przedsięwzięcia;
- 3) wnioskodawcę;
- 4) lokalizację - z uwzględnieniem konkretnego adresu/ulicy,
- 5) informację dotyczącą powiązania przedsięwzięcia z celami określonymi w GPR, przyjęto tutaj system powiązań bezpośrednich oraz pośrednich – każde z zaproponowanych przedsięwzięć wpisuje się w jeden cel bezpośrednio (przyczyniając się tym samym do jego realizacji i osiągania właściwych wskaźników produktu i rezultatu) oraz w jeden lub więcej celów pośrednio, co finalnie przyczynia się do osiągania wskaźników oddziaływania;
- 6) orientacyjną wartość przedsięwzięcia;
- 7) planowany termin realizacji przedsięwzięcia;
- 8) opis problemu, który jest powiązany z przedsięwzięciem;
- 9) cel przedsięwzięcia;
- 10) zakres realizowanych zadań;
- 11) produkty (jednostka miary, wartość docelowa, źródło danych), które zostaną wytworzone w wyniku realizacji przedsięwzięcia;
- 12) rezultaty (jednostka miary, wartość docelowa, źródło danych), które zostaną osiągnięte w wyniku realizacji przedsięwzięcia.

Numer porządkowy, każdego przedsięwzięcia składa się z dwóch elementów. Pierwszy to cyfra porządkowa nadana w projekcie Gminnego Programu Rewitalizacji z grudnia 2016 r. Nadany numer ma charakter stały, co oznacza, że w sytuacji, gdy w wyniku konsultacji społecznych nastąpiła zmiana w numeracji, związana ze zmianą listy czy kumulacją przedsięwzięć (powodującą wycofanie projektu) miejsce po przedsięwzięciu pozostaje niezagospodarowane. W takiej sytuacji przedsięwzięciu nadaje się nową pierwszą wolną cyfrę porządkową. Druga cyfra numeru porządkowego oznacza listę na której znajduje się przedsięwzięcie. Listę podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oznaczono **literą A**, natomiast pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych **literą B**.

Tabela 6 Lista A – Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
1/A	Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki	
Powiązanie z celami GPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie		X	X	
	Powiązanie pośrednie				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X	X			X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Dz. nr 277, 278, 279, Plac między ulicą Rynek a ulicą Radzyńską.			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji		Źródło finansowania	
	1 000 000,00	2019-2020		PROW na lata 2014-2020 (Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich, Podziałanie: 3. Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury – zakres: a) inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz kształtowanie przestrzeni publicznej) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki	
Opis problemu	Zdiagnozowanym problemem społecznym oraz przestrzenno-funkcjonalnym- obserwowanym na terenie centrum Czemiernik jest zanikająca funkcja centrotwórcza rynku, który z uwagi na pełnione przez siebie funkcje powinien być naturalnym miejscem koncentracji mieszkańców. Rynek został częściowo uporządkowany w 2009 r. w ramach projektu pn. „Rewitalizacja centrum miejscowości Czemierniki” dofinansowanego ze środków PROW na lata 2007-2013. W ramach przedsięwzięcia wykonano remont płyty głównej, utworzenie placu zabaw, alejek spacerowych w obrębie zieleńca, a także wybudowano fontannę i przebudowano oświetlenie parkowe na działce nr 275. Dzięki temu zyskał on nowe walory estetyczne, uporządkowana została przestrzeń placu, jednak wciąż brakuje na nim aktywności przyciągającej mieszkańców do użytkowania rynku i integrującej lokalną społeczność. Poza tym uporządkowania wymaga teren pomiędzy zrewitalizowanym rynkiem a kościołem parafialnym na działce 279. Na obszarze tym wymiany wymaga także przestarzała sieć energetyczna. Rynek jest elementem układu urbanistycznego Czemiernik, który datowany jest na XVI-XVIII wiek. Układ zachowany jest niemal w całości i wpisany jest do rejestru zabytków nieruchomości województwa lubelskiego pod numerem rej. A/675 z 2.06.1973. Rynek usytuowany jest na działkach 277, 278 i stanowi własność gminy. W planie zagospodarowania przestrzennego teren ten oznaczono jako tereny usług.				

	Poza tym ważnym elementem wpływających na jakość życia mieszkańców jest stopień zaspokojenia ich potrzeb kulturalnych. Potrzeby te z kolei realizowane są w różny sposób – np. poprzez dostęp do instytucji i infrastruktury kultury czy możliwość uczestnictwa w atrakcyjnej i dopasowanej do potrzeb różnych grup odbiorców oferty spędzania czasu wolnego. Bywa jednak tak, że poziom tej oferty jest mocno zróżnicowany i mieszkańcy odczuwają jej braki. Z drugiej strony, obecnie obserwujemy tendencję spadkową w uczestnictwie w różnego rodzaju ofercie kulturalnej. Wpływ na to mają zarówno czynniki ekonomiczne (zbyt wysokie ceny udziału w różnego rodzaju wydarzeniach), niedopasowanie oferty do potrzeb osób, które z niej korzystają czy problemy z dotarciem na wydarzenie z powodu odległości (np. do najbliższego kina lub teatru jest daleko). Jak wynika z konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji ważnym problemem obserwowanym w wymiarze społecznym, jest niewystarczająco rozwinięta infrastruktura i oferta spędzania czasu wolnego. Na obszarze Gminy Czemierniki nie ma Gminnego Ośrodka Kultury, a zadania w tym zakresie realizowane są przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Czemiernikach. Należy jednocześnie podkreślić, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji odczuwają brak oferty kulturalnej skierowanej dla osób dorosłych oraz seniorów.
Cel przedsięwzięcia	Rewitalizacja społeczna rynku przyczyni się do ożywienia miejsca, wykreowania zadbanej i atrakcyjnej wspólnej przestrzeni tętniącej życiem, w której mieszkańcy nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy, będą mogli się integrować i spędzać aktywnie czas wolny. Rynek odżyje na nowo i stanie się „sercem” obszaru rewitalizacji. Będą tu się odbywały różnego rodzaju inicjatywy społeczne (cykliczne wydarzenia, eventy, itd). Poza tym przedsięwzięcie będzie miało ogromny wpływ na ochronę lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego.
Zakres realizowanych zadań	W centrum miejscowości planowane jest odtworzenie budynku zajazdu zgodnie z archiwalnymi dokumentacjami, który podzieli Rynek na część północną i południową. Dwukondygnacyjny budynek (druga kondygnacja pod dachem mansardowym) będzie pełnić funkcje kulturalno-rozrywkowe. W budynku ulokowana zostanie Biblioteka Publiczna (która na chwilę obecną mieści się na ul. Zamkowej 3) oraz utworzony zostanie Dom Kultury. Lokalizacja oraz wygląd obiektu zostały określone zgodnie z dokumentacją historyczną sporządzoną, gdy budynek znajdował się na Rynku. Przygotowany projekt zagospodarowania dzieli Rynek na nowe obszary funkcjonalne: - obszar po południowej stronie kościoła - zaplanowano wymianę nawierzchni południowej części placu uczynienia związku obszaru z pozostałymi częściami Rynku; - plac pomiędzy kościołem a zajazdem - otwarty plac podporządkowany kompozycyjnie dominancie kościoła podkreśla jego znaczenie w przestrzeni miejscowości; przestrzeń ograniczona od wschodu i zachodu drzewami posadzonymi na trawnikach; drzewa także jako pojedyncze akcenty nawierzchni placu; historyczny charakter placu podkreślony poprzez zastosowanie fragmentów dawnej nawierzchni z kamienia – tzw. „kocie łby”; plac może być użytkowany jako miejsce różnorodnych wydarzeń kulturalnych, uroczystości religijnych i spotkań; jest również głównym miejscem budującym wizerunek Czemiernik; - zajazd i najbliższe otoczenie zajazdu - centrum zrewitalizowanego placu Rynkowego zajmuje odbudowany zajazd, który dzieli Rynek na część północną i południową; otoczenie budynku stanowić będą drzewa rosnące na trawnikach od strony wschodniej i zachodniej, natomiast od strony północnej i południowej przed zajazdem znajdować się będą niskie murki, których lokalizacja odpowiada szerokości zajazdu; wypełnienie murków stanowią rośliny; wysokość murków umożliwia użytkowanie ich również jako miejsc do siedzenia; - plac po północnej stronie zajazdu - strefa ukształtowana jako plac otoczony drzewami z umieszczonym na osi Rynku pomnikiem; wydłużony plac od ulicy Radzyńskiej i Rynek oddzielone zostaną szerokimi trawnikami z drzewami; obszar od południa zamyka budynek zajazdu; natomiast od północy plac przechodzi w otwarty trawnik, będący częścią skweru; przestrzeń ta może być wykorzystywana w celach reprezentacyjnych; może to być miejsce spotkań mieszkańców, rekreacji, a także okresowo pełnić funkcje targową; układ nawierzchni placu umożliwia sprawną komunikację pieszą pomiędzy poszczególnymi sferami Rynku; z miejsca przy

	pomniku rozciągać się będzie widok na zajazd oraz widoczny ponad nim kościół; wokół placu planowane jest umieszczenie ławek i wyposażenia terenu sprzyjającego rekreacji; - skwer wypoczynkowy z fontanną - północną część rewitalizowanej przestrzeni zaplanowano w formie skweru obsadzonego drzewami; zaciéniona przestrzeń z niewielkimi alejkami, z łagodnie szumiącą wodą fontanny stanowić będzie przestrzeń zachęcającą do rekreacji i spacerów; zakłada się pozostawienie istniejących obecnie drzew; kompozycję skweru oparto na klasycznym układzie geometrycznym; w miejscu przecięcia dwóch alejek proponuje się lokalizację fontanny; układ roślinności zaplanowano jako swobodny; drzewa tworzą kilka mniejszych wnętrz wewnątrz obrębu skweru; bardziej zwarte nasadzenia znajdują się wzdłuż drogi powiatowej, gdzie stanowią izolację od strefy ruchu kołowego; wzdłuż alejek rozlokowane są elementy małej architektury – ławki, kosze na śmieci; - ciąg pieszy przy wschodniej pierzei – ciąg pieszy – deptak – zaplanowany został w obszarze obecnego chodnika wschodniej pierzei placu; obszar ten zapewnia komunikację wzdłuż budynków i swobodny dostęp do instytucji, które się przy nim znajdują; od ulicy Rynek deptak oddzielony będzie istniejącymi obecnie i nowymi drzewami; koncepcja przewiduje wymianę nawierzchni na szlachetną, uporządkowanie sfery przy południowym zakończeniu osi oraz wjazdów na posesję; sfera ta może być również wykorzystywana jako handlowa; - ulica Rynek z miejscami parkingowymi – ulica została zaplanowana jako ciąg komunikacyjny jednokierunkowy; po obu stronach zaplanowano miejsca do parkowania równoległego; które stanowią podstawowe miejsca parkowania dla osób przybywających do centrum miejscowości; - zachodnia pierzeja Rynku – projekt przewiduje uzupełnienie przebiegu zachodniej pierzei Rynku w okolicach dawnej restauracji za pomocą rzędowo nasadzonych drzew. Źródło: <i>Koncepcja rewitalizacji centrum miejscowości Czemierniki</i>
Uzasadnienie umieszczenia przedsięwzięcia na liście podstawowej	- tworzenie społecznie oczekiwanej infrastruktury i miejsc dających realną alternatywę dla doczasowych sposobów spędzania wolnego czasu na obszarze rewitalizacji - rewitalizacja zdegradowanych przestrzeni publicznych - kreowanie pozytywnego wizerunku „serca Czemiernik” - zwiększenie atrakcyjności turystycznej „serca Czemiernik”

	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Produkty	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	1	Protokół odbioru końcowego
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0,2	Protokół odbioru końcowego
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	szt.	1	Protokół odbioru końcowego
	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
Rezultaty	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej /kulturalnej/ turystycznej będącej przedmiotem projekt	osoby/rok	1200	Statystyki prowadzone przez realizatora zadania
	Liczba imprez i wydarzeń kulturalnych integrujących lokalną społeczność	szt./rok	5/rok	Statystyki prowadzone przez realizatora zadania
Planowane efekty przedsięwzięcia	- uzyskanie obiektu o wyraźnej, centrowej funkcji - ożywienie przestrzeni publicznej Rynku - aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji - rozwój oferty kulturalno-edukacyjnej świadczonej przez instytucje publiczne - pozytywna zmiana wizerunku „serca” Czemiernik - zwiększenie poczucia tożsamości przestrzennej mieszkańców - ochrona lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego - rozwój działalności gospodarczej prowadzonej w pobliżu zrewitalizowanego obszaru przez jego mieszkańców (np. powstanie punktu gastronomicznego z kuchnią lokalną, sklepu oferującego lokalne produkty spożywcze czy rękodzieło);			
Przedsięwzięcia komplementarne	• "Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych • Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Poznaj nieznane – promocja Czemiernik • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • Budowa pomnika na Rynku • Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem			

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca	
2/A	Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem		BIOENERGIA JABŁOŃSCY Sp. j. (oraz ew. inni partnerzy)	
Powiązanie z celami GPR		Cel szczegółowy 1	Cel szczegółowy 2	Cel szczegółowy 3
	Powiązanie bezpośrednie		X	X
	Powiązanie pośrednie	X		
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie	
	Zespół pałacowo-parkowy znajduje się na działkach geodezyjnych: 229, 231, 232, 233, 234, położonych w obrębie Czemierniki. Nieruchomość funkcjonuje pod adresem: ul. Zamkowa 19, Czemierniki. Otoczenie zespołu obejmuje działki: 225, 226, 227, 224/2, 222/10, 222/14, 228, 439, położone w obrębie Czemierniki. W zależności od przyjętej koncepcji dla potrzeb realizacji projektu mogą zostać dodatkowo zagospodarowane działki geodezyjne o numerach: 438 i 235. Możliwe jest również podejmowanie działań na innych nieruchomościach w sołectwie Czemierniki, na terenie gminy Czemierniki.		Obszar rewitalizacji	X
			Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji	Źródło finansowania	
	25 000 000	2018-31.12.2019 – termin zakończenia (ostateczny termin zakończenia realizacji projektu)	Realizacja projektu będzie finansowana ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich). Wymagany wkład własny zostanie zapewniony przez Wnioskodawcę ze środków własnych lub środków własnych udziałowców, przy czym po przeprowadzeniu wymaganych analiz zostanie wybrany dokładny sposób zapewnienia tych środków. Na ten moment można przyjąć, że będzie to wniesienie wkładu pieniężnego lub udzielenie pożyczki.	
Opis problemu	Głównym problemem jest brak wykorzystania potencjału zabytkowej części Czemiernik oraz związane z tym: niski poziom atrakcyjności turystycznej miejscowości. Zlokalizowane na terenie Czemiernik obiekty tworzą wraz z otoczeniem miejsce o znacznym potencjale rozwojowym dla miejscowości. W chwili obecnej obiekty są zdewastowane. Zamiast służyć rozwojowi miejscowości (m.in. poprzez rozwój usług i przedsiębiorczości) są dla niej obciążeniem, również poprzez to, że w świadomości społecznej brak jest perspektyw dla zmiany kryzysowego stanu. Wiąże się to bezpośrednio z niskim poziomem przedsiębiorczości oraz niskim poziomem dochodów mieszkańców.			

	
Cel przedsięwzięcia	Źródło: „Plan Odnowy miejscowości Czemierniki na lata 2016-2025” Celem projektu jest wyprowadzenie obszaru ze zdiagnozowanej sytuacji kryzysowej poprzez zwiększenie potencjału rozwojowego (m.in. poprzez umożliwienie rozwoju działalności gospodarczej), które to zwiększenie potencjału w wyniku efektu synergii przyczyni się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów społecznych. Zamierzenie to zostanie osiągnięte poprzez realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych obejmujących m.in. zadania w zakresie przebudowy i odnowy zdegradowanych obiektów i obszarów, ukierunkowane w szczególności na poprawę korzystania z przestrzeni oraz poprawę potencjału rozwojowego, w tym szans mieszkańców obszarów zdegradowanych.
Zakres realizowanych zadań	Zespół pałacowo-parkowy znajduje się w wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Zadania skupione będą wokół inwestycji infrastrukturalnych. W szczególności zakłada się wykonanie robót budowlanych (remont/przebudowa) zabytkowych obiektów, które to działania pozwolą na nadanie tym obiektom nowych funkcji (gospodarczych, kulturalnych, rekreacyjnych). Zakłada się również podejmowanie, w ścisłym porozumieniu z interesariuszami z obszaru rewitalizacji, wszelkich zadań, które okażą się konieczne dla osiągnięcia celu rewitalizacji. Projekt przyczyni się do zwiększenia fizycznej dostępności rynku pracy poprzez działania infrastrukturalne, co ułatwi dostęp do rynku pracy osobom, które potencjalnie będą tam pracować. Bez wątpienia będzie miał pozytywny wpływ na wzrost poziomu aktywności gospodarczej na obszarze rewitalizacji (przygotowanie infrastruktury do powstania przynajmniej jednego przedsiębiorstwa) oraz ograniczenia problemów społecznych (wpłynie na stworzenie osobom borykającym się z problemami społecznymi możliwości uzyskania pracy; zredukuje zjawisko wykluczenia, bezradności i patologii). W efekcie jego realizacji nastąpi prawa obsługi obszaru rewitalizacji powyżej 30% jego powierzchni i wynika z wniosków społeczności lokalnej. Dotyczy budynku wskazanego do interwencji jako istotnego dla społeczności lokalnej obszaru rewitalizacji, a także budynku, którego funkcja istotnie wpłynie na rozwiązanie zdiagnozowanych problemów zarówno społecznych, jak i gospodarczych. Przedsięwzięcie wpłynie na redukcję bezrobocia w obszarze rewitalizacji. Nie zakłada usuwania/przesiedlania mieszkańców z obszaru rewitalizacji. Stwarza warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańców, korzystnie wpływając na ich stan zdrowia (zrewitalizowany park). Stwarza możliwości rozwoju kompetencji społecznych mieszkańców i wykorzystania ich talentów (np. rękodzieło, tradycyjne produkty rolno-spożywcze, które produkowane będą przez mieszkańców zarówno na potrzeby zespołu pałacowo-parkowego, jak i jego klientów). Niezaprzeczalnie projekt wpłynie na ochronę i wzmocnienie dziedzictwa niematerialnego społeczności lokalnej. Będzie sprzyjał uzupełnieniu

	i uporządkowaniu układu przestrzennego obszaru rewitalizacji. Przywróci wartości użytkowe i przestrzenne obiektom zdegradowanym oraz poprawi estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej. Najistotniejsze elementy projektu zostały przygotowane w oparciu o konkurs architektoniczny. Zachowuje elementy istotne dla wizualnej estetyki i krajobrazu kulturowego. Projekt ma kluczowe znaczenie dla likwidacji głównych barier rozwoju obszaru rewitalizacji, a przez to otwiera możliwości uruchomienia innych przedsięwzięć zawartych w programie rewitalizacji. Zawiera elementy zapewniające wieloaspektowe i komplementarne wykorzystanie efektów, zgodnie z więcej niż jednym celem programu rewitalizacji. Będzie wykorzystywał rezultaty projektu pn. „Aktywne włączenie SERCA CZEMIERNIK” obejmującego m.in. aktywizację zawodową osób lub rodzin wykluczonych bądź zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym w kontekście lokalnego rynku pracy. Będzie on zawierał rozwiązania mające na celu wprowadzenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz nowoczesnych energooszczędnych rozwiązań (np. oświetlenie LED). Dzięki zastosowaniu OZE oraz energooszczędnych technologii projekt przyczyni się do zwiększenia bioróżnorodności.			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Powierzchnia użytkowa budynków przygotowanych pod działalność gospodarczą	m ²	5500	Dokumentacja procesu budowlanego – zatwierdzony projekt budowlany, dokumentacja powykonawcza, ewidencja gruntów i budynków.
	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	Liczba przedsiębiorstw	3	Dokumentacja związana z prowadzeniem działalności gospodarczej. Weryfikacja na podstawie adresów miejsc wykonywania działalności (głównych i dodatkowych) z Centralnej Ewidencji Działalności Gospodarczej.
	Liczba zmodernizowanych/wyremontowanych/przebudowanych obiektów	Liczba obiektów	13	Dokumentacja procesu budowlanego – zatwierdzony projekt budowlany, dokumentacja powykonawcza, ewidencja gruntów i budynków.

	Powierzchnia terenów przygotowanych pod działalność gospodarczą	Ha	18,36 Mając na względzie kompleksowy charakter przedsięwzięcia, a także biorąc pod uwagę zakres działalności można przyjąć, że cała powierzchnia zespołu pałacowo-parkowego wraz z otoczeniem będzie przeznaczona pod prowadzenie działalności gospodarczej. Jest to łączna powierzchnia działek geodezyjnych 225, 226, 227, 224/2, 222/10, 222/14, 228, 229, 231, 232, 233, 234 439, 438, 235.	Dokumentacja procesu budowlanego – zatwierdzony projekt budowlany, dokumentacja powykonawcza, ewidencja gruntów i budynków.
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej/kulturalnej/turystycznej będącej przedmiotem projektu	Liczba osób rocznie	15 000	Dokumentacja dotycząca wydanych biletów wstępu. Dokumentacja księgowa dotycząca liczby osób korzystających z oferty noclegowej.
	Liczba miejsc pracy (etatów) – powstałych w wyniku realizacji projektu	Liczba etatów	30	Umowy o pracę, dokumentacja kadrowo-płacowa
Planowane efekty przedsięwzięcia	- uzyskanie obiektu o funkcji turystycznej - ożywienie lokalnej gospodarki - aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji - rozwój oferty turystycznej, stworzenie marki produktu turystyki kulturowej - pozytywna zmiana wizerunku „serca” Czemiernik, estetyzacja otoczenia - zwiększenie poczucia tożsamości przestrzennej mieszkańców - ochrona lokalnego dziedzictwa historycznego i kulturowego			
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Poznaj nieznane – promocja Czemiernik • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • Renowacja zabytkowych kapliczek i oznakowanie miejsc ciekawych historycznie			

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
3/A	Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki	
Powiązanie z celami GPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie		X	X	
	Powiązanie pośrednie				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X			X	X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	ul. Kocka, Czemierniki			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji		Źródło finansowania	
	2 300 000	2019-2020		Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz budżet Gminy Czemierniki	
Opis problemu	Tereny sportowe LKS „Orła Czemierniki” posiadają wieloletnią historię i wpisane są w świadomość mieszkańców jako ważne miejsce na mapie sportowo-rekreacyjnej nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz również całej gminy. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych mieszkańcy wielokrotnie wskazywali na tereny stadionu, które to powinny zostać objęte działaniami rewitalizacji w celu przywrócenia im dawnej świetności i pielęgnacji sportowej historii Czemiernik. Obecnie z infrastruktury LKS „Orła Czemierniki” korzysta wiele sekcji sportowych (np. piłki nożnej, lekkoatletycznych). Stadion LKS „Orzeł Czemiernik” znajduje się przy ulicy Kockiej na działkach 2893, 2892/2, 2891/2, 2891/3, 3022/2, 3033 obręb Czemierniki I. Stan techniczny nawierzchni jest zły i nie w pełni nadaje się do realizacji funkcji sportowej. Poza tym nie spełnia on wymagań w zakresie wymiarów określonych w przepisach gry w piłkę nożną. Nie ma trybun (miejsc siedzących) w związku z tym kibice uczestniczący w imprezach sportowych zmuszeni są oglądać je na stojąco. Stanowi to duże utrudnienie- stąd znaczna część mieszkańców nie tylko obszaru rewitalizacji, lecz całej gminy, rezygnuje z uczestnictwa w organizowanych wydarzeniach. W chwili obecnej stadion jest jedną z najważniejszych przestrzeni publicznych – tutaj odbywają się najważniejsze imprezy skupiające lokalną społeczność – np. Dożynki Gminne, Dni Rodziny, itd. Jednocześnie jest to miejsce nie gwarantujące bezpieczeństwa przebywającej tam ludności – słabe oświetlenie terenu oraz stare, wymagające naprawy ogrodzenie. Organizacja imprez zarówno sportowych, jak i pozostałych (kulturalnych, turystycznych) wiąże się z dużym ryzykiem. Spora część dzieci z obszaru całej gminy, w tym w szczególności z obszaru rewitalizacji uczęszcza do szkoły na rowerze. Jednocześnie brak jest miejsca, gdzie mogłyby one nauczyć się prawidłowych zachowań w zakresie bezpiecznego poruszania się po drogach. Przedsięwzięcie stanowi odpowiedź na zdiagnozowane problemy w postaci:				

	1) negatywnych przyzwyczajęć i złych nawyków dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych (brak aktywności ruchowej, spędzanie czasu wolnego przed telewizorem czy komputerem) będących przyczyną różnego rodzaju schorzeń – otyłości, nadwagi, chorób układu ruchu, wad postawy, jak również chorób układu krążenia; 2) deficytu miejsc integracji międzypokoleniowej; 3) zaniedbanych terenów publicznych; 4) niewystarczającej oferty infrastruktury niezbędnej do uprawiania aktywnych form sportu; 5) niewystarczającego wyposażenia obszarów rewitalizacji w infrastrukturę rekreacyjną oraz pozwalającą na aktywne spędzanie wolnego czasu; 6) brakiem miejsc, gdzie dzieci i młodzież mogłyby zwiększyć swoją wiedzę i umiejętności w zakresie bezpiecznego poruszania się po drogach oraz jazdy rowerem.
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest kompleksowa rewitalizacja zaniedbanych terenów publicznych poprawa infrastruktury rekreacji oraz kultury w oparciu o istniejące stadion znajdujący się przy ulicy Kockiej w Czemiernikach. W efekcie realizacji projektu zdegradowanemu stadionowi zostaną przywrócone pierwotnie utracone funkcje. Ważne jest także zgromadzenie w jednym obiekcie szeregu funkcji związanych z kulturą i rekreacją. Stadion będzie stanowił nie tylko centrum życia sportowego i rekreacyjnego (udostępnienie miejsca spotkań mieszkańców, poprawa kondycji, zdrowia, aktywności ruchowej mieszkańców, promocja zdrowego stylu życia), ale również życia kulturalnego (możliwość organizacji imprez plenerowych integrujących społeczność obszaru rewitalizacji i wpływających na zacieśnianie się więzi społecznych). Ostateczny kształt i zakres projektu został ustalony podczas konsultacji społecznych (spotkanie informacyjno-warsztatowe w dniu 10 lutego 2017 r.) z mieszkańcami w zakresie oczekiwanych i pożądaných funkcji obiektu. Wśród najczęściej pojawiających się oczekiwań społeczność Czemiernik zwracała uwagę na takie zaprojektowanie i dostosowanie funkcji obiektu aby możliwe było prowadzenie w nim m.in.: zajęć dla rodziców z dziećmi (integrujących pokolenia), cyklicznych spotkań społeczności lokalnej, festynów rodzinnych, rozwój działalności prowadzonej przez LSK "Orzeł Czemierniki", organizacja zawodów sportowych, zajęcia sprawnościowe m.in. dla strażaków, (szkolenia bojowe i teoretyczne, zawody strażackie, przygotowanie sprawnościowe zwłaszcza zimą). Poza tym na stadionie zorganizowane zostanie miasteczko ruchu drogowego dla dzieci i młodzieży, gdzie będą oni mogli zwiększyć swoją wiedzę i umiejętności w zakresie bezpiecznego poruszania się po drogach oraz jazdy rowerem. Znacząca liczba osób będących użytkownikami rowerów to dzieci i młodzież poruszająca się na rowerach do szkoły, znajomych, do sklepu. W związku z tym niezwykle istotna jest kwestia wyrobienia w nich prawidłowych umiejętności oraz nawyków podczas poruszania się na drogach. Będzie to pierwsza realizacja takiej formy małej architektury w Czemiernikach, skierowanej do dzieci i młodzieży. Z uwagi na fakt, iż znacząca liczba dzieci porusza się do szkoły na rowerach, miasteczko ruchu drogowego pozwoli na przygotowanie ich do bezpiecznego korzystania z dróg. Może to być dobre pole doświadczalne, gdzie można poznać znaki i ich funkcję w ruchu na drodze. Do współpracy zostanie zaproszona Komenda Powiatowa Policji w Radzynie Podlaskim, która poprowadzi zajęcia dla dzieci na temat bezpiecznego poruszania się w ruchu drogowym i przestrzegania zasad. Projekt przyczyni się do zwiększania dostępu do dobrej jakości niedrogich usług społecznych – w jego ramach powstanie infrastruktura, w której będą mogły być prowadzone usługi społeczne rekreacyjne, sportowe, zdrowotne i kulturalne. Poza tym projekt przyczyni się do zwiększenia bezpieczeństwa na rewitalizowanym obszarze poprzez wymianę starego i niewystarczającego oświetlenia i wymianę ogrodzenia będącego w złym stanie technicznym. Stworzy on również warunki do aktywności i rekreacji plenerowej mieszkańców, korzystnie wpływając na ich stan zdrowia, a także umożliwi rozwój kompetencji społecznych mieszkańców i wykorzystania ich talentów. Przyczyni się do ochrony i wzmocnienia dziedzictwa niematerialnego społeczności lokalnej. Będzie on sprzyjał uzupełnieniu i uporządkowaniu ładu przestrzennego obszaru rewitalizacji. Przywróci on wartości użytkowe i przestrzenne obiektom zdegradowanym, nie spełniającym współczesnych standardów. Polega na poprawie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych. Zawiera nowoczesne i energooszczędne rozwiązania techniczne zmniejszające koszty eksploatacyjne i wpływ na środowisko (lampy LED) oraz rozwiązania mające na celu wprowadzenie i wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii (kolektor słoneczny

	w budynku socjalnym). Dzięki zastosowaniu OZE (zamiast tradycyjnego systemu przygotowywania ciepłej wody użytkowej) będzie miał wpływ na ochronę bioróżnorodności obszaru. Co najważniejsze, projekt będzie sprzyjał poprawie życia osób poprzez przygotowanie zrewitalizowanej infrastruktury do świadczenia usług dla zróżnicowanych potrzeb mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci, niepełnosprawnych, osób starszych. Projekt ma kluczowe znaczenie dla likwidacji głównych barier rozwoju obszaru rewitalizacji, a przez to otwiera możliwości uruchomienia innych przedsięwzięć zawartych w programie rewitalizacji. Zawiera elementy zapewniające wieloaspektowe i komplementarne wykorzystanie efektów, zgodnie z więcej niż jednym celem programu rewitalizacji.			
Zakres realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni publicznych w celu przywrócenia im funkcji społecznych, turystycznych i kulturalnych. W ramach przedsięwzięcia przewidziano wykonanie płyty stadionu i dostosowanie go do wymiarów określonych w przepisach gry w piłkę nożną, wykonanie trybuny i miejsc siedzących dla kibiców, budowa budynku socjalnego z szatniami i prysznicami, wykonanie miasteczka ruchu drogowego oraz zadaszanej sceny na potrzeby imprez i uroczystości organizowanych na stadionie, wymianę oświetlenia oraz ogrodzenia. Projekt stanowi element zapewniający spójność kompleksowych projektów rewitalizacyjnych (rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego, rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II).			
Uzasadnienie umieszczenia przedsięwzięcia na liście podstawowej	- modernizacja i rozbudowa społecznie oczekiwanej infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej i kulturalnej o oddziaływaniu na całą gminę; - zapewnienie dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym atrakcyjnego miejsca spędzania wolnego czasu związanego z rekreacją i zapobieganie tym samym możliwości występowania zjawisk patologicznych, szczególnie w młodszych pokoleniu; - zagwarantowanie miejsca aktywności ruchowej dzieci i młodzieży oraz wprowadzanie zdrowych nawyków, - stworzenie atrakcyjnego miejsca spotkań i integracji mieszkańców; - ożywienie obszaru zdegradowanego; - podniesienie jakości życia mieszkańców; - modernizacja ogrodzenia i oświetlenia przyczyni się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa seniorów, którzy będą mogli swobodnie podejmować aktywność ruchową, - stworzenie miejsca integracji międzypokoleniowej, gdzie seniorzy będą uczestniczyć we wspólnych zajęciach z dziećmi i młodzieżą - zwiększenie wiedzy i umiejętności dzieci i młodzieży w zakresie bezpiecznego poruszania się po drogach oraz jazdy rowerem			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	1	Protokół odbioru końcowego
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0,7	Protokół odbioru końcowego
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	1	Protokół odbioru końcowego
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społecznej /kulturalnej/ turystycznej będącej przedmiotem projekt	osoby/rok	2 000	Statystyki prowadzone przez realizatora zadania

	Liczba imprez i wydarzeń kulturalnych integrujących lokalną społeczność	szt./rok	5/rok	Statystyki prowadzone przez realizatora zadania
Planowane efekty przedsięwzięcia	- poprawa jakości przestrzeni publicznych, - zapewnienie miejsc rekreacji dla dzieci i młodzieży oraz mieszkańców, - integracja pomiędzy różnymi grupami wiekowymi; - rozwój oferty rekreacyjno-sportowej			
Przedsięwzięcia komplementarne	• „Szkoła z sercem” - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach • Plac zabaw i zagospodarowanie terenu na działkach nr 174 i 179 w miejscowości Czemierniki • Sport szansą dla „SERCA” • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji • Aktywne włączenie „SERCA CZEMIERNIK” • Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem • Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach • Kontynuacja działań na rzecz wzrostu wykorzystania OZE – instalacje kolektorów słonecznych			

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
4/A	Rozbudowa i przebudowa Gminnego Publicznego Przedszkola w Czemiernikach			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3	
	Powiązanie bezpośrednie	X	X		
	Powiązanie pośrednie				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X			X	X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	ul. Kocka 45, Czemierniki działka:			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	1 810 840		2017	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (13.5 Infrastruktur przedszkolna) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki	
Opis problemu	Brak odpowiedniej infrastruktury dostosowanej do potrzeb przedszkolnych wpływa na ograniczenie miejsc przedszkolnych w placówce, czego skutkiem jest niski stopień upowszechnia edukacji przedszkolnej na terenie gminy Czemierniki. Problem niedostosowanej infrastruktury do potrzeb edukacyjnych stwarza kolejne problemy, związane z ograniczeniem dziecka do równego dostępu do rozwoju, zarówno edukacyjnego jak i społecznego, co z kolei prowadzi do wystąpienia problemu dotyczącego pomocy w opiece nad dzieckiem dla rodziców, którzy pracują zawodowo lub planują powrócić na rynek pracy. Wszystkie te problemy tworzą jeden związek przyczynowo – skutkowy, który przekłada się na niski stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej na terenie gminy. W 2015 roku procent dzieci w wieku 3-4 lat objętych wychowaniem przedszkolnych wynosi jedynie 48,8% i jest najniższy w powiecie radzyńskim, a także w woj. lubelskim (60,3%). Zidentyfikowane problemy interesariuszy projektu: Gmina Czemierniki: - niski współczynnik skolaryzacji netto na terenie gminy - 40,2% dzieci w wieku 3-4 lat uczęszczających do przedszkola w stosunku do ogólnej liczby dzieci w wieku 3-4 lata; - niewystarczająca liczba obiektów infrastruktury przedszkolnej – jedno Gminne Przedszkole Publiczne oraz dwa oddziały przedszkolne funkcjonujące przy szkołach podstawowych; - niewystarczająca ilość miejsc wychowania przedszkolnego – obecna infrastruktura zapewnia miejsca tylko dla 44 dzieci. - brak technicznych możliwości do zmodernizowania istniejącej infrastruktury szkolnej; - brak sal w szkołach podstawowych możliwych do zaadaptowania na oddziały przedszkolne zgodnie z przepisami Rozporządzenia MEN w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół; - ograniczony kontakt rodziców z placówką; - brak wystarczających środków finansowych na realizację inwestycji; - ograniczające przepisy prawne dotyczące dostosowania infrastruktury istniejącej w zakresie wychowania przedszkolnego;				

	- niski poziom upowszednienia oraz zapewnienia równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej. Rodzice/opiekunowie prawni dzieci: - niewystarczającą liczbą miejsc przedszkolnych oferowaną na terenie gminy w Gminnym Przedszkolu Publicznym oraz w oddziałach przedszkolnych – wyłącznie 44 miejsca wychowania przedszkolnego; - ograniczona dostępność do wychowania przedszkolnego, ze względu na brak wystarczającej liczby miejsc w placówkach przedszkolnych; - jakość kształcenia na niezadowalającym poziomie – brak wyposażenia wpływającego na zwiększenie procesu edukacyjnego; - zwiększone koszty opieki nad dzieckiem dla rodziców korzystających z prywatnej opieki nad dzieckiem; - utrudnienia w swobodnym korzystaniu z obiektu infrastruktury przedszkolnej dla osób z niepełnosprawnością ruchową; - niewystarczająca ilość miejsc dostosowana do nauczania integracyjnego; - niewystarczający poziom bezpieczeństwa na skutek zagrożeń i wypadków na terenie gminy; - niewystarczające wsparcie dla dzieci z niepełnosprawnością zarówno ruchową jak i intelektualną- na terenie gminy (dane GUS, 2014 rok) nie funkcjonuje żadna placówka wychowania specjalnego. Wskazane w/w problemy zostały przedstawione na podstawie danych i informacjach zebranych od interesariuszy projektu. Problemy wskazywano w ramach przeprowadzonych spotkań z mieszkańcami gminy, na podstawie liczby podań złożonych o przyjęcie do przedszkola, na podstawie listy rezerwowej dzieci oczekujących na przyjęcie do przedszkola, na podstawie próśb mieszkańców przekazywanych na radach sesji gminy, na podstawie stanu faktycznego posiadanej infrastruktury.
Cel przedsięwzięcia	Celem głównym proj. jest wzrost upowszechnienia edukacji przedszkolnej dla dzieci w wieku 3-4 lat z terenu gminy Czemierniki. Realizacja ww. celu możliwa będzie poprzez osiągnięcie celów szczegółowych, tj.: - dostosowanie infrastruktury przedszkolnej do geograficznego zapotrzebowania na usługi edukacji przedszkolnej; - poprawa jakości usług edukacyjnych, bezpieczeństwa oraz stanu infrastruktury przedszkolnej dla dzieci w wieku 3-4 lata, pozwalająca na jej dostosowanie do wymagań dla przedszkolnych wynikających z obowiązujących przepisów prawa; - podniesienie poziomu przygotowania przedszkola do świadczenia usług w zakresie kluczowych kompetencji.
Zakres realizowanych zadań	a) Budynki Projekt zakłada rozbudowę istniejącego budynku przedszkola od strony wschodniej. Pod budowę przeznaczono teren częściowo niezagospodarowanego placu za budynkiem. b). Rozbiórki W związku z planowaną inwestycją zachodzi konieczność rozbiórki parterowego budynku gospodarczego za budynkiem oraz nieczynnego szamba. W związku z pracami termomodernizacyjnymi należy rozebrać opaski wokół budynku (betonowe i z płyt betonowych), a w ich miejsce ułożyć nową nawierzchnię z kostki betonowej szer. 60cm. c). Komunikacja Wjazd na działkę – istniejący od strony ulicy Kockiej. Plac przed budynkiem oraz chodnik prowadzący do szatni są w dobrym stanie technicznym. Wokół budynku zaprojektowano chodniki oraz ciąg pieszo-jezdny od strony południowej. Wszystkie wejścia do budynków będą połączone z istniejącą lub projektowaną komunikacją chodnikami z kostki betonowej. 3. Rodzaj technologii Istniejący rozbudowywany budynek przedszkola jest dwukondygnacyjny (częściowo- podpiwniczony) o zwartej bryle. Budynek wykonano na planie prostokąta. Projektowany budynek, będący rozbudową, niepodpiwniczony, jednokondygnacyjny. Funkcjonalnie obiekt połączony z istniejącym budynkiem. W istniejącym rozbudowywanym budynku zlokalizowano: na parterze :

	- salę przedszkolną - pom. na materace (magazynek) -pomieszczenia higieniczno- sanitarne - pom. logopedy -pom. socjalne dla personelu - pom. porządkowe - klatkę schodową w podpiwniczeniu: - pomieszczenia gospodarcze W projektowanym budynku zlokalizowano: - sale przedszkolne - szatnie -pomieszczenia higieniczno- sanitarne - aneks kuchenny -zmywalnię - stołówkę dla dzieci - pom. porządkowe Dzięki rozbudowie istniejącego przedszkola poprawią się warunki bytowe dla dzieci oraz warunki pracy personelu. Ilość wszystkich przedszkolaków ulegnie zwiększeniu o 30-ścioro dzieci i wynosić będzie ok. 80 przedszkolaków. Na parterze budynku zaprojektowano przedszkole dla ok. 80 dzieci (2 sale zajęć dla 20 dzieci, 1 sala dla 25 dzieci oraz 1 sala dla 15 dzieci). Wysokość pomieszczeń przedszkolnych min. 3,30m w stanie wykończonym oraz 3,2m w części istniejącej. Wejście główne do budynku , od strony północnej, prowadzi bezpośrednio do łącznika (pełniącego funkcję wiatrołapu), bądź bezpośrednio do szatni poprzez oddzielny wiatrołap. Tuż za wiatrołapem zlokalizowano szatnię dla dzieci. Dalej przewidziano stołówkę, aneks kuchenny, zmywalnię, salę przedszkolną dla 20 dzieci wraz z przylegającymi do niej pomieszczeniami higieniczno-sanitarnymi dla dzieci oraz dla personelu i osób niepełnosprawnych. Pracownicy korzystać będą z zaplecza socjalnego zlokalizowanego w części szkolnej. Przy każdej z sal zajęć przewidziano łazienkę dla dzieci, wyposażoną w miski ustępowe, umywalki i brodzik z natryskiem. Przy dwóch salach zlokalizowano magazynki, pełniące również funkcję przechowywania materacy bądź leżaczek dla 3 i 4 latków– szafę, przeznaczoną do przechowywania pościeli. Zaplecze socjalne dla personelu przedszkola. W części istniejącego budynku przedszkola wydzielono na parterze (od strony zachodniej) zaplecze socjalne.			
Uzasadnienie umieszczenia przedsięwzięcia na liście podstawowej	Celem planowanych zmian jest zwiększanie dostępności wychowania przedszkolnego i zapewnienie wszystkim dzieciom w wieku od trzech do pięciu lat miejsca w przedszkolu (wyrównywanie szans edukacyjnych). Ma to ogromne znaczenie nie tylko dla rozwoju dziecka, ale i dla organizacji życia pracujących rodziców (m.in. obniżenie kosztów prywatnej opieki nad dzieckiem). Ułatwi to także kobietom łączenie kariery zawodowej z macierzyństwem.			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Rzeczywista liczba użytkowników infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi i edukacyjnej	osoba	80	Dokumentacja techniczna obiektu, statuty, listy przyjętych i uczęszczających osób do placówki wychowania przedszkolnego
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej	szt.	1	Decyzja o pozwoleniu na użytkowanie/zgłoszeniu o przystąpieniu do użytkowania,

				dokumenty zakupu wyposażenia oraz protokół przyjęcia środków trwałych na stan (ewidencja środków trwałych).
	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CI35)	osoby	80	Dokumentacja techniczna obiektu, statut przedszkola, regulamin.
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	1	Protokół odbioru robót budowlanych, dokument zakupu wyposażenia, protokół przyjęcia środków trwałych na stan (ewidencja środków trwałych).
	Liczba zakupionego wyposażenia w obiektach objętych wsparciem	szt.	5	Faktura VAT zakupionego sprzętu, protokół odbioru sprzętu, protokół przyjęcia środków trwałych na stan (ewidencja środków trwałych), dokumenty przetargowe/zapytań ofertowych/zapytań o cenę.
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Rzeczywista liczba użytkowników infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej	osoba/rok	80	Listy przyjętych i uczestniczących osób do placówki opieki nad dziećmi/edukacyjnej, do nowo utworzonych miejsc.
	Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach (innych niż przedsiębiorstwa) [EPC] informacyjny	EPC	3	Dokumentacja księgowa Wnioskodawcy, umowy o pracę, lista płac.
Planowane efekty przedsięwzięcia	Zwiększenie udziału dzieci w wieku przedszkolnym w wysokiej jakości edukacji przedszkolnej. Cele projektu realizowane będą poprzez wzrost upowszechnienia i dostępności do edukacji przedszkolnej dzieci w wieku 3-4 lata na obszarze gminy o niskim odsetku dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego. W wyniku realizacji projektu, jako rezultat powstanie 80 nowych miejsc przedszkolnych dla dzieci w wieku 3-4 lata, dzięki czemu zwiększy się odsetek dzieci uczestniczących w wychowaniu przedszkolnym. Zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych i jednocześnie zwiększenie liczby dzieci w wieku 3-4 lata, które korzystają z tych usług edukacyjnych powoduje, że przy ustabilizowanej na przestrzeni lat ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-4 lata jest pewność, że wzrośnie również odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym.			
Przedsięwzięcia komplementarne	„Skoła z sercem” - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach - Plac zabaw i zagospodarowanie terenu na działkach nr 174 i 179 w miejscowości Czemierniki - Rozwój postaw ekologicznych szansą dla „SERCA”			

	• Sport szansą dla „SERCA”				
Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
7/A	Plac zabaw i zagospodarowanie terenu na działkach nr 174 i 179 w miejscowości Czemierniki			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki	
Powiązanie z celami GPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie		X	X	
	Powiązanie pośrednie				
Odziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X			X	X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	ul. Zamkowa działki: 174, 179			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	285 050,00		2017	PROW na lata 2014-2020 (Operacja w ramach poddziałania 19.2 "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność" realizowana poprzez Lokalną Grupę Działania "Zapiecek") oraz środki budżetu Gminy Czemierniki	
Opis problemu	Teren na którym będzie znajdował się plac zabaw jest dosyć zróżnicowany wysokościowo (występuje spadek terenu w kierunku wschodnim). Na terenie nie występują żadne elementy małej architektury. Cała powierzchnia pokryta jest trawą prócz dróg gruntowych, które to przebiegają wzdłuż granic działki w kierunku północnym oraz wschodnim. Teren pod planowany plac zabaw wolny jest od jakichkolwiek budynków, budowli, uzbrojenia podziemnego i elementów małej architektury. Poprzez działkę 179 przebiega linia napowietrzna niskiego napięcia.				
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest zagospodarowanie zdegradowanej i nieużytkowanej przestrzeni publicznej położonej w obrębie obszaru rewitalizacji i nadanie jej nowych funkcji społecznych – miejsca integracji społecznej. Plac zabaw będzie częściowo przystosowany dla dzieci niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich, wspólna zabawa stanie się możliwością integracji z rówieśnikami. Alejki z ławkami parkowymi, trawniki oraz nasadzenia drzew, krzewów i kwiatów zapewnią idealne miejsce do wypoczynku i spotkań wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji. Duża powierzchnia obiektu umożliwi organizację imprez integracyjnych dla wszystkich grup wiekowych. Na terenie placu zaprojektowano wydzielone miejsce na ognisko, o średnicy paleniska 5 m. Będzie to przyjazne miejsce wypoczynku i zabawy dla dzieci i rodziców, a także młodzieży szkolnej (spotkania klasowe) i starszej.				
Zakres realizowanych zadań	W ramach przedsięwzięcia utworzony i wyposażony zostanie plac rekreacyjny o całkowitej powierzchni 750 m2. Zamontowane zostaną elementy małej architektury oraz placu zabaw dla dzieci. Ponadto w projekcie planuje się utworzenie miejsca wypoczynku dla dzieci, młodzieży, dorosłych oraz turystów odwiedzających Czemierniki. Plac będzie znajdował się w				

bliskiej, wzrokowej odległości od zabytkowego pałacu. Na terenie placu zaplanowano wykonanie miejsca na ognisko, będzie to doskonałe miejsce do organizowania biesiad i spotkań przy ognisku. Zadanie polega na zagospodarowaniu terenów publicznych na ogólnodostępne, bezpieczne i przyjazne miejsce imprez rekreacyjnych, muzycznych, ale i kulturalnych z bogatą ofertą zapewniającą czynne spędzanie wolnego czasu. Do realizacji zadania zaangażowani zostaną mieszkańcy obszaru rewitalizacji, którzy pomogą np. w uporządkowaniu terenu, montażu obiektów (ławek, koszy na śmieci). Łączna powierzchnia przedsięwzięcia wynosi 2 570 m² (plac zabaw 750 m², powierzchnia z kostki betonowej 149,00 m², powierzchnia placu na ognisko 19,63 m², powierzchnia dróg gruntowych w obszarze opracowania ~450,00 m², powierzchnia nawierzchni trawiastej 1201,37 m² w tym 872m² do zasiania.

Oznaczenia

1. - regulamin placu zabaw	11. - ławka z oparciem, szt.13
2. - zestaw zabawowy nr1	12. - kosz na śmieci, szt.8
3. - zestaw zabawowy nr2	13. - miejsce na ognisko - Ø5,0m
4. - huśtawka dwuosobowa dla maluchów z siedziskiem z oparciem	- ogrodzenie panelowe H=1,53m, furtki s=1,5m - szt.3
5. - huśtawka boćkowanie gniazdo	- proj. nawierzchnie utwardzone, chodniki z kostki betonowej
6. - zestaw domek z piaskownicą	- Róża okrywowa - Rosa typu "Lovely Fairy"
7. - lokomotywa z podestem	- tawuła białokwiatowa (Spiraea albiflora Zabel)
8. - turyści piramida wspinaczkowa mini 2,5m	- tuja niskopienne
9. - huśtawka dwuosobowa dla starszych dzieci z siedziskiem	Pow. placu zabaw - A=750m ² , nawierzchnia piasek piukany h=60cm
10. - kiwak Motor, Koń, sprężynowiec tandem "pies",	Pow. utwardzeń z kostki betonowej - F=149m ²

*Źródło: *Koncepcja zagospodarowania działki nr 174;179*

Uzasadnienie umieszczenia przedsięwzięcia na liście podstawowej

- budowa społecznie oczekiwanej infrastruktury rekreacyjnej, która będzie miała pozytywny wpływ na integrowanie lokalnej społeczności,
- przedsięwzięcie przyczyni się do rozwoju oferty rekreacyjno-kulturowej Czemiernik skierowanej zarówno dla dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych.
- efekcie nowo zagospodarowana przestrzeń publiczna będzie bezpiecznym i nowoczesnym miejscem spotkań, wypoczynku i rekreacji dla najmłodszych i dorosłych,
- na terenie uporządkowanym w ramach przedsięwzięcia realizowane będą działania mające na celu integrację mieszkańców oraz liczne wydarzenia kulturalne (np. koncerty, pikniki rodzinne)

	- uwagi na umiejscowienie przedsięwzięcia w łatwo dostępnej lokalizacji (niemal w ścisłym centrum miejscowości) z nowo powstałej oferty korzystać będą zarówno mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jaki i całej gminy, - równie istotne jest to, że przedsięwzięcie wpłynie pozytywnie na zmianę wizerunku „serca” Czemiernik zarówno w świadomości samych mieszkańców obszaru, jaki i na „zewnątrz” - bardzo ważne jest to, że czynne zaangażowanie mieszkańców w przedsięwzięcie da poczucie wspólnej własności, które w efekcie skutkuje poczuciem zbiorowej odpowiedzialności za dbanie o ład i porządek terenu			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	0,257	Protokół odbioru
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	1	Protokół odbioru
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	szt.	1	Protokół odbioru
	Liczba obszarów dostosowanych do funkcji rekreacyjno-turystycznych	szt.	1	Protokół odbioru
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba zorganizowanych wydarzeń o charakterze społecznym	szt./rok	3	Dane Urzędu Gminy w Czemiernikach
	Liczba osób zamieszkujących na obszarze rewitalizacji i korzystających z nowopowstałej infrastruktury	osoby/rok	938	Dane Urzędu Gminy w Czemiernikach
Planowane efekty przedsięwzięcia	Poprawa jakości spędzania wolnego czasu przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy. Najmłodsi mieszkańcy gminy zyskają miejsce, w którym będą mogli trenować nie tylko swoje ciało, ale również umiejętności społeczne polegające na nauce współpracy oraz współzawodnictwa. Miejsce to tym samym przyczyni się do budowania relacji i więzi między rówieśnikami. Plac zabaw poprawi estetykę wsi i bezpieczeństwo bawiących się dzieci.			
Przedsięwzięcia komplementarne	„Szkoła z sercem” - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach - Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność - Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II - Sport szansą dla „SERCA” - Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji			

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
5/A	„Szkoła z sercem” - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach			Gmina Czemierniki/Zespół Szkół w Czemiernikach	
Powiązanie z celami GPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie		X	X	
	Powiązanie pośrednie				
Odziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X			X	X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	ul. Kocka 45, Czemierniki działka:			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji		Źródło finansowania	
	500 000,00	2019-2020		RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 12.2 Kształcenie ogólne) środki budżetu Gminy Czemierniki	
Opis problemu	Zdiagnozowane problemy w sferze jakości edukacji wskazują na występowanie następujących problemów: - niezadowalające wyniki szkoły ze sprawdzianów po VI kl. oscylujące nieco poniżej średniej powiatowej i wojewódzkiej - w roku szkolnym 2015/2016 wyniki kształtował się na poziomie 61%, w tym z j. polskiego – 68%, matematyki – 53% oraz j. angielskiego – 63%; - gorsze wyniki nauczania w zakresie języka obcego i matematyki niż języka polskiego - uzyskiwane przez uczniów niskie wyniki z matematyki sugerują w konsekwencji niski poziom myślenia analitycznego i logicznego, będącego podstawą skutecznego nabywania wiedzy; poza tym dość negatywna ogólna postawa uczniów do matematyki, wynikająca z konkretnych wymagań programowych, stanowi istotny problem, który powinien zostać jak najszybciej rozwiązany; konieczne jest podjęcie wszelkich działań celem zmotywowania uczniów do edukacji matematycznej, zwłaszcza tych, którzy kończą etap szkoły podstawowej, aby z pozytywną postawą do przedmiotów ścisłych, kontynuowali swą dalszą edukację; - utrzymująca się od lat na zbliżonym poziomie (około 17%) liczba uczniów zdiagnozowanych przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną z zaleceniem dostosowania wymagań edukacyjnych - taki stan rzeczy będzie implikował niskie wyniki nauczania, w związku z tym rodzi konieczność wzmocnienia indywidualizacji pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, zwłaszcza że brak sukcesów szkolnych u wielu uczniów jest powodem stresu, braku wiary w siebie i własne możliwości, a także przyczynia się do kolejnych niepowodzeń; - brak motywacji uczniów do nauki i przeświadczenia o jej niezbędności; - w szkole obserwowany jest znaczny odsetek uczniów z trudnościami w funkcjonowaniu emocjonalno-społecznym, którzy wymagają wzmożonej uwagi nauczycieli oraz właściwej opieki psychologiczno-pedagogicznej; - braki w zakresie bazy adekwatnej do standardów nowoczesnego procesu edukacyjnego – szkoła posiada przestarzałą i wyeksploatowaną pracownię komputerową, brakuje sprzętu ICT				

	i programów multimedialnych, ale też innego wyposażenia (np. do przeprowadzania prostych badań, doświadczeń, obserwacji), które pozwoliłyby na aktywny i twórczy proces edukacyjny; - przeważająca liczba uczniów pochodząca z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, o niskim statusie materialnym, korzystających z różnych form pomocy społecznej, co stanowi poważną barierę edukacyjną, ma niekorzystny wpływ na postawy uczniów i brak społecznych wzorców; słaba stymulacja środowiska rodzinnego, brak motywacji do pogłębiania nauki i przeświadczenie o braku korzyści z niej płynących w przyszłości stwarzają poważne bariery w osiągnięciu sukcesu szkolnego, zaburzają prawidłowe funkcjonowanie uczniów i rzutują niekorzystnie na rozwój jego dalszej kariery szkolnej; - niewystarczające są warunki do nauczania eksperymentalnego oraz indywidualizacji pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych; - niewystarczające kompetencje nauczycieli w zakresie wykorzystywania narzędzi TIK w nauczaniu przedmiotowym.
Cel przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie dostępu do dobrej jakości kształcenia ogólnego, w szczególności poprzez organizację zajęć przyczyniających się do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy oraz właściwych postaw (kreatywność, innowacyjność oraz praca zespołowa), jak również stworzenie w szkole warunków do nauczania eksperymentalnego i indywidualizację pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych. W efekcie jego realizacji nastąpi podniesienie jakości usług edukacyjnych związane jest z zapewnieniem dzieciom i młodzieży, w tym w szczególności dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami, warunków kształcenia odpowiednio do rozpoznanych indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz ich możliwości psychofizycznych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Grupę docelową przedsięwzięcia stanowią uczniowie oraz ich rodzice, a także nauczyciele i pracownicy pedagogiczni Szkoły Podstawowej w Czemiernikach.
Zakres realizowanych zadań	W ramach przedsięwzięcia planowana jest: 1. Organizacji zajęć pozalekcyjnych przyczyniających się u uczniów do rozwoju kompetencji kluczowych na rynku pracy (ICT, matematyczno-przyrodniczych, języki obce), z uwzględnieniem rozwoju właściwych postaw (kreatywność, innowacyjność oraz praca zespołowa). Zajęcia prowadzone będą z wykorzystaniem aktywizujących metod nauczania, kształtujących umiejętności społeczne, w tym pracy w grupie i myślenia abstrakcyjnego, nabycie umiejętności praktycznego zastosowania wiedzy oraz zwiększenia skuteczności i efektywności nauczania, zniwelowanie barier w dostępie do profilaktyki zachowań i terapii logopedycznej. Prowadzone będą w formie gier (np. planszowych, karcianych) oraz zabaw ruchowych (np. układanie na czas przestrzennych figur). Uczestnicy zamiast zapamiętywać teorię uczą się myśleć. Interesujące zadania pobudzają ciekawość i mobilizują do logicznego myślenia, rozwijają umiejętności dostrzegania problemów, wyszukiwania najbardziej opłacalnych sposobów rozwiązań i trwałego przechowywania tych doświadczeń w pamięci dzięki pozytywnym emocjom towarzyszącym zabawie. Pozytywnie wpłyną na inicjatywność (podejmowanie wyzwań w sytuacji problemowej, zarówno indywidualnie, jak i w grupie). Przewiduje się organizację zajęć zarówno w formie pozalekcyjnych dodatkowych zajęć, jak również edukacyjnych wyjazdów poznawczych. 2. Indywidualizacja pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych poprzez organizację zajęć specjalistycznych (np. logopedycznych, pomocy psychologiczno-pedagogicznych, ćwiczenie motoryki i koordynacji ruchu) oraz wyrównujących braki uczniów (np. zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, kompensacyjne). 3. Tworzenie warunków uczenia się, adekwatnych do potrzeb rynku pracy i zmian zachodzących w gospodarce: wyposażenie pracowni dla przedmiotów matematyczno – przyrodniczych oraz pracowni ICT. 4. Podnoszenia kompetencji bądź kwalifikacji nauczycieli w zakresie korzystania z nowoczesnych metod, technologii i sprzętu.
Uzasadnienie umieszczenia przedsięwzięcia na liście podstawowej	- przedsięwzięcie stanowi bezpośrednią odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby w zakresie jakości edukacji - w efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi wzrost kompetencji kluczowych uczniów oraz rozwój pożądaných społecznie postaw, co przełoży się bezpośrednio na bardziej efektywne

	funkcjonowanie w szkole, a w przyszłości na rynku pracy; tym samym nastąpi wzrost spójności społecznej i gospodarczej - wsparcie w ramach przedsięwzięcia przyczyni się także do utrwalenia pozytywnych zmian w szkole oraz rozwoju indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (innowacyjne metody pracy oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczna) - wpłynie na wdrożenie u uczniów od najmłodszych lat szkolnych idei Lifelong learning-ciągłego podnoszenia kwalifikacji, ugruntowania nawyku samodzielnej i ustawicznej nauki - w szkole zostaną zagwarantowane warunki konieczne do prowadzenia nowoczesnego procesu edukacyjnego			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji Kluczowych w programie	Osoby	74	Informacje i sprawozdania szkoły
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	Osoby	5	Certyfikaty/zaświadczenia potwierdzające udział nauczycieli w poszczególnych formach podnoszenia kompetencji/kwalifikacji
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Osoby	1	Protokół odbioru końcowego
	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie	Osoby	1	Protokół odbioru końcowego
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie	Osoby	5	Certyfikaty/zaświadczenia potwierdzające udział nauczycieli w poszczególnych formach podnoszenia kompetencji/kwalifikacji
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu Programu	Osoby	74	Informacje i sprawozdania szkoły
	Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	Osoby	5	Certyfikaty/zaświadczenia potwierdzające udział nauczycieli w poszczególnych formach podnoszenia kompetencji/kwalifikacji

				kwalfikacji
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Szt.	1	Protokół odbioru końcowego
	Liczba szkół, w których pracowni przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	Szt.	1	Protokół odbioru końcowego
Planowane efekty przedsięwzięcia	Efektem przedsięwzięcia będzie rozwój wśród uczniów Zespołu Szkół kompetencji kluczowych tj. tych, których wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, bycia aktywnym obywatelem, integracji społecznej i zatrudnienia. Realizacja projektu przyczyni się do zainteresowania uczniów rozwojem naukowym i przedsiębiorczością, zwiększy także ich samoświadomość w procesie kształcenia. Poprzez organizację zajęć praktycznych, uatrakcyjnieniu ulegną treści programowe. Ponadto u uczniów nastąpi rozwój umiejętności interpersonalnych niezbędnych na rynku pracy, a także wzrost kreatywności w rozwiązywaniu problemów. Wymiernym efektem będzie wzrost zdawalności i wyników na egzaminach z przedmiotów ścisłych.			
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność • "Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych • Rozwój postaw ekologicznych szansą dla „SERCA” • Sport szansą dla „SERCA”			

*Ze względu na fakt, iż w momencie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji zaplanowana została reforma system szkolnictwa, która rozpocznie się od roku szkolnego 2016/2017 (stopniowe wygaszanie gimnazjów i wydłużenie okresu uczęszczania do szkoły podstawowej z 6 do 8 klas) projektowane przedsięwzięcie dotyczy jedynie Szkoły Podstawowej w „aktualnym kształcie”. W toku wdrażania zarówno planowanej reformy, jak i GPR zostanie ono dostosowane i zoptymalizowane.

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
6/A	Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach			Parafia pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach/ Parafia pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach	
Powiązanie z celami GPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie		X	X	
	Powiązanie pośrednie				
Odziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno- przestrzenna
	X			X	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	ul. Radzyńska 1 Działka 2855			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji		Źródło finansowania	
	1 838 168,75	od 2018-01-01 do 2018-12-15		RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 13.2 Infrastruktura usług społecznych) Środki prywatne – Parafii pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach	
Opis problemu	Budynek przy ul. Radzyńskiej 1 jest obecnie obiektem niezagospodarowanym i nieużytkowanym. Jest to budynek zlokalizowany bezpośrednio przy zbiegu dwóch ulic: Kockiej i Radzyńskiej; dwukondygnacyjny. Budynek murowany z 1 połowy XVII wieku. Obiekt nie jest przystosowany do użytkowania przez osoby niepełnosprawne. Nieruchomość zlokalizowana jest na działce nr 2855 i wpisana jest do rejestru zabytków nieruchomości województwa lubelskiego (numer w rejestrze: A/126 z 09.12.1966). Właścicielem nieruchomości jest parafia rzymsko-katolicka pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i męczennika.				

	 Źródło: „Plan Odnowy miejscowości Czemierniki na lata 2016-2025” Stan techniczny budynku jest bardzo zły. Obiekt wymaga kapitalnych prac remontowych wewnątrz i na zewnątrz.
Cel przedsięwzięcia	Cel główny projektu w zakresie wsparcia społecznego: Zwiększenie dostępu do usług społecznych na terenie Czemiernik i Wygnanowa (Gmina Czemierniki) skierowanych do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym - zostanie osiągnięty dzięki realizacji celów częściowych oraz rezultatów podjętej interwencji. Cele częściowe: 1. Wdrożenie nowych usług społecznych o charakterze opiekuńczo-edukacyjno wychowawczym dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym z Czemiernik i Wygnanowa 2. Poprawa efektywności wsparcia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem z terenu Czemiernik i Wygnanowa 3. Zwiększony poziom zatrudnienia w zawodach związanych ze świadczeniem usług społecznych
Zakres realizowanych zadań	Planowane prace polegają na rewaloryzacji i modernizacji budynku Mansjonarii wraz z adaptacją na cel społeczne. Zakres prac podzielono na trzy fazy: 1. Likwidacja przyczyn i skutków zawilgocenia murów (m.in. osuszenie budynku, wykonanie izolacji murów fundamentowych, wykonanie niezbędnych wzmocnień elementów konstrukcyjnych, naprawy tynków zewnętrznych i wewnętrznych, wymiana drewnianej konstrukcji dachu, wymiana pokrycia dachowego i orynnowania). 2. Prace budowlane adaptacyjne do nowej funkcji budynku, dostosowanie do wymagań przepisów prawno-budowlanych (m.in. przebudowanie ścianek działowych, wyjścia i klatki schodowej, wykonanie nowego układu pomieszczeń, wymian stropów, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej wewnętrznej i zewnętrznej, przebudowa pionów sanitarnych, wykonanie nowej posadzki wraz z ogrzewaniem podłogowym, wykonanie opaski odwadniającej), 3. Wymiana wyposażenia wewnętrznego, wszystkich urządzeń i instalacji, dostosowanie do wymagań użytkownika i przepisów prawno-budowlanych, w tym: wymiana instalacji elektrycznych oświetleniowych i gniazdowych, wymiana opraw oświetleniowych wewnętrznych, wymiana instalacji odgromowej, wykonanie instalacji logicznych, multimedialnych, wykonanie instalacji CCTV, antywłamaniowej, wymiana instalacji wod-kan, w budynku, wymiana całkowitej instalacji c.o. i c.c.u. w budynku, wykonanie nowego przyłącza wod-kan do budynku.
Uzasadnienie umieszczenia przedsięwzięcia na liście podstawowej	Przedsięwzięcie stanowi bezpośrednią odpowiedź na zdiagnozowane potrzeby w zakresie udzielania wsparcia społecznego. Wykluczenie społeczne dzieci i młodzieży to jeden z najpoważniejszych problemów, które negatywnie oddziałuje na jakość kapitału ludzkiego, ogranicza aktywność, przedsiębiorczość i innowacyjność. Dom Integracji MANSJONARIA realizując specjalistyczny program pracy z osobami wykluczonymi społecznie lub zagrożonymi

	wykluczeniem, stanie się jednym z filarów infrastruktury wsparcia i pomocy w środowisku lokalnym. W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi ograniczenie liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej, a wzrośnie aktywność środowiska lokalnego.			
Produkty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Liczba przebudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno – zawodowej	szt.	1	Protokół odbioru robót
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	1	Protokół odbioru robót
Rezultaty	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródło pomiaru wartości docelowej wskaźnika
	Rzeczywista liczba użytkowników infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej	osoby	90	Listy obecności/rejestry
Planowane efekty przedsięwzięcia	W rezultacie realizacji projektu zostanie wdrożona nowa oferta usług społecznych o charakterze opiekuńczo-edukacyjno wychowawczym dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, co pozwoli nie tylko na poprawę efektywności wsparcia osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem z terenu Czemiernik i Wygnanowa ale także wzrost satysfakcji z usług świadczonych we wspartym obiekcie. Celem pośrednim (oddziaływanie projektu) jest zwiększenie poziomu zatrudnienia w zawodach związanych ze świadczeniem usług społecznych. Proponowany program pozwoli na objęcie wsparciem minimum 90 osób, tj. 52,9% grupy docelowej, przy czym będzie to wsparcie kompleksowe, ukierunkowane na budowanie więzi środowiskowych, uzyskiwanie kompetencji osobistych i aktywizację społeczną dzieci i młodzieży.			
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • "Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych • Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Poznaj nieznanie – promocja Czemiernik • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji • Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych • Własny biznes jest dla każdego – promocja przedsiębiorczości indywidualnej oraz aktywności zawodowej • Wzmocnienie działań na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • Aktywne włączenie „SERCA CZEMIERNIK”			

3.2.2 CHARAKTERYSTYKA POZOSTAŁYCH DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

W ramach listy oznaczonej **literą B** zaprezentowano charakterystykę dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Każde zamieszczone w GPR przedsięwzięcie rewitalizacyjne w swoim opisie uwzględnia następujące elementy:

- 1) numer porządkowy;
- 2) nazwę przedsięwzięcia;
- 3) wnioskodawcę;
- 4) lokalizację - z uwzględnieniem konkretnego adresu/ulicy,
- 5) informację dotyczącą powiązania przedsięwzięcia z celami określonymi w GPR, przyjęto tutaj system powiązań bezpośrednich oraz pośrednich – każde z zaproponowanych przedsięwzięć wpisuje się w cele bezpośrednio (przyczyniając się tym samym do jego realizacji i osiągania właściwych wskaźników produktu i rezultatu) oraz w celów pośrednio, co finalnie przyczynia się do osiągania wskaźników oddziaływania;
- 6) orientacyjną wartość przedsięwzięcia;
- 7) planowany termin realizacji przedsięwzięcia;
- 8) grupa docelowa;
- 9) charakterystyka przedsięwzięcia (z uwzględnieniem celu, potrzeby, oraz zakresu przedsięwzięcia);
- 10) oddziaływanie przedsięwzięcia.

Tabela 7 Lista B – Lista dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/realizator	
1/B	"Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych		Gmina Czemierniki/Biblioteka Publiczna w Czemiernikach	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie	X		
	Powiązanie pośrednie		X	
	Adres		Umiejscowienie	

Lokalizacja przedsięwzięcia	Obszar rewitalizacji, w tym w szczególności budynek powstały w ramach przedsięwzięcia polegającego na rewitalizacji centrum Czemiernik (przedsięwzięcie 1/A)			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X				
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	80 000,00		2020-2023	Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego środki budżetu Gminy Czemierniki	
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszary rewitalizacji, dzieci i młodzież oraz seniorzy				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Gmina Czemierniki szczyci się bogatą i dobrze udokumentowaną historią. Na jej terenie, a w szczególności w obrębie wyznaczonego obszaru rewitalizacji, znajdują się liczne zabytki sakralne i historyczne (m.in. zespół pałacowo-parkowy, kościół parafialny pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika, układ urbanistyczny Czemiernik, dom parafialny – Mansjonaria) stanowiące unikat nie tylko w skali województwa lubelskiego, lecz całego kraju. Przedmiotem przedsięwzięcia jest cykl nowych działań skierowanych do różnych grup odbiorców, którego nadrzędnym celem jest pielęgnowanie oraz rozwijanie tradycji lokalnych, a także przekazywanie ich kolejnym pokoleniom. Ideą przedsięwzięcia jest aby działalność Biblioteki Publicznej, która w chwili obecnej pełni funkcję głównego ośrodka kultury, wychodziła coraz bardziej do mieszkańców i odpowiadała na społeczne zapotrzebowanie, zarówno w zakresie samego uczestnictwa w kulturze, jak i pielęgnowania lokalnych tradycji, w tym szczególnie związanych z tradycją i kulturą lokalną. Wśród planowanych do wdrożenia działań znalazły się następujące: 1. "Babciny kociółek" - warsztaty kulinarne prowadzone przez doświadczone gospodynie wspólnie z dziećmi i młodzieżą; dotyczące przygotowywania tradycyjnych potraw. Elementem działania będzie ewidencjonowanie i utrwalanie, w formie książek kucharskich zapomnianych lokalnych przepisów kulinarnych. Głównym jego celem jest wzmocnienie więzi międzypokoleniowych i integracja poprzez udział w kursie gotowania różnych pokoleń - od najmłodszych do najstarszych. Zajęcia dla dzieci i młodzieży prowadzone będą przez doświadczone gospodynie. W trakcie działania osoby starsze będą przekazywały młodzieży tradycyjne receptury, dzięki czemu zostaną one ocalone od zapomnienia. Natomiast dla osób starszych projekt będzie stanowił znakomitą okazję do aktywnego uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej, a poprzez to aktywizację i budowanie poczucia własnej wartości i przydatności. Jego celem jest także budowanie marki lokalnych produktów kulinarnych. 2. Warsztaty rękodzielnicze – w ramach projektu planuje się organizację zajęć rękodzielniczych dla dzieci, młodzieży i dorosłych w szczególności z obszaru rewitalizacji. Pielęgnowanie kultury i tradycji lokalnych, promowanie wyrobów produkowanych tradycyjnie. 3. „ Zachować od zapomnienia” - przedmiotem podejmowanych działań będzie organizacja wystaw promujących twórczość artystów regionalnych i związanych z regionem oraz organizacja ich wernisaży, które będą okazją do spotkań mieszkańców. Z kolei spotkania te będą okazją do budowania lokalnej tożsamości. W ramach zadania planowana jest kontynuacja organizowania konkursu recytatorskiego poetki Marii Bocian. Celem prowadzonych działań będzie m.in. lepsza integracja lokalnej społeczności i docenienie lokalnej kultury i tradycji. Ważna będzie też idea integracji międzypokoleniowej i towarzyszące temu zwiększenie aktywności seniorów oraz dowartościowanie osób starszych poprzez stworzenie im warunków do przekazywania swojej wiedzy i doświadczenia młodszemu				

	pokoleniu. Także dla pozostałych mieszkańców gminy zaproponowane zajęcia będą atrakcyjną formą spędzania wolnego czasu.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Podczas przeprowadzanych konsultacji społecznych mieszkańcy bardzo mocno akcentowali, że jednym z podstawowych problemów jest uboga oferta kulturalna istniejącej instytucji kultury i w głównej mierze jest ona skierowana do dzieci i młodzieży. Poza tym według mieszkańców obszaru rewitalizacji istnieje ogromna potrzeba integracji lokalnej społeczności, szczególnie wokół tradycji lokalnej – kultury, sztuki, ale także zanikających rzemiosł czy zawodów. Następuje zanik więzi społecznych będący wynikiem zarówno braku miejsc oraz oferty wspólnego spędzania wolnego czasu oraz coraz szybszym tempem życia. Suma zadań składających się na planowane przedsięwzięcie przyczyni się z jednej strony do rozbudowy oferty instytucji kultury, z drugiej tworzyć będzie platformę/pretekst do spotkań i integracji. Podstawowym założeniem przedsięwzięcia jest integrację pomiędzy różnymi pokoleniami, przekazywanie wiedzy i umiejętności młodym przez osoby starsze. Ma to jednocześnie efekt terapeutyczny – aktywizuje starsze osoby, „wyciąga” je z domu, sprawia, że czują się ważni i potrzebni.
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • „Szkoła z sercem” - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach • Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach • Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Poznaj nieznaną – promocja Czemiernik • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji • Wzmocnienie działań na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • Monitoring obywatelski

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
2/B	Kontynuacja działań na rzecz wzrostu wykorzystania OZE – instalacje kolektorów słonecznych			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki	
Powiązanie z celami GPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie			X	
	Powiązanie pośrednie		X		X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar Gminy Czemierniki, w tym obszar rewitalizacji*			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	X
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X		X		
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	

	3 569 822, 90	2017-2018	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
Grupa docelowa	Grupę docelową przedsięwzięcia stanowią mieszkańcy gminy – w tym częściowo mieszkańcy obszary rewitalizacji.		
Charakterystyka przedsięwzięcia	Teren projektu obejmuje 9 miejscowości w Gminie Czemierniki. Jego zakres zakłada instalację 330 szt. zestawów kolektorów słonecznych (215 szt. – 2-panelowych., 99 szt. 3-panelowych, 16 szt. 4 -panelowych- w obiektach prywatnych do przygotowywania ciepłej wody użytkowej o łącznej mocy 1,34MW. Projekt przewiduje również zaprojektowanie i wykon. portalu internetowego, który będzie pełnił funkcje edukacyjne, promocyjne oraz oferował usługi on-line. Łączna liczba mieszkańców korzystających z efektów realizacji projektu wyniesie około 1 400 w 330 obiektach. Głównym celem projektu jest zwiększenie stosowania OZE na terenie Gminy Czemierniki. Cele szczegół.: CEL 1: Upowszechnienie technologii wytwarzania czystej energii wśród mieszkańców poprzez powszechny montaż OZE na terenie gminy [1,34MW w 2018r.].; CEL 2: Redukcja zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego poprzez zmniejsz. emisji gazów cieplarnianych do atmosfery [504,17 t. ekwiwalentu CO2/rok od 2019r.]. CEL 3: Zmniejszenie obciążeń finansowych mieszkańców poprzez wykorzystanie OZE [729 Mwht/rok od 2019r.]. Na obszarze rewitalizacji zainstalowanych zostanie łącznie 69 instalacji kolektorów słonecznych.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	W sferze środowiskowej na obszarze rewitalizacji został zdiagnozowany problem przekroczeń jakości powietrza w związku z nadmiernym stężeniem bezno(a)pirenu. Przedmiotowe przekroczenia spowodowane są większą niż w pozostałym zakresie koncentracją źródeł emisji – głównie indywidualnych palenisk. Taki stan rzeczy obniża nie tylko komfort życia mieszkańców, lecz stanowi również poważne zagrożenie dla ich zdrowia. Poza tym wpływa niekorzystnie na kwestie wizerunkowe nie tylko samego obszaru, ale również całej gminy – obniża jej atrakcyjność turystyczną. Potrzeby Gminy Czemierniki w zakresie OZE wynikają z przyjętej polityki rozwoju lokalnego oraz zostały zgłoszone bezpośrednio przez społeczność. Zarówno władze, jak mieszkańcy mają świadomość, że stan środowiska naturalnego nie pozostaje bez znaczenia dla jakości życia ludzi oraz ich zdrowia, jak również potencjału danego obszaru. Dlatego wśród potrzeb znajduje się zwiększanie udziału energii z OZE w całkowitym bilansie jej zużycia, zarówno w sektorze mieszkalnictwa, jak i użyteczności publicznej. Stan zamożności mieszkańców gminy stanowi barierę ograniczającą ich dostęp do stosunkowo drogich rozwiązań z zakresu OZE i powoduje przyzwyczajenie do tradycyjnych form pozyskiwania energii. Dotychczas stosowane metody produkcji energii są kosztowne i jednocześnie szkodliwe dla środowiska, dlatego wpływają na potrzebę poszukiwania dla nich alternatywy. Ograniczeniem w tym zakresie są jednak możliwości finansowe mieszkańców, którzy bez wsparcia zewnętrznego nie są w stanie samodzielnie zrealizować tego rodzaju przedsięwzięć. Potrzeba realizacji przedsięwzięcia wynika z problemów dotyczących lokalną społeczność i mających bezpośredni wpływ na warunki życia mieszkańców oraz prowadzących do marginalizacji społecznej i gospodarczej obszaru oraz określonej wizji rozwoju Gminy Czemierniki. Jego realizacja przyczyni się do zaspokojenia potrzeby wzrostu udziału OZE w produkcji energii ogółem na terenie gminy. Niezbędność jego realizacji związana jest także z potrzebą umożliwienia dostępu mieszkańcom gminy do rozwiązań przynoszących zarówno korzyści ekonomiczne, jak i środowiskowe. Daje on szansę na podniesienie komfortu życia mieszkańców gminy - zmniejszenie uciążliwości związanych z tradycyjnymi metodami pozyskiwania energii, jak i obciążeń finansowych spowodowanych zakupem nośników. W związku z tym realizacja przedsięwzięcia wpłynie pozytywnie na niwelowanie zdiagnozowanych problemów sfery środowiskowej oraz pośrednio sfery społecznej. Przedsięwzięcie bezpośrednio wpłynie na redukcję emisji zanieczyszczeń skutkując poprawą jakości środowiska naturalnego i powietrza. Dzięki niemu nastąpi dywersyfikacja źródeł		

	pozyskiwania energii oraz uniezależnienie się mieszkańców od kosztochłonnnych i tradycyjnych sposobów pozyskiwania energii cieplnej, które w głównej mierze oparte są na konwencjonalnych nośnikach. W efekcie realizacji przedsięwzięcia zniwelowane zostaną ograniczenia mieszkańców w dostępie do nowoczesnych i innowacyjnych technologii odnawialnych źródeł energii. Dzięki czemu zlikwidowane zostaną również uciążliwości, jakie mieszkańcy odczuwają w związku z dotychczasowym sposobem pozyskiwania ciepłej wody użytkowej. Zminimalizowane zostaną także obciążenia finansowe budżetów domowych wynikające z konieczności zakupu nośników energii. Pozytywnie wpłynie również na zmianę postaw konsumpcyjnych i negatywnych nawyków społeczeństwa. Efektem redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery będzie poprawa stanu środowiska naturalnego gminy podnosząca jej atrakcyjność. Dodatkowo rozwój energetyki odnawialnej pociąga za sobą zmianę przepływu strumieni pieniężnych płatności za energię. Wygenerowane oszczędności pozostaną w regionie aktywizując regionalną gospodarkę i przyczynią się do zwiększenia ogólnego dobrobytu.
Przedsięwzięcia komplementarne	• Wsparcie wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii w Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Rozwój postaw ekologicznych szansą dla „SERCA” • Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II

*W chwili opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gmina Czemierniki gmina podpisała umowę o dofinansowanie projektu w ramach konkursu nr RPLU.04.01.00-IZ.00-06-001/16 - Działania 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE RPO WL na lata 2014 – 2020. Przedmiotowe przedsięwzięcie przewiduje montaż instalacji kolektorów słonecznych na obszarze całej gminy, w tym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Ze względu na jego zakres oraz cel, niewątpliwie będzie ono miało pozytywny wpływ na niwelowanie zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji w sferze środowiskowej, jak również społecznej.

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
3/B	Wsparcie wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii w Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Czemiernikach			Parafia pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach/ Parafia pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3	
	Powiązanie bezpośrednie		X		
	Powiązanie pośrednie	X		X	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	ul. Radzyńska 1 działka 2855, 2856			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X		X		
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	551 166,97		2017	RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE)	

			Środki prywatne – Parafii pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach
Grupa docelowa	Grupę docelową przedsięwzięcia stanowią użytkownicy obiektów, w których montowane będą odnawialne źródła energii. Pośrednio grupę docelową stanowią również wszyscy mieszkańcy obszaru rewitalizacji, którzy odczują korzyści związane z poprawą jakości powietrza.		
Charakterystyka przedsięwzięcia	W ramach przedsięwzięcia przewidziano montaż odnawialnych źródeł energii w budynku kościoła parafialnego pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Czemiernikach oraz w budynku Mansjonarii. Przedsięwzięcie przewiduje montaż 6 pomp ciepła z wymiennikami grzewczymi. Pompy będą pracowały jako niezależne jednostki wytwarzania energii cieplnej w następującej konfiguracji: - w budynku kościoła – 3 szt. pomp ciepła o mocy: 2 szt. – 11 kW i 1 szt. – 9,4kW (działka nr 2856) - w budynku mansjonarii – 3 szt. pomp ciepła o mocy: 1 szt. – 9,4 kW, 1 szt. – 7,51 kW i 1 szt. – 5,33 kW (działka nr 2855). Inwestycja przewiduje również montaż ogniw fotowoltaicznych na dachu budynku gospodarczego o mocy 2,08 kWp, pracującej jako niezależna jednostka wytwarzania energii elektrycznej podłączona do licznika energii elektrycznej (działka nr 2855), a także montaż kotła na paliwo stałe pellet w budynku plebanii o mocy 50 kW (2855). Dom Parafialny powstał na przełomie lat 80/90, jest budynkiem dwukondygnacyjnym, podpiwniczonym o łącznej kubaturze 1954 m³. Konstrukcja budynku jest tradycyjna ze ścianami murowanymi z cegły, żelbetowymi stropami między kondygnacjami dachem o konstrukcji drewnianej, dwu płatwiowy kryty blachą. Do budynku doprowadzone są podstawowe media takie jak woda, kanalizacja sanitarna i energia elektryczna. Budynek wyposażony jest w instalacje wodociągową, kanalizacyjną, elektryczną i ogrzewczą. Instalacje ogrzewczą stanowi centralne ogrzewanie w układzie z rozdzielaczem dolnym zabezpieczona otwartym naczyniem zbiorczym. Projektowana kotłownia ma na celu wymianę dotychczasowego mało wydajnego, nie ekologicznego, wymagającego stałej obsługi źródła ciepła na ekologiczny w pełni zautomatyzowany kocioł na paliwo stałe wykorzystujący do spalania biomasę w postaci pelletu.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	W sferze środowiskowej na obszarze rewitalizacji został zdiagnozowany problem przekroczeń jakości powietrza w związku z nadmiernym stężeniem bezno(a)pirenu. Przedmiotowe przekroczenia spowodowane są większą niż w pozostałym zakresie koncentracją źródeł emisji – głównie indywidualnych palenisk. Taki stan rzeczy obniża nie tylko komfort życia mieszkańców, lecz stanowi również poważne zagrożenie dla ich zdrowia. Poza tym wpływa niekorzystnie na kwestie wizerunkowe nie tylko samego obszaru, ale również całej gminy – obniża jej atrakcyjność turystyczną. W związku niezbędne jest podjęcie działań na rzecz ograniczania zanieczyszczeń powietrza, w tym niskiej emisji. Jednym z takich działań jest wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zarówno w sektorze mieszkalnictwa, jak i sektorze publicznym.		
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rozwój postaw ekologicznych szansą dla „SERCA” • Kontynuacja działań na rzecz wzrostu wykorzystania OZE – instalacje kolektorów słonecznych • Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach		

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/realizator	
5/B	Sport szansą dla „SERCA”		Gmina Czemierniki/Urząd Gminy w Czemiernikach	
		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3

Powiązanie z celami GPR	Powiązanie bezpośrednie	X		X	
	Powiązanie pośrednie				
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar Gminy Czemierniki, w tym obszar rewitalizacji			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	X
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X	X			
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	50 000,00		2017-2023	Fundacja Inicjatyw Obywatelskich środki budżet Gminy Czemierniki	
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszaru Gminy, w tym obszaru rewitalizacji				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Realizacja przedsięwzięcia wiąże się z koniecznością stworzenia alternatywy dla dotychczasowego sposobu spędzania wolnego czasu zarówno przez dzieci i młodzież, jak również dorosłych. Z przeprowadzonej diagnozy wynika, że na obszarze rewitalizacji zauważalne są problemy dzieci i młodzieży z otyłością czy nadwagą oraz wadami postaw. Poza tym podczas przeprowadzonych w Zespole Szkół wywiadów wynika, że spora część dzieci (pomimo zamieszkiwania na terenach wiejskich) na stałe nie uprawia aktywności ruchowej – przyzwyczajone są do spędzania wolnego czasu przed telewizorem czy komputerem. Nie przestrzegają również zasad zdrowego żywienia. Na taki stan rzeczy wpływ mają przede wszystkim ugruntowane nieprawidłowe nawyki rodziców, którzy ze względu na specyfikę obszaru zamieszkania oraz zatrudnienia (większość z nich trudni się rolnictwem) nie przywiązują wagi do zdrowego stylu życia pojmowanego w kontekście aktywności ruchowej oraz zdrowego żywienia. Wśród osób dorosłych panuje przekonanie, że „skoro dzieci mieszkają na wsi to i tak zdrowo żyją”. Istotą podejmowanych działań będzie realizacja małych przedsięwzięć, które przyczynią się do uatrakcyjnienia oferty spędzania czasu, w tym m.in.: – organizacja rozgrywek piłkarskich na zrewitalizowanym stadionie, – rozwój działalności prowadzonej przez LKS „Orzeł Czemierniki” – organizacja zawodów wędkarskich oraz nauka łowienia dla młodych adeptów wędkarstwa, – organizacja zabaw i ćwiczeń ruchowych oraz zajęć dedykowanych zarówno dzieciom przedszkolnym jak i w wariantcie popołudniowym dzieciom starszym i osobom dorosłym (m.in. maraton zumby, zumba kids itp.) – organizacja eventów sportowych m.in. cyklicznego „Biegu o Puchar Serca Czemiernik” pod patronatem Wójta Gminy, zawodów i wyścigów rowerowych, połączonych z przypominaniem aktualnych przepisów o ruchu drogowym i zasad pierwszej pomocy przedmedycznej. Głównym celem przedsięwzięcia będzie promocja aktywnego i zdrowego trybu życia wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Poza tym wpłynie ono na kształtowanie wśród najmłodszych pokoleń prawidłowych zachowań i nawyków zdrowotnych, ażeby nie powielać negatywnych „schematów”. Poza tym możliwość uczestnictwa w realizacji wspólnych przedsięwzięć, angażujących osoby w różnym wieku, będzie również ważnym elementem integrującym lokalną społeczność.				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie będzie pozytywnie oddziaływało na system rozwoju oraz wychowania dzieci i młodzieży szkolnej. Przyczyni się do budowania pozytywnych relacji i więzi między rówieśnikami,				

	a także zwiększenia włączenia społecznego dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją i negatywnym wpływem środowiska. Szczególnie istotne jest to, że aktywność fizyczna to nie tylko trening ciała, ale także trening umysłu. Dzięki regularnym ćwiczeniom kształtuje się w sobie wiele cech i zyskuje nowe umiejętności, które pomagają w życiu codziennym, dodają zaradności i pozytywnej energii. Aktywny tryb życia wpływa na kształtowanie takich cech jak: samodyscyplina, praca zespołowa, pokora, cierpliwość, umiejętność analitycznego myślenia, samoświadomość, pewność siebie. Przeciwdziała również problemom zdrowotnym, takim jak otyłość czy nadwaga oraz wady postawy, które są szczególnie uciążliwe w zakresie dzieci i młodzieży, które dodatkowo są z tego powodu stygmatyzowane czy nieakceptowane w środowisku rówieśniczym. Poza tym zapewnia dłużą aktywność fizyczną oraz umysłową. Zaangażowanie mieszkańców w aktywne uczestnictwo w zajęciach sportowych, traktowane będzie również jako działania z zakresu profilaktyki zdrowotnej. Dobrostan mieszkańców zapobiegnie dezaktywizacji zawodowej z przyczyn zdrowotnych (choroby krążenia, choroby nowotworowe, choroby układu kostno-stawowo-mięśniowego). Wartością dodaną przedsięwzięcia będzie integracja społeczna realizowana w oparciu o promocję aktywności sportowej.
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność • Plac zabaw i zagospodarowanie terenu na działkach nr 174 i 179 w miejscowości Czemierniki • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji • Wzmocnienie działań na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym • Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca	
8/B	Poznaj nieznane – promocja Czemiernik		BIOENERGIA JABŁOŃSCY Sp. j. (oraz ew. inni partnerzy, szczególnie Fundacja Monumentis)	
Powiązanie z celami GPR		Cel szczegółowy 1	Cel szczegółowy 2	Cel szczegółowy 3
	Powiązanie bezpośrednie	X	X	
	Powiązanie pośrednie			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie	
	Siedziba projektu: Czemierniki. Projekt obejmie swoim zasięgiem teren całego kraju ze szczególnym uwzględnieniem województw wschodnich.		Obszar rewitalizacji	X
			Poza obszarem rewitalizacji	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia	Termin realizacji	Źródło finansowania	
	100 000,00	01.01.2019-31.12.2019	Realizacja projektu będzie finansowana ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (działanie 3.6). Wymagany wkład własny zostanie zapewniony przez Wnioskodawcę ze środków własnych	

Grupa docelowa	Grupą docelową przedsięwzięcia stanowią podmioty działające na terenie gminy Czemierniki: władze lokalne, przedsiębiorcy, a także inne instytucje (stowarzyszenia, fundacje). Podmioty te odnoszą bezpośrednie korzyści, ponieważ w wyniku projektu zostanie zwiększony potencjał rozwojowy Czemiernik, m.in. poprzez poprawę wizerunku. Ponadto, grupą docelową są mieszkańcy Polski, w szczególności województw wschodnich, do których zostaną skierowane działania komunikacyjne. Podmioty te uzyskają informację o możliwości skorzystania z oferty kulturalnej, rekreacyjnej i przyrodniczej.
Charakterystyka przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie polega na upowszechnieniu informacji o ciekawych i mniej dotychczas znanych (w porównaniu z innymi miejscami na terenie województwa) terenach gminy Czemierniki. Promowane będą przede wszystkim walory turystyczne, kulturowe i przyrodnicze. Zabytkowe obiekty o interesującej historii, ciekawe szlaki, przyroda (lasy i rzeki). Do projektu włączone zostanie informowanie o możliwości aktywnego wypoczynku: spacer, wędkarstwo, jazda konna, wyprawy rowerowe, kajaki. Planuje się zorganizowanie kompleksowej i skoordynowanej kampanii komunikującej założone treści. Wykorzystane zostaną powszechnie stosowane nośniki informacji za pośrednictwem mediów: billboardy, treści prasowe, kampanie internetowe, media społecznościowe. Szczególnie istotną częścią projektu będą działania skupiające się na identyfikacji działań promujących region oraz uwzględnienie, w ramach tak zidentyfikowanych działań, treści informacyjnych dotyczących Czemiernik. Celem będzie zwiększenie liczby nośników informacji, w których zostanie zamieszczona oferta gminy Czemierniki.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Projekt ma w założeniu oddziaływać w szerokim zakresie. Zakłada się, że w wyniku oddziaływania projektu zwiększy się grupa osób odwiedzających teren gminy Czemierniki i okolic. Przełoży się to na wzrost liczby odwiedzających zlokalizowane tam zabytkowe obiekty, jak również korzystających z ogólnodostępnej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem • "Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych • Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Renowacja zabytkowych kapliczek i oznakowanie miejsc ciekawych historycznie • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK”

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/realizator	
6/B	Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach		Parafia pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach/ Parafia pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie		X	
	Powiązanie pośrednie	X		X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie	
	ul. Radzyńska 1, działka: 2856		Obszar rewitalizacji	X
			Poza obszarem rewitalizacji	

Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X			X	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	2 209 199,18		od 2018-01-01 do 2018-12-15	RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 7.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i naturalnego) oraz środki prywatne – Parafii pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach	
Grupa docelowa	Celem głównym projektu jest wyższy poziom ochrony i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego w gminie Czemierniki do 2018 r. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację celów częściowych produktów i rezultatów. Zwiększona liczba odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego (w tym w miejscach dziedzictwa naturalnego i dostosowanie ich do osób z niepełnosprawnościami) i instytucji paramuzealnych oraz poddanych konserwacji zabytków ruchomych to realne możliwości zwiększenia liczby odwiedzin odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego i zwiększenia zatrudnienia (obsługa wygenerowanego ruchu i nowe możliwości pracy dzięki nowym funkcjom obiektów dziedzictwa kulturowego). Realizacja celów projektu umożliwi podwyższenie poziomu ochrony i stanu zachowania cennej zabytkowej infrastruktury dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie dostępności do zabytkowej infrastruktury wielokulturowego dziedzictwa regionu dla turystów i innych użytkowników. Wskaźnik wykorzystania czasu obiektów do celów zw. z kult.: kościół 81,4% do całego czasu wykorzystywania infrastruktury w skali roku				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Planowane przedsięwzięcie dotyczy budynku Kościoła Parafialnego pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach. Obiekt zlokalizowany jest na działce 2856 i wpisany jest do rejestru nieruchomości województwa lubelskiego pod nr A/126 z 09.12.1966. W ramach przedsięwzięcia planowane są następujące prace remontowe i renowacyjne: - modernizacja posadzki kościoła, - ocieplenie sklepienia, - modernizacja ścian wewnątrz kościoła, - modernizacja instalacji technicznych (roboty sanitarne, elektryczne i teletechniczne), - konserwacja sztukaterii na sklepieniu nawy kościoła oraz kaplicach bocznych i zakrystiach.				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Na podstawie przeprowadzonej analizy rynku grupa respondentów charakterystyczna dla oferty kulturalno-turystycznej miejsca wykazuje następujące cechy: Respondenci to w większości kobiety. Stanowiły one 53% badanych, mężczyźni 47%. Wśród badanych znalazło się 1,67% osób w wieku do 18 lat, 15,83% osób w wieku 18-26 lat, 20,83% osób w wieku 27-39 lat. 34,17% (najliczniejsza grupa) osób w wieku 40-60 lat oraz 27,50% osób w wieku powyżej 60 lat. Badani w większości pochodzili w terenie powiatu radzyńskiego – 79,17%. Z terenu województwa lubelskiego (poza powiatem radzyńskim) pochodziło 16,67% ankietowanych, 4,17% badanych przyjechało do Czemiernik z innych terenów Polski. Nie odnotowano respondentów z zagranicy. Najwięcej respondentów - 99 osób – wskazało, że pobyt w Czemiernikach wiąże się z zamieszkaniem w samych Czemiernikach lub w pobliżu tej miejscowości, a obiekt jest wykorzystywany do spędzania wolnego czasu. Cele związane z turystyką wskazało łącznie 15,0% (zatrzymałem/am się przypadkowo – 5%, zwiedzanie różnych miejsc na Lubelszczyźnie – 2,5%, przyjazd w celu zwiedzania kościoła w Czemiernikach – 4,17%, odpoczynek w okolicy – 3,33%). Dla niewielkiego odsetka osób cele przyjazdu do Czemiernik dotyczyły okoliczności zawodowych (1 osoba) lub osobistych (odwiedziny u rodziny i przyjaciół).				

	Częstotliwość odwiedzania Czemiernik jest wśród respondentów dość wysoka. 102 badanych wskazało, że przyjeżdża do Czemiernik regularnie lub bardzo często, 6 osób było w Czemiernikach już wcześniej (kilką razy), zaś jedynie dla 12 respondentów (10%) była to pierwsza wizyta w miejscowości. Osoby z tej ostatniej grupy w 100% wskazywały jako cel przyjazdu turystykę (zwiedzanie, wypoczynek) i pochodziły spoza powiatu radzyńskiego. Badanie było prowadzone w Czemiernikach, w pobliżu kościoła pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika. Badania ankietowe zostały przeprowadzone w okresie od 23 maja do 5 czerwca 2016 r. Okres obejmował Boże Ciało i związany z tym świętem „długi weekend”. Badanie było prowadzone poza godzinami mszy świętych i nabożeństw, aby objąć nim wyłącznie osoby odwiedzające kościół poza ofertą duszpasterską. Przewidywane jakościowe rezultaty realizacji zadania (nie dotyczy efektów rzeczowych) Nastąpi uatrakcyjnienie wizerunku regionu, dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Promocja lokalnych produktów dziedzictwa kulturowego. Pełniejsze wykorzystanie atrakcyjnych miejsc w sferze kultury, podniesienie atrakcyjności wizualnej obiektu objętego inwestycją, bardziej przyjazne rozwiązania dla zwiedzających i gości, w tym osób niepełnosprawnych, przywrócenie ładunku architektonicznego i przestrzennego, podniesienie bezpieczeństwa budynku. Długoterminowe korzyści to także poprawa promocji walorów kulturowych, szersza oferta kulturalna wpływająca na jakość życia społecznego i wzrost poziomu kompetencji kulturowych. Możliwe będzie zachowanie cennego zabytkowego obiektu o wyjątkowej wartości historycznej i kulturowej, stanowiącego endogeniczny potencjał, dla przyszłych pokoleń i jego efektywniejsze wykorzystanie. Zmiany w sferze kulturalnej nie pozostaną bez wpływu na ożywienie gospodarcze – źródło dochodu przedsiębiorców różnych branż: gastronomicznych, hotelarskich, infrastruktury turystycznej (wypożyczalnie sprzętu wodnego, rowerów itp.), transportowych czy handlowych oraz znaczące zwiększenie liczby odwiedzających (atrakcyjność miejsca). Całkowite korzyści (całościowy przyrost dobrobytu) wskazane w odniesieniu do produktów, rezultatów i oddziaływania projektu uzasadniają jego koszty. Podjęcie działań pozwoli na poprawę palących potrzeb otoczenia gospodarczo-społecznych oraz pilnych potrzeb Wnioskodawcy. Projekt poprzez zaplanowany program kulturowy przyczyni się także do podtrzymania tradycji i wartości oraz do budowania świadomości i edukacji kulturalnej, wzrostu kompetencji kulturowych oraz do wzrostu kreatywności społeczeństwa. Dziedzictwo to swoisty majątek narodowy, którego właścicielem jest całe społeczeństwo. Potrzeba jednak lepiej zrozumieć i docenić wkład dziedzictwa lokalnego do dziedzictwa narodowego i światowego. Istnieje potrzeba uznania wciąż żywych tradycji lokalnych i regionalnych. Utrzymanie dziedzictwa to zachowanie tożsamości narodowej, integralności społecznej oraz ciągłości kulturowej
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem • Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach • Wsparcie wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii w Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Poznaj nieznane – promocja Czemiernik • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • Renowacja zabytkowych kapliczek i oznakowanie miejsc ciekawych historycznie

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia	Wnioskodawca/realizator
12/B	Własny biznes jest dla każdego – promocja przedsiębiorczości indywidualnej oraz aktywności zawodowej	Gmina Czemierniki/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czemiernikach we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Radzynie Podlaskim
	Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2 Cel strategiczny 3

Powiązanie z celami GPR	Powiązanie bezpośrednie	X			X
	Powiązanie pośrednie				
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar Gminy Czemierniki, w tym obszar rewitalizacji			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	X
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X	X			
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	200 000,00		2017-2023	RPO WL na lata 2014-2020 środki budżetu Gminy Czemierniki	
Grupa docelowa	Bezrobotni znajdujący się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, młodzież szkół średnich, młodzież (19 – 30 lat), osoby 50+				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest pobudzenie indywidualnej przedsiębiorczości u osób znajdujących się poza rynkiem pracy oraz młodzieży i osób w wieku przedemerytalnym. Z jednej strony chodzi tutaj o kształtowanie aktywności zawodowej w oparciu o potencjał indywidualny (kształtowanie postaw kreatywnych), z drugiej o przezwyciężanie marginalizacji zawodowej, z trzeciej zaś – o wydłużanie aktywności zawodowej wśród osób zbliżających się do wieku emerytalnego. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się organizację akcji informacyjnej na temat zasad i możliwości zakładania/prowadzenia własnej działalności gospodarczej oraz kursy/szkolenia i doradztwo indywidualne, ukierunkowane na podnoszenie potencjału indywidualnego w kontekście prowadzenia własnej firmy, w szczególności w zakresie: – przygotowywania i realizacji wniosków o wsparcie finansowe i wniosków o płatność w ramach przedsięwzięć – tworzenia i prowadzenia działalności gospodarczej, tworzenia partnerstw i sieciowania na rzecz wspólnych inicjatyw gospodarczych – aktywizowania mieszkańców w zakresie identyfikacji nowych produktów lokalnych – podnoszenia wiedzy i umiejętności mieszkańców co do przygotowania i wdrażania inicjatyw lokalnych i partnerskich – przygotowania wniosków o wsparcie z LSR dla grup defaworyzowanych.				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Dodatkowe zajęcia wzmocnią potencjał rozwoju młodzieży zagrożonej marginalizacją oraz ich szanse na wyjście z sytuacji kryzysowej (społecznie). Planowane przedsięwzięcie przyczyni się do poprawy jakości życia osób znajdujących się poza rynkiem pracy oraz ich społecznego włączenia. Planowane przedsięwzięcie będzie pozytywnie oddziaływało na sfery gospodarczą i społeczną. Przedsięwzięcie przyczyni się do wzrostu liczby nowo zakładanych mikro i małych przedsiębiorstw, a ponieważ grupę docelową stanowią osoby potencjalnie zagrożone marginalizacją zawodową, jego oddziaływanie znajdzie swój przejaw w poprawie parametrów zatrudnienia oraz ograniczeniu negatywnych skutków społecznych (np. ubóstwa).				
Przedsięwzięcia komplementarne	• Aktywne włączenie „SERCA CZEMIERNIK” • Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych • Wzmocnienie działań na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym				

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
7/B	Aktywne włącznie „SERCA CZEMIERNIK”			Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czemiernikach	
Powiązanie z celami GPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie			X	
	Powiązanie pośrednie		X		X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	ul. Radzyńska 1, działka: 2856			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X	X			
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	150 000,00		2019-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (Działanie 11. 1 Aktywne włączenie) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki	
Grupa docelowa	Grupę docelową projektu będą stanowiły osoby wykluczone (w tym dotknięte ubóstwem) lub osoby zagrożone lub osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym w szczególności: a) osoby pozostające bez zatrudnienia, b) osoby bezrobotne – wyłącznie osoby należące do trzeciej grupy osób sprofilowanych jako osoby oddalone od rynku pracy w rozumieniu art. 33 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, c) osoby o niskich kwalifikacjach, d) osoby z niepełnosprawnościami (w tym z zaburzeniami psychicznymi), e) dzieci i młodzież wykluczona lub zagrożona wykluczeniem społecznym, f) osoby bezdomne, g) otoczenie osób wykluczonych społecznie (w tym rodziny osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym), których udział w projekcie jest niezbędny dla skutecznego wsparcia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Projekt będzie dotyczył realizacji programu na rzecz społeczności marginalizowanych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi, w tym realizacji programów aktywności lokalnej. Będzie on zakładał kompleksowe wsparcie grupy docelowej z wykorzystywaniem zróżnicowanych form i metod aktywizacji społecznozawodowej, w tym stosowanie instrumentów aktywizacji edukacyjnej, społecznej, zawodowej i/lub zdrowotnej, jak również realizację działań z zakresu aktywnych technik poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych spośród katalogu określonego w Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady (2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r.).				

	Wszystkie działania dostosowane będą do zdiagnozowanych specyficznych potrzeb grup docelowych, w tym m.in. poprzez zastosowanie indywidualnych planów (ścieżek) działania (wsparcia). Do realizacji projektu przewiduje się wykorzystanie zasobów lokalnej społeczności, w tym infrastruktury powstałej w ramach projektów rewitalizacyjnych m.in. Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem oraz Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Realizacja kompleksowego programu aktywizacji oraz usług reintegracji i rehabilitacji społeczno – zawodowej wpłynie na wzrost integracji i społecznej oraz poprawę dostępu do rynku pracy osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem. Efektem prowadzonych działań będzie zahamowanie zjawiska uzależnienia od pomocy społecznej, dziedziczenia biedy i niekorzystnych postaw społecznych. Wdrożenie standardów oraz wykorzystanie nowych rozwiązań w zakresie aktywnej integracji przyczyni się do podniesienia jakości, skuteczności i efektywności działań instytucji pomocy i integracji na rzecz włączenia społecznego.
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem • Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach • Wsparcie wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii w Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Poznaj nieznane – promocja Czemiernik • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • Renowacja zabytkowych kapliczek i oznakowanie miejsc ciekawych historycznie • Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
10/B	„Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki, Biblioteka Publiczna w Czemiernikach we współpracy z Kołem Emerytów i Rencistów	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3	
	Powiązanie bezpośrednie	X			
	Powiązanie pośrednie		X		
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar rewitalizacji - zrewitalizowany stadion przy ul. Kockiej oraz plac zabaw i uporządkowana przestrzeń publiczna – ul. Zamkowa, działki: 174, 179			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X				X
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	

	60 000,00	2020-2023	PROW na lata 2014-2020, środki Lokalnej Grupy Działania „Zapiecek”, Fundacja Inicjatyw Obywatelskich środki budżetu Gminy Czemierniki
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji – dzieci, młodzież, osoby dorosłe i seniorzy		
Charakterystyka przedsięwzięcia	Zadanie polega na realizacji działań aktywizujących i integrujących mieszkańców poprzez realizację wspólnych spotkań, eventów i wydarzeń takich jak np. „Dzień Kobiet dla małych i dużych”, „Dzień Seniora” pod hasłem „Seniorze jesteś nam potrzebny!”, festyny rodzinne pod hasłem: „WSPÓLNIE DLA SERCA CZEMIERNIK” czy „DNI SĄSIEDZTWA”. Poza tym niezwykle istotną kwestią poruszaną w trakcie realizowanych przedsięwzięć będą zagadnienia związane z ochroną starszych osób przed oszustwami. Zorganizowane spotkania przyczynią się nie tylko integracji międzypokoleniowej ale także budowania wspólnoty obywatelskiej, zmniejszenia poziomu anonimowości i zacieśnienia relacji nie tylko rodzinnych lecz również sąsiedzkich.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji obserwowane są negatywne zjawiska społeczne związane z problemami integracyjnymi mieszkańców. Spora ich część wynika z faktu, że na terenie tym mamy do czynienia z koncentracją problemów społecznych (duży odsetek klientów pomocy społecznej oraz bezrobotnych). Mieszkańcy przytłoczeni natłokiem problemów i spraw życia codziennego nie przywiązują uwagi do tak ważnych spraw jak tworzenie wspólnoty społeczeństwa. Poza tym duża część jego mieszkańców to osoby starsze. W związku z tym, wśród problemów zgłaszanych podczas konsultacji społecznych, oprócz niewystarczającej oferty spędzania wolnego czasu dla seniorów, pojawiło się również zagadnienie konfliktu na linii starszego i młodszego pokolenia. Seniorzy często podkreślali, że brakuje zarówno miejsc, jak i wydarzeń, które mogłyby zbliżyć pokolenia często poróżnione różnego rodzaju konfliktami interesów. Zachodzące na przestrzeni lat, zmiany w modelu i funkcjonowaniu rodzin wpłynęły na rozluźnienie więzi rodzinnych. Osoby starsze często czują się samotne i niepotrzebne, natomiast młodzież (zajęta często swoimi sprawami) nie zwraca uwagi na potrzeby najstarszych członków rodziny. Z drugiej strony seniorzy nierzadko nie nadążają za szybko zmieniającą się rzeczywistością. W związku z tym nie rozumieją potrzeb i oczekiwań młodszych pokoleń. Następnym z problemów zgłaszanych przez mieszkańców są zdarzające się coraz częściej oszustwa ludzi starszych. Mimo, że historie oszukanych ludzi na okrągło nagłaśniane są w mediach, ufnie seniorzy nadal tracą oszczędności. Nieraz całego życia. Często kupują również rzeczy lub zgadzają się na włączenie usług (np. telefonii komórkowej czy internetowych), które są kosztowne a zwykle niepotrzebne. Samotne, ufnie i pełne troski o bliskich narażone są w większym stopniu na działania przestępców niż młodzi. Głównym celem przedsięwzięcia jest budowanie spójności społecznej wyrażającej się we wspólnocie wolnych i wspierających się nawzajem ludzi.		
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum miejscowości Czemierniki – etap II, • Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność • "Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych		

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/realizator	
4/B	Rozwój postaw ekologicznych szansą dla „SERCA”		Gmina Czemierniki/Urząd Gminy w Czemiernikach i Zespół Szkół w Czemiernikach	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3

	Powiązanie bezpośrednie		X	
	Powiązanie pośrednie	X		
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie	
	obszar rewitalizacji		Obszar rewitalizacji	X
			Poza obszarem rewitalizacji	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna
	X		X	
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania
	50 000,00		2017-2023	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska Fundacja Inicjatyw Obywatelskich środki budżet Gminy Czemierniki
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszaru gminy, w tym obszaru rewitalizacji, dzieci i młodzież, dorośli oraz seniorzy			
Charakterystyka przedsięwzięcia	Zdiagnozowane problemy w sferze środowiskowej wskazują na występowanie problemów m.in.: 1) degradacja terenów zielonych poprzez m.in. zaśmiecanie lasów, koryt rzek i pobliskich terenów, 2) problemy związane z jakością powietrza - znaczący problem niskiej emisji w obszarze rewitalizacji (m.in. w sezonie zimowym charakteryzuje się emisją zanieczyszczeń z indywidualnych systemów ogrzewania budynków), 3) niska świadomość korzyści wynikających z proklimatycznych i proekologicznych postaw konsumentów. Przedmiotem przedsięwzięcia jest wdrażanie różnorodnych programów i działań, mających na celu podwyższenie świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży. Jednym z głównych działań będzie jest rozwijanie i wspieranie pozaszkolnych form edukacji oraz akcji ukierunkowanych na dbanie o wspólną przestrzeń skierowanych do wszystkich mieszkańców takich jak np.: - Cykliczne sprzątanie terenów zielonych – zaangażowanie uczniów oraz OSP w generalnie sprzątanie terenów zielonych - Organizacja corocznego „Eko-pikniku”– imprezy rodzinnej, na której tematem przewodnim będzie uświadamianie zagrożeń związanych z brakiem dbania o środowisko naturalne, prezentowane będą różne działania proekologiczne - Organizacja cyklicznych „Dni Energii” - podczas których władze gminy będą popularyzowały inicjatywy proklimatyczne i związane z gospodarką niskoemisyjną - Promowanie przez gminę możliwości dofinansowania do wymiany pieców węglowych na ekologiczne źródła ogrzewania - Organizacja „Konkursu wiedzy ekologicznej” dla uczniów Zespołu Szkół w Czemiernikach, - Zwrócenie szczególnej uwagi na rolę segregacji śmieci – pogadanki w Zespole Szkół -Promowanie przez gminę działań zmierzających do podniesienia świadomości mieszkańców w zakresie szkodliwości spalania w piecach śmieci i paliwa gorszej jakości.			
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Przeprowadzone w ramach przedsięwzięcia inicjatywy przyczynią się do: - podniesienia świadomości lokalnej społeczności w takich dziedzinach jak: efektywność energetyczna, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i powiązania pomiędzy wykorzystaniem energii a zmianami klimatu - kreowania postaw proekologicznych u najmłodszych mieszkańców			

	- wspierania i rozwijania działań edukacyjnych umożliwiających funkcjonowanie jednostki i społeczeństwa w harmonii ze środowiskiem, zgodnie z zasadami ekorozwoju - podniesienia jakości życia mieszkańców.
Przedsięwzięcia komplementarne	• „Szkoła z sercem” - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach • Kontynuacja działań na rzecz wzrostu wykorzystania OZE – instalacje kolektorów słonecznych • Wsparcie wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii w Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
9/B	Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK”			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki i Czemiernickie Towarzystwo Regionalne	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1		Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie			X	X
	Powiązanie pośrednie	X			
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar Gminy Czemierniki, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	X
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X	X			
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	50 000,00		2017-2023	PROW na lata 2014-2020 środki budżetu Gminy Czemierniki	
Grupa docelowa	Potencjalni turyści, aktualni i przyszli przedsiębiorcy, mieszkańcy obszaru Gminy, w tym w szczególności obszaru rewitalizacji				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Celem przedsięwzięcia jest wykreowanie przewagi konkurencyjnej „serca” Czemiernik, w stosunku do innych miejsc rekreacyjno-turystycznych w regionie. Jednym z wiodących kierunków zaplanowanych działań będzie stworzenie i promocja marki „SERCE CZEMIERNIK”. Marka będzie powstawać w wyniku zaplanowanych i konsekwentnie wdrażanych przez gminę działań jak również spontanicznych procesów „oddolnych”. Profesjonalne działania public relations obejmują reagowanie na potrzeby i oczekiwania społeczności oraz przewidywanie trendów społecznych, w zakresie zarówno turystycznym, jak i gospodarczym. W ramach przedsięwzięcia przewidziano: 1) opracowanie systemu identyfikacji wizualnej dla „serca” Czemiernik – zespołu reguł i zaprojektowanych wzorców, których zadaniem będzie utrwalanie wizerunku „serca” na zewnątrz, 2) wydanie drukowanego informatora o miejscowości, wraz z ofertą turystyczną (szlaków po okolicy, noclegową, gastronomiczną, imprez kulturalnych itp.), folder w kilku językach,				

	z dużymi zdjęciami atrakcji turystycznych oraz mapami zawierającymi lokalizacje zabytków, walorów turystycznych i rekreacyjnych, 3) przeprowadzenie konkursu promującego hasło: „Rewitalizacja serca Czemiernik” (konkurs kierowany zarówno do młodzieży szkolnej, jak i dorosłych mieszkańców), 4) utworzenie galerii zdjęć nadesłanych przez mieszkańców („Serce Czemiernik w kadrze”) na stronie internetowej gminy, 5) organizację cyklicznych impres promujących walory turystyczne obszaru, 6) utworzenie kanałów komunikowania się ze społeczeństwem, w tym stworzenie profesjonalnego funpage na portalach społecznościowych, na którym będą rozpowszechniane informacje o działalności „serca” Czemiernik tj. organizowanych imprezach, konferencjach, szkoleniach, ważnych wydarzeniach, instytucjach i organizacjach społecznych, finansowanych inwestycjach i kampaniach społecznych, 7) przygotowanie nowego, czytelnego layoutu strony internetowej gminy z dostępnymi niezbędnymi informacjami dla mieszkańców, turystów oraz inwestorów (serwis podzielony na trzy bloki), na stronie będą dostępne m.in. w wersji elektronicznej szablony wniosków i deklaracji, aktywna skrzynka podawcza dla podstawowej korespondencji, 8) stałą aktualizację portalu internetowego gminy oraz profili na portalach społecznościowych, 9) montaż tzw. „witaczy” przy głównych szlakach komunikacyjnych gminy, które oprócz funkcji informacyjnej, będą stanowiły charakterystyczny znak kojarzony z marką obszaru, 10) przygotowanie gadżetów z logo „serca” Czemiernik, 11) kontakty z mediami (lokalna prasa, radio) – redagowanie komunikatów na temat bieżących wydarzeń w szczególności w zakresie prowadzonego procesu rewitalizacji.
Odziaływanie przedsięwzięcia	W efekcie realizacji przedsięwzięcia nastąpi podniesienie poziomu atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej „serca” Czemiernik. Planowane działania kierowane na zewnątrz – zwiększą prestiż i przyciągną inwestorów i turystów, zaś wewnątrz – zwiększą identyfikację mieszkańców z obszarem i tym samym zintegrują lokalną społeczność.
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem • Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach • Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach • Poznaj nieznane – promocja Czemiernik • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • Renowacja zabytkowych kapliczek i oznakowanie miejsc ciekawych historycznie

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia		Wnioskodawca/realizator	
13/B	Wzmocnienie działań na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluceniem społecznym		Gmina Czemierniki/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czemiernikach we współpracy z Powiatowy Urzędem Pracy w Radzyniu Podlaskim	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie	X		
	Powiązanie pośrednie			X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres		Umiejscowienie	
			Obszar rewitalizacji	X

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2017-2023

	Obszar Gminy Czemierniki, w tym obszar rewitalizacji			Poza obszarem rewitalizacji	X
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X	X			
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	100 000,00		2017-2023	PO WER na lata 2014-2020 środki budżetu Gminy Czemierniki	
Grupa docelowa	Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, w szczególności z uwagi na ubóstwo, niepełnosprawność				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Zdiagnozowane na etapie diagnozy społeczno-gospodarczo-przestrzennej istotne problemy wskazują na: 1) niski stopień bezpieczeństwa socjalnego osób o niskich dochodach lub bez dochodów 2) niewielki katalog ofert usługowych dla zabezpieczenia potrzeb najstarszych mieszkańców (niewystarczające wsparcie rehabilitacyjne, medyczne, opiekuńcze, pielęgnacyjne i socjalne) 3) pogłębiające się zjawiska wykluczenia społecznego związane z bezrobociem oraz ubóstwem (o czym świadczy m.in. duża liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społ., w tym z tytułu ubóstwa) 4) patologie społeczne - popadanie w nałogi osób nieporadnych życiowo Celem przedsięwzięcia jest wzmocnienie oferty usług na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz systemowe wsparcie funkcjonowania rodzin. Zaplanowane działania w ramach projektu to m.in.: 1) Zawieranie i realizacja kontraktów socjalnych 2) Realizacja Programu Aktywizacja i Integracja 3) Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych 4) Realizacja programów dożywiania oraz wsparcia materialnego rodzin najuboższych 5) Rozwój poradnictwa specjalistycznego dla rodzin (np. grupy wsparcia, grupy samopomocowe, poradnictwo dot. spraw opiekuńczo-wychowawczych)				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Realizacja projektu przyczyni się do: ▪ zwiększenia dostępności usług społecznych i zdrowotnych dla mieszkańców ▪ poprawy bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców obszaru, zwłaszcza nie posiadających wystarczających dochodów na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych ▪ przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców ▪ przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom • zagwarantowanie dostępu do usług opiekuńczych, pielęgnacyjnych i wspomagających osobom potrzebującym tego rodzaju wsparcia (w tym m.in. starsi mieszkańcy, niepełnosprawni itp.) W efekcie końcowym nastąpi poprawa jakości życia mieszkańców obszaru.				
Przedsięwzięcia komplementarne	• Aktywne włączenie „SERCA CZEMIERNIK” • Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych • Własny biznes jest dla każdego – promocja przedsiębiorczości indywidualnej oraz aktywności zawodowej				

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia	Wnioskodawca/realizator
---------------	-----------------------	-------------------------

11/B	Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych			Gmina Czemierniki/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czemiernikach we współpracy z Powiatowy Urzędem Pracy w Radzynie Podlaskim	
Powiązanie z celami GPR			Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie		X		
	Powiązanie pośrednie			X	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar rewitalizacji			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	X*
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera Gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X	X			X
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	b/d		2018-2023	środki PUP w Radzynie Podlaskim, PO WER środki budżetu Gminy Czemierniki	
Grupa docelowa	Bezrobotni, w szczególności z obszaru rewitalizacji				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Koncepcja przedsięwzięcia zakłada wsparcie osób pozostających bez pracy poprzez podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy. Wobec czego, głównym jego celem będzie aktywizacja osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy poprzez umożliwienie im nabywania umiejętności i kwalifikacji zawodowych ukierunkowanych na potrzeby lokalnych pracodawców. W ramach przedsięwzięcia przewiduje się takie działania jak: - badanie zainteresowań i uzdolnień zawodowych bezrobotnych, - badanie lokalnych pracodawców dotyczące preferowanych kwalifikacji zawodowych u pracowników, - udzielanie porad ułatwiających wybór zawodu, zmianę kwalifikacji, podjęcie lub zmianę zatrudnienia, - organizacja szkoleń grupowych i indywidualnych dla bezrobotnych dostosowanych do potrzeb pracodawców na temat pożądaných kwalifikacji u pracowników, - upowszechnianie kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami lokalnego rynku pracy. Wsparcie kierowane będzie przede wszystkim do osób długotrwale bezrobotnych.				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Oczekiwanym efektem przedsięwzięcia będzie spadek liczby osób pozostających bez pracy i podniesienie kwalifikacji zawodowych bezrobotnych (dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy) umożliwiających ich powrót do aktywności. Tym samym ograniczy to zjawisko wykluczenia społecznego osób w trudnej sytuacji życiowej. W wyniku podjętych działań badawczych, będzie możliwe dokonanie szczegółowej charakterystyki pożądaných przez przedsiębiorców kwalifikacji i kompetencji u pracowników oraz dostosowanie działań skierowanych do bezrobotnych do zidentyfikowanych potrzeb.				
Przedsięwzięcia komplementarne	• Własny biznes jest dla każdego – promocja przedsiębiorczości indywidualnej oraz aktywności zawodowej				

*Przedsięwzięcie obejmie mieszkańców całej gminy. Jednocześnie należy podkreślić, że ze względu na szczególną koncentrację osób bezrobotnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji – przeważająca jego część będzie realizowana w zakresie mieszkańców tegoż właśnie obszaru.

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
14/B	Budowa pomnika na Rynku			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki i Czemiernickie Towarzystwo Regionalne	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3	
	Powiązanie bezpośrednie	X	X		
	Powiązanie pośrednie				
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	obszar rewitalizacji			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X	X			X
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	100 000,00		2018-2019	PROW na lata 2014-2020 środki budżetu Gminy Czemierniki	
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru Gminy, w tym w szczególności obszaru rewitalizacji, potencjalni turyści				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Celem projektu jest zachowanie i ochrona dziedzictwa historyczno-kulturowego oraz zwiększenie estetyki przestrzeni publicznych. W ramach projektu planowana jest budowa po północnej stronie planowanego zajazdu pomnika, upamiętniającego mieszkańców gminy, którzy walczyli o wolność i niepodległość Ojczyzny.				
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Planowane przedsięwzięcie będzie służyć przede wszystkim budowie tożsamości lokalnej, tzw. wartości miejsca dla mieszkańców gminy. Projekt będzie miał również walor edukacyjno-świadomościowy - przyczyni się do wzrostu wiedzy mieszkańców na temat historii „małej Ojczyzny”.				
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • "Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji				

	Renowacja zabytkowych kapliczek i oznakowanie miejsc ciekawych historycznie
--	---

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
16/B	Monitoring obywatelski			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1		Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie	X		X	
	Powiązanie pośrednie				
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar rewitalizacji			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X			X	X
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	
	bez kosztowe		2018-2023	-	
Grupa docelowa	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji				
Charakterystyka przedsięwzięcia	Przedsięwzięcie jest bezpośrednią odpowiedzią na zidentyfikowane podczas delimitacji obszaru zdegradowanego problemy mieszkańców tj.: 1) niskie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców (w obszarze rewitalizacji obserwuje się m.in. wysoki wskaźnik interwencji policji oraz wysoki wskaźnik przestępczości - oba powyżej średniej dla gminy); 2) zanik więzi sąsiedzkich – postępujące zjawisko uniformizacji otoczenia i anonimowości mieszkańców; 3) zróżnicowany poziom aktywności społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji (mierzony min. uczestnictwem w wyborach). Przedmiotem projektu jest organizowanie cyklicznych spotkań mieszkańców, w trakcie których zgłaszane będą pojawiające się problemy w przestrzeni publicznej związane zarówno ze sferą społeczną (np. zgłoszenie miejsc, gdzie przebywanie jest niebezpieczne				

	i wymagają doświetlenia), infrastrukturą techniczną (np. niedziałająca lampa), sferą środowiskową (zaśmiecanie terenów) czy przestrzenno-funkcjonalną. Spotkania będą służyć stwierdzeniu czy w danym obszarze występują nieprawidłowości i problemy, które wymagają pilnych działań. Spotkania odbywać się będą cyklicznie, w miarę zgłaszanych potrzeb i nagromadzenia spraw, na terenie obszaru rewitalizacji. Na potrzeby projektu, stworzone zostanie konto mailowe oraz skrzynka kontaktowa umieszczona w siedzibie gminy, które stanowić będą źródło komunikacji, wymiany informacji i możliwości zgłoszenia obserwowanych problemów przez mieszkańców. Na spotkaniach raportowane będą zaobserwowane negatywne zjawiska, które później przekazywane będą lokalnym władzom. W ramach spotkań będą prowadzone również spotkania edukacyjno-świadomościowe np. spotkania z dzielnicowym, strażakiem, pracownikiem socjalnym – w trakcie których przekazywana będzie wiedza na temat tego gdzie zgłosić problem, kogo zawiadomić i jak zachować się w obliczu niebezpiecznych sytuacji.
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Wdrożenie zaplanowanych w ramach przedsięwzięcia działań przyczyni się do: - wzrostu poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców obszaru - angażowania się mieszkańców we wspólne przedsięwzięcia, służące poprawie jakości życia lokalnej społeczności - niwelowania skutków zjawiska anonimowości – zjawisko anonimowości dotyczy szczególnie miejsc, gdzie występuje duże nagromadzenie ludzi na niewielkim terenie, uniformizacja otoczenia, brak wspólnych miejsc odpoczynku i rozrywki, ale też terenów zabudowy jednorodzinnej (chęć odgródzenia się od otoczenia, posiadanie własnego ogródka i poczucie posiadania własnego skrawka ziemi bywa silniejsze niż nawiązywanie relacji z sąsiadami i angażowanie się w prace na rzecz lokalnej społeczności) - podniesienia jakości życia mieszkańców obszaru.
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach • „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji

Nr porządkowy	Nazwa przedsięwzięcia			Wnioskodawca/realizator	
15/B	Renowacja zabytkowych kapliczek i oznakowanie miejsc ciekawych historycznie			Gmina Czemierniki/Urząd Gminy Czemierniki i Czemiernickie Towarzystwo Regionalne	
Powiązanie z celami GPR		Cel strategiczny 1		Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
	Powiązanie bezpośrednie			X	
	Powiązanie pośrednie				X
Lokalizacja przedsięwzięcia	Adres			Umiejscowienie	
	Obszar Gminy Czemierniki, w tym obszar rewitalizacji			Obszar rewitalizacji	X
				Poza obszarem rewitalizacji	X
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera środowiskowa	Sfera techniczna	Sfera funkcjonalno-przestrzenna
	X	X			X
Ramy realizacji	Orientacyjna wartość przedsięwzięcia		Termin realizacji	Źródło finansowania	

	50 000,00	2018-2023	PROW na lata 2014-2020 środki budżetu Gminy Czemierniki
Grupa docelowa	mieszkańcy obszaru Gminy, w tym w szczególności obszaru rewitalizacji, potencjalni turyści		
Charakterystyka przedsięwzięcia	Celem projektu jest zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie estetyki przestrzeni publicznych poprzez kompleksową renowację zabytkowych kapliczek, będących nieodzownym elementem czemiernickiego krajobrazu oraz oznakowanie miejsc ciekawych historycznie. Potrzeba realizacji przedsięwzięcia wynika przede wszystkim z postępujących zniszczeń tych zabytkowych obiektów małej architektury na terenie gminy, jak również chęci umożliwienia do nich szerokiego dostępu potencjalnym turystom, jak i obecnym mieszkańcom. W ramach projektu planowane jest odnowienie kapliczek przy cmentarzu, na zbiegu ulic: Parczewskiej, Kockiej i Rynek oraz kapliczki przy ul. Radzyńskiej. Planowany remont obejmować będzie: prace konserwatorskie oraz odtworzenie niezbędnych, zabytkowych elementów, które przywrócą kapliczkom pierwotny wygląd nawiązujący do czasu ich powstania. Dodatkowo w miejscach ciekawych historycznie zostaną ulokowane tablice informacyjne.		
Oddziaływanie przedsięwzięcia	Planowane przedsięwzięcie będzie służyć przede wszystkim budowie tożsamości lokalnej, tzw. wartości miejsca dla mieszkańców gminy. Projekt będzie miał również walor edukacyjno-świadomościowy - przyczyni się do wzrostu wiedzy mieszkańców na temat historii „małej Ojczyzny”. Oznakowane w odpowiedni sposób ciekawe miejsca z terenu gminy zyskają walor turystyczny, a większa liczba turystów stanowić będzie przełożenie na rozwój gospodarczy obszaru.		
Przedsięwzięcia komplementarne	• Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II • "Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych • Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK” • „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji • Budowa pomnika na Rynku		

3.3 NIEZBĘDNE ZMIANY W DOKUMENTACH I UCHWAŁACH

3.3.1 ZMIANY W DOKUMENTACH PLANOWANIA I ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

a. Niezbędne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Gminny Programu Rewitalizacji Gminy Czemierniki na lata 2017-2023 nie przewiduje zmian w obecnie obowiązującym Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czemierniki zatwierdzonego Uchwałą Nr XXVI/146/2013 Rady Gminy Czemierniki z dnia 17 maja 2013 roku.

b. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

Gminny Programu Rewitalizacji Gminy Czemierniki na lata 2017-2023 nie przewiduje zmian w obecnie obowiązujących Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego.

3.3.2 ZMIANY W DOKUMENTACH STRATEGICZNYCH

Brak konieczności wprowadzania zmian w obowiązujących w Gminie Czemierniki dokumentach o charakterze strategicznym – *Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Czemierniki na lata 2016-2022, Planie Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023, Planie Odnowy Miejscowości Czemierniki na lata 2016-2025, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czemierniki na lata 2016-2023.*

3.3.3 ZMIANY W UCHWAŁACH

a. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie Kodeksu cywilnego

Brak konieczności wprowadzania zmian.

b. Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 3 listopada 2015 r. o rewitalizacji

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta. Komitet Rewitalizacji (zgodnie z art. 7 ust.3) zostanie powołany do 3 miesięcy od daty uchwalenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czemierniki na lata 2017-2023*. Na etapie tworzenia niniejszego programu uwzględniono Komitet Rewitalizacji w systemie oceny i monitorowania oraz w strukturze zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji.

c. Niezbędne zmiany w Wieloletniej Prognozie Finansowej

Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, po uchwaleniu Gminnego Programu Rewitalizacji Rada Gminy Czemierniki wprowadzi przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w tym programie, służące realizacji zadań własnych gminy do załącznika do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej gminy.

3.3.4 SPECJALNA STREFA REWITALIZACJI

W ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Czemierniki na lata 2017-2023* nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Jeżeli w terminie późniejszym zajdzie konieczność utworzenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji wprowadzana ona będzie w drodze uchwały, będącej aktem prawa miejscowego w określonej w ustawie procedurze. Uchwała w każdym przypadku obowiązywać będzie czasowo, na okres do 10 lat.

4. CZĘŚĆ ZARZĄDCZA

Mając na względzie usytuowanie Gminnego Programu Rewitalizacji u podłoża struktury zarządzania strategicznego oraz operacyjnego Gminy Czemierniki, jako definicję przyjęto wykorzystanie wiedzy, doświadczeń oraz dobrych praktyk z zakresu zarządzania programami, rozumianymi jako zespoły projektów powiązanych ze sobą i realizowanych dla osiągnięcia celu strategicznego określonego w ramach programu. Niezbędne przy tym staje się zapewnienie i utrzymanie wszystkich wymaganych komplementarności dotyczących rewitalizacji: problemowej, przestrzennej, źródeł finansowania, proceduralno-instytucjonalnej, a także zasady partycypacji oraz kompleksowości.

Jednocześnie należy podkreślić, że rozwiązania zarządcze opisane w tej części Programu mają charakter wstępny i mogą ulec zmianom w wyniku prowadzonej jego ewaluacji.

Gminny Program Rewitalizacji ma charakter operacyjny i jako taki identyfikuje organizacyjne struktury wdrażające planowane cele, działania, zadania oraz ustalenia. Na strukturę organizacyjną składają się dwa typy podmiotów:

- ➔ **podmioty wykonawcze**, czyli jednostki sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego realizujące poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne,
- ➔ **podmioty zarządzające**, czyli koordynujące wdrożenie Programu, jako całości, a przy tym prowadzące jego aktualizację, monitoring i ocenę.

Niezaprzeczalna jest rola organów gminy w zarządzaniu Gminnym Programem Rewitalizacji. Polega ona w głównej mierze na jego sprofilowaniu, uchwaleniu, kontrolowaniu i ocenie z punktu widzenia lokalnej strategii. Dotyczy to szczególnie kontekstu celów przygotowania Programu (uszczegółowienie i wcielenie w życie instrumentów rozwoju gminy, pozyskanie środków z funduszy strukturalnych, etc.).

Jako wyłączne kompetencje Rady Gminy Czemierniki zastrzeżono:

- ➔ uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji;
- ➔ nadzór nad realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji;
- ➔ opiniowanie i uchwalanie zmian i aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

Jako wyłączne kompetencje Wójta Gminy Czemierniki zastrzeżono:

- ➔ realizację zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji m.in. poprzez wyznaczenie Operatora Programu i Koordynatora Rewitalizacji oraz nadzór nad ich działalnością,

- ➔ zagwarantowanie i uwzględnienie w planach budżetowych finansowania zadań ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji, zgodnie z założonym udziałem Gminy Czemierniki;
- ➔ podejmowanie decyzji o konieczności weryfikacji Gminnego Programu Rewitalizacji na podstawie inicjatywy m.in. Operatora Programu, innych gminnych jednostek oraz partnerów społeczno-gospodarczych.

Działania o charakterze wykonawczym będą realizowane przez Operatora Programu.

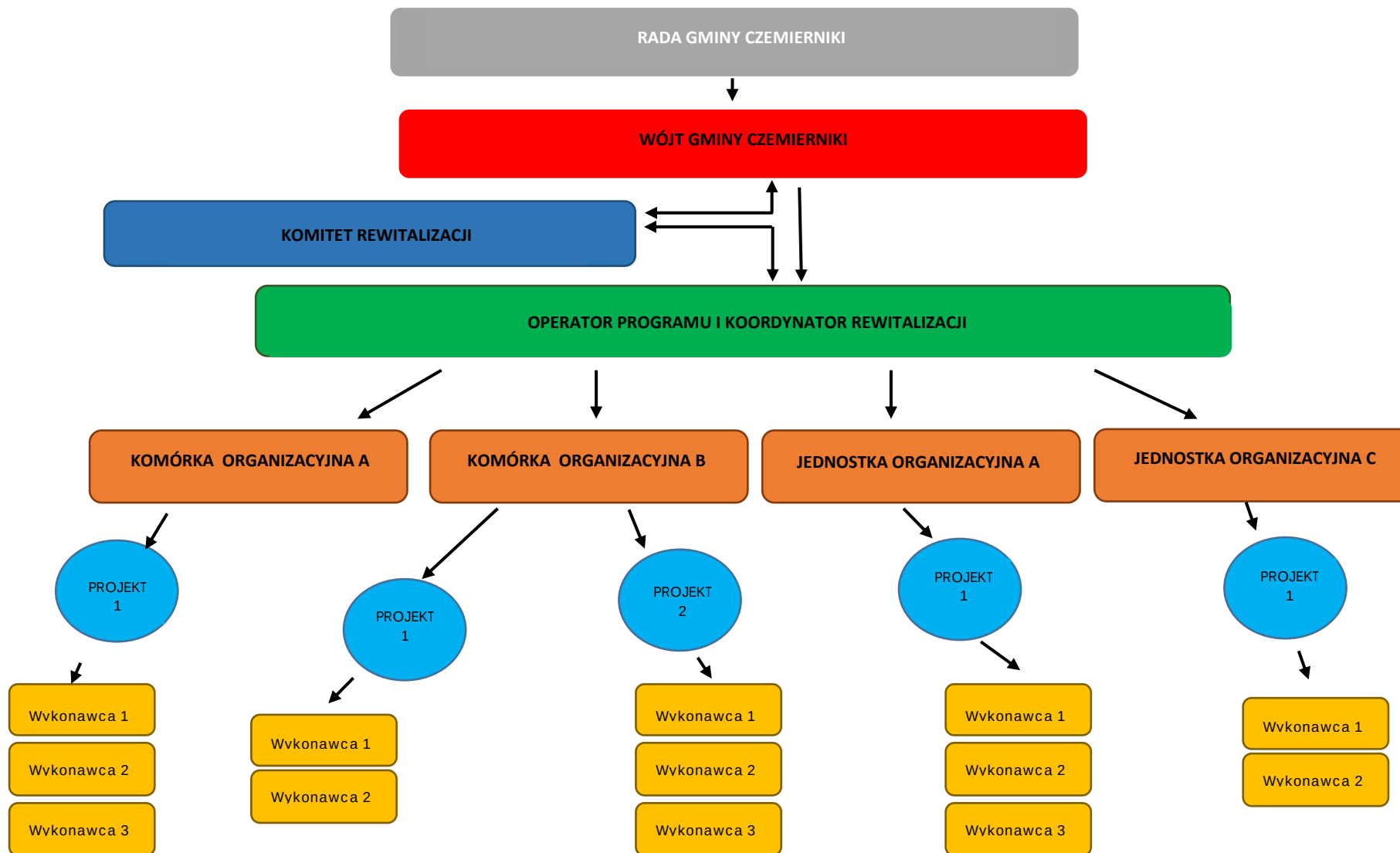
4.1 STRUKTURA ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ GPR

W skład struktury zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji wchodzi **Rada Gminy Czemierniki** (odpowiedzialna za uchwalanie GPR i jego głównych kierunków, a także opiniowanie jego zmian i aktualizację) oraz **Wójt Gminy Czemierniki** (odpowiedzialny za bieżący nadzór nad realizacją GPR, dbałość o zagwarantowanie środków finansowych na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania zmian w GPR).

Zgodnie z właściwością gminy, zarządzanie i koordynacja Gminnego Programu Rewitalizacji, a także realizacja prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy Czemierniki. **Operatorem Programu** będzie **Referat ds. Gospodarki Komunalnej i Inwestycji**, w ramach którego powołany zostanie **Koordynator Rewitalizacji**. Zadania każdej z komórek czy jednostek organizacyjnych, wykonywane w ramach GPR, zostaną określone i ściśle zdefiniowane przez **Koordynatora Rewitalizacji**. Będzie on pełnił rolę zarządzającego GPR. Wszystkie komórki czy jednostki organizacyjne, w ramach swoich kompetencji, będą realizowały wyznaczone zadania dostosowując swoje zasoby do potrzeb w sposób elastyczny w ramach istniejących struktur. W ich ramach wyodrębnione zostaną zadania służące realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, nad którymi nadzór merytoryczny sprawować będzie Koordynator Rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji powołany zostanie **Komitet Rewitalizacji**, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy. Komitet będzie pełnił funkcję opiniotwórczo-doradczą a za jego obsługę odpowiadać będzie Koordynator Rewitalizacji.

Rysunek 5 Schemat zarządzania procesem rewitalizacji z uwzględnieniem przykładowego poziomu operacyjnego

Źródło: Opracowanie własne

Przewiduje się możliwość wypracowanie nowych rozwiązań w zakresie prowadzenia skutecznych działań rewitalizacyjnych, w tym z uwzględnieniem systemu zarządzania wielopłaszczyznowym procesem przemian jakim jest rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

4.2 OPERATOR PROGRAMU I KOORDYNATOR REWITALIZACJI

Operatorem Programu będzie Referat ds. Gospodarki Komunalnej i Inwestycji Urzędu Gminy Czemierniki. Do zadań ww. operatora będzie należało:

- ➔ przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie projektów ujętych w GPR (zarówno w ramach listy podstawowej, jak i pozostałych działań);
- ➔ uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia GPR o działania uwzględniające inne kategorie projektów;
- ➔ dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego GPR (tj. rok 2023);
- ➔ realizację GPR, w rozumieniu koordynowania i inspirowania działań administracji i beneficjentów, w kierunku przestrzegania zasad wdrożenia, wymagań zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych (np. RPO WL), a także spójności GPR;
- ➔ urządzenie przebiegu upowszechnienia GPR i komunikacji społecznej (organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy);
- ➔ monitorowanie realizacji i ewaluację GPR;
- ➔ przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów GPR.

Pracami Operatora Programu będzie kierował wyznaczony Koordynator Rewitalizacji. Koordynator będzie odpowiadał za zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji, który stanowi swoistego rodzaju ramę operacyjną dla przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji oraz wszystkich innych działań Gminy Czemierniki, które merytorycznie związane są z zakresem rewitalizacji.

Przewiduje się wyodrębnienie zadań związanych z zarządzaniem projektami rewitalizacyjnymi z całego systemu zarządzania projektami w Urzędzie Gminy Czemierniki i podporządkowanie ich bezpośrednio Operatorowi Programu. Zarządzanie projektami rewitalizacyjnymi będzie odbywał się w oparciu o indywidualne i szczegółowe podejście do wszystkich z nich; począwszy od etapu planowania i przygotowania projektu po etap jego realizacji i monitorowania efektów.

Mając na względzie konieczność włączenia w proces rewitalizacji większości komórek Urzędu Gminy czy gminnych jednostek organizacyjnych, Koordynator Rewitalizacji w ramach swoich kompetencji będzie miał możliwość wydawania wiążących dyspozycji i rekomendacji kierownikom/dyrektorom poszczególnych komórek i jednostek w zakresie ich udziału w procesie rewitalizacji. Ponadto, wyżej wymienieni kierownicy i dyrektorzy mają obowiązek umożliwienia wyznaczonym pracownikom pełnego zaangażowania w realizację zadań związanych z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji.

Koordynator będzie pełnił nadzór merytoryczny nad innymi podmiotami (w zakresie odpowiadającym powierzonym im do realizacji przedsięwzięciom rewitalizacyjnym) w celu zapewnienia uzyskania właściwego poziomu poszczególnych wskaźników oraz zachowania wysokiego stopnia partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji.

4.3 KOMITET REWITALIZACJI

W świetle Ustawy z dnia 5 października 2015 r. o rewitalizacji, Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotawczą-doradczą Wójta Gminy w zakresie procesu rewitalizacji.

Zgodnie z art. 7 ust. 4 Komitet Rewitalizacyjny zostanie powołany w nieprzekraczalnym terminie 3 miesięcy od dnia przyjęcia przez Radę Gminy niniejszego programu. Zasady wyznaczania składu Komitetu oraz zasady jego działania określi Rada Gminy w stosownej uchwale podjętej po wcześniejszym przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu uchwały (art. 7 ust. 3).

Należy podkreślić, że dla powołania Komitetu Rewitalizacji w składzie odpowiednio reprezentatywnym dla poszczególnych środowisk interesariuszy będzie potrzebne przeprowadzenie odpowiednich procedur wyłaniania przedstawicieli tych środowisk.

4.4 SYSTEM OBIEGU INFORMACJI W RAMACH ZARZĄDZANIA GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

Zarówno system obiegu informacji, jaki i środków finansowych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji, będzie realizowany przez Operatora Programu zgodnie z dotychczasowymi zarządzeniami i instrukcjami kancelaryjnymi obowiązującymi w Urzędzie Gminy w Czemiernikach. W oparciu o *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2011 roku w sprawie instrukcji kancelaryjnej, jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwów zakładowych (Dz.U. 2011 nr 14, poz. 67)* w Urzędzie Gminy wprowadzono stosowne procedury, które rozstrzygają zakres odpowiedzialności i kompetencji poszczególnych jednostek Urzędu Gminy, regulują zasady przepływu informacji w Urzędzie, a także środków finansowych pozostających w dyspozycji gminy. Uszczegółowienie wyżej wymienionych zapisów w odniesieniu do Gminnego Programu Rewitalizacji znajdzie swoje odzwierciedlenie w Zarządzeniu Wójta Gminy Czemierniki powołującym Koordynatora Rewitalizacji z umiejscowieniem go w strukturze Urzędu Gminy.

Obieg informacji poza strukturą Urzędu Gminy zapewnią stałe spotkania Komitetu Rewitalizacji, na których będą przekazywane informacje nt. postępu wdrażania Programu, a także pozyskiwane informacje o postępie prac u pozostałych partnerów Programu, w tym informacje o środkach zaangażowanych poza budżetem gminy. Ponadto informacja o postępie prac i uruchamianych projektach będzie dostępna na portalu internetowym Gminy Czemierniki <http://czemierniki.eu/> w zakładce: Gminny Program Rewitalizacji. Będą tam również publikowane bieżące sprawozdania z postępu prac nad Programem.

4.5 INFORMACJA I PROMOCJA

Na etapie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, zarówno jego Operator, jak i inne podmioty zaangażowane w jego urzeczywistnianie, a także konkretni beneficjenci podejmowanych działań, dołożą wszelkich starań, aby we właściwy sposób rozpowszechnić informacje o jego celach, zamierzeniach, jak i konkretnych efektach, które przyniesie jego realizacja. Działania te będą nakierowane również na dalszy proces konsultacji i ewentualną aktualizację Programu w sytuacji zmiany czynników, które determinowały obecny jego kształt.

Za podejmowanie merytorycznych działań promocyjnych odpowiedzialny będzie Operator Programu. Do jego zadań należeć będzie opracowanie strategii informacji i promocji. Głównym celem działań informacyjnych i promocyjnych, realizowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji, jest podniesienie świadomości opinii publicznej o mechanizmach i procesach rewitalizacji, a także przebiegu realizacji i efektach oraz rezultatach Programu. Grupę docelową ww. działań stanowić będzie:

- ➔ społeczeństwo, ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców obszaru rewitalizacji;
- ➔ beneficjenci i potencjalni beneficjenci Programu;
- ➔ partnerzy społeczno-gospodarczy;
- ➔ organizacje pozarządowe;
- ➔ właściwe władze publiczne (władze regionalne województwa lubelskiego, administracja rządowa szczebla wojewódzkiego, władze publiczne gmin i powiatów sąsiedzkich, władze publiczne miast i gmin partnerskich);
- ➔ media (prasa, radio, telewizja o zasięgu lokalnym, regionalnym, media elektroniczne).

Proces informowania o GPR będzie miał charakter dwukierunkowy, pozwalający odbiorcom przekazów na informację zwrotną (przekazywanie własnych opinii). W związku z tym, strategia działań informacyjnych i promocyjnych powinna uwzględniać zarówno bierne, jak i czynne prawo obywateli do informacji. Do instrumentów realizacji wśród działań PR w wyżej wymienionych sferach należy wyliczyć:

- ➔ zastosowanie oficjalnych stron internetowych gminy i jednostek podległych (w tym BIP) do publikacji informacji o rewitalizacji;
- ➔ stworzenie i prowadzenie zakładki na stronie internetowej Gminy Czemierniki dotyczącej Gminnego Programu Rewitalizacji, w ramach której można znaleźć informacje na temat: podstawowych pojęć i zagadnień związanych z procesem rewitalizacji, problematyki rewitalizacji obszarów wiejskich, procesu opracowywania oraz konsultowania GPR; a w późniejszym okresie również: bieżącego stanu wdrażania, finansowania, ewaluacji Programu (upublicznianie sprawozdań), innych materiałów o charakterze informacyjnym (np. komunikaty o przetargach, konkursach ofert i ich wynikach), bazę przedsięwzięć rewitalizacyjnych, galerię fotografii dokumentującą stan sprzed realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych i po ich realizacji;
- ➔ wydawane przez Operatora oraz inne podmioty zaangażowane w realizację Gminnego Programu Rewitalizacji ulotki i broszury informacyjne, publikacje związane z realizacją poszczególnych przedsięwzięć;
- ➔ publikacje i konferencje prasowe dotyczące m.in. uchwalenia GPR, kolejnych etapów wdrożenia i ewaluacji, uzyskania środków na finansowanie Programu lub poszczególnych projektów, zakończenia realizacji poszczególnych projektów realizowanych w ramach GPR.

4.6 HARMONOGRAM REALIZACJI PROCESU REWITALIZACJI

Okres realizacji procesu rewitalizacji objętego niniejszym Gminnym Programem Rewitalizacji wynosi 7 lat (lata 2017 – 2023). Przewiduje się podział tego okresu na dwa podokresy trzyletnie pełnej funkcjonalności Gminnego Programu Rewitalizacji poprzedzone rocznym okresem uruchamiania Programu.

Rysunek 6 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji w Gminie Czemierniki na lata 2017-2023

2016 - Programowanie GPR:

- diagnoza i wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- opracowanie GPR,
- opracowanie szczegółowego harmonogramu na 2017.

2017 - Okres uruchamiania GPR:

- przyjęcie GPR,
- powołanie struktury zarządzania GPR,
- realizacja harmonogramu działań na rok 2017,
- uruchomienie systemu monitorowania i oceny realizacji,
- opracowanie harmonogramu na lata 2018-2020.

2018-2020 - I okres **pełnej funkcjonalności** GPR:

- ewaluacja realizacji GPR w roku 2017; wnioski i poprawki,
- realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2018-2020,
- opracowanie harmonogramu na lata 2021-2023.

2021-2023 - II okres **pełnej funkcjonalności** GPR:

- ewaluacja realizacji GPR w latach 2018-2020; wnioski i poprawki,
- realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych przewidzianych na lata 2021-2023.

W 2023 roku przewiduje się opracowanie GPR na kolejny okres.

Źródło: Opracowanie własne

4.6.1 ZADANIA DO KOŃCA 2017 ROKU

Z uwagi na specyfikę, złożoność i skalę Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki rok 2017 przewidziano jako rok stopniowego uruchamiania pełnej funkcjonalności niniejszego Programu. Po uchwaleniu przez Radę Gminy przedmiotowego Programu należy wykonać następujące zadania:

- ➔ powołanie pełnej struktury zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji przewidzianej w ramach niniejszego dokumentu, w tym Komitetu Rewitalizacji,
- ➔ uruchomienie systemu monitorowania i oceny wdrażania GPR,
- ➔ realizacja opracowanego harmonogramu działań wdrożeniowych na rok 2017,
- ➔ systematyczne uruchamianie przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- ➔ testowanie systemu zarządzania i monitorowania,
- ➔ opracowanie harmonogramu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na lata 2018-2020.

4.6.2 OKRES PEŁNEJ FUNKCJONALNOŚCI GPR (2018-2023)

Planuje się, że po dokonaniu w 2017 r. stopniowego rozpoczęcia realizacji GPR, w roku 2018 Program osiągnie pełną funkcjonalność. Sześcioletni okres 2018-2023 został podzielony na dwa podokresy trzyletnie: 2018-2020 oraz 2021-2023. W obu podokresach przewidziano:

- ➔ I kwartał - ewaluacja realizacji GPR w okresie poprzednim, w tym:
 - sprawdzanie stopnia osiągnięcia celów rewitalizacji;
 - wyciągnięcie wniosków z ewaluacji,
 - wprowadzenie ewentualnych poprawek korygujących realizację GPR w kolejnych latach.
- ➔ realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych (lub ich etapów) przewidzianych na dany trzyletni okres, w tym:
 - uwzględnienie bieżącego dbania o synergię pomiędzy przedsięwzięciami,
 - ewentualne korygowanie harmonogramów przedsięwzięć w taki sposób, aby przedsięwzięcia potencjalnie synergiczne były uruchamiane w sposób skoordynowany.
- ➔ III i IV kwartał 2018-2020 – opracowanie harmonogramu wdrażania rewitalizacji na okres 2021-2023.
- ➔ III i IV kwartał 2023 roku – opracowanie raportu ewaluacyjnego z 7-letniego okresu realizacji GPR.
- ➔ 2023 – Opracowanie nowego GPR.

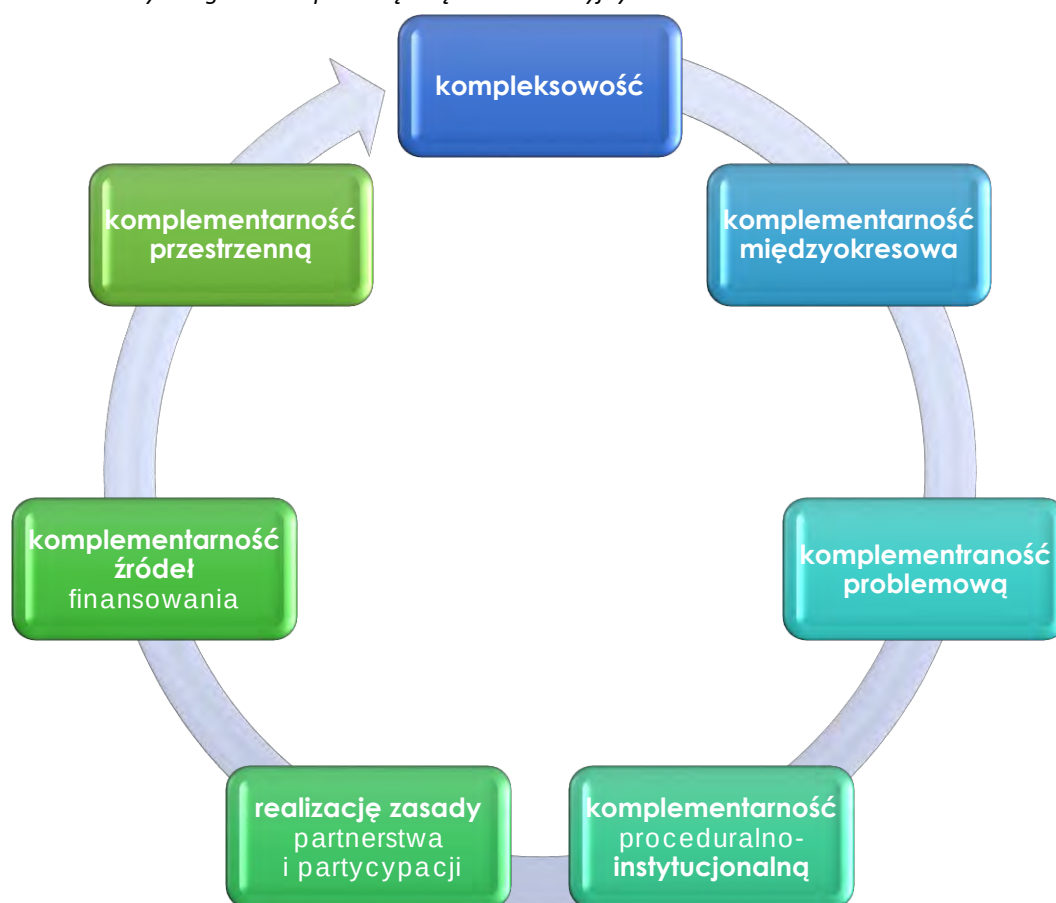
4.7 MECHANIZMY INTEGROWANIA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Gminny Program Rewitalizacji ujmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych ze środków EFRR, EFS oraz innych publicznych lub prywatnych), tak aby nie pomijać aspektu społecznego, ekonomicznego, przestrzennego, technicznego, środowiskowego i kulturowego, związanego zarówno z danym obszarem, jak i jego otoczeniem. Komplementarność działań podejmowanych na obszarze Gminy Czemierniki została zagwarantowana m.in. poprzez:

- ➔ zhierarchizowany układ celów, które obejmują wszystkie ważne elementy z punktu widzenia wyzwolenia potencjału obszaru rewitalizacji,
- ➔ wielość i różnokierunkowość zadań, zarówno z listy podstawowej, jak i dodatkowej,
- ➔ różnorodność podmiotów zaangażowanych we wdrażanie GPR.

Integrowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych objętych niniejszym Programem zostanie urzeczywistniona poprzez wprowadzenie w jego system realizacyjny niżej wymienionych zagadnień.

Rysunek 7 Podstawy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród założeń dotyczących integracji działań rewitalizacyjnych znajdują się:

ZAŁOŻENIE 1

Wykorzystanie szansy na rozwój poprzez rewitalizację - wyzwolenie potencjału społecznego, gospodarczego i przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji.

ZAŁOŻENIE 2

Podporządkowanie celom rewitalizacji wszystkich celów w poszczególnych sektorach. Proces rewitalizacji winien stanowić cel nadrzędny względem pozostałych celów sektorowych (np. w zakresie polityki społecznej, gospodarczej, komunalnej) na etapie planowania jak i wdrażania.

ZAŁOŻENIE 3

Projektowanie działań rewitalizacyjnych przez pryzmat celów długookresowych i nie ograniczone wyłącznie do programów krajowych.

ZAŁOŻENIE 4

Nadanie priorytetowego charakteru działaniom rewitalizacyjnym poprzez ujęcie projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Wieloletniej Prognozie Finansowej; zabezpieczanie odpowiednich wkładów własnych z budżetu gminy dla projektów z pozabudżetowymi źródłami finansowania (np. fundusze UE, krajowe, inne międzynarodowe).

ZAŁOŻENIE 5

Maksymalne wykorzystywanie różnorodnych form współfinansowania – zarówno bezzwrotnych (dotacje ze środków europejskich i krajowych), jak i zwrotnych. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że całość działań rewitalizacyjnych nie może zostać podporządkowana jedynie celom konkretnych programów. Wykorzystywanie środków zewnętrznych stanowi jedynie szansę, a nie cel sam w sobie. Planowany jest podział dużych przedsięwzięć na zadania inwestycyjne dla celów aplikacji o środki ze źródeł zewnętrznych.

ZAŁOŻENIE 6

Edukacja w zakresie procesu rewitalizacji jako jeden z podstawowych czynników warunkujących jego powodzenie. Podstawowym założeniem jest zapewnienie pełnego i prawidłowego rozumienia procesu rewitalizacji przez wszystkie jednostki i podmioty zaangażowane. Świadomość i wiedza zarówno w zakresie wagi, jak i sposobów prowadzenia działań rewitalizacyjnych jest niezwykle istotnym czynnikiem gwarantującym prawidłowość oraz efektywność procesu rewitalizacji.

ZAŁOŻENIE 7

Pełna integracja działań rewitalizacyjnych w obszarach: społecznym, ekonomicznym, przestrzennym, kulturowym.

ZAŁOŻENIE 8

Umacnianie aktywnego sąsiedztwa oraz odbudowywanie relacji społecznych.

ZAŁOŻENIE 9

Zaangażowanie prywatnych właścicieli nieruchomości w procesy rewitalizacyjne poprzez wdrożenie konkretnych modeli współpracy.

ZAŁOŻENIE 10

Inicjowanie działań rewitalizacyjnych skutkujących wytworzeniem silnego „miejscowego” impulsu rozwojowego wywołującego efekt domina. W długim okresie skutkuje to pozytywnym oddziaływaniem na rozległy obszar oraz działa zachęcająco dla pozostałych podmiotów. Wśród narzędzi, które gmina może wykorzystać w tym zakresie znajduje się: możliwość realizacji inwestycji infrastrukturalnych, udostępniania na cele inwestycyjne poszczególnych terenów oraz polepszanie wizerunku istniejących obiektów.

4.7.1 KOMPLEKSOWOŚĆ

Przedmiotowy „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” spełnia wymogi komplementarności. Wzajemne powiązania i synergia zostały opisane na poziomie poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (w rozdziale 3).

Koncentracja interwencji i niezbędność hierarchizacji potrzeb powodują, że projekty rewitalizacyjne dotyczą terenów o istotnym znaczeniu dla terenów całej gminy, przy jednoczesnym objęciu obszarów objętych szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Interwencja GPR dotyczy wielu różnorodnych obiektów i przestrzeni, które z jednej strony wpłyną na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji, z drugiej natomiast – poprzez efekt synergii będą pozytywnie oddziaływać na ożywienie i rozwój całej gminy. O kompleksowości dodatkowo świadczy przekrojowość poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

4.7.1 KOMPLEKSOWOŚĆ PROBLEMOWA

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji spełnia całość wymogów w zakresie komplementarności problemowej i jest dokumentem spójnym wewnątrznie oraz zewnątrznie, harmonijnie wplecionym w system zarządzania strategicznego Gminy Czemierniki.

- ➔ szczegółowy opis powiązań przedmiotowego GPR z lokalnymi dokumentami strategicznymi został zaprezentowany w rozdziale 1,
- ➔ w rozdziale 3.1.1 zaprezentowano wizję stanu obszaru po zrealizowaniu programu rewitalizacji,
- ➔ w rozdziale 3.1.2 zaprezentowano również zhierarchizowane cele rewitalizacji (cel główny – cele strategiczne- cele operacyjne),
- ➔ w rozdziale 3.1.2 zaprezentowano kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie zdiagnozowanych negatywnych zjawisk,
- ➔ w rozdziale 3.2 - przedstawiono listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (zwierającą w odniesieniu do każdego przedsięwzięcia: nazwę i wskazanie podmiotów je realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny),

- ➔ w rozdziale 3.2 przedstawiono charakterystykę (realizujących kierunki działań rewitalizacyjnych) pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- ➔ w rozdziale 4 zaprezentowano kwantyfikowalne rezultaty rewitalizacji, opatrzone wskaźnikami oceny postępów wdrażania.

Zaprezentowane w niniejszym dokumencie przedsięwzięcia rewitalizacyjne są komplementarne na poziomie ogólnym (dopełniania się rodzajami). Wszystkie z przedsięwzięć rewitalizacyjnych mają charakter przekrojowy – realizuje więcej niż jeden cel i dotyka szeregu aspektów (społecznych, ekonomicznych, przestrzennych, środowiskowych, technicznych). Wzajemne dopełnianie się poszczególnych przedsięwzięć z listy szczegółowej zostało zapewnione m.in. na poziomie naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych prowadzonych w okresie 14-21.02.2017 r. przez Gminę Czemierniki. Przyjęto zasadę, że komplementarność problemowa występuje jeżeli jest wykazane dopełnianie się przedsięwzięć w zakresie przeciwdziałania co najmniej jednemu problemowi społecznemu i co najmniej jednemu problemowi innemu, niż społeczny.

W przypadku projektów infrastrukturalnych, związanych z rewitalizacją zdegradowanych obiektów czy budynków, zaniedbanych terenów publicznych zakłada się prowadzenie tam działań o charakterze społecznym (wspierających potencjał młodzieży oraz ich kompetencje społeczne i edukacyjne, integracyjnych, aktywizujących mieszkańców, promujących zdrowe nawyki żywieniowe i ruchowe, a także zwiększające świadomość w zakresie postaw proekologicznych i proklitycznych, zwiększających dostęp do kultury).

Jednocześnie przedsięwzięcia zostały zaplanowane w taki sposób, aby ich skutki przyczyniały się do niwelowania problemów w różnych sferach, osiągając w niektórych przypadkach wymiar horyzontalny. Aktywizacja społeczna przyczyni się zarówno do ograniczania problemu patologii, jak i aktywizacji zawodowej. Problemy związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych będą niwelowane zarówno w warstwie społecznej i zawodowej, jak i w odniesieniu do fizycznego funkcjonowania (ograniczenia barier architektonicznych) wskazanej kategorii społecznej. Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii przyczyni się do podniesienia standardu zamieszkania, a także będzie pozytywnie oddziaływać na środowisko naturalne poprzez ograniczenie tzw. niskiej emisji.

4.7.3 KOMPLEKSOWOŚĆ PRZESTRZENNA

Niniejszy „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” spełnia wymagania dotyczące komplementarności przestrzennej. Przy jego tworzeniu szczególną uwagę przywiązywano do tego, aby nie przenosić negatywnych zjawisk poza obszar rewitalizacji.

Znaczna część przedsięwzięć rewitalizacyjnych skupia się na obszarze rewitalizacji i jest z nim ściśle powiązana. Poza tym zaplanowane przedsięwzięcia stanowią odpowiedź na zdiagnozowane problemy konkretnego terenu. W związku z tym, że wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej pozytywne skutki ich realizacji zauważalne będą nie tylko na całym obszarze rewitalizacji, lecz również w obrębie całej gminy. A, co najważniejsze, ich realizacja będzie zapobiegać przenoszeniu się różnych problemów na dalsze obszary gminy.

Komplementarność przestrzenna w niniejszym dokumencie została zapewniona dzięki skupieniu projektów wybranych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zostały wyznaczone po przeprowadzeniu analizy istotnych dla rozwoju gminy problemów oraz z uwzględnieniem opinii przedstawicieli zainteresowanych środowisk jak i samych

mieszkańców. Uwzględnienie zarówno danych obiektywnych, jak i opinii społeczeństwa świadczy o trafności przestrzennej zaplanowanej w ramach rewitalizacji interwencji. Wszystkie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne (Lista A) skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Stanowią odzwierciedlenie głównych problemów wytypowanego obszaru.

4.7.4 KOMPLEKSOWOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Niniejszy program spełnia wymogi komplementarności źródeł finansowania. Przedmiotowa komplementarność została zapewniona przez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. Przewidziano zarówno przedsięwzięcia współfinansowane przez sektor prywatny jak i publiczny, środki osób/podmiotów indywidualnych, sektora pozarządowego, jak i środki publiczne – gminne oraz środki europejskie. Wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych znajdują się te, które finansowane lub współfinansowane będą z różnych źródeł publicznych i prywatnych, w tym w szczególności z:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Budżetu Gminy Czemierniki,
- Środków beneficjentów niepublicznych, takich jak: osoby prywatne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe, parafia, itd.

W ramach wszystkich przedsięwzięć z listy przedsięwzięć podstawowych (Lista A), określono indykatywne ramy finansowe, w tym kwoty finansowania dla każdego z nich. Natomiast dla przedsięwzięć dodatkowych (Lista B), określono szacunkowe kwoty finansowania. Dodatkowo przy każdym przedsięwzięciu wskazano komplementarne źródła finansowania.

Program zakłada umiejętne wykorzystywanie środków ze źródeł zewnętrznych, dzięki którym będzie można uzyskać korzystne i optymalne efekty na obszarze rewitalizacji.

4.7.5 KOMPLEKSOWOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

W Części IV Programu został opisany system wdrażania GPR, natomiast w rozdziale 4.1. zaprezentowano strukturę zarządzania wdrażaniem GPR. System monitorowania został opisany w rozdziale 4.4. a system oceny skuteczności działań rewitalizacyjnych (oceny postępów realizacji celów Programu) – w rozdziale 4.5. W kolejnym z rozdziałów zaprezentowano mechanizm wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmienność otoczenia programu (w tym na zmiany wywołane przez sam program).

System zarządzania rewitalizacją zostanie włączony w strukturę ogólnego systemu zarządzania w Gminie Czemierniki głównie poprzez uwzględnienie Gminnego Programu Rewitalizacji w filarze schematu struktury zarządzania gminą, jako ramy operacyjnej integrującej wszystkie strategiczne działania. Pełne włączenie nastąpi z chwilą uchwalenia GPR.

Komplementarność proceduralno – instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania jaki został zaprojektowany na potrzeby implementacji rewitalizacji. Kwestie rewitalizacji zostaną merytorycznie usytuowane w Referacie ds. Gospodarki Komunalnej i Inwestycji (operator rewitalizacji), co wiązało się będzie z realizacją szeregu zadań o wymiarze koordynacyjnym, rozliczeniowym, informacyjnym, itp. Dodatkowo o komplementarności proceduralno-instytucjonalnej będzie świadczyła fakt, powołania Koordynatora Rewitalizacji harmonizującego całość działań rewitalizacyjnych. Operator rewitalizacji będzie aktywnie współpracował z władzami gminy, Komitetem Rewitalizacji oraz wnioskodawcami realizującymi przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Wdrażanie GPR opierało się będzie na szeregu procedur uwzględniających m.in. prowadzenie stosownych rejestrów, rozliczanie rewitalizacji (monitoring i ewaluacja). Komplementarność proceduralno – instytucjonalna znajduje swój wyraz także w udziale interesariuszy w procesie realizacji GPR. Dzięki ich włączeniu za pomocą określonych mechanizmów – realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, działalności Komitetu Rewitalizacji, aktywizacji z wykorzystaniem rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi czy instrumentu jakim jest inicjatywa lokalna zapewnione zostanie zaangażowanie różnych sektorów. W Regulaminie Organizacyjnym znajdują się zapisy poszerzające zakres działania Referatu ds. Gospodarki Komunalnej i Inwestycji o zagadnienia związane z wdrażaniem i monitorowaniem wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji.

4.7.6 REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA I PARTYCYPACJI

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” realizuje zasadę partnerstwa i partycypacji poprzez angażowanie interesariuszy na każdym etapie jego realizacji. Szczegółowe informacje na ten temat przedstawiono w Części 5. Partycypacja społeczna.

4.7.7 KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

Niniejszy GPR tworzone z myślą o spełnieniu wymogów komplementarności międzyokresowej oraz spójności jego przedsięwzięć z działaniami finansowanymi w poprzednim okresie programowania.

Dokonując wyboru przedsięwzięć do realizacji wzięto pod uwagę również ich spójność i synergiczność ze zrealizowanymi w latach ubiegłych projektami i programami. Zdefiniowane projekty są naturalną kontynuacją i rozwinięciem działań oraz przedsięwzięć finansowanych z różnych źródeł: przez samorząd Gminy Czemierniki, ze środków Unii Europejskiej, przez partnerów społecznych i instytucjonalnych oraz podmioty prywatne. Wśród najważniejszych z nich należy wymienić m.in.:

- „Rewitalizacja centrum miejscowości Czemierniki” – PROW na lata 2007-2013,
- „Czysta energia w powiecie radzyńskim” – RPO WL na lata 2007-2013,
- renowacja bramy wjazdowej do zespołu pałacowo-parkowego.

Komplementarność w zakresie uporządkowania centrum Czemiernik znajdzie swój wyraz w kontynuacji rewitalizacji ze względu na występujące problemy oraz w wymiarze przestrzennym.

Projekty rewitalizacyjne wpisują się w długoterminowe plany strategiczne gminy, których celem jest podniesienie jakości życia mieszkańców.

Przy obecnie planowanych przedsięwzięciach skorzystano z wiedzy oraz doświadczenia nabytego w ramach ww. projektów i programów.

4.8 SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE GPR

W niniejszym rozdziale zaprezentowano szacunkowe ramy finansowe realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Należy jednocześnie zaznaczyć, że ramy finansowe przedstawiono na koniec stycznia 2017 r. i ich dokładność dla poszczególnych przedsięwzięć jest bardzo zróżnicowana. W odniesieniu do niektórych kwoty znane są na poziomie kosztorysu inwestorskiego i zostały wskazane przez realizatorów poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, dla innych natomiast określono je dokonując szacowania parametrycznego (na bazie podobnych projektów), które należy uznać za przybliżone z dokładnością +/- 30%.

Szacunkowe ramy finansowe „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” przedstawiają się w następujący sposób:

Tabela 8 Indykatywne ramy finansowe realizacji GPR (PLN)

Lp.	Numer przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	Szacowany koszt przedsięwzięcia	Wkład publiczny	W tym wkład środków europejskich	Wkład prywatny	Źródła finansowania
LISTA A – PODTAWOWYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH						
1.	1/A	1 000 000,00	1 000 000,00	500 000,00	0,00	PROW na lata 2014-2020 (Działanie: Podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich Poddziałanie 3: Inwestycje w tworzenie, ulepszanie lub rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji i kultury oraz powiązanej infrastruktury) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
2.	2/A	25 000 000,00	13 000 000,00	13 000 000,00	12 000 000,00	RPO WL na lata 2-14-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich), wkład własny ze środków własnych Wnioskodawcy lub środków własnych udziałowców
3.	3/A	2 300 000,00	2 300 000,00	1 600 000,00	0,00	RPO WL na lata 2-14-2020 (Działanie 13.4 Rewitalizacja obszarów wiejskich) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
4.	4/A*	1 810 839,93	1 810 839,93	668 765,34	0,00	RPO WL na lata 2014-2020 (13.5 Infrastruktura przedszkolna) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
5.	7/A	285 050,00	285 050,00	50 000,00	0,00	PROW na lata 2014-2020 (Operacja w ramach poddziałania 19.2 "Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2017-2023

						społeczność" realizowana poprzez Lokalną Grupę Działania "Zapiecek") oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
6.	5/A	500 000,00	500 000,00	475 000,00	0,00	RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 12.2 Kształcenie ogólne) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
7.	6/A**	1 838 168,75	1 270 279,22	1 270 279,22	567 889,53	RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne) oraz środki prywatne – Parafii pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach
LISTA B – LISTA DOPUSZCZALNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH						
1.	1/B	80 000,00	80 000,00	0,00	0,00	Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
2.	2/B*	3 569 822,90	3 569 822,90	2 652 813,73	0,00	RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki oraz budżet Gminy Czemierniki
3.	3/B**	551 166,97	380 887,74	380 887,74	170 279,23	RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 4.1 Wsparcie wykorzystania OZE) oraz środki prywatne – Parafii pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach
4.	5/B	50 000,00	50 000,00	0,00	0,00	Fundacja Inicjatyw Obywatelskich oraz środki budżet Gminy Czemierniki
5.	8/B	100 000,00	80 000,00	80 000,00	20 000,00	Realizacja projektu będzie finansowana ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego (działanie 3.6). Wymagany wkład własny zostanie zapewniony przez Wnioskodawcę ze środków własnych
6.	6/B**	2 209 199,18	1 436 877,51	1 436 877,51	772 321,66	RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 7.1 Dziedzictwo kulturowe i naturalne) oraz Środki prywatne – Parafii pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach
7.	12/B	200 000,00	200 000,00	150 000,00	0,00	RPO WL na lata 2014-2020

						środki budżetu Gminy Czemierniki
8.	7/B	150 000,00	150 000,00	127 500,00	0,00	RPO WL na lata 2014-2020 (Działanie 11. 1 Aktywne włączenie) oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
9.	10/B	60 000,00	60 000,00	38 178,00	0,00	PROW na lata 2014-2020 oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
10.	4/B	50 000,00	50 000,00	0,00	0,00	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
11.	9/B	50 000,00	50 000,00	31 815,00	0,00	PROW na lata 2014-2020 oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
12.	13/B	100 000,00	100 000,00	85 000,00	0,00	PO WER na lata 2014-2020 środki budżetu Gminy Czemierniki
13.	11/B	b/d	b/d	b/d	b/d	środki PUP w Radzynie Podlaskim, PO WER środki budżetu Gminy Czemierniki
14.	14/B	100 000,00	100 000,00	63 630,00	0,00	PROW na lata 2014-2020 oraz środki budżetu Gminy Czemierniki
15.	16/B	Bez kosztowe	Bez kosztowe	Bez kosztowe	Bez kosztowe	-
16.	15/B	50 000,00	50 000,00	31 815,00	0,00	PROW na lata 2014-2020 oraz środki budżetu Gminy Czemierniki

*Kwoty określone na podstawie podpisanej umowy o dofinansowanie projektu

** Kwoty określone na podstawie wniosku aplikacyjnego złożonego w ramach konkursu

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9 Podsumowanie ram finansowych realizacji GPR (PLN)

Wyszczególnienie	Kwota
Całkowita wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPR:	40 054 247,73
Całkowita wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPR realizowanych przez Gminę Czemierniki:	10 455 712,83
Całkowita wartość przedsięwzięć rewitalizacyjnych GPR realizowanych przez inne podmioty:	29 598 534,90
Wkład publiczny:	26 523 757,30
W tym ze środków europejskich:	22 662 561,54
Wkład prywatny:	13 590 490,42

*Bez zadań: 11/B oraz 16/B

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 10 Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.	1/A - Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II				1 000 000,00			
2.	2/A - Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem		25 000 000,00					
3.	3/A - Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność			2 300 000,00				
4.	4/A - Rozbudowa i przebudowa Gminnego Publicznego Przedszkola w Czemiernikach	1 810 840,00						
5.	7/A - Plac zabaw i zagospodarowanie terenu na działkach nr 174 i 179 w miejscowości Czemierniki	285 050,00						
6.	5/A - „Szkoła z sercem” - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach			500 000,00				
7.	6/A - Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach		1 838 168,75					
8.	1/B - "Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych				80 000,00			
9.	2/B - Kontynuacja działań na rzecz wzrostu wykorzystania OZE – instalacje kolektorów słonecznych	3 569 822, 90						
10.	3/B - Wsparcie wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii w Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Czemiernikach	551 166,97						
11.	5/B - Sport szansą dla „SERCA”				50 000,00			

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2017-2023

12.	8/B- Poznaj nieznanne – promocja Czemiernik			100 000,00				
13.	6/B - Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach		2 209 199,18					
14.	12/B - Własny biznes jest dla każdego – promocja przedsiębiorczości indywidualnej oraz aktywności zawodowej	200 000,00						
15.	7/B - Aktywne włącznie „SERCA CZEMIERNIK”			150 000,00				
16.	10/B - „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji					60 000,00		
17.	4/B - Rozwój postaw ekologicznych szansą dla „SERCA”	50 000,00						
18.	9/B - Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK”	50 000,00						
19.	13/B - Wzmocnienie działań na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	100 000,00						
20.	11/B - Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych					b/d		
21.	14/B - Budowa pomnika na Rynku		100 000,00					
22.	16/B - Monitoring obywatelski					0,00		
23.	15/B - Renowacja zabytkowych kapliczek i oznakowanie miejsc ciekawych historycznie					50 000,00		

Źródło: Opracowanie własne

4.9 MONITOROWANIE REALIZACJI GPR

W celu zmierzenia efektów przyszłych działań rewitalizacyjnych realizowanych w Gminie Czemierniki i prawidłowego reagowania na niepożądane tendencje i zjawiska, niezbędne jest wdrożenie odpowiedniego systemu monitoringu i ewaluacji opierającego się na konkretnych wskaźnikach. **Celem monitoringu** będzie ocena **stopnia realizacji celów rewitalizacji i kierunków działania** określonych w programie.

Pojęcie monitoringu oznacza systematyczne obserwowanie jakiegoś procesu i odnotowywanie jego zmieniającego się stanu w celu uzyskania wiedzy o jego przebiegu. Tak rozumiany monitoring spełnia również rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach. System monitorowania GPR został tak skonstruowany, aby umożliwiać dokonywanie obiektywnych pomiarów poszczególnych wskaźników w przyjętych odstępach czasu, dzięki czemu możliwa będzie ocena efektywności realizowanych przedsięwzięć. Głównym celem monitorowania procesów rewitalizacyjnych w Gminie Czemierniki jest dostarczenie informacji, na podstawie których nastąpi ocena postępu prowadzonych działań oraz weryfikacja tempa i kierunku zmian, do których proces ten zmierza. Dzięki monitoringowi prowadzona będzie identyfikacja trudności lub nieprawidłowości we wdrażaniu Programu. Zagwarantuje ona również zgodność realizacji przedsięwzięć z przyjętymi założeniami i wcześniej zatwierdzonymi celami, a także spełnia funkcję wewnętrznej kontroli, obejmującej ocenę skuteczności i terminowości realizacji poszczególnych działań względem przyjętego harmonogramu, a także kontrolę końcową – sprawdzenie czy ustalone cele zostały osiągnięte.

Wśród instytucji i podmiotów, które będą brały udział w procesie monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji należy w szczególności wymienić:

- ➔ Operatora Programu Rewitalizacji na czele z Koordynatorem Rewitalizacji;
- ➔ Komitet Rewitalizacji;
- ➔ odpowiednie stanowiska w strukturze Urzędu Gminy Czemierniki oraz gminnych jednostek organizacyjnych sprawujące nadzór i kontrolę nad poszczególnymi sferami istotnymi dla procesu rewitalizacji;
- ➔ wnioskodawców - partnerów, którzy współpracując z gminą realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR.

Szczególne role w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych ujętych w Programie projektów.

Podstawowym podmiotem monitorującym oraz dokonującym ewaluacji osiągania założonych wskaźników będzie **Operator Programu**. Jego rola obejmować będzie jednocześnie monitoring oraz sprawozdawczość. Sprawozdania z realizacji Programu (rzeczowo-finansowe) przedkładane będą przez Operatora Radzie Gminy oraz Wójtowi w cyklach rocznych (w formie sprawozdania rocznego), a także okresowych (za lata 2017-2020 oraz 2021-2023) oraz na koniec realizacji Programu (rok 2023). Sprawozdania składane będą i opiniowane będą przez Komitet Rewitalizacji i podawane do publicznej wiadomości.

Monitoring niniejszego Programu prowadzony będzie w oparciu o następujące zasady:

1. Monitoring realizowany będzie **w cyklu rocznym oraz okresowym**.
2. Monitoring prowadzony będzie w oparciu o wytyczone wskaźniki rozwoju, będą to wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania (Załącznik nr 1).

3. **Źródłem weryfikacji** wskaźników będą **dane statystyczne, dane źródłowe** znajdujące się w dyspozycji **Urzędu Gminy Czemierniki, gminnych jednostek organizacyjnych bądź też partnerów – wnioskodawców**, którzy współpracując z gminą realizują przedsięwzięcia rewitalizacyjne przyczyniające się do implementacji GPR.
4. W obiektywnie uzasadnionych przypadkach wskaźniki mogą ulegać modyfikacji.
5. Punktem odniesienia, w procesie weryfikacji wskaźników będą dane pochodzące z końca 2015 r., bądź też inne – w uzasadnionych przypadkach.
6. W procesie monitoringu uwzględniane będą plany wdrażania rewitalizacji określone w Rocznych okresowych harmonogramach (rocznym oraz trzyletnim) realizacji GPR.
7. W procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu GPR, identyfikowane będą bariery implementacji.
8. Wyniki monitoringu przyjmowały będą postać informacji z realizacji GPR (za minione trzy lata).
9. Informacja z realizacji GPR określała będzie zarówno źródła sukcesów, jak i porażek w zakresie osiągania wskaźników, a tym samym kierunków działania i celów rewitalizacji.
10. Za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialny będzie Operator Programu.
11. Proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej – poprzez zaangażowanie Komitetu Rewitalizacji oraz konsultacje społeczne.
12. Informacja z realizacji GPR przedstawiana będzie Radzie Gminy oraz Wójtowi gminy.

Sprawozdawczość (prowadzona w ramach monitoringu) obejmuje zbieranie informacji związanych z wdrażaniem poszczególnych przedsięwzięć z uwzględnieniem celów i działań, w postaci danych liczbowych, finansowych, wskaźników i innego rodzaju informacji oraz przekazanie ich odpowiednim jednostkom w określonej formie i terminach. Sprawozdawczość zakłada bieżący i periodyczny przepływ informacji, co pozwala na uchwycenie nieprawidłowości w procesie wdrażania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji. Wśród elementów systemu sprawozdawczości należy wymienić:

- ➔ instytucje i podmioty otrzymujące i sporządzające sprawozdania tj. Operator Programu, Komitet Rewitalizacji, partnerów-wnioskodawców;
- ➔ przedmiot poszczególnych sprawozdań - informacje o postępie realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, celów oraz całego Programu;
- ➔ narzędzia sprawozdawczości - sprawozdania, umowy o dofinansowanie i wnioski aplikacyjne/o refundację;
- ➔ okresy sprawozdawcze.

Wszechstronne sprawozdanie, umożliwiające skuteczny monitoring rzeczowy i finansowy, będzie zawierało następujące dane:

- ➔ informacje ogólne;
- ➔ informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji przedsięwzięcia lub Programu, w tym:
 - na szczeblu Programu: informacje na temat zgłoszonych do realizacji przedsięwzięć, podpisanych umów lub podjętych decyzji, celów głównych i szczegółowych, stopnia osiągania założonych w Programie wskaźników monitorujących,
 - na szczeblu przedsięwzięcia: informacje dotyczące podpisanych umów lub podjętych decyzji, stanu realizacji celów przedsięwzięć, stopnia osiągania założonych w nim wartości wskaźników;

- ➔ informacje dotyczące postępu finansowego, według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków, zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania środków;
- ➔ prognozę przebiegu realizacji Programu lub projektu w kolejnym okresie sprawozdawczym – dla sprawozdań okresowych lub rocznych;
- ➔ informacje na temat przestrzegania polityk horyzontalnych przy realizacji przedsięwzięcia lub Programu;
- ➔ informacje na temat wypełniania zobowiązań w zakresie informacji i promocji;
- ➔ informacje na temat sprawności systemu realizacji;
- ➔ informacje o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz stwierdzonych nieprawidłowościach.

Sprawozdania okresowe nie będą zawierać informacji, dotyczących stopnia osiągania wartości wskaźników monitorujących rezultat i oddziaływania, a jedynie **wskaźniki produktu**.

Sprawozdania będą składane w formie zgodnej z zasadami, obowiązującymi przy składaniu sprawozdań, odpowiadających wymaganiom każdego z podmiotów monitorujących.

W zależności od charakteru dostarczonych danych przewiduje się monitoring w zakresie **rzeczowym** (weryfikacja danych i informacji na temat stanu wdrażania GPR i przeprowadzenie oceny poziomu jego realizacji) oraz **finansowym** (analiza danych finansowych realizacji poszczególnych przedsięwzięć, celem określenia postępu finansowego we wdrażaniu).

Danych obrazujących postęp we wdrażaniu Programu oraz umożliwiających ocenę jego wykonania w odniesieniu do ustalonych celów będzie dostarczał monitoring rzeczowy. Dane wykorzystywane przy monitorowaniu powinny zostać skwantyfikowane i ukazywać postęp we wdrażaniu oraz rezultaty podjętych działań, w podziale na trzy kategorie wskaźników:

- 1) **wskaźniki produktu** - odnoszące się do rzeczowych efektów działalności i liczone w jednostkach materialnych;
- 2) **wskaźniki rezultatu** - odpowiadające bezpośrednim i bezzwłocznym efektom wynikającym z realizacji Programu, które mogą mieć formę wskaźników materialnych lub finansowych;
- 3) **wskaźniki oddziaływania** - obrazujące konsekwencje Programu, wykraczające poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich beneficjentów (mogą przybrać formę oddziaływań bezpośrednich, jak i oddziaływań pośrednich).

Wszystkie wskaźniki będą mierzone cyklicznie. Częstotliwość pomiaru uzależniona jest od kategorii wskaźników. Okresem bazowym, w stosunku do którego porównywane są zmiany wskaźników jest rok, w którym szczegółowej diagnozie poddano sytuację w gminie, tj. rok 2015. W poniższej tabeli zaprezentowano częstotliwość pomiaru wskaźników w zależności od ich kategorii oraz przedmiotu sprawozdawczości.

Tabela 11 Częstotliwość sprawozdawczości

Przedmiot sprawozdawczości	Przedsięwzięcie	Cele strategiczne	Cel główny	Program Rewitalizacji
Wskaźniki produktu	Na zakończenie realizacji przedsięwzięcia	Okresowo - co najmniej raz na rok	Okresowo - co najmniej raz na rok	Okresowo - co najmniej raz na rok
Wskaźniki rezultatu	Corocznie	Corocznie	Corocznie	Corocznie
Wskaźniki oddziaływania	-	Po I i II okresie wdrażania Programu	Po I i II okresie wdrażania Programu	Po I i II okresie wdrażania Programu
Podmiot składający sprawozdanie	Partner-Wnioskodawca	Operator Programu	Operator Programu	Operator Programu
Podmiot monitorujący	Operator Programu (wszystkie przedsięwzięcia); podmioty związane z wdrażaniem RPO WL (projekty dofinansowywane z EFRR/EFS)	Rada Gminy Czemierniki Wójt Gminy Czemierniki Komitet Rewitalizacji	Rada Gminy Czemierniki Wójt Gminy Czemierniki Komitet Rewitalizacji	Rada Gminy Czemierniki Wójt Gminy Czemierniki Komitet Rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowe zestawienie wskaźników produktu, rezultatu oraz oddziaływania zawarto w Załączniku 1 do niniejszego dokumentu.

Danych, dotyczących finansowych aspektów realizacji Programu i stanowiących podstawę do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na niego środków dostarcza monitoring finansowy. Będzie on odbywać się w oparciu o sprawozdania – roczne, okresowe oraz końcowe, które przedstawiane będą:

- ➔ Operatorowi Programu – w formie kopii sprawozdań, przedkładanych Instytucji Zarządzającej przez beneficjentów projektów, które uzyskały wsparcie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 lub innych funduszy UE;
- ➔ Operatorowi Programu – w formie sprawozdań, przedkładanych przez Partnerów-Wnioskodawców Programu, którzy nie pozyskali środków z Funduszy Strukturalnych, ale rozpoczęli realizację projektów, ujętych w Programie Rewitalizacji i wykorzystują inne publiczne źródła finansowania;
- ➔ Radzie Gminy Czemierniki i Wójtowi Gminy Czemierniki – w formie sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu, dotyczących finansowania w odniesieniu do Programu – w podziale na cele szczegółowe rewitalizacji;
- ➔ Radzie Gminy Czemierniki i Wójtowi Gminy Czemierniki – w formie rocznych sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu w zakresie realizacji i sposobu finansowania Programu.
- ➔ Komitetowi Rewitalizacji – w formie rocznych sprawozdań przedkładanych przez Operatora Programu w zakresie realizacji i sposobu finansowania Programu.

Dane zawarte w wyżej wymienionych sprawozdaniach obejmować będą wysokość wkładu finansowego pochodzącego ze środków publicznych (a. wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem, b. wydatki poniesione od początku realizacji zadania, c. stan zaawansowania realizacji zadania w ujęciu procentowym), ze szczególnym uwzględnieniem:

- ➔ wkładu wspólnotowego - środków z EFRR/EFSD;
- ➔ krajowego wkładu publicznego - ogółem oraz budżet państwa, budżet jednostek samorządu terytorialnego szczebla regionalnego, budżet gminy, inne środki publiczne (fundusze celowe, środki specjalne);
- ➔ środków z pożyczek na prefinansowanie;
- ➔ środków z pożyczek Europejskiego Banku Inwestycyjnego;
- ➔ środków prywatnych;
- ➔ innych środków.

Poza tym sprawozdania będą zawierały informacje na temat postępu realizacji planu finansowego odpowiedniego projektu lub Programu, w okresie sprawozdawczym oraz prognozę w tym zakresie na rok następny.

Monitoring będzie prowadzony na dwóch płaszczyznach: **strategicznej** (dotyczy całego GPR) oraz **operacyjnej** (dotyczy poszczególnych przedsięwzięć).

Monitoring na płaszczyźnie strategicznej będzie obejmował w głównej mierze pomiar wskaźników wykorzystanych na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w sposób umożliwiający obserwowanie tendencji i skali zachodzących zmian w kontekście obszaru całej gminy.

Wśród źródeł danych wykorzystywanych do monitorowania realizacji GPR, należy przede wszystkim wymienić dane przekazywane przez komórki, jednostki, podmioty realizujące poszczególne zadania. Dodatkowo monitoring będzie uwzględniał również inne dane kontekstowe odnoszące się do wskaźników, przy czym wskaźnikowane będą produkty i rezultaty, a dla całego Programu również oddziaływanie. Całość wskaźników mierzona będzie cyklicznie. Częstotliwość pomiaru wskaźnika zależy od kategorii tegoż wskaźnika.

W celu ułatwienia procesu gromadzenia danych i obniżenia jego kosztów, system monitoringu zostanie w sporej części oparty na wskaźnikach gromadzonych przez różne instytucje (np. GUS, Policja, Szkoły, GOPS, PUP). W ramach współpracy uzgodniony zostanie system wymiany informacji. Uzyskiwane wyniki pomiarów będą przedmiotem analizy w kontekście oceny skuteczności prowadzonych działań i będą stanowić podstawę do wprowadzania ewentualnych zmian w celu optymalizowania procesu rewitalizacji.

Podstawą systemu monitoringu i oceny realizacji programu będzie ciągły dialog pomiędzy interesariuszami procesu rewitalizacji. W celu umożliwienia pełnego i aktywnego udziału różnych interesariuszy w przygotowaniu, prowadzeniu oraz ocenie rewitalizacji, raporty monitoringowe oraz sprawozdania będą udostępniane lokalnej społeczności, m.in. poprzez ich publikację na odpowiedniej stronie internetowej Urzędu Gminy.

4.10 OCENA POSTĘPÓW OSIĄGANIA CELÓW PROGRAMU

Ewaluacja osiągnięcia celów Gminnego Programu Rewitalizacji będzie dokonywana trzyetapowo:

- etapami rocznymi (ocena roczna),
- etapami trzyletnimi (ocena okresowa),
- na koniec 2023 roku (ocena końcowa).

Rok 2017 będzie rokiem wdrożeniowym systemu ewaluacji, natomiast trzyletnie okresu oceny nastąpią w latach: 2018-2020 oraz 2021-2023.

Ewaluacja stopnia realizacji poszczególnych celów rewitalizacyjnych będzie dokonywana w oparciu o zsumowaną ocenę wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które realizują dany cel. Przy obliczeniu zostanie zastosowana suma ważona – różnym przedsięwzięciom przypisana będzie niejednakowa ważność dla obliczenia stopnia realizacji danego celu. Wyczerpujący system sumowania ocen realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych dla celów ewaluacji zostanie opracowany przez Koordynatora Rewitalizacji we współpracy z Komitetem Rewitalizacji po jego powołaniu.

Ocena poziomu realizacji Programu zostanie dokonana w oparciu o analizę stopnia osiągnięcia poszczególnych celów. Analizie poddany zostanie rozkład przestrzenny poszczególnych zjawisk kryzysowych w kontekście poziomu ich występowania na obszarze rewitalizacji w stosunku do wartości wskaźników zdiagnozowanych na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

4.11 SYSTEM WPROWADZANIA ZMIAN W REAKCJI NA ZMIENNOŚĆ OTOCZENIA

Podstawę do reakcji na zmienność otoczenia i ewentualnych korekt na poziomie pojedynczych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie prowadzona rokrocznie ewaluacja. Ewentualne korekty będą w miarę potrzeby wprowadzane raz do roku, a w przypadkach uzasadnionych – także doraźnie.

W sytuacji nagromadzenia w ramach któregoś z celów operacyjnych przedsięwzięć wymagających korekty w liczbie ponad 25% całkowitej liczby przedsięwzięć zostanie rozważona korekta sformułowania tego celu i ewentualnie skorygowania przypisanych mu wskaźników.

Pierwszą ewaluację okresową zaplanowano na początek 2021 roku. W jej ramach zostanie przeprowadzony przegląd uzasadnień dla korekt celów operacyjnych w reakcji na zmienność otoczenia Programu. W sytuacji stwierdzenia konieczności korekty co najmniej dwóch celów operacyjnych w ramach tego samego celu strategicznego – zostanie przeanalizowana także ewentualność korekty takiego celu strategicznego.

Nie przewiduje się zmiany celu generalnego w całym horyzoncie Programu.

5. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Partycypacja społeczna została wprowadzona jako filar działań na różnych etapach (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, w tym finansowanie, monitorowanie i ewaluacja) procesu rewitalizacji odbywającego się na terenie Gminy Czemierniki. Głównym celem tego rodzaju podejścia jest chęć podniesienia skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz zwiększenia gotowości

i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem. Niezwykle istotne jest wzbudzenie przeświadczenia społeczeństwa o realnej możliwości decydowania o losach wspólnoty samorządowej. Ponadto włączenie szerokiego grona interesariuszy w proces rewitalizacji realizuje zasadę partnerstwa wynikającą z art. 5 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Przedmiotowa zasada bazuje na założeniu, że otoczenie środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konstruktywnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji niepożądanych zjawisk, a tym samym podnoszących jakość życia mieszkańców terenów zdegradowanych.

Zarówno proces analizowania i diagnozowania sytuacji społeczno-ekonomicznej Gminy Czemierniki, jaki i społecznego odbioru zagadnień objętych sytuacją kryzysową, odbywał się metodą partycypacyjną, u podstaw której leży przekonanie o niezbędności włączania mieszkańców i partnerów społecznych

w przebieg wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także przedsięwzięć i aktywności, które powinny przyczynić się do poprawy sytuacji na wyznaczonych podczas konsultacji obszarach. Od samego początku autorzy niniejszego dokumentu, tj. samorząd gminy, uczestnicy oraz moderatorzy procesu, kładli szczególny nacisk na wagę rozwiązań organizacyjnych (poszukiwanie nowych dróg dojścia) oraz potrzebę zmiany społecznej świadomości w zakresie szukania innych rozwiązań problemów na obszarach kryzysowych, poza tworzeniem na nich kolejnych, nowych inwestycji.

Podstawowym wymogiem rzeczowej dyskusji jest świadomość społeczeństwa o procesie rewitalizacji, jej znaczeniu i oczekiwanych efektach. W związku z tym, gro uwagi poświęcono na trafienie do społecznej świadomości mieszkańców gminy i dostarczenie im informacji o zaletach rewitalizacji i procesach towarzyszących wyprowadzaniu poszczególnych miejsc z sytuacji kryzysowej. Szczególnie pomocne w tym zakresie okazały się być narzędzia informatyczne, takie jak: strona internetowa gminy. Korzystano także ze zwyczajowo przyjętych sposobów komunikacji ze społecznością lokalną, np. angażując księży, którzy przekazywali informacje w czasie ogłoszeń parafialnych i wskazywali miejsca, w których można poszerzyć wiedzę bądź wziąć udział w spotkaniach, umieszczano informacje na tablicach sołeckich.

5.1 PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE PRZYGOTOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

5.1.1 DIAGNOZA OBSZARU GMINY CZEMIERNIKI

Podczas prac mających na celu zdiagnozowanie obecnej sytuacji Gminy Czemierniki w **pierwszym etapie** przeprowadzono w dniach 10-26.08.2016 r. anonimowe **badanie ankietowe**. W ramach badania posłużono się techniką PAPI (klasyczna metoda popularnie nazywana „papier i ołówek”) i CAWI (realizowane za pośrednictwem Internetu). Opracowane specjalnie w tym celu kwestionariusze ankietowe można było wypełniać i składać w wyżej wymienionym terminie w Urzędzie Gminy w Czemiernikach, ul. Zamkowa 9. Ponadto formularz ankiety umożliwiający jej elektroniczne wypełnienie udostępniony został na stronie internetowej Urzędu Gminy - czemierniki.eu w zakładce Gminny Program Rewitalizacji. Ankiety można było przysyłać drogą elektroniczną na adres: gmina@czemierniki.eu. O zamiarze przeprowadzenia badania władze gminy informowały na swojej stronie www oraz w sposób zwyczajowo przyjęty.

Badanie miało na celu zdiagnozowanie oraz wskazanie lokalizacji, koncentracji, charakteru i skali problemów występujących na obszarze Gminy Czemierniki i wymagających rozwiązania poprzez realizację różnego rodzaju działań rewitalizacyjnych. Dzięki niemu możliwe było również poznanie preferencji

i oczekiwań społeczności lokalnej w zakresie efektów planowanej rewitalizacji. Pytano w niej m.in. o ocenę jakości życia w gminie, sytuację na rynku pracy, problemu w serze techniczno-funkcjonalnej, o możliwość planowania przyszłości w gminie oraz sołectwa charakteryzujące się największym natężeniem zjawisk kryzysowych, które powinny zostać poddane rewitalizacji. Co najważniejsze – pytania były skonstruowane w taki sposób, aby dawały obraz sytuacji nie na obszarze całej gminy, ale danej jednostki pomocniczej. Mieszkańców zapytano również o priorytetowe działania lokalne, które należy podjąć, aby poprawić jakość i komfort życia najmniejszych społeczności. W badaniu wzięło udział 90 osób, z czego 49 respondentów stanowiły kobiety, a 41 mężczyzn. Z pośród respondentów uczestniczących w badaniu, największa ich liczba to osoby plasujące się w przedziale wiekowym od 46 do 60 lat (42 osoby). Kolejną pod względem liczności grupą były osoby w wieku od 26 do 45 lat - 25 ankietowanych. Najmniej zaangażowani okazali się być badani poniżej 25 lat (9 ankiet) oraz powyżej 61 lat (14 ankiet). Jest to niezwykle istotne ze względu na konieczność aktywizacji tych grup społecznych i zwiększenia ich zaangażowania w życie gminy. Niewielka aktywność tych właśnie grup wiekowych jest trendem charakterystycznym nie tylko dla gminy, lecz również dla całego kraju. Badania prowadzone przez Instytut Spraw Publicznych na temat społeczeństwa obywatelskiego i kapitału społecznego wykazały, że grupy wiekowe poniżej 25 oraz powyżej 61 lat charakteryzują się najmniejszym zaangażowaniem w sprawy otaczającego ich środowiska. W związku z tym istotnym celem działań rewitalizacyjnych winna być aktywizacja społeczna ww. grup. Niezwykle ważne jest wsparcie społeczeństwa obywatelskiego polegające na wzmocnieniu przekonania o wartości i znaczeniu samorządności obywatelskiej, jak również rzeczywistej możliwości zaangażowania w procesy współdecydowania o losach gminy.

Rysunek 8 Informacja Wójta Gminy Czemierniki dot. badania ankietowego prowadzonego w ramach diagnostycznych oraz raport z badania ankietowego

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI: ANKIETA

Szanowni Państwo,

w związku z prowadzonymi badaniami w ramach przygotowywania Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2023 Wójt Gminy Czemierniki informuje, że w dniach 10-26.08.2016 r. na terenie Gminy Czemierniki przeprowadzone zostanie badanie ankietowe wśród mieszkańców gminy.

Wyniki badań posłużą do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, który ma na celu poprawę jakości życia mieszkańców, wizerunku gminy, odbudowę więzi lokalnych, a także przywrócenie ładów przestrzennych oraz ożywienie gospodarcze gminy. Zmiany zachodzące w efekcie realizacji programu będą polegać przede wszystkim na rozwiązaniu zaistniałych problemów społecznych i gospodarczych koncentrujących się na określonym terenie. Chcemy, aby zmiany te w największym stopniu odpowiadały potrzebom mieszkańców, dlatego też zdecydowaliśmy się poprosić Państwa o bezpośrednią opinię.

Badanie ma na celu zebranie opinii na temat aktualnego stanu gminy oraz wytypowanie obszarów, które najbardziej wymagają działań rewitalizacyjnych.

Ankiety skierowane są do mieszkańców Gminy Czemierniki.

Prosimy o życzliwe przyjęcie i zachęcamy wszystkich mieszkańców gminy do czynnego udziału w badaniu ankietowym. Będziemy wdzięczni, jeśli zechcecie podzielić się Państwo swoją opinią i oczekiwaniami.

Ankieta również dostępna jest na stronie internetowej – [link do ankiety](#)

Wyniki badania ankietowego

WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO

W związku z przystąpieniem przez Gminę Czemierniki do opracowania Diagnozy zjawisk społeczno-gospodarczo-przestrzennych gminy służącej wyznaczeniu obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji, dla których opracowany zostanie Gminny Program Rewitalizacji w dniach od 10 sierpnia 2016 r. do 26 sierpnia 2016 r. przeprowadzone zostało badanie ankietowe, którego celem było poznanie opinii mieszkańców na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych.

Formularz ankiety zawierał pytania, dotyczące oceny sytuacji w gminie w sferach: społeczno-gospodarczej oraz technicznej. Pytania miały charakter zamknięty z możliwością wyboru jednej lub kilku podanych odpowiedzi. Dodatkowo zamieszczone zostało dwa pytania otwarte dotyczące innych sugestii i uwag interesariuszy, związanych z planowaną rewitalizacją.

W badaniu ankietowym udział wzięło łącznie 90 osób, w tym 31 wypełniło ankietę w formie elektronicznej (za pomocą umieszczonego na stronie www Gminy Czemierniki formularza on-line) oraz 59 w formie tradycyjnej – papierowej. Wśród najczęściej zgłaszanych przez mieszkańców propozycji czy sugestii są m.in.: renowacja zdegradowanych obiektów zabytkowych stanowiących niewykorzystany potencjał gminy, zwiększenie integracji mieszkańców i pobudzenie ich aktywności lokalnej, rozwój przedsiębiorczości, stworzenie bazy turystycznej, rozwój oferty spędzania wolnego czasu. Ankietowani wskazywali, że pozytywne efekty może przynieść także promowanie różnych form samozatrudnienia oraz wspieranie aktywności gospodarczej i zawodowej mieszkańców.

Szczegółowe zestawienie wyników przeprowadzonej ankiety:

[raport-z-badania-ankietowego](#)

22 Wrz 2016
Autor: Piotr Kalinowski

Źródło: <http://czemierniki.eu>

Drugi krok stanowiły wywiady prowadzone wśród lokalnych liderów w dniach 05.09.2016 r. 19.10.2016 r. Był to moment szerokiego zaprezentowania idei rewitalizacji, osadzenia w kontekście strategicznym procesów rozwojowych gminy. Wywiady zostały przeprowadzone wśród przedstawicieli oświaty (nauczycieli i dyrektora Zespołu Szkół w Czemiernikach) i NGO, pracowników poszczególnych komórek Urzędu Gminy Czemierniki, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także Gminnej Biblioteki Publicznej w Czemiernikach, przedstawicieli przedsiębiorców. W ich ramach skupiono się na pogłębionym diagnozowaniu przyczyn powstawania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej oraz próbie osadzania poszczególnych zjawisk w konkretnych, wskazanych jednostkach analitycznych Gminy Czemierniki.

Opracowane wyniki ankiety (zaprezentowane w raporcie z tego etapu konsultacji), informacje zdobyte podczas przeprowadzonych wywiadów i nałożone na to eksperckie analizy ilościowe w układzie jednostek pomocniczych, pozwoliły wskazać te tereny, w których suma negatywnych zjawisk społecznych oraz towarzyszących im zjawisk gospodarczych, przestrzennych i środowiskowych wskazuje, iż obszar można uznać za zdegradowany.

Dane i informacje o istocie i miejscu koncentracji problemów, uzyskane podczas konsultacji społecznych, pozwoliły przystąpić do określenia obszaru o największym zagęszczeniu zjawisk negatywnych. W wyniku przeprowadzonych badań uzyskano obraz szczególnej koncentracji obszarowej zdiagnozowanych problemów. Jednocześnie wskazano te miejsca, których potencjał pozytywnego oddziaływania na dany obszar, ale też na społeczność całej jednostki analitycznej, a nierzadko całej gminy, jest największy. Nałożenie perspektywy koncentracji problemów i potencjału dla ich rozwiązania pozwoliło wyznaczyć obszary rewitalizacji.

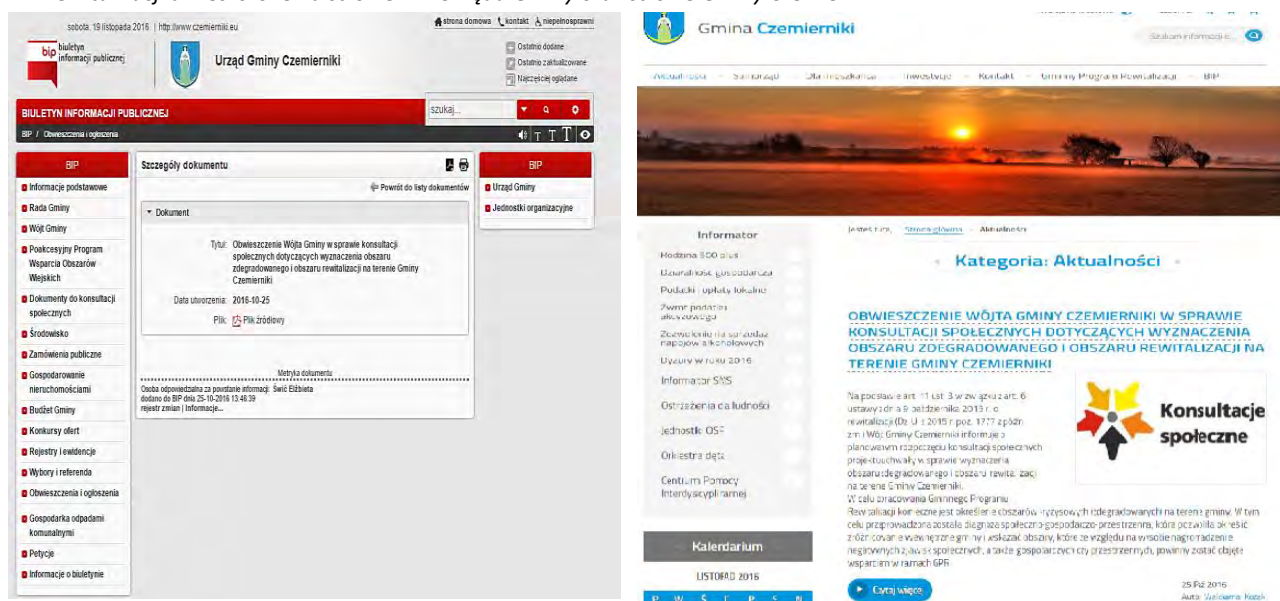
5.1.2 KONSULTACJE SPOŁECZNE WYZNACZONEGO OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Zgodnie z zapisami ustawowymi, wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji poddano konsultacjom społecznym. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczono w zakładce Gminny Program Rewitalizacji, na głównej stronie Gminy Czemierniki (<http://czemierniki.eu/>) oraz w BIPie w dniu 25.10.2016 r., tj. na 7 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia konsultacji społecznych. Prowadzone one były w dniach 02.11.2016 r. 25.11.2016 r. w następujących formach:

- ➔ zbierania uwag, propozycji i opinii w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego,
- ➔ otwartej debaty publicznej dla wszystkich interesariuszy rewitalizacji,
- ➔ zbierania uwag ustnych do protokołu.

Konsultacje społeczne prowadzone były zarówno w formie biernej (zgłaszanie uwag ustnie i pisemnie), jak i czynnej (spotkanie konsultacyjne w dniu 09.11.2016 r.). Przeprowadzone konsultacje nie zmieniły wyznaczonych obszarów. Raport z przeprowadzonych konsultacji opublikowano w zakładce Gminny Program Rewitalizacji oraz w BIPie.

Rysunek 9 Obwieszczenie Wójta Gminy Czemierniki dot. konsultacji społecznych obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji umieszczone na stronie BIP Urzędu Gminy oraz stronie Gminy Czemierniki

Źródło: <http://czemierniki.eu>

Zdjęcie 5 Debata publiczna podczas w dniu 09.11.2016 r. dot. projektu wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: DRAFT Consulting

Zdjęcie 6 Debata publiczna podczas w dniu 09.11.2016 r. dot. projektu wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: DRAFT Consulting

Zdjęcie 7 Debata publiczna podczas w dniu 09.11.2016 r. dot. projektu wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Źródło: DRAFT Consulting

5.1.3 TWORZENIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Kolejnym z etapów była praca nad przygotowaniem projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023”. Na tym etapie prowadzono również szeroki proces uspołeczniania oraz włączania i angażowania społeczności w tworzenie programu.

Rysunek 10 Obwieszczenie Wójta Gminy Czemierniki dotyczące procesu uspołeczniania prac nad opracowaniem projektu GPR

OBWIESZCZENIE WÓJTA GMINY CZEMIERNIKI W SPRAWIE PLANOWANYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH PRZYGOTOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY CZEMIERNIKI

Czemierniki, dnia 03.02.2017 r.

OŚ.540.1.2016

OBWIESZCZENIE WÓJTA GMINY CZEMIERNIKI W SPRAWIE PLANOWANYCH KONSULTACJI SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH PRZYGOTOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY CZEMIERNIKI

Na podstawie art. 5 ust. 2 w związku z art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r., o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777) Wójt Gminy Czemierniki informuje o planowanym rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Na podstawie Uchwały Nr XIX/116/2016 z dnia 06.12.2016 r. na obszarze Gminy Czemierniki został wyznaczony obszar rewitalizacji.

Konsultacje społeczne odbędą się w następujących formach:

1. Spotkanie informacyjno-warsztatowe dla interesariuszy, w szczególności z obszaru rewitalizacji, które odbędzie się w dniu 10 lutego 2017 r. o godzinie 10.00 w budynku strażnicy OSP w Czemiernikach, ul. Zamkowa 11. Przedmiotem konsultacji będzie szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji, a także

określenie celów oraz kierunków działań programu odpowiadających na zdiagnozowane problemy i wykorzystujących lokalne potencjały.

2. Nabór fiszek dla projektów, które wpisują się w założenia i cele Gminnego Programu Rewitalizacji.

Prowadzony on będzie od 13 do 20 lutego 2017 r. Regulamin naboru fiszek projektowych oraz wszystkie niezbędne informacje dostępne będą od dnia 13 lutego 2017 r. na stronie Gminy Czemierniki w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej gminy pod adresem internetowym <http://czemierniki.eu/>, jak również w Urzędzie Gminy Czemierniki w godzinach pracy Urzędu.

3. Głosowanie na wybrane projekty rewitalizacyjne prowadzone drogą elektroniczną w dniach od 23 do 27 lutego 2017 r. Wszystkie niezbędne informacje dostępne będą od dnia 23 lutego 2017 r. na stronie Gminy Czemierniki w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej gminy pod adresem internetowym <http://czemierniki.eu/>, jak również w Urzędzie Gminy Czemierniki w godzinach pracy Urzędu.

Serdecznie zachęcamy do aktywnego wzięcia udziału w konsultacjach społecznych oraz zgłaszania propozycji i uwag.

Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji sporządzona zostanie informacja podsumowująca ich przebieg, zawierająca dane o miejscu i czasie ich przeprowadzenia, omówienie ich przebiegu oraz zgłoszonych uwag wraz z odniesieniem się do nich.

/-/ Krystyna Dobrowolska
Wójt Gminy

03 Lut 2017

Źródło: <http://czemierniki>

W pierwszej kolejności zorganizowano w dniu 10 lutego 2014 r. **spotkanie informacyjno-warsztatowe**, którego celem było uszczegółowienie dotychczas zebranych informacji nt. problemów obszaru rewitalizacji oraz zdiagnozowanie problemów wcześniej niewyartykułowanych. Poza tym zebrano informacje o tkwiących w obszarze rewitalizacji potencjałach. Ostatnim z elementów warsztatów było określenie celów i wiodących kierunków działań odpowiadających w sposób najbardziej adekwatny na zdiagnozowane problemy obszaru rewitalizacji. Wypracowano także wizję obszaru po rewitalizacji.

Zdjęcie 8 Spotkanie informacyjno-warsztatowe w dniu 10.02.2017 r. w ramach konsultacji społecznych prowadzonych na etapie opracowywani projektu GPR

Źródło: DRAFT Consulting

Zdjęcie 9 Spotkanie informacyjno-warsztatowe w dniu 10.02.2017 r. w ramach konsultacji społecznych prowadzonych na etapie opracowywani projektu GPR

Źródło: DRAFT Consulting

Zdjęcie 10 Spotkanie informacyjno-warsztatowe w dniu 10.02.2017 r. w ramach konsultacji społecznych prowadzonych na etapie opracowywani projektu GPR

Źródło: DRAFT Consulting

Podczas warsztatów sygnalizowano także lokalnym liderom konieczność propagowania idei rewitalizacji wśród mieszkańców oraz wciągania lokalnej społeczności do aktywnych działań na rzecz swoich „małych ojczyzn”.

W spotkaniu wzięli udział mieszkańcy obszaru rewitalizacji, sołtys, radni, przedstawiciele instytucji publicznych i Władze Gminy. Warsztaty odbyły się w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Czemiernikach i wzięło w nich udział łącznie kilkanaście osób.

Drugim etapem prowadzonych konsultacji społecznych był **nabór projektów rewitalizacyjnych**, które wpisują się w założenia i cele Gminnego Programu Rewitalizacji. Co do zasady można było zgłaszać przedsięwzięcia realizowane w wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W uzasadnionych przypadkach przedsięwzięcia mogą być realizowane poza wyznaczonymi obszarami rewitalizacji. Warunkiem jest jednak dokładne uzasadnienie przedsięwzięcia, wykazanie efektywności oddziaływania danego projektu na obszar rewitalizacji oraz realizację celów programu. **Nabór prowadzony był od 14 do 21 lutego 2017 r.** Regulamin naboru fiszek projektowych oraz wszystkie niezbędne informacje dostępne były od dnia 14 lutego 2017 r. na stronie Gminy Czemierniki w Biuletynie Informacji Publicznej, na stronie internetowej gminy pod adresem internetowym <http://czemierniki.eu/>, jak również w Urzędzie Gminy Czemierniki w godzinach pracy Urzędu.

Rysunek 11 Informacja o rozpoczęciu naboru przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Działalność gospodarcza

Podatki i opłaty lokalne

Zwrot podatku akcyzowego

Zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych

Dyżury w roku 2017

Informator SMS

Ostrzeżenia dla ludności

Jednostki OSP

Orkiestra dęta

Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej

Gminny Program Rewitalizacji

Szanowni Państwo!

W związku z trwającymi pracami nad utworzeniem Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023 Wójt Gminy Czemierniki zaprasza do zgłaszania własnych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W uzasadnionych przypadkach przedsięwzięcia mogą być realizowane poza wyznaczonymi obszarami rewitalizacji. Warunkiem jest jednak dokładne uzasadnienie przedsięwzięcia, wykazanie efektywności oddziaływania danego projektu na obszar rewitalizacji oraz realizację celów programu.

Cele Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023 zostały określone w następujący sposób:

Jednocześnie przypominamy, że rewitalizacja to nie remont! Celem rewitalizacji nie jest to, aby było ładniej. Celem rewitalizacji jest pobudzenie/uruchomienie mechanizmów rozwojowych, które sprawią, że nawet po zakończeniu interwencji, obszar będzie się nadal rozwijał. Niezbędnym elementem procesów rewitalizacyjnych jest prowadzenie działań o charakterze społecznym, ukierunkowanym na mieszkańców danego obszaru.

O dofinansowanie projektów rewitalizacyjnych będzie można ubiegać się w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, jeżeli projekty te wynikają z programu rewitalizacji, tzn. są zaplanowane w programie i ukierunkowane na osiągnięcie jego celów. Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne należy zgłaszać w formie Kart przedsięwzięć rewitalizacyjnych (do pobrania poniżej). Przed ich wypełnieniem należy zapoznać się z zasadami określonymi w Regulaminie naboru propozycji projektów/przedsięwzięć w ramach przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023.

Istnieje możliwość zgłoszenia przedsięwzięcia rewitalizacyjnego do Listy A – Listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (mających charakter kluczowy dla osiągnięcia założonych celów strategicznych Gminnego Programu Rewitalizacji) i/lub do Listy B – Listy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Wypełnione karty można składać:

1. Poczta tradycyjną na adres Urzędu Gminy : Czemierniki 21-306, ul. Zamkowa 9.
2. Bezpośrednio w Sekretariacie Urzędu Gminy.
3. Za pomocą poczty elektronicznej na adres mailowy: gmina@czemierniki.eu

Termin składania kart:

1. W terminie od dnia 14 lutego 2017 r. do dnia 21 lutego 2017 r.
2. Decydująca dla zachowania powyższych terminów jest data wpływu karty do Urzędu Gminy lub moment dostarczenia drogą elektroniczną.

Pliki do pobrania:

- [ZARZĄDZENIE NR 4/2017 WÓJTA GMINY CZEMIERNIKI z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie określenia Regulaminu naboru propozycji projektów/przedsięwzięć w ramach przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023 \(PDF, 1 MB\)](#)
- [REGULAMIN NABORU PROPOZYCJI PROJEKTÓW/PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH PRZYGOTOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2017-2023 \(PDF, 848 KB\)](#)
- [KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA Załącznik nr 1 \(PDF, 409 KB\)](#)
- [KARTA PRZEDSIĘWZIĘCIA Załącznik nr 2 \(PDF, 317 KB\)](#)

Kalendarium

MARZEC 2017

P	W	Ś	C	P	S	N
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

◀ Lut

Dane kontaktowe

Urząd Gminy Czemierniki
ul. Zamkowa 9
21-306 Czemierniki

Źródło: <http://czemierniki>

W ramach przedmiotowego naboru istniała możliwość zgłoszenia przedsięwzięcia rewitalizacyjnego do Listy A – Listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (mających charakter kluczowy dla osiągnięcia założonych celów strategicznych Gminnego Programu Rewitalizacji) i/lub do Listy B – Listy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Wypełnione karty można było składać w wyznaczonym terminie:

1. Poczta tradycyjną na adres Urzędu Gminy : Czemierniki 21-306, ul. Zamkowa 9.
2. Bezpośrednio w Sekretariacie Urzędu Gminy.
3. Za pomocą poczty elektronicznej na adres mailowy: gmina@czemierniki.eu.

W ramach naboru projektów zgłoszonych zostało łącznie 23 przedsięwzięcia rewitalizacyjne, w tym 7 do Listy A - Listy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i 16 do Listy B – Listy pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Działanie to miało na celu zaangażowanie lokalnej społeczności w proces programowania Gminnego Programu Rewitalizacji. Umożliwiło to umieszczenie w dokumencie projektów zgłoszonych i realizowanych przez szeroki krąg interesariuszy. Poza tym identyfikacja projektów została

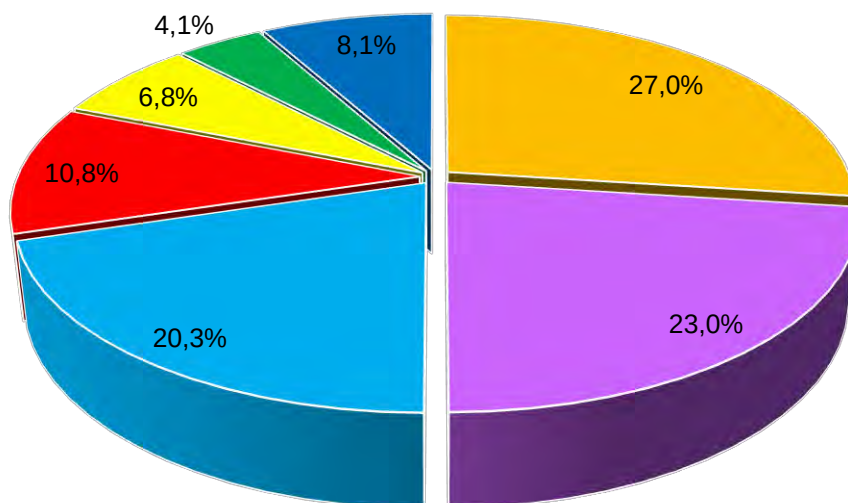
przeprowadzona w ramach wewnętrznego zgłaszania propozycji projektowych podczas spotkań, na których poruszono problem rewitalizacji np. zebrania sołeckie, komisje i posiedzenia radnych gminy.

Wyłonienia i uszeregowania projektów kluczowych do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dokonano w oparciu o opinie interesariuszy rewitalizacji - dokonali oni hierarchizacji najważniejszych projektów podczas **głosowania przeprowadzonego drogą elektroniczną** w dniach **23-27.02.2017 r.** Elektroniczny formularz głosowania dostępny był na głównej stronie Urzędu Gminy w Czemiernikach oraz w zakładce Gminny Program Rewitalizacji (po adresie: <http://czemierniki.eu/>). O możliwości uczestnictwa w głosowaniu informowano także w sposób zwyczajowo przyjęty (ogłoszenie w kościele). Działanie to miało na celu zaangażowanie lokalnej społeczności w proces współdecydowania o wyborze najważniejszych zadań i projektów, które będą w jak największym stopniu odpowiadać na społeczne zapotrzebowanie i wpływać na poprawę sytuacji na obszarze uznanym za wymagający rewitalizacji.

W ramach przedmiotowego głosowania można było oddać głosy na przedsięwzięcia, które zdaniem interesariuszy są najważniejsze i najbardziej potrzebne w celu ożywienia sytuacji społeczno-gospodarczej wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Każdy z interesariuszy mógł oddać swój głos na 1 przedsięwzięcie z Listy A oraz 1 głos na przedsięwzięcie z Listy B. W głosowaniu wzięło udział łącznie 74 osoby.

W ten sposób opracowano listę działań i projektów rewitalizacyjnych, które udało się – w drodze konsultacji – ułożyć w sposób obrazujący priorytety i oczekiwania lokalnej społeczności (w szczególności obszaru rewitalizacji). Na poniższych wykresach zaprezentowano rozkład głosów, na poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne wg. list.

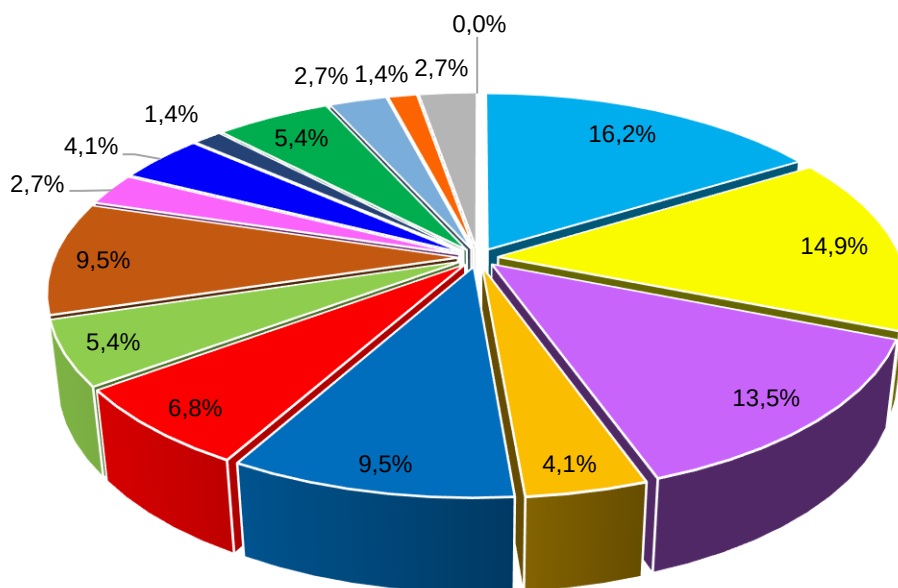
Wykres 7 Rozkład głosów oddanych na poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne umieszczone na Liście A

- "Rewitalizacja centrum Czemiernik – etap II"
- "Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem"
- "Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność"
- "Rozbudowa i przebudowa Gminnego Publicznego Przedszkola w Czemiernikach"
- „Szkoła z sercem” - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach"
- "Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach"
- "Plac zabaw i zagospodarowanie terenu na działkach nr 174 i 179 w miejscowości Czemierniki"

Źródło: Opracowanie własne na podstawie głosowania przeprowadzonego drogą elektroniczną w dniach 23-27.02.2017 r.

Wykres 8 Rozkład głosów oddanych na poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne umieszczone na Liście B

- "Ocalić od zapomnienia" - pielęgnowanie, rozwijanie i przekazywanie tradycji lokalnych"
- "Kontynuacja działań na rzecz wzrostu wykorzystania OZE – instalacje kolektorów słonecznych"
- "Wsparcie wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii w Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Czemiernikach"
- "Rozwój postaw ekologicznych szansą dla „SERCA”
- "Sport szansą dla „SERCA”
- "Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. św. Stanisława Pierwszego Biskupa i Męczennika w Czemiernikach"
- "Aktywne włączenie „SERCA CZEMIERNIK"
- "Poznaj nieznane – promocja Czemiernik"
- "Kreowanie marki „SERCE CZEMIERNIK"
- „Łączymy pokolenia” – zintegrowana i międzypokoleniowa aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji"
- "Podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych"
- "Własny biznes jest dla każdego – promocja przedsiębiorczości indywidualnej oraz aktywności zawodowej"
- "Wzmocnienie działań na rzecz wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym"
- "Budowa pomnika na Rynku"
- "Renowacja zabytkowych kapliczek i oznakowanie miejsc ciekawych historycznie"
- "Monitoring obywatelski"

Źródło: Opracowanie własne na podstawie głosowania przeprowadzonego drogą elektroniczną w dniach 23-27.02.2017 r.

5.1.4 KONSULTACJE SPOŁECZNE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Zgodnie z zapisami ustawowymi projekt „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” zostanie poddany konsultacjom społecznym. Ogłoszenie o konsultacjach zamieszczono w zakładce Gminny Program Rewitalizacji, na głównej stronie Gminy Czemierniki (<http://czemierniki.eu/>) oraz w BIPie w dniu 06.03.2017 r., tj. na 7 dni przed planowanym terminem rozpoczęcia konsultacji społecznych. Konsultacje prowadzone będą w dniach 14.03.-14.04.2017 r. w następujących formach:

- ➔ zbierania uwag, propozycji i opinii w postaci papierowej i elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego,
- ➔ spaceru studyjnego lokalnych liderów i przedstawicieli mieszkańców po obszarze rewitalizacji,
- ➔ zbierania uwag ustnych do protokołu.

Konsultacje społeczne prowadzone były zarówno w formie biernej (zgłaszanie uwag ustnie i pisemnie), jak i czynnej. Raport z przeprowadzonych konsultacji zostanie opublikowany w zakładce Gminny Program Rewitalizacji oraz w BIPie.

Rysunek 12 Obwieszczenie Wójta Gminy Czemierniki dot. konsultacji społecznych projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023”

Rodzina 500 plus

Działalność gospodarcza

Podatki i opłaty lokalne

Zwrot podatku akcyzowego

Zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych

Dyżury w roku 2017

Informator SMS

Ostrzeżenia dla ludności

Jednostki OSP

Orkiestra dęta

Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej

PLANOWANE KONSULTACJE SPOŁECZNE

OŚ.0540.1.2016

OBWIESZCZENIE WÓJTY GMINY CZEMIERNIKI ZAPRASZA DO UDZIAŁU W PLANOWANYCH KONSULTACJACH SPOŁECZNYCH DOTYCZĄCYCH PROJEKTU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY CZEMIERNIKI NA LATA 2017-2023.

Na podstawie art. 17 ust. 2 pkt 3, art. 6 ustawy z dnia 9 października 2015 r., o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777) Wójt Gminy Czemierniki informuje o planowanym rozpoczęciu konsultacji społecznych dotyczących projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023. Konsultacje mają na celu zebranie uwag, wniosków i opinii mieszkańców gminy, w tym w szczególności interesariuszy obszaru rewitalizacji w sprawie projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023”. Konsultacje skierowane są do wszystkich interesariuszy rewitalizacji określonych w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r., o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777) i obejmują swoim zasięgiem obszar rewitalizacji wyznaczony uchwałą Rady Gminy Czemierniki nr XIX/116/2016 z dnia 06.12.2016 r. w sprawie wyznaczenia na terenie Gminy Czemierniki obszaru rewitalizacji.

Osoby zainteresowane tematyką objętą zakresem konsultacji mogą składać uwagi w terminie od 14.03.2017 do 14.04.2017r.

Konsultacje społeczne prowadzone będą w następujących formach:

1. Zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej na formularzu zgłaszania uwag dostępnym na stronie Urzędu Gminy w zakładce Gminny Program Rewitalizacji (http://czemierniki.eu/?page_id=2410) oraz w wersji papierowej w budynku Urzędu Gminy w Czemiernikach ul. Zamkowa 9 w pok. nr 22. Wypełniony formularz można dostarczyć drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Czemierniki ul. Zamkowa 9, 21-306 Czemierniki, drogą elektroniczną na adres: gmina@czemierniki.eu lub bezpośrednio do siedziby urzędu.
2. Spacer badawczy – pozwala na poznanie potrzeb i opinii określonych grup interesariuszy korzystających lub nie korzystających z określonej przestrzeni. Rekomendacje z takich konsultacji mogą np. służyć instytucjom gminnym w projektowaniu nowych lub ulepszaniu dotychczasowych rozwiązań w zagospodarowaniu przestrzeni. Spacer badawczy odbędzie się w dniu 14.03.2017r. o godz. 10. Miejsce zbiórki Urząd Gminy w Czemiernikach.
3. Zgłaszanie uwag ustnie do protokołu w sekretariacie Urzędu Gminy lub telefonicznie pod nr: 83 351-30-03 w godzinach pracy Urzędu Gminy Czemierniki.

Dokumentacja dotycząca przedmiotu konsultacji zostanie udostępniona w dniu rozpoczęcia konsultacji na stronie: <http://czemierniki.eu/>.

Serdecznie zachęcamy do aktywnego wzięcia udziału w konsultacjach społecznych oraz zgłaszania propozycji i uwag. Nie przedstawienie w wyżej wyznaczonym terminie, opinii i uwag, oznacza akceptację zaproponowanych w projekcie rozwiązań i regulacji bądź rezygnację z przysługującego prawa do przedstawienia swojego stanowiska. Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji sporządzona zostanie informacja podsumowująca ich przebieg, zawierająca dane o miejscu i czasie ich przeprowadzenia, omówienie ich przebiegu oraz zgłoszonych uwag wraz z odniesieniem się do nich.

Wójt Gminy Czemierniki
Krystyna Dobrowolska

06 Mar 2017

Kalendarium

MARZEC 2017

P	W	S	C	P	S	N
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

« Lut

Dane kontaktowe

Urząd Gminy Czemierniki
 ul. Zamkowa 9
 21-306 Czemierniki
 woj. lubelskie

pon.-piątek od 8.00 do 16.00

Źródło: DRAFT Consulting

W dniu 14 marca 2017 r. po wyznaczonym obszarze rewitalizacji odbył się spacer badawczy pozwalający na doprecyzowanie i negocjowanie rozwiązań oraz ewentualne włączenie do Gminnego Programu Rewitalizacji wcześniej nieprzewidzianych kierunków działań.

Zdjęcie 11 Spacer badawczy z dnia 14.03.2017 r. – centrum miejscowości Czemierniki

Źródło: DARFT Consulting

Zdjęcie 12 Spacer badawczy z dnia 14.03.2017 r. – „Mansjonaria”

Źródło: DARFT Consulting

Zdjęcie 13 Spacer badawczy z dnia 14.03.2017 r. – stadion gminny

Źródło: DARFT Consulting

Zdjęcie 14 Spacer badawczy z dnia 14.03.2017 r. – zespół pałacowo-parkowy

Źródło: DARFT Consulting

W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych nie wpłynęła żadna uwaga dotycząca przedstawionego projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023”.

5.2. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

5.2.1. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW I INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Szerokie upowszechnienie informacji o rewitalizacji i partycypacyjny model opracowywania „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

5.2.2. PARTNERSTWO – ZASADY WSPÓŁPRACY POMIĘDZY SEKTOREM PUBLICZNYM, SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

Bez pełnej oraz aktywnej współpracy pomiędzy sektorem społecznym, gospodarczym i publicznym, wdrażanie zaplanowanych w ramach niniejszego dokumentu projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia. Jedynie ścisła współpraca stanowi gwarancję pełnego

sukcesu. Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że określenie jasnych zasad i sposobów współuczestnictwa wszystkich interesariuszy jest niezwykle istotne i stanowi zasadniczy element w celu osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami lokalnego społeczeństwa, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także stanowi podstawą wzmacniania społeczeństwa obywatelskiego.

Ranga równoprawnej współpracy w procesie rewitalizacji obszarów objętych kryzysem jest niezwykle istotna, nie tylko ze względu na społeczną użyteczność Gminnego Programu Rewitalizacji, lecz również w zakresie wymogów stawianych przez Unię Europejską. Mając to na uwadze, już od samego początku tworzenia Programu szczególną funkcję - zarówno opiniotwórczą, jak i ważnego kreatora zdarzeń w Programie, przypisano społeczności lokalnej (obejmującej nie tylko samych mieszkańców, lecz również przedsiębiorców, członków NGO-sów).

Kluczowe będzie także powołanie Komitetu Rewitalizacji. Silne umocowanie czynnika społecznego w procesie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji gwarantuje wypracowanie spójnego i wspólnego sposobu działania ponad jednostkowymi celami partnerów procesu (władz lokalnych, beneficjentów Programu, podmiotów włączanych) i da rzeczywisty impuls do rozwoju terenów rewitalizowanych i w konsekwencji całej gminy.

Kooperacja międzysektorowa w ramach wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji zachodzić będzie na 3 płaszczyznach:

- ➔ merytorycznej – poprzez zespołowe podejmowanie decyzji, a także rozwiązywanie problemów;
- ➔ organizacyjnej – poprzez włączanie specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów;
- ➔ finansowej – poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć.

Współuczestniczenie trzech wyżej wymienionych sektorów w realizację zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w oparciu o następujące zasady:

- ➔ respektowania własnych potrzeb oraz możliwości,
- ➔ kompromisowego rozwiązywania problemów,
- ➔ przejrzystość podejmowanych działań,
- ➔ otwarty dialog z mieszkańcami.

Wśród instrumentów wpierających pełniejszą realizację zasady partnerstwa należy wymienić:

- ➔ wykorzystanie stron internetowych gminy m.in. do PR-u Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z informowaniem o warunkach włączenia się do Programu z nowymi działaniami i projektami w ramach aktualizacji dokumentu; informowania o możliwości pozyskania środków na projekty z celami rewitalizacji;
- ➔ uwzględnienie w bieżącej pracy Urzędu Gminy Czemierniki potrzeby koordynacji działań programowych i planistycznych, dostosowanych do zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji, co ściśle łączy się ze sposobnością wykorzystywania do poszerzania bazy inwestycji publicznych oraz do włączania partnerów społecznych w system finansowania i realizacji gminnych inwestycji;
- ➔ inaugurowanie i organizowanie dyskusji publicznej, związanej z zasadniczymi fazami procesu rewitalizacji, bądź zmianami mogącymi wpłynąć na jego realizację z udziałem: przedstawicieli władz, regionu, instytucji uczestniczących w realizacji polityki regionalnej, Operatora, Komitetu

Rewitalizacji i innych zainteresowanych partnerów społeczno-gospodarczych (przedstawicieli organizacji pozarządowych, nauki, kultury, biznesu, itp.).

5.2.3. INSTRUMENTY WŁĄCZAJĄCE SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ W DZIAŁANIA REWITALIZACYJNE

Wśród instrumentów włączających społeczność lokalną w działania rewitalizacyjne należy wymienić:

- specjalnie organizowane w szkołach lekcje poświęcone rozwojowi społeczno-gospodarczemu oraz rewitalizacji;
- organizowanie w szkołach konkursów plastycznych o tematyce rewitalizacyjnej – np. „Moja gmina za 10 lat”;
- konkursy na koncepcje architektoniczno-urbanistyczne zagospodarowania terenów rewitalizowanych;
- warsztaty dot. przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz wspólnego podejmowania nowych aktywności realizowane z uwzględnieniem technik partycypacyjnych;
- uroczystości związane z zakończeniem realizacji projektów,
- festyny i święta, w ramach których poruszana będzie tematyka rewitalizacyjna.

5.2.4. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA NA ETAPIE OCENY EFEKTÓW GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Istotnym punktem procesu rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społeczeństwa nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także w momencie oceny efektów wdrożenia Gminnego Programu Rewitalizacji. Niezwykle ważnym elementem jest podsumowanie efektów procesu rewitalizacji oraz prognoza ich trwałości oraz efektów synergicznych i mnożnikowych. Przedmiotem oceny końcowej jest nie tylko zweryfikowanie, czy cele rewitalizacji zostały całkowicie osiągnięte ale również ocena trwałości osiągniętego stanu, w tym przede wszystkim dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji. Na tym etapie podejmuje się również decyzje o ewentualnej konieczności przedłużenia działań rewitalizacyjnych.

Realizacja tego etapu nie jest możliwa bez partycypacji społecznej. Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji winna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i techniczno-środowiskowych obszaru rewitalizacji opartą na wskaźnikach oraz opiniach mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie ewaluacji procesu rewitalizacji zagwarantowana jest poprzez uczestnictwo mieszkańców w pracach Komitetu Rewitalizacji oraz w szerokich konsultacjach społecznych.

Wśród instrumentów i narzędzi aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów Gminnego Programu Rewitalizacji należy wymienić:

- ➔ badania ankietowe i sondażowe na temat oceny procesów rewitalizacji z wykorzystaniem np. mediów społecznościowych;
- ➔ badania opinii publicznej dot. jakości życia na obszarze rewitalizacji,
- ➔ debaty publiczne na temat postrzegania zmian na obszarze rewitalizacji,

- ➔ warsztaty sektorowe;
- ➔ spacer studyjne,
- ➔ warsztaty z mieszkańcami.

Wyżej wymienione instrumenty powinny być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania. Dla partycypacji społecznej w rewitalizacji ważne są przy tym umiejętności osób animujących proces oraz ich otwartość na współpracę z mieszkańcami i ich organizacjami. Bez owej otwartości i pełnej gotowości do współpracy – instrumenty partycypacji nie będą spełniały swej roli.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Ideowy schemat struktury celów rewitalizacji Gminy Czemierniki	64
Rysunek 2 Cele strategiczne i cele operacyjne	66
Rysunek 3 Schemat korelacji celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z celami Gminnego Programu Rewitalizacji	80
Rysunek 4 Ogłoszenie dotyczące naboru przedsięwzięć do Gminnego Programu Rewitalizacji.....	82
Rysunek 5 Schemat zarządzania procesem rewitalizacji z uwzględnieniem przykładowego poziomu operacyjnego	139
Rysunek 6 Ramowy harmonogram realizacji procesu rewitalizacji w Gminie Czemierniki na lata 2017-2023..	143
Rysunek 7 Podstawy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych	145
Rysunek 8 Informacja Wójta Gminy Czemierniki dot. badania ankietowego prowadzonego w ramach diagnostycznych oraz raport z badania ankietowego	164
Rysunek 9 Obwieszczenie Wójta Gminy Czemierniki dot. konsultacji społecznych obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji umieszczone na stronie BIP Urzędu Gminy oraz stronie Gminy Czemierniki.....	165
Rysunek 10 Obwieszczenie Wójta Gminy Czemierniki dot. warsztatów rewitalizacyjnych, naboru projektów rewitalizacyjnych i ich hierarchizacji umieszczone na stronie BIP Urzędu Gminy oraz stronie Gminy Czemierniki	168

SPIS TABEL

Tabela 1 Korelacja strategicznych celów Gminnego Planu Rewitalizacji Gminy Czemierniki oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	12
Tabela 2 Liczba dzieci uczęszczająca do Gminnego Przedszkola Publicznego	38
Tabela 3 Wiodące kierunki działań w ramach 1. celu strategicznego	70
Tabela 4 Wiodące kierunki działań w ramach 2. Celu strategicznego	75
Tabela 5 Wiodące kierunki działań w ramach 3. Celu strategicznego	78
Tabela 6 Lista A – Lista podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	84
Tabela 7 Lista B – Lista dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	110
Tabela 8 Indykatywne ramy finansowe realizacji GPR (PLN)	151
Tabela 9 Podsumowanie ram finansowych realizacji GPR (PLN).....	153
Tabela 10 Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	154
Tabela 10 Częstotliwość sprawozdawczości	159

SPIS MAP

Mapa 1 Usytuowanie Gminy Czemierniki na tle województwa lubelskiego i powiatu radzyńskiego...	17
Mapa 2 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Czemierniki	18
Mapa 3 Obszar rewitalizacji w Gminie Czemierniki	19
Mapa 4 Poziom życia ludności według gmin w województwie lubelskim w 2014 r.	29
Mapa 5 Zróżnicowanie przestrzenne potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa lubelskiego z uwzględnieniem najbardziej atrakcyjnych sekcji.....	44
Mapa 6 Udział wyjeżdżających do pracy w liczbie zatrudnionych w 2011 r. (NSP 2011)	45
Mapa 7 Przekroczenie benzo/a/pirenu – sołectwa: Czemierniki I, Czemierniki II i Wygnanów	47
Mapa 8 Mapa dróg powiatowych gminy Czemierniki.....	49
Mapa 9 Zabytki znajdujące się na obszarze rewitalizacji	52

SPIS ZDJĘĆ

<i>Zdjęcie 1 Stadion LKS „Orzeł” Czemierniki</i>	<i>55</i>
<i>Zdjęcie 2 Stadion LKS „Orzeł” Czemierniki</i>	<i>55</i>
<i>Zdjęcie 3 Zabytkowy zespół pałacowo-obronny w Czemiernikach</i>	<i>57</i>
<i>Zdjęcie 4 Zabytkowy zespół pałacowo-obronny w Czemiernikach</i>	<i>57</i>
<i>Zdjęcie 5 Debata publiczna podczas w dniu 09.11.2016 r. dot. projektu wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji</i>	<i>166</i>
<i>Zdjęcie 6 Debata publiczna podczas w dniu 09.11.2016 r. dot. projektu wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji</i>	<i>166</i>
<i>Zdjęcie 7 Debata publiczna podczas w dniu 09.11.2016 r. dot. projektu wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji</i>	<i>167</i>
<i>Zdjęcie 8 Spotkanie informacyjno-warsztatowe w dniu 10.02.2017 r. w ramach konsultacji społecznych prowadzonych na etapie opracowywani projektu GPR.....</i>	<i>169</i>
<i>Zdjęcie 9 Spotkanie informacyjno-warsztatowe w dniu 10.02.2017 r. w ramach konsultacji społecznych prowadzonych na etapie opracowywani projektu GPR.....</i>	<i>169</i>
<i>Zdjęcie 10 Spotkanie informacyjno-warsztatowe w dniu 10.02.2017 r. w ramach konsultacji społecznych prowadzonych na etapie opracowywani projektu GPR</i>	<i>170</i>
<i>Zdjęcie 11 Spacer badawczy z dnia 14.03.2017 r. – centrum miejscowości Czemierniki</i>	<i>176</i>
<i>Zdjęcie 12 Spacer badawczy z dnia 14.03.2017 r. – „Mansjonaria”.....</i>	<i>176</i>
<i>Zdjęcie 13 Spacer badawczy z dnia 14.03.2017 r. – stadion gminny</i>	<i>176</i>
<i>Zdjęcie 14</i> <i>Spacer badawczy z dnia 14.03.2017 r. – zespół pałacowo-parkowy</i>	<i>177</i>

ZAŁĄCZNIK NR 1 KATALOG WSKAŹNIKÓW WDRAŻANIA GPR

**ZAŁĄCZNIK NR 2 MAPA PRZEDSTWIAJĄCA PODSTAWOWE USTALENIA
FUNKCYJALNO-PRZESTRZENNE GPR**

**ZAŁĄCZNIK NR 3 PROCEDURA PRZEPROWADZENIA STRATEGICZNEJ OCENY
ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO**

ZAŁĄCZNIK NR 4 OPINIOWANIE GPR PRZEZ WŁAŚCIWE PODMIOTY

ZAŁĄCZNIK NR 1 KATALOG WSKAŹNIKÓW WDRAŻANIA GPR

Cel rewitalizacji nr 1 ZBUDOWAĆ SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNĄ	Wskaźniki oddziaływania	Stan (2015)	Stan docelowy (2023)	Źródło danych
	WO1A Liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy, które korzystały ze świadczeń pomocy społecznej (-20%)	95	76	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	WO1B Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu ubóstwa (os.) – saldo pomiędzy rokiem 2015 a 2023 (-20%)	87	70	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	WO1C Liczba akcji społecznych i wydarzeń kulturalnych zrealizowanych z inicjatywy i przez mieszkańców (szt.)	0	5	Urząd Gminy w Czemiernikach
	WO1D Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność na obszarze rewitalizacji – wzrost o 2 (szt.)	7	9	Urząd Gminy w Czemiernikach
	WO1G Zmiana liczby interwencji Policji - saldo pomiędzy rokiem 2015 a 2023 (-15%)	75	64	Komenda Powiatowa Policji w Radzynie Podlaskim
Kierunki działania	Wskaźniki rezultatu	Stan (2015)	Stan docelowy (2023)	Źródło danych
	WR1.1 Liczba uczestników działań/projektów ukierunkowanych na podnoszenie kompetencji społecznych oraz edukacyjnych dzieci i młodzieży (w tym udział zamieszkujących podobszary rewitalizacji) (osoby) ¹	0	120	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
	WR1.2 Liczba uczestników zamieszkujących obszar rewitalizacji działań/projektów ukierunkowanych na wzmocnienie systemu wychowania oraz rozwoju dziecka (osoby)	0	30	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia

¹ Dopuszcza się realizację przedsięwzięć/projektów, gdzie udział uczestników będzie mieszany – będą w nich brały udział zarówno osoby zamieszkujące podobszary rewitalizacji, jak i kwalifikujący się mieszkańcy innych części gminy. Takie ujęcie uczestnictwa w projektach znajduje swoje uzasadnienie w potrzebie integracji społecznej oraz potrzebie ukazywania różnych aspektów funkcjonowania społecznego i życiowego funkcjonowania – w oderwaniu od niewygodnego dotychczas środowiska życia.

	WR1.3 Liczba seniorów (60+) i/lub osób niepełnosprawnych, zamieszkujących obszar rewitalizacji, korzystających z oferty aktywizacji (osoby)	0	100	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
	WR1.6 Udział osób zamieszkujących obszar rewitalizacji, uczestniczących w przedsięwzięciach (projektach) ukierunkowanych na rozwój kompetencji zawodowych (%)	0	15	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia PUP
	WR1.7 Liczba uczestników spotkań związanych z monitoringiem społecznym – (osoby/spotkanie)	0	80	Urząd Gminy w Czemiernikach
Nr	Wskaźniki produktu	Stan (2015)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
WP1.1	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na rozwój kompetencji społecznych oraz edukacyjnych dzieci i młodzieży (w tym dedykowanych mieszkańcom obszaru rewitalizacji jako grupie docelowej), realizowanych/kontynuowanych w skali roku (szt./rok)	0	2	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
WP1.2	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym w rodzinie (w tym dedykowanych mieszkańcom obszaru rewitalizacji jako grupie docelowej), realizowanych/kontynuowanych w skali roku (szt./rok)	0	1	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
WP1.3	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na aktywizację środowiska seniorów, (w tym dedykowanych mieszkańcom obszaru rewitalizacji jako grupie docelowej), realizowanych/kontynuowanych w skali roku (szt./rok)	0	3	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
WP1.4	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na integrację społeczną oraz aktywizację osób niepełnosprawnych (w tym dedykowanych mieszkańcom obszaru rewitalizacji jako grupie docelowej), realizowanych/kontynuowanych w skali roku (szt./rok)	0	2	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
WP1.5	Liczba zorganizowanych spotkań i wydarzeń kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	10	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
WP1.6	Liczba przeprowadzonych spotkań/ warsztatów dot. zagrożeń płynących z przemocy w rodzinie i problemu uzależnień (szt.)	0	4	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia

Cel rewitalizacji nr 2 ODNOWIĆ WIZERUNEK „SERCA” CZEMIERNIK	Wskaźniki oddziaływania	Stan (2015)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
	WO2A Poziom zadowolenia mieszkańców (interesariuszy rewitalizacji) ze stanu zagospodarowania i estetyki obszarów zdegradowanych (%)	3	60	Ankietyzacja mieszkańców
	WO2B Poziom zadowolenia mieszkańców (interesariuszy rewitalizacji) ze stanu bezpieczeństwa na obszarach zdegradowanych (%)	0	60	Ankietyzacja mieszkańców
	WO2C Poziom zadowolenia mieszkańców (interesariuszy rewitalizacji) ze stanu technicznego budynków mieszkalnych znajdujących się na obszarach zdegradowanych – %	0	40	Ankietyzacja mieszkańców
	WO2D Udział obszarów o przekroczeniach jakości powietrza (poziomu benzo/a/pierenu – saldo pomiędzy rokiem 2015 a 2023 (%))	100	0	Informacja Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska
Kierunki działania	Wskaźniki rezultatu	Stan (2015)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
Cel operacyjny 2.1 Zorganizować atrakcyjne dla użytkowników przestrzenie i miejsca publiczne Cel operacyjny 2.2 Ożywić obszar zamieszkania Cel operacyjny 2.3 Popularyzować i pielęgnować lokalne dziedzictwo i tradycje historyczno-kulturowe	WR2.1 Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	0	19,84	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
	WR2.2 Powierzchnia terenów rekreacji i wypoczynku objętych rewitalizacją (ha)	0	19,34	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia
	WR2.3 Liczba osób korzystająca ze zrewitalizowanych obiektów, przestrzeni i miejsc (osoby/rok)	0	2 000	Urząd Gminy w Czemiernikach
	WR2.4 Liczba inicjatyw oddolnych związanych z kultywowaniem miejscowych tradycji i dziedzictwa historyczno-kulturalnego (szt./rok)	0	3	Urząd Gminy w Czemiernikach
	WR2.5 Liczba uczestników wydarzeń popularyzujących tradycje historyczno-kulturowe (osoby)	0	500	Urząd Gminy w Czemiernikach

		WR2.6 Liczba uczestników wydarzeń związanych z promowaniem postaw proekologicznych (osoby)	0	500	Urząd Gminy w Czemiernikach
Nr	Wskaźniki produktu		Stan (2015)	Stan docelowy (2023)	Źródło danych
WP2.1	Liczba zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej (w tym zmodernizowanych energetycznie) (szt.)		0	2	Urząd Gmin w Czemiernikach
WP2.2	Liczba zamontowanych instalacji odnawialnych źródeł energii (szt.)		0	69	Urząd Gmin w Czemiernikach
WP2.3	Liczba zmodernizowanych budynków/obiektów, w których, w wyniku prac rewitalizacyjnych, ograniczono występowanie barier architektonicznych (szt.)		0	4	Urząd Gmin w Czemiernikach Wnioskodawcy
WP2.4	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)		0	10	Urząd Gmin w Czemiernikach Wnioskodawcy
WP2.5	Liczba zrewitalizowanych obiektów rekreacyjno-sportowych (szt.)		0	1	Urząd Gmin w Czemiernikach
WP2.6	Liczba zrewitalizowanych budynków zabytkowych będących w stanie degradacji (szt.)		0	3	Urząd Gmin w Czemiernikach Wnioskodawcy
WP2.7	Liczba zorganizowanych, cyklicznych imprez sportowo-rekreacyjnych i wydarzeń związanych z promowaniem postaw proekologicznych (szt./rok)		0	2	Urząd Gmin w Czemiernikach Wnioskodawcy
WP2.8	Liczba zorganizowanych eventów i wydarzeń promujących „SERCE CZEMIERNIK” (szt./rok)		0	1	Urząd Gmin w Czemiernikach Wnioskodawcy

		Wskaźniki oddziaływania	Stan (2015)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
Cel rewitalizacji nr 3 OŻYWIĆ LOKALNĄ PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ		WO3A Podmioty gospodarcze na 1000 ludności w wieku produkcyjnym – saldo pomiędzy rokiem 2015 a 2023 (+5%)	6,74	7,08	GUS
		WO3B Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 os. w wieku produkcyjnym – saldo pomiędzy rokiem 2015 a 2023 (+3%)	7,82	8,05	GUS
		WO3C Liczba nowych miejsc pracy (etaty)	0	40	Urząd Gmin w Czemiernikach Wnioskodawcy
Kierunki działania		Wskaźniki rezultatu	Stan (2015)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
Cel operacyjny 3.1 Wpierać inicjatywy lokalnych przedsiębiorców Cel operacyjny 3.2 Rozwijać postawę przedsiębiorczości		WR3.1 Udział osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji, uczestniczących w przedsięwzięciach (projektach) ukierunkowanych na promocję przedsiębiorczości indywidualnej (%)	0	20	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czemiernikach Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia, PUP
		WR3.2 Udział osób zamieszkujących podobszary rewitalizacji, uczestniczących w przedsięwzięciach (projektach) ukierunkowanych na rozwój kompetencji zawodowych (%)	0	20	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czemiernikach Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia, PUP
Nr	Wskaźniki produktu		Stan (2015)	Stan docelowy 2023	Źródło danych
WP3.1	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów), ukierunkowanych na promocję przedsiębiorczości indywidualnej, realizowanych/kontynuowanych (szt. rok)		0	1	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia, PUP
WP3.2	Liczba szkoleń i poradnictwa zawodowego na temat podnoszenia kwalifikacji, wspierania zatrudnienia i samozatrudnienia, realizowanych/kontynuowanych (szt./rok)		0	1	Wnioskodawcy, organizatorzy wsparcia, PUP

WP3.3	Liczba programów na rzecz społeczności marginalizowanych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym na obszarach objętych działaniami rewitalizacyjnymi, w tym realizacji programów aktywności lokalnej (szt.)	0	1	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
-------	--	---	---	----------------------------------

ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY PRZEDSTAWIAJĄCY PODSTAWOWE KIERUNKI
ZMIAN FUNKCJONALNO PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

W GMINIE CZEMIERNIKI (SKALA 1 : 5000)

Budynki

Granice podziałów ewidencyjnych

Granica obszaru rewitalizacji

1/A Rewitalizacja centrum Czemiernik - etap II

kultura

2/A Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem

usługowo-rekreacyjna

3/A Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność

sportowo-kulturalno-rekreacyjna

4/A Rozbudowa i przebudowa Gminnego Publicznego Przedszkola w Czemiernikach

edukacyjna

5/A Szkoła z sercem - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach

edukacyjna

6/A Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach

opiekunczo-edukacyjna

7/A Plac zabaw i zagospodarowanie terenu na działkach nr 174 i 179 w miejscowości Czemierniki

aktywności i rekreacji ruchowej

LEGENDA:

Granice podziałów ewidencyjnych

Granica obszaru rewitalizacji

1/A Rewitalizacja centrum Czemiernik - etap II

kultura

2/A Kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach wraz z otoczeniem

usługowo-rekreacyjna

3/A Rewitalizacja stadionu LKS „Orzeł Czemierniki” i przywrócenie mu funkcji rekreacyjnych oraz integrujących lokalną społeczność

sportowo-kulturalno-rekreacyjna

4/A Rozbudowa i przebudowa Gminnego Publicznego Przedszkola w Czemiernikach

edukacyjna

5/A Szkoła z sercem - poprawa jakości edukacji w Zespole Szkół w Czemiernikach

edukacyjna

6/A Dom Integracji MANSJONARIA w Czemiernikach

opiekunczo-edukacyjna

7/A Plac zabaw i zagospodarowanie terenu na działkach nr 174 i 179 w miejscowości Czemierniki

aktywności i rekreacji ruchowej

Id: E98581DC-BEF6-4B2A-A345-40B1B619B7A7. Podpisany

Strona 193

ZAŁĄCZNIK NR 3 – PROCEDURA PRZEPROWADZENIA STRATEGICZNEJ OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Jednym z podstawowych instrumentów prawnych regulujących kwestie wpływu przyjętych założeń na otoczenie jest ocena oddziaływania na środowisko. Przewidywane skutki realizacji przyszłych polityk, strategii, planów lub programów reguluje postępowanie w ramach tzw. strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (OOS), przeprowadzane na podstawie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013 r., poz. 1235 z późn. zm.).

Zgodnie z art. 48 ust.2 i 3 ww. ustawy organ opracowujący projekty dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 1 i 2, może, po uzgodnieniu z właściwymi organami, o których mowa w art. 57 i 58, odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, jeżeli uzna, że realizacja postanowień danego dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Odstąpienie, w przypadku dokumentów, o których mowa w art. 46 pkt 2, może dotyczyć wyłącznie projektów dokumentów stanowiących niewielkie modyfikacje przyjętych już dokumentów lub projektów dokumentów dotyczących obszarów w granicach jednej gminy. Odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, o którym mowa w ust. 1, wymaga uzasadnienia zawierającego informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49.

UZASADNIENIE

odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” zawierające informacje o uwarunkowaniach, o których mowa w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.)

1. Charakter działań przewidzianych w dokumencie

a) Stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” (GPR) został przygotowany z myślą o precyzyjnym zidentyfikowaniu potrzeb w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Celem GPR jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego wskazanych obszarów zdegradowanych poprzez wdrożenie programu rewitalizacji, który zapewni przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji wyznaczonych obszarów oraz polepszy jakość życia mieszkańców. Określa on strategię długoterminową, wizję, cel i odpowiadające im kierunki działań w zakresie prowadzonego procesu rewitalizacji. Cele i działania sformułowane zostały na podstawie zidentyfikowanych problemów i potrzeb obszaru rewitalizacji.

Wizja, cel główny, cele operacyjne oraz odpowiadające im kierunki działań opisano w Rozdziale 3 pt. CZĘŚĆ PLANISTYCZNA na stronach 61-81 dokumentu. Projekty planowane do realizacji, zgłoszone do GPR zostały zestawione w tabelach: Lista A – Podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych i Lista B- Pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na stronach 82-135 przedmiotowego dokumentu.

Istotą dokumentu jest próba zdiagnozowania problemów społecznych Gminy Czemierniki, a w dalszej kolejności także gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych, a następnie dokonanie pełnej oceny stanu gminy i poszczególnych jednostek referencyjnych (sołectw) przez pryzmat tak zdefiniowanych obszarów problemowych. Na podstawie tak przeprowadzonej diagnozy wskazano obszar o największej koncentracji zjawisk kryzysowych i w konsekwencji wyznaczono obszar zdegradowany oraz ten, który winny zostać poddane rewitalizacji. I to dla niego ostatecznie zdefiniowano katalog działań, które – konsekwentnie wdrażane i realizowane – będą prowadziły do sukcesywnego wydzwignięcia się z sytuacji kryzysowej lub przynajmniej minimalizowania jej skutków. W programie ujęto działania, które w najbliższych latach winny być realizowane z wykorzystaniem środków unijnych (EFRR, EFS), ale co równie ważne także działania, które finansowane będą z innych środków publicznych oraz prywatnych. Połączenie aktywności wielu osób i instytucji, także różnych środków, w tym właśnie zarówno publicznych, jak i prywatnych pozwoli w sposób kompleksowy rozwiązać wszystkie zdiagnozowane w dokumencie problemy.

Warto także pamiętać, iż szereg projektów i działań zdefiniowanych w dokumencie ma charakter albo miękki (doradczy, szkoleniowy), albo organizacyjny. Ważne, że żaden z projektów inwestycyjnych – zarówno z Listy A i Listy B – nie jest projektem, który oddziałuje negatywnie na środowisko, w tym w szczególności na obszary objęte programem NATURA 2000. Jednocześnie sporo miejsca dokument poświęca szeroko rozumianemu zrównoważonemu rozwojowi, w tym potrzebie ochrony przyrody, budowaniu społecznego poczucia wartości środowiska przyrodniczo-krajobrazowego, w którym żyją i funkcjonują mieszkańcy gminy.

Projektowany dokument nie wyznacza ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć ponieważ jest dokumentem ogólnym, w ramach którego zaplanowano zadania zarówno inwestycyjne, jak i nieinwestycyjne. Ma on charakter koncepcyjny, ogólny, a realizowane w jego ramach działania będą miały zasięg lokalny (w granicach Gminy Czemierniki). Ich rodzaj, skala i usytuowanie, a tym samym wpływ na środowisko, będzie badany na etapie realizacji konkretnych inwestycji. Program nie zawiera zapisów, które wprowadzałby ograniczenia, co do typu działalności lub inwestycji, która może być dozwolona na wskazanym obszarze.

Należy również podkreślić, że konkretne inwestycje zaplanowane w GPR, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, przed przystąpieniem do ich realizacji, będą podlegały odrębnej procedurze oceny oddziaływania na środowisko.

b) Powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach

Podstawę prawną opracowania niniejszego Gminnego Programu Rewitalizacji stanowi ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. poz. 1777 z późn. zm.).

Przedmiotowy Program jest dokumentem spójnym wewnątrznie oraz kompatybilnym ze strategicznymi dokumentami ogólnymi i sektorowymi wyższego rzędu o zasięgu europejskim, krajowym i regionalnym, m.in.:

- *Strategią Rozwoju Kraju 2020,*
- *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,*
- *Narodowym Planem Rewitalizacji 2022,*
- *Narodowym Planem Gospodarki Niskoemisyjnej,*
- *Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 roku),*
- *Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego,*
- *Regionalnym Planem Operacyjnym Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020.*

Wiza, cel główny, cele operacyjne i odpowiadające im kierunki działań, a także planowane przedsięwzięcia mają charakter komplementarny wobec obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych Gminy Czemierniki. Są one spójne z założeniami i celami następujących dokumentów strategicznych:

- *Strategią Rozwoju Lokalnego Gminy Czemierniki na lata 2016-2022,*
- *Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Czemierniki na lata 2016-2023,*
- *Planem Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023,*
- *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Czemierniki,*
- *Programem Odnowy Miejscowości Czemierniki.*

c) Przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

Cele operacyjne GPR są zgodne z założeniami polityki zrównoważonego rozwoju, przede wszystkim; zrównoważonego wykorzystania zasobów środowiska naturalnego. Wyżej wymienione cele uwzględniają również aspekty środowiskowe wynikające z „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Czemierniki na lata 2016-2023”, tj. działania w kierunku systematycznej poprawy jakości powietrza atmosferycznego, redukcję lokalnej emisji zanieczyszczeń powietrza i gazów cieplarnianych, związanych ze spalaniem paliw na terenie gminy, zwiększeniem wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz kreowania i utrzymania wizerunku Gminy Czemierniki, jako jednostki samorządowej, która w sposób racjonalny wykorzystuje energie i dba o jakość środowiska na swoim terenie.

Sformułowana w ramach niniejszego dokumentu wizja obszaru rewitalizacji w 2023 roku wskazuje, iż rozwój społeczno-gospodarczy wyznaczonego obszaru następować ma z zachowaniem zasady zrównoważonego rozwoju definiowanej jako: rozwój społeczno - gospodarczy, w którym następuje integrowanie działań mających na celu wzrost gospodarczy oraz działań społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej i trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń.

Realizacja ustaleń GPR będzie następowała w sposób pozwalający na osiągnięcie planowanych efektów ale bez szkody dla innych elementów środowiska, w tym zasobów przyrody i funkcji ekologicznych. Przyjęte w GPR cele oraz wyznaczone w ich ramach kierunki działań ściśle korelują z założeniami zrównoważonego rozwoju w aspekcie ochrony środowiska, oraz Europejskiej.

d) Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Zagadnienia podjęte w GPR mają powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska, zarówno w wyznaczonym obszarze rewitalizacji (obejmującym część sołectwa Czemierniki I), jak i całej Gminy Czemierniki. Część z przewidzianych do realizacji w ramach GPR działań ma na celu poprawę, jakości środowiska naturalnego, która to wpłynie pozytywnie na zdrowie i życie mieszkańców gminy. W ramach dokumentu przewidziano działania zmierzające do zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza poprzez montaż instalacji solarnych do przygotowywania ciepłej wody użytkowej, montowane w prywatnych budynkach mieszkalnych na terenie Gminy Czemierniki. Zaplanowano również projekt polegający na wdrożeniu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach będących własnością Parafii Rzymsko-Katolickiej pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika w Czemiernikach. Poza tym zaplanowano również działania nakierowane na podwyższenie świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru rewitalizacji, skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży. Jednym

z głównych działań będzie jest rozwijanie i wspieranie pozaszkolnych form edukacji oraz akcji ukierunkowanych na dbanie o wspólną przestrzeń skierowanych do wszystkich mieszkańców. Przeprowadzone w ramach GPR inicjatywy przyczynią się do podniesienia świadomości lokalnej społeczności w takich dziedzinach jak: efektywność energetyczna, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i powiązania pomiędzy wykorzystaniem energii a zmianami klimatu, kreowania postaw proekologicznych u mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Ewentualny negatywny wpływ na środowisko zadań i działań przewidzianych do realizacji w ramach dokumentu nie będzie miał istotnego znaczenia i w większości założeń będzie ograniczać się do etapu realizacji poszczególnych przedsięwzięć (etapu budowy i modernizacji).

Wdrożenie GPR nie spowoduje nowych zagrożeń lub innych uciążliwości dla środowiska naturalnego, a prawidłowa jej realizacja przyniesie wymierne efekty ekologiczne w postaci minimalizacji antropopresji na środowisko. Jej realizacja nie spowoduje ingerencji i przekształceń w środowisku o wysokich walorach przyrodniczych, nie wpłynie negatywnie na obszary cenne przyrodniczo.

Realizacja działań wskazanych w dokumencie wpłynie na poprawę stanu środowiska oraz przyczyni się do utrwalenia pozytywnych postaw ekologicznych oraz poczucia odpowiedzialności za środowisko naturalne wśród mieszkańców.

2. Rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko

a) Prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań

Spośród zadań zaplanowanych do realizacji w ramach GPR, mogących mieć wpływ na środowisko wymienić należy przedsięwzięcia inwestycyjne:

- rewitalizacja centrum miejscowości Czemierniki,
- kompleksowa rewitalizacja zespołu pałacowo-parkowego w Czemiernikach,
- rewitalizacja stadionu gminnego,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej na plac zabaw i miejsce integracji społeczności lokalnej.

Pozostałe zadania inwestycyjne nie należą zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2010 nr 213 poz. 1397) mających negatywny wpływ na środowisko. Poza tym część z zaplanowanych zadań nie ma charakteru inwestycyjnego, lecz jedynie edukacyjno-promocyjny lub systemowy. W tych przypadkach nie przewiduje się wystąpienia ryzyka negatywnego oddziaływania na środowisko.

GPR wskazuje zadania zaplanowane do realizacji w perspektywie czasowej do 2023 roku, a zasięg planowanych działań ogranicza się jedynie do obszaru Gminy Czemierniki.

Zadania przewidziane do realizacji nie wiążą się ze znacznym zasięgiem ponadlokalnym, długotrwałym i nieodwracalnym oddziaływaniem związanym z emisją, wykorzystaniem zasobów naturalnych czy wystąpieniem awarii przemysłowej. Możliwe negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze inwestycji, których realizacja wynika z celów i kierunków działań zawartych w projekcie Programu, ograniczało się będzie jedynie do etapu realizacji przedsięwzięć. Negatywne oddziaływania na środowisko, związane z etapem realizacji inwestycji, są oddziaływaniami krótkotrwałymi, odwracalnymi, o ograniczonym lokalnym charakterze. Po zakończeniu fazy realizacji, oddziaływanie na środowisko inwestycji ekologicznych ulega na etapie eksploatacji odwróceniu, co oznacza iż zaczynają one

oddziaływać pozytywnie na środowisko, dając zauważalną poprawę stanu tych elementów środowiska, które mają chronić.

b) Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub trans granicznych

Na etapie sporządzania Gminnego Programu Rewitalizacji nie stwierdzono, że realizacja określonych kierunków działań nie wykazuje możliwości oddziaływań skumulowanych i transgranicznych, które mogłyby negatywnie wpłynąć na terytorium innych państw.

c) Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

Realizacja działań zaplanowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji nie jest związana z możliwością wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi ani nie powoduje zagrożenia dla środowiska. Zgodnie z przyjętymi założeniami realizacja działań przedstawionych w dokumencie spowoduje korzyści dla środowiska naturalnego zarówno w obszarze rewitalizacji, jak i całej gminy Czemierniki. W dokumencie wskazano działania mające na celu poprawę stanu środowiska i jakości powietrza. Wszelkie niekorzystne oddziaływania powstałe w trakcie prowadzenia prac inwestycyjnych będą lokalne, krótkotrwałe i ustąpią z chwilą ukończenia prac budowlanych. Ponadto jego realizacja ma na celu przeciwdziałanie ocieplaniu klimatu oraz adaptacji do zaistniałych już zmian. Zaplanowane przedsięwzięcia charakteryzują się przejściowym oddziaływaniem na najbliższe otoczenie tylko w momencie prowadzenia prac inwestycyjnych. Aby zapewnić jak najmniejszą ingerencję projektów inwestycyjnych w środowisko, w trakcie realizacji prac będą przestrzegane obowiązujące normy i przepisy w zakresie ochrony środowiska naturalnego oraz przepisy BHP, a także zapewniona zostanie ochrona dla osób oraz własności publicznej poprzez unikanie uciążliwości, skażenia środowiska i hałasu. Cele szczegółowe przewidziane do realizacji ze względu na rodzaj i usytuowanie, nie będą miały zatem negatywnego wpływu na środowisko oraz zdrowie ludzi zarówno w fazie realizacji, jak i eksploatacji.

3. Cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko

a) Obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Na obszarze gminy Czemierniki występują obszary o szczególnych właściwościach naturalnych oraz obszary wymagające specjalnej ochrony ze względu na występowanie gatunków roślin i zwierząt lub ich siedlisk lub siedlisk przyrodniczych wskazane w punkcie b).

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” obejmuje teren części gminy (fragment miejscowości Czemierniki), w tym obszary o ważnym znaczeniu dla dziedzictwa kulturowego (tj. zabytki). Obiekty mające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego zostały określone w wojewódzkim rejestrze nieruchomości zabytkowej oraz gminnej ewidencji zabytków. Realizacja zadań przewidzianych w GPR nie wpłynie na pogorszenie stanu obszarów i obiektów objętych ochroną konserwatorską lub mających szczególne znaczenie dla dziedzictwa kulturowego. Należy podkreślić, że obowiązek uzgadniania wszelkich prac inwestycyjnych ww. strefie ze służbami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków eliminuje wystąpienie negatywnego wpływu przewidzianych działań na zachowanie dziedzictwa kulturowego. W zakresie zadań inwestycyjnych związanych z nieruchomościami zabytkowymi, dokumentacja projektowa przed jej zatwierdzeniem, zostanie uzgodniona z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a wszelkie uwagi zostaną uwzględnione w trakcie realizacji inwestycji. Prace związane z realizacją projektów zostaną przeprowadzone w sposób wywierający minimalny wpływ na środowisko przyrodnicze.

b) Formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

Na obszarze gminy Czemierniki występują obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., poz. 627 z późn. zm.). Walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy reprezentują w skali regionu znaczącą rangę. Ocena ta znalazła odzwierciedlenie w zakresie ustanowionej ochrony prawnej użytku ekologicznego „Tarkawka”, który według danych GUS obejmuje obszar 0,2 % powierzchni gminy. Dodatkowo obszar Natura 2000 ostoja ptasia „Dolina Tyśmienicy” o powierzchni na terenie gminy 2107,7 ha pokrywa prawie 20 % obszaru gminy.

Żadne z proponowanych w GPR celów nie dotyczą bezpośrednio obszarów sieci Natura 2000, żaden nie ingeruje również bezpośrednio w siedliska i gatunki priorytetowe, stanowiące podstawę do wyznaczania obszarów Natura 2000. Zadania przewidziane do realizacji w GPR nie spowodują trwałego uszczuplenia lub fragmentacji siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt.

Zakres prac nie wpłynie negatywnie na zachowanie integralności obszarów ani spójności sieci ekologicznej. Planowane inwestycje nie pogorszą stanu siedlisk, a także nie wpłyną negatywnie na gatunki, dla których zostały wyznaczone obszary sieci ekologicznej Natura 2000. Planowane zamierzenia ze względu na swoją lokalizację oraz charakter nie zredukują liczebności kluczowych gatunków i nie naruszą równowagi pomiędzy kluczowymi gatunkami. Zaplanowane przedsięwzięcia nie spowodują żadnych chwilowych lub trwałych zmian w funkcjonowaniu kluczowych czynników ekologicznych warunkujących trwałość siedlisk przyrodniczych.

PODSUMOWANIE

W trakcie realizacji inwestycji związanych z realizacją „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023” wystąpią oddziaływania krótkotrwałe ograniczone do obszaru, na którym będą realizowane, nie wykraczające poza teren gminy. Realizacja działań określonych w przedmiotowym Programie nie spowoduje wystąpienia oddziaływań skumulowanych i transgranicznych. Planowane działania nie spowodują wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi i zagrożenia dla środowiska. Realizacja Programu przyczyni się do zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń emitowanego z terenu gminy do powietrza, głównie poprzez zmniejszenie zapotrzebowania energetycznego budynków, a także ograniczenia emisji w transporcie.

Przewidziane w dokumencie działania oraz ich skutki w postaci oddziaływania na środowisko nie będą niosły ze sobą wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska. Wszystkie działania będą zgodne z zasadami ochrony środowiska i przyczyniać się będą do jego poprawy. Przedłożony projekt nie przewiduje takich działań, które mogłyby się przyczynić do pogorszenia stanu środowiska.

Dokument nie wpłynie ujemnie na środowisko, wręcz przeciwnie – stwarza ramy instytucjonalne, które pozwolą w należyty sposób chronić poszczególne komponenty środowiska na terenie gminy.

Dla zadań, dla których wymagane jest uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięcia przed rozpoczęciem ich realizacji określone zostaną warunki środowiskowe ich realizacji, co pozwoli na zabezpieczenie środowiska naturalnego i zdrowia ludzi.

W dniu 10 maja 2017 r. **Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Lublinie** w piśmie znak: WSTI.410.24.2017.WD wyraził stanowisko w zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, zgodnie z którym działając na podstawie art. 47 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2016 r., poz. 353 z późn. zm.) i stwierdził brak konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla „Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Czemierniki na lata 2017-2023”.

Lubelski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Lublinie w piśmie z dnia 8 maja 2017 r. znak: DNS-NZ.7016.119.2017.AS, nie zakwalifikował projektu dokumentu do dokumentów, które zgodnie z 46 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016, poz. 353 z późn. zm.), wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Jednocześnie wskazał, iż przedmiotowy dokument kwalifikuje się do dokumentów wskazanych w art. 47 ww. ustawy, wobec czego wymaga on uzgodnienia jedynie z RDOŚ.

W związku z powyższym, w opinii organu opracowującego – Wójta Czemierniki „Gminny Program Rewitalizacji dla gminy Czemierniki na lata 2017-2023” nie jest dokumentem, dla którego wymagane jest przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W dniu 16 maja 2017 r. Wójt Gminy Czemierniki (znak pisma: OŚ.6224.1.2017) wydał obwieszczenie o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu „Gminnego Programu Rewitalizacji dla gminy Czemierniki na lata 2017-2020”, na podstawie art. 48 ust. 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2016, poz. 353 z późn. zm.)

ZAŁĄCZNIK NR 4 – OPINIOWANIE GPR PRZEZ INNE PODMIOTY

Zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015 poz. 1777 z późn. zm.) Wójt Gminy Czemierniki, po przeprowadzonych konsultacjach społecznych, wystąpił do właściwych podmiotów o zaopiniowanie projektu Gminnego Programu Rewitalizacji.

W związku z prowadzoną procedurą otrzymano akceptacje projektu dokumentu GPR od:

1. Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Lublinie Delegatury w Białej Podlaskiej - pismo z dnia 23 maja 2017 r., znak: IN.I.515.9.1.2017 r.,
2. Zarządu Województwa Lubelskiego – pismo z dnia 19 maja 2017 r., znak: PR-VI.7635.2017.PTK oraz Uchwała Nr CLXXX/3637/2017 Zarządu Województwa Lubelskiego a dnia 16 maja 2017 r. w sprawie wyrażenia opinii do projektu „Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Czemierniki na lata 2017-2023”,
3. Wydziału Infrastruktury Oddziału Nadzoru Urbanistycznego Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie – pismo z dnia 17 maja 2017 r., znak: IF-II.743.2.49.2017,
4. PGE Dystrybucji S.A. Oddziału w Lublinie – pismo z dnia 16.05.2017 r., znak: L.dz.PS.SF.-0701/41/2017/9560,
5. Lubelskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Lublinie – pismo z dnia 10 maja 2017 r., znak: DNS-NZ.2016.120.2017.AS,
6. Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Lublinie – pismo z dnia 11 maja 2017 r., znak: 1331/17,
7. Komendy Powiatowej Policji w Radzynie Podlaskim – pismo z dnia 11 maja 2017 r., znak: L.dz.WP-1099/2017,
8. Komendanta Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Radzynie Podlaskim – pismo z dnia 9 maja 2017 r., znak: PR.5518.9.1.2017.

W wyznaczonym, zgodnie z pismami Wójta Gminy Czemierniki, terminie (14 dni od dnia doręczenia pism) uwag do projektu dokumentu nie wniosły następujące podmioty:

1. Zarząd Dróg Powiatowych w Radzynie Podlaskim ,
2. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego Delegatura w Lublinie,
3. Zakład Usług Wodnych Międzygminnego Związku Komunalnego z siedzibą w Parczewie,
4. Orange Polska S.A.,
5. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Lublinie,
6. Nadbużański Oddział Straży Granicznej.